РЕПУБЛИКА СРПСКА
ОПШТИНА НОВИ ГРАД

Петра Кочића бр. 2, 79220 Нови Град ● телефон: +387 52 720 900 ● факс: +387 52 720 901

НАЦРТ

Стратегија развоја Општине Нови Град за период 2027 – 2033. године

-Октобар 2026-

Општински развојни тим		
Редни број	***Име и презиме***	***Функција/организациона јединица/ предузеће/установа/удружење***
1.	Весна Ђукановић	Координатор, Одсјек за управљање развојем
2.	Мирослава Пашић	Одјељење за привреду и пољопривреду, координатор Тематске радне групе за економски развој
3.	Дадо Џинић	Одјељење за друштвене дјелатности, координатор Тематске радне групе за друштвени развој и добру управу,
4.	Душка Ђурђевић	Одјељење за просторно уређење и стамбено комуналне послове, координатор Тематске радне групе за инфраструктуру и заштиту животне средине
5.	Сања Пилиповић	Одсјек за људске ресурсе у Одјељењу за општу управу, члан
6.	Стефан Оџић	Одјељење за буџет и финансије, члан
7.	Андреа Крпић Вујановић	"NEW SANATRON" d.o.o. Novi Grad, члан
8.	Слободан Савановић	"SAVANELI" Savanović (Mile) Slobodan s.p., члан
9.	Младен Лабус	"LABUS MLADEN", Labus Mladen s.p., члан

Тематска радна група за економски развој		
Редни број	***Име и презиме***	***Функција/организациона јединица/ предузеће/установа/удружење***
1.	Мирослава Пашић	Општина Нови Град, координатор;
2.	Душко Дамјанић	Општина Нови Град, члан;
3.	Нада Нешковић-Раилић	PZ "AGROJAPRA" sa p.o. Donji Agići, члан;
4.	Дамир Шевић	ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске, Филијала Приједор, Биро Нови Гра, члан;
5.	Александар Медић	"MEDIĆ" Aleksandar Medić s.p. Novi Grad, члан;
6.	Сања Гвозден	"GVOZDEN-KOP" d.o.o. Novi Grad, члан;
7.	Тања Челар	"ELLA TEXTILE" d.o.o. Gradiška, Nova Topola, PJ Knitwear, Novi Grad, члан;
8.	Стево Ковачевић	„MELLIFERA“ d.o.o. Novi Grad, члан;
9.	Вељко Чулић	"RASADNIK ČULIĆ" Veljko Čulić s.p. Novi Grad, члан.

Тематска радна група за друштвени развој и добру управу		
Редни број	***Име и презиме***	***Функција/организациона јединица/ предузеће/установа/удружење***
1.	Дадо Џинић	Координатор Тематске радне групе за друштвени развој и добру управу, Општина Нови Град
2.	Сања Пилиповић	Општина Нови Град
3.	Мирјана Дрљача	ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град
4.	Сретко Јованковић	ЈЗУ „Дом здравља“, Нови Град
5.	Даниела Гојић	ЈУ „Центар за социјални рад“ Нови Град
6.	Бојана Тадић	ЈУ „Дом за старија лица“ Нови Град
7.	Дејан Кукавица	ЈУ Гимназија „Петар Кочић“, Нови Град
8.	Дарко Боројевић	ЈУ "Спортска дворана" Нови Град
9.	Немања Мијић	Атлетски клуб „Слобода“ Нови Град
10.	Свјетлана Кнежевић	Удружење дјеце и омладине са посебним потребама и њихових родитеља „ИСКРА“ Нови Град
11.	Амела Балабан	"TOPING TRADE" AD Novi Grad
12.	Снежана Новаковић	"SHE FIT" Snežana Novaković s.p. Novi Grad, члан

Тематска радна група за инфраструктуру и заштиту животне средине		
Редни број	***Име и презиме***	***Функција/организациона јединица/ предузеће/установа/удружење***
1.	Душка Ђурђевић	Координатор Тематске радне групе за инфраструктуру и заштиту животне средине, Општина Нови Град
2.	Данка Бундало Трнинић	Општина Нови Град
3.	Мирко Лукић	Општина Нови Град
4.	Свјетлана Бурсаћ	Општина Нови Град
5.	Зоран Мијатовић	„Комус“ ад Нови Град
6.	Игор Ракић	КП „Водовод и канализација“ ад Нови Град
7.	Горан Тубин	ЈУ Парк природе „Уна“
8.	Марио Црнковић	Удружење грађана "Green team" Нови Град
9.	Милан Башић	"SIMPROMAX" d.o.o. Novi Grad
10.	Драгана Лабус	"Niskogradnja Labus" d.o.o. Novi Grad
11.	Драган Јелача	"MOBILIS" Dragan Jelača s.p. Novi Grad, IJ "JELAČA AUTO D" Novi Grad

САДРЖАЈ:

1. Увод *7*

1.1. Сврха и значај стратешког документа 7

1.2. Приступ изради Стратегије развоја 8

2. Стратешка платформа *10*

2.1. Ситуациона анализа 10

а) Географски положај, климатске и природне карактеристике 10

б) Кратак историјски преглед 11

ц) Демографске карактеристике 12

д) Преглед стања и кретања на тржишту рада 18

е) Преглед стања привреде и економских кретања 23

ф) Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја 38

г) Стање јавне инфраструктуре и комуналних услуга 60

х) Заштита животне средине и заштита од ризика природних непогода и катастрофа 68

и) Стање просторно-планске документације и бесправна градња 78

ј) Анализа Буџета општине и пројекција финансијских средстава потребних за имплементацију стратегије 79

2.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање 86

2.3. Визија и стратешки циљеви, са индикаторима 91

3. Приоритети и мјере *99*

4. Кључни стратешки пројекти *103*

5. Опис унутрашње и међусобне усклађености стратешког документа *109*

6. Оквирни финансијски план *116*

7. Оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратешког документа *120*

8. ПРИЛОЗИ СТРАТЕШКОМ ДОКУМЕНТУ *125*

8.1. Сажети преглед стратешких циљева, приоритета и мјера у стратешком документу 125

8.2. Детаљан преглед мјера 136

СПИСАК ТАБЕЛА:

Табела 1: Домаћинства на подручју општине Нови Град према броју чланова, по попису 2013 13
Табела 2: Породице на подручју општине Нови Град према типу и броју чланова, Попис 2013. 14
Табела 3: Становништво према етничкој/националној припадности и полу, Попис 2013 15
Табела 4: Запослени по дјелатностима на подручју општине Нови Град, 2021-2024 19
Табела 5: Врсте привредних друштава по величини (броју запослених) 24
Табела 6: Структура привредних друштава која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град према подручју дјелатности, период од 2021-2025. година 24
Табела 7: Структура привредних друштава према дјелатности у области прерађивачке индустрије за период од 2021-2025. г. 25
Табела 8: Структура предузетничких радњи према подручјима дјелатности за период од 2021-2025. година 26
Табела 9: Упоредни приказ пословних субјеката на подручју општине Нови Град 26
Табела 10: Преглед укупних прихода привредних друштава која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, по подручјима дјелатности (КМ), за период 2021-2025. година 28
Табела 11: Увоз и извоз, робна размјена и покривеност увоза извозом на подручју општине Нови Град, 2021-2025 година 29
Табела 12: Преглед домаћих и страних инвеститора на подручју општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г. 30
Табела 13: Преглед реализованих мјера подстицаја привреди општине Нови Град (2021–2025) 30
Табела 14: Преглед реализованих републичких мјера подстицаја привреди општине Нови Град (2021–2025) 31
Табела 15: Преглед смјештајних капацитета, привредних субјеката и запослености у сектору туризма и угоститељства на подручју општине Нови Град, 2021–2025. година 33
Табела 16: Кретање туристичког промета и прихода од боравишне таксе на подручју општине Нови Град, 2021–2025. година 34
Табела 17: Преглед броја пољопривредних газдинстава и обрадивих површина уписаних у Регистар за подручје општине Нови Град, период од 2021-2025. године 34
Табела 18: Производња млијека на подручју општине Нови Град, период од 2017-2021. година 36
Табела 19:Преглед општинских и републичких подстицаја за пољопривреду, 2021-2025. година 37
Табела 20: Становништво на подручју општине Нови Град старо 15 и више година, према највишој завршеној школи и полу, ... 39
Табела 21: Кретање броја дјеце и васпитних група у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ (2021/2022–2025/2026) 39
Табела 22: Дјеца према старости и полу у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“, у радној 2025/2026. години 40
Табела 23: Преглед економске цијене услуге Дјечијег вртића и процента учешћа родитеља у економској цијени 40
Табела 24: Понуда образовних профила за образовање одраслих у ЈУ Средњошколском центру „Ђуро Радмановић“ 44
Табела 25: Приказ реализованог буџета ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град за период 2021-2025. године 46
Табела 26: Преглед улагања у развој спорта из Буџета општине, у периоду од 2021-2025. година 47
Табела 27: Здравствени радници са високом стручном спремом у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град, ... 48
Табела 28: Преглед основних и проширених права у социјалној заштити и број корисника са подручја општине Нови Град, ... 50
Табела 29: Права и корисници у дјечијој заштити са подручја општине Нови Град, за период од 2021. до 2025. године 50
Табела 30: Број корисника и бруто износ исплаћене новчане накнаде за незапослене родитеље четворо и више дјеце на подручју општине Нови Град, за период од 2023-2025.године 51
Табела 31: Кретање броја пензионера и просјечне пензије на подручју општине Нови Град 53
Табела 32: Структура криминалитета и показатељи откривености кривичних дјела на подручју општине Нови Град, ... 54
Табела 33: Број пријављених угриза паса и уклоњених паса луталица на подручју општине ноив Град, у периоду од 2018-2021.године 55
Табела 34: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за невладине организације 2021-2025 година 55
Табела 35: Број запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.: 57
Табела 36: Старосна структура запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.: 57
Табела 37: Квалификациона структура запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.: 57
Табела 38: Стручно усавршавање запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.: 58
Табела 39: Потрошња електричне енергије за јавну расвјету, за период 2021-2025.г. 63
Табела 40: Водоводна мрежа на подручју општине Нови Град, 2021-2025. година 65
Табела 41: Канализациона мрежа, 2021-2025. година 66
Табела 42: Број корисника услуге одвоза комуналног отпада и обухват услугом, 2021–2025. 71
Табела 43: Одвоз отпада на подручју општине Нови Град, 2021-2025. година 71
Табела 44: Преглед прикупљених количина секундарних сировина 72
Табела 45: Преглед издатих еколошких дозвола на подручју општине Нови Град (2021–2025. година) 72
Табела 46: Листа просторно планске документација 78
Табела 47: Структура и кретање реализованих буџетских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године 79
Табела 48: Структура и кретање реализованих пореских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године 80
Табела 49: Структура и кретање реализованих непореских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године 80
Табела 50: Преглед реализованих финансијских средстава за имплементацију Стратегије развоја и Плана капиталних инвестиција (ПКИ) по годинама: од 2021-2025. године: 81
Табела 51: Пројекција прихода јединица локалне самоуправе у периоду 2026-2028. година (у мил.КМ) 82
Табела 52: Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2027.-2033. године 83
Табела 53: Приједлог оквирне расподјеле финансирања по секторима, за период 2027.-2033. године у КМ 84
Табела 54: Приоритети груписани по стратешким циљевима: 99
Табела 55: Приоритети за стратешки циљ 1 са припадајућим мјерама: 100
Табела 56: Приоритети за стратешки циљ 2 са припадајућим мјерама: 101
Табела 57: Приоритети за стратешки циљ 3 са припадајућим мјерама: 102
Табела 58: Преглед основних активности и одговорности за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање Стратегије развоја општине Нови Град 2027–2033. године 122

СПИСАК ГРАФИКОНА:

Графикон 1: Преглед укупног броја становника по годинама (1991-2024) 13
Графикон 2: Однос младог и старог становништва и индекс старења по годинама 14
Графикон 3: Природно кретање становништва, 1996-2024. година 16
Графикон 4: Унутрашња миграциона кретања 2016-2024. година 17
Графикон 5: Просјечан број запослених на подручју општине Нови Град за период од 2021-2025. године 19
Графикон 6: Упоредни преглед укупног броја запослених на подручју општине Нови Град и Републике Српске, 2021-2025.г. 19
Графикон 7: Полна структура запослених по дјелатностима, 2024.г. 20
Графикон 8: Број активних тражилаца запослења у периоду од 2021 – 2025. године 21
Графикон 9: Квалификациона структура незапослених, 2021-2025. година 22
Графикон 10: Старосна структура незапослених, 2021-2025. година 22
Графикон 11: Тренд просјечне бруто и нето плате у БиХ, републици Српској и Новом Граду, од 2021-2025.г. 23
Графикон 12: Број отворених и затворених предузетничких радњи у периоду од 2021-2025.године 26
Графикон 13: Преглед укупних прихода, расхода и нето добити привредних друштава на подручју општине Нови Град 27
Графикон 14Г: Број и полна структура ученика основних школа на подручју општине Нови Град, на почетку школске године 41
Графикон 15: Број наставника у основним школама на подручју општине Нови Град, на почетку школске године 42
Графикон 16: Број и полна структура ученика у средњим школама на почетку школске године 43
Графикон 17: Број наставника у средњим школама на подручју општине Нови Град, на почетку школске године 43
Графикон 18: Преглед издвајања из буџета општине у 000 КМ, за студентске и ученичке стипендије у периоду од 2021-2025.г. 44
Графикон 19: Преглед броја здравствено осигураних лица на подручју општине Нови Град, од 2021-2025. године 49
Графикон 20: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за социјалну заштиту и здравство, од 2021-2025. године 51
Графикон 21: Износ исплаћених субвенција из Буџета општине за ЈУ Дом за старија лица Нови Град, ... 52
Графикон 22: Обим и ефикасност рјешавања предмета у Општинској управи општине Нови Град – укупни предмети и предмети управног поступка (2021–2025) 58
Графикон 23: Кретање буџетских прихода и расхода Општине Нови Град у периоду 2021 – 2025. година 79

1. Увод

1.1. Сврха и значај стратешког документа

Сходно Закону о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 63/21), којим је утврђена обавеза јединица локалне самоуправе да доносе интегрисане стратегије развоја за период од седам година, као и чињеници да претходна Стратегија развоја општине има рок важности до 2026. године, приступило се изради новог стратешког документа за наредни плански период.

Стратегија развоја општине Нови Град за период 2027–2033. године (у даљем тексту: Стратегија развоја) представља кључни стратешко-плански документ Општине Нови Град, усмјерен на планирање и подстицање будућег раста и развоја локалне заједнице. Обухвата економску, друштвену, еколошку и просторну димензију развоја и представља оквир за дефинисање заједничких циљева, активирање локалних потенцијала и одговор на изазове будућег развоја и унапређења квалитета живота становништва.

Стратегија развоја израђена је у складу са начелима стратешког планирања и управљања развојем у Републици Српској, утврђеним Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској, као и у складу са релевантним међународним развојним оквирима, прије свега Агендом 2030 Уједињених нација и Оквиром за реализацију циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини (СДГ оквир). Усклађивање са овим оквирима обезбјеђује повезивање локалних развојних циљева, приоритета и мјера са ширим развојним опредјељењима, уз њихово прилагођавање потребама, потенцијалима и специфичностима општине Нови Град.

Стратегија развоја заснива се и на начелима јавности, транспарентности и партнерства, која подразумијевају правовремено информисање јавности и укључивање представника јавног, пословног и цивилног сектора, других заинтересованих група и грађана у процес утврђивања развојних приоритета. Посебно се уважавају начела социјалне укључености, равноправности полова и једнаких могућности, кроз настојање да развојни циљеви и мјере одговоре на потребе различитих категорија становништва, укључујући лица и групе у ризику од социјалне искључености. Истовремено, интегрисањем економских, друштвених и еколошких аспеката развоја обезбјеђује се примјена начела одрживог развоја, уз очување природних ресурса и животне средине за будуће генерације.

У процесу израде Стратегије развоја посебна пажња посвећена је хоризонталној и вертикалној усклађености развојних приоритета и координацији са релевантним политикама и плановима на вишим нивоима власти, као и повезивању стратешког и буџетског планирања. Дефинисањем стратешких циљева, приоритета, мјера, показатеља и финансијских оквира стварају се предуслови за одговорно, ефективно и ефикасно управљање развојним процесима, праћење реализације планираних активности и вредновање остварених резултата.

Стратегија развоја представља основу за координацију развојних активности, усмјеравање расположивих финансијских и других ресурса, припрему и реализацију развојних пројеката, те праћење и извјештавање о напретку у остваривању утврђених циљева. Њен значај огледа се у успостављању јасног и усаглашеног оквира за доношење развојних одлука и спровођење политика које доприносе одрживом, уравнотеженом и инклузивном развоју општине Нови Град у периоду од 2027. до 2033. године.

У процесу израде Стратегије развоја успостављен је Општински развојни тим (ОРТ) као оперативно и координационо тијело задужено за организацију и координацију партиципаторног процеса израде Стратегије развоја, у складу са регулаторним и методолошким оквиром за стратешко планирање и управљање развојем у Републици Српској. У циљу укључивања релевантних актера и стручног сагледавања развојних потреба, изазова и потенцијала општине, формиране су три тематске радне групе: за економски развој, за друштвени развој и добру управу и за инфраструктуру и заштиту животне средине. Тематске радне групе имале су стручну и консултативну улогу у изради дијелова Стратегије који се односе на одговарајуће стратешке циљеве. Оваква организација процеса омогућила је координисано учешће различитих сектора и заинтересованих страна, уз уважавање начела одрживог развоја и социјалне укључености.

Стратегија развоја у потпуности је израђена у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској, као и Уредбом о стратешким документима у Републици Српској (Службени гласник Републике Српске, број 94/21). Приликом израде Стратегије у обзир су узете и научене лекције из процеса припреме и имплементације претходне Стратегије развоја општине Нови Град 2017-2026. Приликом израде, у обзир је посебно узете у разматрање стратегије виших нивоа власти те циљеви одрживог развоја Уједињених народа (СДГс).

Визија развоја општине Нови Град остварiће се кроз 3 стратешка циља, разрађена у 11 приоритета и 31 мјеру. Садржајни дијелови документа су и индикативни буџет и финансијски оквир за реализацију Стратегије као и индикатори за мјерење степена њеног остварења.

У сектору економског развоја, фокус и окосница развоја биће јачање конкурентности локалне привреде, унапређење пословног окружења и стварање повољнијих услова за инвестиције, предузетништво и запошљавање. Посебна пажња усмјерена је на модернизацију и дигиталну трансформацију пословних субјеката, развој пословних зона и инвестиционих локација, повезивање образовања са потребама локалне привреде и унапређење приступа тржиштима. Истовремено, циљ обухвата диверзификацију локалне економије кроз развој конкурентне и одрживе пољопривреде, унапређење туристичке понуде и активирање локалних ресурса за развој нових економских активности. Значајан сегмент представља унапређење саобраћајне повезаности и услова за међународни робни саобраћај, као и инфраструктурно опремање индустријске зоне „Пољавнице“.

У сектору друштвеног развоја и добре управе, фокус је на унапређењу квалитета живота становништва, јачању социјалне укључености и обезбјеђивању доступнијих и квалитетнијих јавних услуга. Приоритети обухватају подршку породицама и родитељству, стварање повољнијих услова за живот и останак младих, унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите, те развој културних, спортских и рекреативних садржаја. Посебан значај имају успостављање система социјалног становања и стамбене подршке, унапређење услуга за дјецу у ризику, ревитализација постојеће културне инфраструктуре и очување културног и историјског насљеђа. Циљ обухвата и модернизацију, дигитализацију и повећање транспарентности локалне управе, уз унапређење јавних услуга и механизама за учешће грађана у локалном развоју.

У сектору заштите животне средине и инфраструктуре, фокус је на унапређењу комуналне и саобраћајне инфраструктуре, одрживом управљању простором и природним ресурсима, заштити животне средине и јачању отпорности локалне заједнице на климатске промјене и природне ризике. Приоритети обухватају унапређење система просторног планирања, водоснабдијевања и канализационе инфраструктуре, развој локалне путне мреже и повећање саобраћајне безбједности, као и заштиту вода, природних вриједности и заштићених подручја. Посебан фокус је на унапређењу система управљања комуналним отпадом, развоју селекције и рециклаже, ефикаснијем коришћењу ресурса и примјени принципа циркуларне економије. Циљ обухвата и повећање енергетске ефикасности, коришћење обновљивих извора енергије, планирање и спровођење мјера климатске адаптације, те унапређење система превенције, припремљености и реаговања на природне и друге ризике.

1.2. Приступ изради Стратегије развоја

На основу члана 59. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске“, бр. 97/16, 36/19, 61/21, 100/25 и 114/25), члана 66. Статута општине Нови Град („Службени гласник Општине Нови Град“, број 02/17), а у вези са чланом 14. став 2. Закона о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 63/21) и Уредбом о стратешким документима у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 94/21), Начелник општине Нови Град је 20. маја 2026. године донио Одлуку о изради Стратегије развоја општине Нови Град за период 2027–2033. године, број 01-052-208/26.

Наведеном одлуком утврђено је да је носилац израде Стратегије развоја општине Нови Град радно тијело – Општински развојни тим (ОРТ), које именује начелник општине посебним рјешењем. Одлуком је предвиђена и могућност формирања тематских радних група ради обезбјеђивања учешћа релевантних актера и поштовања принципа партнерства, транспарентности, јавности, родне равноправности и једнаких могућности.

Начелник општине је у складу са наведеном одлуком 02. јуна 2026.године донио Рјешење о именовању Општинског развојног тима за израду Стратегије развоја, број: 01-052-226/26.

Поступак израде Стратегије спроведен је у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској и Уредбом о стратешким документима у Републици Српској, уз примјену прописане методологије. Процес је обухватио сљедеће фазе:

1. Израду стратешке платформе;
2. Утврђивање стратешких приоритета, смјерова дјеловања и мјера, са припадајућим индикаторима;
3. Идентификацију стратешких пројеката од значаја за остваривање стратешких циљева;
4. Утврђивање унутрашње и међусобне усклађености стратешких циљева, приоритета и мјера, као и усклађености Стратегије са стратешким документима виших нивоа власти и документима који произлазе из међународних обавеза и процеса европских интеграција;
5. Израду оквирног финансијског плана за спровођење Стратегије за период њеног важења, са структуром извора финансирања;
6. Утврђивање оквира за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање Стратегије;
7. Спровођење консултација о стратешком документу.

Ради координације процеса израде Стратегије и укључивања релевантних актера у разматрање развојних потреба, изазова и потенцијала општине, Начелник општине је 8. септембра 2026. године донио рјешења о именовању три тематске радне групе: Тематске радне групе за економски развој, Тематске радне групе за друштвени развој и добру управу и Тематске радне групе за инфраструктуру и заштиту животне средине. Радне групе имале су стручну и консултативну улогу у припреми приједлога развојних приоритета, мјера и индикатора у оквиру одговарајућих тематских области.

Током процеса израде Стратегије одржана су два састанка Општинског развојног тима, 30.06.2026. и 22.07.2026. године. На састанцима је разматрана и усаглашена социо-економска анализа, након чега је припремљена стратешка платформа општине Нови Град за период 2027–2033. године. Нацрт стратешке платформе упућен је у процес јавних консултација, које су трајале од 27. јула до 31. августа 2026. године.

Након окончања јавних консултација о стратешкој платформи, тематске радне групе приступиле су разради стратешких приоритета, мјера и индикатора у оквиру одговарајућих тематских области. Радне групе одржале су састанке дана 15.10.2026., 16.10.2026. и 23.10.2026. године током којих су разматране развојне потребе, потенцијали и кључни изазови општине Нови Град. На основу спроведених разматрања утврђени су приједлози стратешких приоритета, мјера и припадајућих индикатора за праћење напретка у остваривању стратешких циљева. Након тога су припремљени и остали елементи стратешког документа, чиме је окончана израда Нацрта Стратегије развоја општине Нови Град за период 2027–2033. године.

Јавне консултације о Нацрту Стратегије развоја спроводе се у периоду од **28.10.2026. до 15.11.2026. године**. Њихова сврха је да се омогући заинтересованим странама и јавности да изнесу примједбе, приједлоге и сугестије, како би се садржај Стратегије развоја размотрио и, по потреби, унаприједио прије упућивања у даљу процедуру усвајања.

Њихова сврха је да се заинтересованим странама и широј јавности омогући да изнесу примједбе, приједлоге и сугестије, како би се садржај стратешког документа, по потреби, унаприједио прије упућивања у даљу процедуру усвајања.

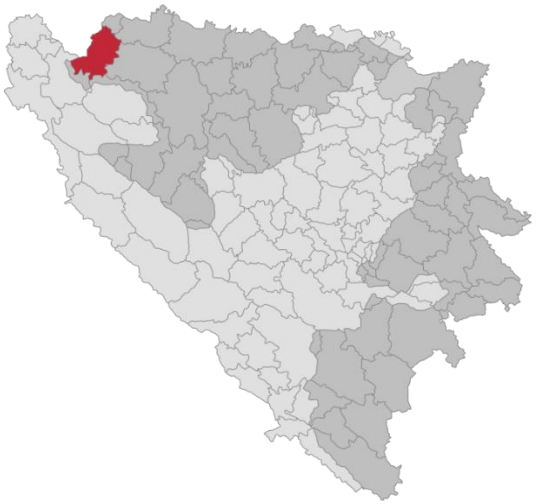
Током трајања јавних консултација, Нацрт стратегије развоја доставиће се Генералном секретаријату Владе Републике Српске, ради прибављања мишљења о усклађености стратешког документа са Стратегијом развоја Републике Српске и прописаном методологијом израде стратешких докумената, у складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској.

По окончању јавних консултација, разматрању пристиглих примједаба, приједлога и сугестија и прибављању мишљења надлежне институције, извршиће се финализација документа, након чега ће Приједлог стратегије развоја бити упућен Скупштини општине Нови Град на разматрање и усвајање.

2. Стратешка платформа

2.1. Ситуациона анализа

а) Географски положај, климатске и природне карактеристике



Фотографија 1: Географски положај општине Нови Град у БиХ и РС

Општина Нови Град се налази у сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине, односно Републике Српске. Новоградска општина граничи са Републиком Хрватском у сјеверозаападном дијелу долином ријеке Уне, па је ова граница и природна. У југозападном дијелу граничи током ријеке Уне и са Федерацијом Босне и Херцеговине, а у осталом дијелу са пет сусједних општина Републике Српске. У јужном дијелу граничи са општинама Крупа на Уни и Оштра Лука, а на истоку са општинама Приједор и Козарска Дубица. Са општином Костајница, која се издвојила из општине Нови Град 1995. године, граничи на сјевероистоку. Укупна дужина граница износи око 135 km, гдје је око 36 km међудржавна граница са Републиком Хрватском, а око 6 km са Федерацијом Босне и Херцеговине. Општина спада у неразвијене општине Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 103/25).

Новоградска општина припада појасу умјерено-континенталне климе. Усљед глобалних климатских промјена све чешће долази до екстремних температура ваздуха. У протеклих 10 година апсолутни максимум је забиљежен у августу 2017. године: 40,2°C, а апсолутни минимум измјерен је у јануару 2017. године: -17°C. Распон између апсолутног минимума и максимума износи 57,2°C и исти је у протеклој деценији смањен је за око 7°C, што указује на ублажавање најнижих зимских температура и мању амплитуду екстрема, иако и даље остаје врло велик климатски распон типичан за умјерено-континенталну климу. Средња годишња температура износи 12,45°C. У просјеку се сњежни покривач задржава 24,8 дана, док је годишњи просјек количине падавина за посљедњих 10 година износио 1.151,59 mm. У посљедњој деценији уочавају се чешће и интензивније кишне епизоде, смањена учесталост и трајање сњежног покривача, повећана хидролошка варијабилност, појачан ризик од бујичних токова и поплава, топлотни таласи током љета и скраћене, топлије зиме.

У рељефном погледу новоградска општина обухвата двије геоморфолошке цјелине: алувијалне равни Уне и Сане и брежуљкасте падине планина Грмеча и Козаре. Површина новоградске општине од 470 км^2 по свом природно-географском положају везана је за ријечне токове Уне и Сане који су јој од давнина давали велики значај када су у питању комуникацијске везе од Панонске низије према унутрашњости Динарског планинског простора. Највиша надморска висина на територији општине Нови Град је у зони Великог Пастирева и износи 464 м.н.в., док је најнижа тачка на дијелу општине близу Добрљина уз десну обалу ријеке Уне и износи 112 м.н.в[1].

Основу путне мреже чине магистрални путеви М14 (дионица Козарска Дубица-Костајница-Нови Град-Бихаћ) и М4 (дионица Нови Град-Приједор-Бања Лука, будућа траса ауто-пута[2]). Општина Нови Град је удаљена 167 км од будућег транснационалног аутопута Коридор Vc који је, као дио Пан-Европског коридора, повезан са Трансевропском мрежом. Кроз општину пролазе и регионални путеви Р404 и Р475-а. Општински центар је од регионалног центра, града Приједора, удаљен 32 km а од административног центра Републике Српске, града Бања Луке, 87 km. Магистралним путем М14 Нови Град је удаљен 24 km од Костајнице, а 33 km од Босанске Крупе у Унско-санском кантону. Удаљеност општинског центра од главног града Републике Хрватске, Загреба, је 119 km

[1] Институт за грађевинарство „ИГ“ Бања Лука: „Просторни план општине Нови Град до 2039.г.“ – Документацијска основа“, стр.57

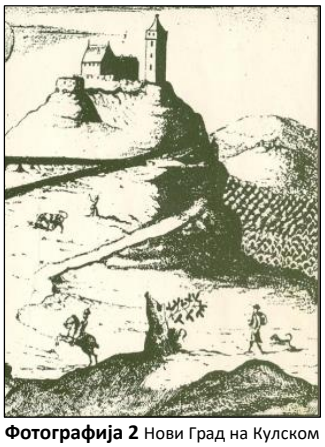
[2] У Регистру концесија Комисије за концесије Републике Спрске , наведено је да предузеће „SDHS- CSI BIH“ д.о.о. Бања Лука има концесију за изградњу Аутопута Бања Лука- Приједор- Нови Град (прва фаза Бања Лука- Приједор), са периодом концесије од 2020-2053.г., https://koncesije-rs.org/bs/registar_koncesija/

Природни ресурси

Рудна богатства на подручју општине су разноврсна. Нека од њих се експлоатишу од првих насељавања до данас, о чему свједоче бројна налазишта остатка троске и топљења руде гвожђа у долинама ријечица Јапре и Војскове, у селима Благај Јапра, Масловаре, Доњи Агићи, Ћеле, М.Н. Рујишка и Ракани. Данас се само мањи дио ових богатстава експлоатише. У рудна и минерална богатсва која се експлоатишу спада ***рудник доломита „Блатна“*** (концесија 2017–2047, ЈАПРА а.д. Нови Град) ***и рудник гипса „Петковац“*** (концесија 2018–2048, ЈАПРА а.д. Нови Град). Рудник доломита у Блатни налази се у алувијалној равни ријеке Уне. Залихе доломита, на истраженом простору, крећу се око 52 мил. тона. На основу мишљења геолога, резерве су знатно веће (села Матавази, Ракани, Рашће и Велика Рујишка). Експлоатација гипса у лежишту „Петковац“ почиње уочи Другог свјетског рата. Прорачунате резерве са сусједним лежиштем „Деветаци“ крећу се око 10 мил. тона. У рудна и минерална богатства чије су резерве испитане, али се не експлоатишу, спадају ***мрки угаљ*** (концесија 2012–2042, ПРИВРЕДНИ ПРЕПОРОД д.о.о. Бања Лука), ***бентонит и цементни лапорац***. Налазишта мрког угља у Љешљанском угљеносном басену утврђена су 1909. године, а експлоатација је трајала од 1910.-1941. године. Резерве угља су утврђене на 7,5 мил.тона. Лежишта угља прате и лежишта бентонита са процијењеним резервама од 2,2 мил. тона. Лежишта лапорца нису у потпуности испитана, али је испитан квалитет лапорца и хемијски одговара захтјевима индустрије цемента. Уз то, ту су и друге компоненте: ***кречњак, гипс и пијесак***, које су потребне за производњу цемента. Лежиште лапорца је у Љешљанима, а кречњака у Дервишима. Значајна су и лежишта ***грађевинског и украсног камена*** на читавом подручју општине, али се експлоатација не врши. Једино се експлоатише ***технички грађевински камен*** на лежиштима „Бекићи“, „Дервиш Кула“, „Скакавац“, „Блатна“, „Скакавац-Матавази“ и „Хозићки Камен“. Позната су и налазишта ***жељезне руде*** у сливу ријечице Јапра, ***руде барита и опекарске глине,*** али се њихова експлоатација не врши нити су утврђене залихе.[3]

Од ***површинских водних тијела***, највећи значај имају ријеке Уна (притоке Војскова и Стрижна) и Сана (притока Јапра). ***Термоминерална вода*** појављује се у Поткозарју на ободу Љешљанског басена. Према структури и квалитету ***земљишних површина*** издвајају се алувијалне равни Уне и Сане и побрђа Поткозарја и Подргрмеча. Најплоднија земљишта су у алувијалним равнима Уне и Сане и њихових притока. На побрђима Поткозарја и Подгрмеча прожимају се ратарство, воћарство и сточарство, а ту су и највеће шумске површине. Од укупно расположиве површине земљишта (46.956 ha) на подручју општине Нови Град, 20.796 ha (44%) је обрадиво. Површина ***шума*** и шумског земљишта обухватају 39,55% општине, односно 18 576 ha[4].

б) Кратак историјски преглед



Фотографија 2 Нови Град на Кулском брду, извор: https://turizamng.com/

Нови Град се први пут у документима помиње 1217. године, мада се сматра да је град основан 1280. године. Наиме, у збирци повеља благајских кнезова Бабоњића (Codex diplomaticus comitum de Blagay) које се чувају у државном архиву у Будимпешти, сачувана је повеља од 30.10.1280. године у којој се наводи име Castrum Novum (Нови Град), како се звало ондашње утврђење на Кулском брду. Шире подручје града било је насељено још у античко доба, о чему свједоче археолошка налазишта у селу Доњи Ракани и у долини ријечице Јапре. Око 230. године п.н.е. овим просторима завладали су Римљани. Илирска племена се нису мирила са римском власти, те између 12. и 9. године п.н.е., римски војсковођа Германик уз велике жртве разара мезејске утврде у долини Сане и Јапре. Римљани су на овом подручју оставили многобројне трагове својих војних логора, остатке водовода, храмова, цркава и некропола, те стамбених агломерација. Због саобраћајне важности ријечних токова, Римљани су развили и транспорт разних роба на ријекама Уни и Сани, који се одржао до изградње жељезничких пруга крајем прошлог вијека. Послије пропасти Римског царства, у 7. вијеку долази до насељавања славенских племена, која се одупиру многим освајачима, али напосљетку овај крај пада под власт Угара. Наредних 200 година овим подручјем господаре кнезови Бабоњићи, који су се прозвали кнезовима Благајским (по свом утврђењу Благај град). Пад Новог Града под османску власт био је

[3] Драго Тодић: „Новоградска општина-географске карактеристике.“ –стр.57, Географско друштво РС, Бања Лука 2000.
[4] Извор података: Градови и општине Републике Српске 2025, Републички завод за статистику РС

дуготрајан процес који је трајао готово читав вијек, с обзиром на то да је овај крај био дио „бедема хришћанства" који су бранили кнезови Благајски и Зрински са друге стране ријеке Уне. Година 1557. година се сматра коначним датумом када је Castrum Novum пао под османску власт и тада почиње период турске владавине. Новска капетанија је основана је почетком 17. вијека, а Нови Град постаје једна од најважнијих тачака на граници Османског царства. Наредни период обиљежава близина границе између Турске и Угарске што узрокује циклично смјењивање ратова и примирија, за вријеме којих би долазило до сталних пограничних инцидената и четовања самовољних локалних команданата. Пруга Добрљин- Бањалука била је прва пруга у Босни и Херцеговини, пуштена у саобраћај 1872.године. Била је то пруга нормалног колосјека (101,6 км), изграђена као дио Цариградске магистрале која је, према плановима Турске, требала повезати Цариград са Бечом.

Крајем 19. вијека, слабљењем улоге Порте, дижу се сељачке буне 1836., 1858. и 1875. године, а 1878. године, након Берлинског конгреса, долази до окупације Босне и Херцеговине од стране Аустро-Угарске монархије. Доласком Аустроугара у Босну и Херцговину, пруга Добрљин-Бањалука се спаја са Сиском у функцији експлоатације дрвних и рудних богатстава. Долази до отварања нових предузећа, па тако Ото Штајнбајс (Otto Steinbeis) 1892. године у Добрљину отвара највећу пилану на Балкану. Исте године сграђена је и стара градска вијећница, данас национални споменик БиХ. Нови Град је 1895.године одлуком аустроугарске администрације, а ради јасног територијалног разграничења и лакшег функционисања поштанског, војног и жељезничког саобраћаја унутар Монархије, добио назив Босански Нови, које је носио до 1992. године. У овом периоду изграђена је градска апотека (данас библиотека) и градска болница, оснива се фудблски клуб „Слобода", отвара се рудник Љешљани (1910. године), а 1911. године Штајнбајс у Добрљину гради и термоелектрану за потребе индустрије.

Послије Првог свјетског рата Нови Град привредно стагнира, а нови објекти се споро граде. 1918. године Нови Град улази у састав Краљевине СХС, потом Краљевине Југославије. Године 1924., је довршена пруга према Бихаћу, 1930. године завршени су радови на изградњи термоелектране у Добрљину, а 1937. године довршена је и градска обалоутврда Кеј. У то вријеме су изграђена и два моста преко Уне и Сане, а изграђено је и неколико стамбених зграда у главној улици. Године 1937. оснива се приватна плетиона, која касније постаје нуклеус развоја познате творнице трикотаже и конфекције „Сана". Занимљиво је да је у то вријеме (1935. године) у Добрљину одиграна прва ноћна фудбалска утакмица под рефлекторима у тадашњој држави Краљевини Југославији.

У Другом свјетском рату је Нови Град био у саставу НДХ. Становништво, посебно српско, доживљава велика страдања. Нови Град је ослобођен 1. маја 1945. године. Послије Другог свјетског рата почиње развој привреде. Тада настају предузећа „Сана", „Лигношпер", „Грађевинар", „Унаметал" и др. Нови Град постаје јако саобраћајно чвориште, а саобраћај у Новом Граду организује и реализује предузеће „Козарапревоз". У то вријеме долази до највећег територијалног ширења града, а граде се стамбена насеља са вишеспратним зградама.

Од 1980. године у СФРЈ долази до економске и политичке кризе, што доводи до распада СФРЈ и почетка Одбрамбено-отаџбинског рата у БиХ (од 1992-1995. године). На основу Закона о промјени назива општине Босански Нови у Нови Град и насељеног мјеста Босанска Костајница у Српска Костајница од 17.12.1992. године (Службени гласник Републике Српске бр. 20/1992), тадашњем Босанском Новом враћено је старо име - Нови Град.

ц) Демографске карактеристике

Анализа демографских карактеристика се заснива на подацима Пописа становништва из 2013. године, који представљају посљедње свеобухватно статистичко мјерење демографске и социјалне структуре домаћинстава и породица у општини Нови Град. Имајући у виду протек времена од више од једне деценије, ови подаци се користе као референтна базна линија за утврђивање структурних карактеристика и дугорочних трендова.

У циљу континуираног праћења промјена у међупописном периоду, демографска анализа је допуњена процјенама Републичког завода за статистику Републике Српске. Ове процјене омогућавају праћење основних демографских токова (укупан број становника, старосну структуру, те природна и миграциона кретања), чиме се обезбјеђује реалније сагледавање савремених трендова.

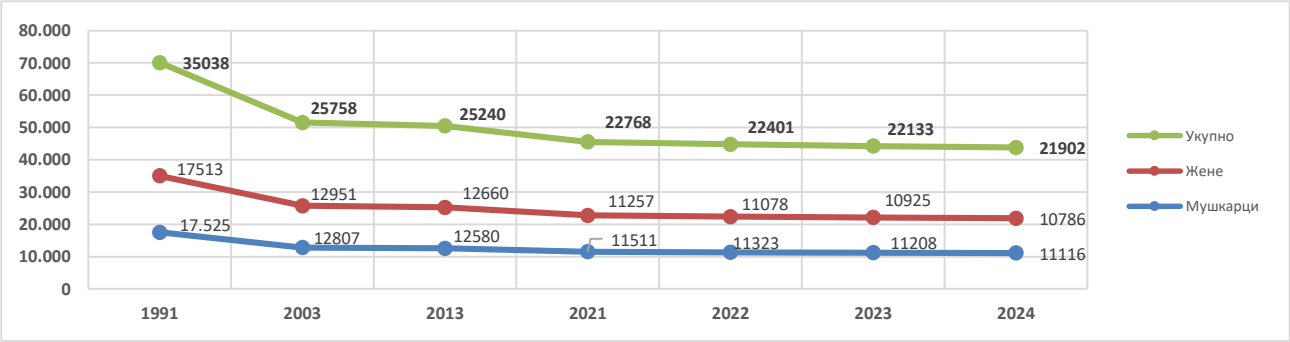
Коришћењем пописних података као полазне тачке и статистичких процјена као допуне за међупописни период обезбјеђена је реална основа за сагледавање садашњег стања, а расположиви

показатељи указују да су се негативни демографски трендови наставили и након пописа 2013. године, те да је реално очекивати да су данас ови процеси још израженији.

Укупан број становника

Према резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у Републици Српској у 2013. години објављеним од Републичког завода за статистику Републике Српске, Општина Нови Град је имала 25.240 становника, од тога 12.580 мушкараца (49,83%) и 12.660 жена (50,16%). Просјечна густина насељености износи око 54 ст/км^2. Просјечна величина домаћинства је 2,87 чланова по домаћинству (2,85 чланова по домаћинству -просјек за Републику Српску). До 1995. године Костајница је било насеље у оквиру општине Нови Град, док данас Костајница егзистира као самостална општина. Без Костајнице, 1991. године је на подручју општине Нови Град живјело 35.038 становника, док је, према процјенама броја становника[5], на подручју општине Нови Град средином 2024. године живјело укупно 21.902 становника, што значи да је на подручју општине дошло до смањења броја становника за 37,5% у односу на период прије 1992. године.

Графикон 1: Преглед укупног броја становника по годинама (1991-2024)



Извор података: Попис становништва у БиХ 1991.године, Незваничан попис становништва општине Нови Град 2003. године, резултати Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС 2013. године, процјене броја становника РЗЗС РС за 2021., 2022., 2023. и 2024. годину.

Домаћинства и породице према типу и броју чланова

Анализа структуре домаћинстава и породица у општини Нови Град заснива се на разликовању два кључна статистичка појма: домаћинство и породица. Домаћинство представља економско-стамбену заједницу лица која живе заједно и дијеле трошкове живота, док породица представља социјално-биолошку јединицу засновану на сродству, односно односима брачних или ванбрачних партнера и њихове дјеце.

Према резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у Републици Српској у 2013. години, Општина Нови Град је имала 8.792 домаћинста са просјечно 2,85 чланова. Доминантан облик домаћинства су једночлана (1.965) и двочлана (2.390) домаћинства, што указује на значајно присуство самачких лица, као и на велики број старијих брачних парова чија су дјеца напустила родитељски дом. Ова структура одражава процес старења становништва, смањење фертилитета и миграционо пражњење млађих старосних група. Домаћинства од три члана (1.669) и четири члана (1.422) представљају класичне нуклеарне породице са једним или двоје дјеце, али њихов збир је мањи од укупног броја једночланих и двочланих домаћинстава, што указује на смањену фертилност и промјену породичних образаца. Домаћинства са пет и више чланова (1.346) су најмање заступљена међу вишечланим категоријама, али и даље чине значајан удио, што упућује на постојање дијела традиционалних, вишегенерацијских домаћинстава.

Табела 1: Домаћинства на подручју општине Нови Град према броју чланова, по попису 2013

	Укупно	**Број чланова домаћинства**					
		1 члан	2 члана	3 члана	4 члана	5 и више чланова	Просјечан број чланова домаћинства
број домаћинстава	8.792	1.965	2.390	1.669	1.422	1.346	2,87

Извор података: Резултати Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС 2013. године

У структури породица и даље доминирају брачни парови са дјецом као основни облик породичне организације, што показује да нуклеарна породица остаје доминантан социјални модел.

[5] Извор података: „Демографска статистика 2025“, Републички завод за статистику РС

Међутим, њен релативни значај у укупној популацији је ослабљен у односу на укупну структуру домаћинстава, што указује да све већи број породица не функционише у заједничком домаћинству. Посебно је значајно присуство једнородитељских породица, што указује на повећану социјалну рањивост одређених категорија становништва и потребу за циљаним мјерама социјалне подршке.

Табела 2: Породице на подручју општине Нови Град према типу и броју чланова, Попис 2013.

	Укупно	**Тип породице**					
		брачни пар без дјеце	ванбрачни пар без дјеце	брачни пар са дјецом	ванбрачни пар са дјецом	мајка са дјецом	отац са дјецом
број породица	7.477	2.337	123	3.441	179	1.067	330
број чланова	21.430	4.674	246	12.560	644	2.525	781

Извор података: Резултати Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС 2013. године

Подаци о типу и броју чланова породица показује да се класични модел породице постепено мијења: мање је породица са дјецом, више је парова без дјеце и једнородитељских домаћинстава. Ови процеси су уско повезани са демографским старењем становништва, смањењем наталитета и миграцијама млађег становништва.

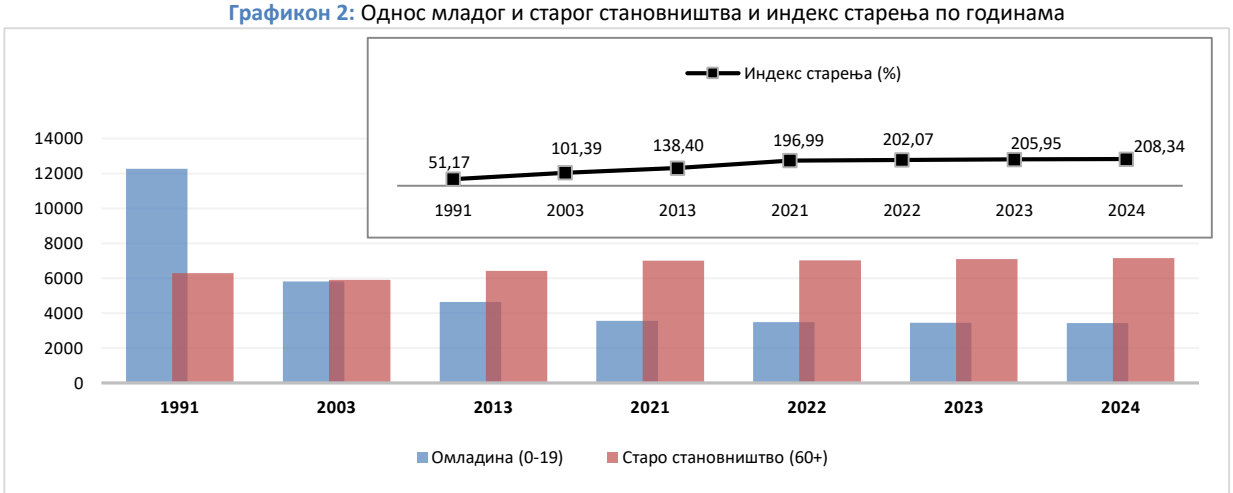
Према Попису становништва из 2013. године, на подручју општине Нови Град евидентирана су 8.792 домаћинства и 7.477 породица са укупно 21.430 чланова. Будући да је укупан број становника износио 25.240, произилази да 3.810 лица није било обухваћено породичним језгрима. Ова разлика првенствено је посљедица великог броја једночланих домаћинстава (1.965 или 22,3% свих домаћинстава), као и присуства лица која живе у домаћинствима, али не припадају статистички дефинисаној породици. Наведени подаци указују на изражене процесе демографског старења, повећање броја самачких домаћинстава и промјене у традиционалној структури породице.

Наведене промјене имају директне импликације на планирање социјалне политике и развој јавних услуга у општини, посебно у областима подршке породицама, старијим лицима и рањивим друштвеним групама.

Старосна и полна структура становништва

На основу процјене броја становника према полу и старости за 2024. годину[6] млада популација општине (19 и мање година) чини 15,66% становништва општине. Укупан број становника, према процјени за 2024. годину, износи 21.902. Полна структура становништва је уједначена, мушкарци чине 50,75% популације (11.116), док жене чине 49,25% (10.786). Најзаступљенија старосна група становништва је група од 60-64 година старости, која чини 9% становништва општине (1.972 становника). Просјечна старост становништва је 45,77 година, што је више од републичког просјека, који износи 44,15 година.

Графикон 2: Однос младог и старог становништва и индекс старења по годинама



Извор података: „Градови и општине 2025“, Републички завод за статистику РС, „Стање и коришћење простора и демографски развој општине Нови Град“ научноистраживачка студија, Центар за демографска истраживања, Бања Лука, 2005.г.

[6] Извор података: „Градови и општине 2025“, Републички завод за статистику РС

Индекс старења[7] је процентуални удио особа старих 60 и више година у односу на број особа старих 0 – 19 година. Индекс већи од 40 % показује да је становништво одређеног подручја зашло у процес старења. Општина Нови Град је у процес старења ушла прије 1991.године, те је данас индекс старења 4 пута већи у односу на 1991.годину. Када индекс старења пређе 100%, друштво улази у фазу дубоког демографског старења, а 2003. година представља критичну прекретницу за општину Нови Град, јер је тада број старих (5.898) премашио број младих (5.817), а индекс старења порастао на 101,39%.

Посљедњи доступни подаци (2021–2024) показују веома изражену фазу дубоке демографске старости. Број младих се континуирано смањује (са 3.556 на 3.431), док број старих расте (са 7.005 на 7.148). Индекс старења у 2024. години износи 208,34%, што значи да на 100 младих долази више од 208 старијих лица. Овај однос јасно показује да се општина Нови Град налази у фази дубоке демографске старости, уз изразиту демографску диспропорцију и слабљење обнове становништва.

Оваква старосна структура представља један од најзначајнијих изазова за будући развој општине, посебно у погледу тржишта рада, образовног система, социјалне и здравствене заштите, те одрживости локалне заједнице у цјелини.

На основу података детаљне анализе стања становништва општине Нови Град према старости и полу, заснованих на Попису из 2013. године и каснијим процјенама Републичког завода за статистику Републике Српске, могу се извести сљедећи аналитички закључци:

- Уочава се континуиран процес демографског старења становништва, који се огледа у смањењу учешћа млађих старосних група и истовременом повећању броја и удјела становништва старијег од 60 година. Овај процес није привременог карактера, већ представља дугорочан структурни тренд,
- Старосна структура показује јасну диспропорцију између младих и старих, при чему се удио младих генерација постепено смањује, што указује на слабљење репродуктивне базе становништва и ниске стопе наталитета. Истовремено, раст учешћа старијих лица указује на продужење животног вијека, али и на неповољну старосну равнотежу,
- Полна структура становништва је релативно уједначена у укупној популацији, али се у старијим старосним групама уочава веће учешће жена, што је у складу са општим демографским обрасцима везаним за дужи животни вијек жена.
- Процјене након 2013. године указују на наставак и интензивирање негативних демографских трендова, прије свега кроз даље смањење укупног броја становника, одлив радно способног становништва и продубљивање процеса старења.

Становништво према етничкој/националној припадности и полу, Попис 2013

Подаци указују на стабилну етничку структуру са доминацијом српске популације, уз истовремено изражено присуство бошњачке заједнице и мањих етничких група, што представља важан елемент друштвене структуре општине и релевантну основу за планирање политика равноправности, интеграције и локалног развоја.

Према званичним резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС у 2013, на подручју општине живјело 77,2% Срба, 20,6 % Бошњака, 0,7% Хрвата, 0,8% је осталих, а 0,63% неизјашњених.

Табела 3: Становништво према етничкој/националној припадности и полу, Попис 2013

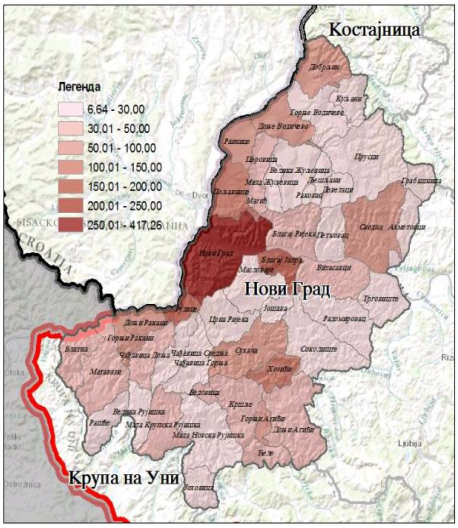
	Укупно	**Бошњаци**	**Хрвати**	**Срби**	**Остали**	**Не изјашњава се**	**Непознато**
Укупно	**25.240**	5.214	174	19.491	200	137	24
Мушкараца	**12.580**	2.606	58	9.747	100	56	13
Жена	**12.660**	2.608	116	9.744	100	81	11

Извор података: Резултати Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС 2013. године

[7] Број становника 60+/Број становника 0-19*100

Просторни распоред становништва

Подручје општине, према Статуту општине Нови Град (Службени гласник општине Нови Град број 2/17) обухвата 48 насељених мјеста: Ахметовци, Благај Јапра, Благај Ријека, Блатна, Ведовица, Велика Жуљевица, Велика Рујишка, Витасовци, Горње Водичево, Горњи Агићи, Горњи Ракани, Грабашница, Деветаци, Добрљин, Доње Водичево, Доњи Агићи, Доњи Ракани, Јоховица , Јошава , Кршље, Куљани, Љешљани, Мазић, Мала Жуљевица, Мала Крупска Рујишка, Мала Новска Рујишка, Масловаре, Матавази, Нови Град , Петковац, Пољавнице, Прусци, Равнице, Радомировац, Раковац, Рашће, Рудице, Сводна, Соколиште, Сухача, Трговиште, Ћеле, Хозићи, Церовица, Црна Ријека, Чађавица Горња, Чађавица Доња и Чађавица Средња.



Фотографија 3: Густина насељености општине Нови Град по Попису 2013. године, Извор: Просторни план општине Нови Град до 2039. године

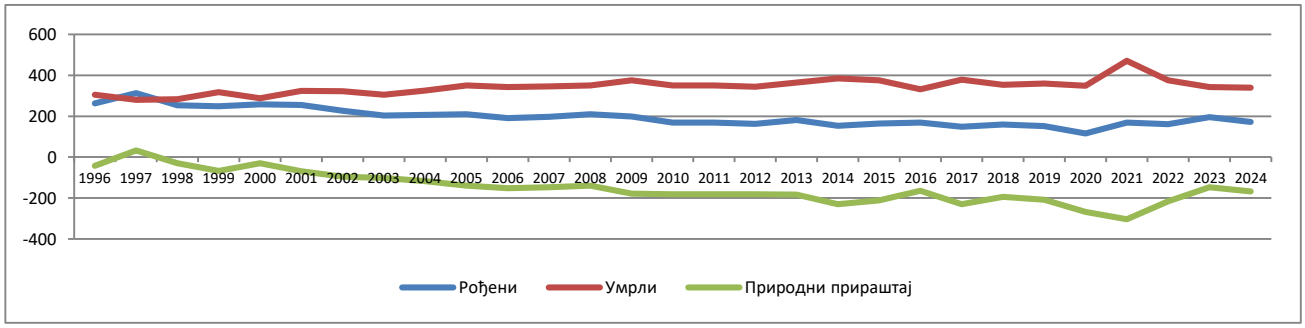
Густина насељености општине, према званичним резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова у РС у 2013, износи 54 становника по km^2 (просјечна густина насељености у Републици Српској је 47 становника по km^2, што је сврстава у ред ријетко насељених европских региона). У урбаном дијелу општине (насељено мјесто Нови Град) живи 9.415 или 38,8% становника. Од укупно 8.792 домаћинства на подручју општине, 3.462 (39,3%) домаћинства се налази у урбаном дијелу општине. Више од половине од укупног броја становника живи у насељеним мјестима Нови Град, Пољавнице, Сводна, Добрљин и Благај Јапра- 13.384 становника или 53% укупног становништва. У преосталих 43 насељена мјеста живи 11.856 становника или 47%.

Просторна дистрибуција становништва општине Нови Град карактерише се концентрацијом становништва у урбаном центру и неколико већих насељених мјеста, уз истовремено постојање великог броја мањих руралних насеља. У условима континуиране депопулације и старења становништва, реално је очекивати да ће се процес концентрације становништва у већим насељима наставити, док ће се демографско пражњење мањих руралних подручја додатно интензивирати.

Природни прираштај становништва

Подаци о природном прираштају становништва показују негативан природни прираштај на подручју општине од 1996. године (од када се прате подаци) и континуирано повећање негативног природног прираштаја, односно смањење броја рођених у посљедње три декаде (само је у 1997. години забиљежен позитиван природни прираштај).

Графикон 3: Природно кретање становништва, 1996-2024. година



Извор података: „Градови и општине 2025“, Републички завод за статистику РС, „Стање и коришћење простора и демографски развој општине Нови Град“ научноистраживачка студија, Центар за демографска истраживања, Бања Лука, 2005.г.

Посебно забрињава тренд континуираног смањења броја живорођене дјеце. Док је крајем деведесетих година годишње рађано између 250 и 300 дјеце, у посљедњој деценији тај број се најчешће креће између 150 и 200. Најмањи број рођених забиљежен је 2020. године, када је рођено 116 дјеце, што је више него двоструко мање у односу на већину година с краја XX вијека.

Истовремено, број умрлих је током читавог периода остао значајно већи од броја рођених и углавном се кретао између 300 и 380 лица годишње. Посебно се издваја 2021. година, када је

забиљежен највећи број умрлих (471), што се може довести у везу са посљедицама пандемије COVID-19. У истој години забиљежен је и најнеповољнији природни прираштај од -304 становника.

Анализа показује да се негативан природни прираштај временом продубљивао. Док су крајем деведесетих година годишњи губици по овом основу износили од 30 до 70 становника, након 2003. године они редовно прелазе 100 лица годишње. У периоду од 2014-2024. године природни пад становништва углавном износи између 150 и 250 лица годишње, што указује на дубоку демографску неравнотежу. Посматрано кумулативно, у периоду 1996–2024. године у општини Нови Град рођено је 5.817 дјеце, док је умрло 9.929 лица. То значи да је општина само по основу негативног природног прираштаја изгубила 4.112 становника. Овај податак посебно добија на значају ако се има у виду да се истовремено одвија и миграциони одлив становништва, што додатно убрзава укупну депопулацију.

Дугогодишњи негативан природни прираштај, уз континуирано смањење броја рођених и висок број умрлих, указује на дубоку демографску кризу и слабљење природне обнове становништва. Без значајнијег повећања наталитета и задржавања младог становништва, негативни демографски трендови ће се наставити и у наредном периоду.

Миграције становништва

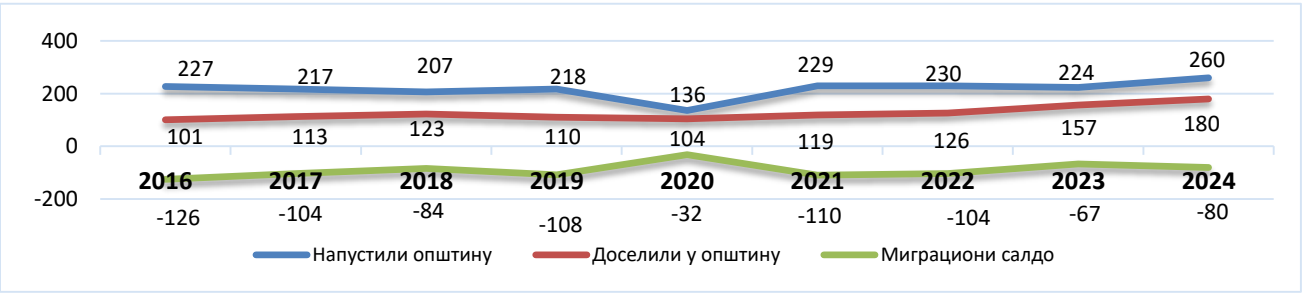
Миграције становништва су историјска појава простора општине Нови Град која је вијековима изложена бројним и различитим сеобама и пресељавањима становништва. У посљедњој декади XX вијека простор Републике Српске и Босне и Херцеговине, а тако и и општине Нови Град, карактеришу присилне ратне миграције становништва, процес избјеглиштва и постепеног повратка избјеглог и расељеног становништва. Новоградска општина је позната и по одласку становништва на привремени рад у друге европске и прекоокеанске земље. Те миграције започеле су 1907. године одласком првих становника у Америку и европске земље. Такав процес задржава се до данас, због нестабилне економске и политичке ситуације, те највећи дио ових мигранта и не помишља на повратак.

Унутрашње миграције у периоду од 2016–2024. године показују континуирано негативан миграциони салдо, јер је сваке године број одсељених премашивао број досељених, са просјечним салдом од око –90 лица годишње. Број становника општине је, на основу негативног унутрашњег миграционог салда у периоду од 2016–2024. године, смањен за 815 лица. Најизраженији одлив становништва забиљежен је 2016. године (-126), док је 2020. године дошло до краткотрајног ублажавања негативног тренда (-32), што се може повезати са ограничењима мобилности током пандемије. У периоду од 2021–2022. године поново се биљежи погоршање, а иако су у 2023. и 2024.години забиљежени раст досељавања и дјелимично побољшање, укупан салдо остаје негативан. Овакво стање указује на трајан одлив становништва, типичан за мање средине са ограниченим економским и развојним могућностима.

Унутрашња миграциона кретања указују на континуиран одлив становништва из општине Нови Град, иако су у посљедњих неколико година видљиви знаци ублажавања негативног тренда кроз повећање броја досељених лица. Ипак, све док број одсељених премашује број досељених, миграције ће наставити да доприносе смањењу броја становника и продубљивању демографских изазова са којима се општина суочава.

Званичних података о вањским миграцијама нема, али с обзиром да смо већ неколико деценија свједоци процеса исељавања радно-способног становништва у друге европске и прекоокеанске земље, можемо закључити да је салдо вањског миграционог кретања далеко већи у односу на салдо унутрашњег миграционог кретања.

Графикон 4: Унутрашња миграциона кретања 2016-2024. година



Извор података: „Градови и општине 2025“, Републички завод за статистику РС

Демографске карактеристике- ЗАКЉУЧАК:

Кумулативно посматрано, демографски показатељи указују да се општина Нови Град суочава са дуготрајним процесима депопулације, демографског старења и миграционог одлива становништва. Смањење укупног броја становника, континуирано негативан природни прираштај, одлазак радно способног становништва и неповољна старосна структура довели су до слабљења демографске обнове и смањења развојног потенцијала општине. Истовремено, раст броја малих домаћинстава и промјене у породичној структури указују на шире друштвене и економске промјене које прате ове демографске процесе.

Уколико се постојећи трендови наставе, могу се очекивати даље смањење броја становника, недостатак радне снаге, повећане потребе за здравственим и социјалним услугама и наставак демографског пражњења руралних подручја. Због тога демографска обнова, подршка породицама са дјецом, задржавање младог становништва и стварање услова за економски развој представљају једне од кључних претпоставки одрживог развоја општине Нови Град у наредном планском периоду.

д) Преглед стања и кретања на тржишту рада

Запосленост

На подручју општине Нови Град је 2024. године, према процјени Републичког завода за статистику РС, живјело 21.902 становника. Према процјенама старосне структуре становништва за исту годину, 14.268 становника је припадало старосној групи између 15 и 65 година. Од овог броја становника који су у радној старости, само 4.436 (31%) је активно укључено на тржишту рада и представљају радну снагу. Овај податак указује на изузетно низак степен активности радне снаге и висок удио економски неактивног становништва у радној доби. Овако ниска стопа активности радне снаге резултат је више међусобно повезаних фактора: демографско старење (9.671 лица или 67,78% радне снаге су лица старија од 35 година старости), континуиран миграциони одлив радно активног становништва, ограничене могућности запошљавања на локалном тржишту рада, као и структурна неусклађеност између образовно-квалификационе понуде и потреба привреде.

Подаци о запослености у периоду 2021–2025. године показују континуиран и умјерен, али стабилан пад укупне запослености, са 4.023 запослена у 2021. години на 3.735 у 2025. години, што представља смањење од око 7,2%. Овај тренд указује на структурно сужавање локалног тржишта рада, а не на краткорочне економске осцилације.

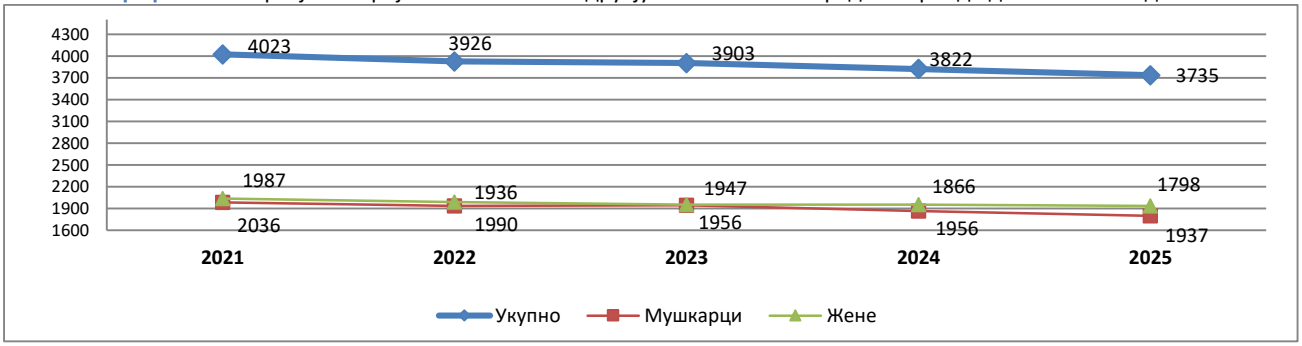
Полна структура запослености је релативно стабилна, али се уочава нешто израженији пад запослености мушкараца у односу на жене. Број запослених мушкараца смањен је са 1.987 на 1.798, док је број запослених жена смањен са 2.036 на 1.937. Оваква динамика може се довести у везу са већом заступљеношћу мушкараца у секторима који су осјетљивији на економске промјене, као и са израженијим одласком мушке радне снаге на рад у иностранство.

Посматрано по годинама, запосленост показује континуиран пад без значајних периода опоравка, при чему се након 2022. године уочава стабилан наставак негативног тренда. То додатно потврђује структурни карактер промјена на тржишту рада.

Кумулативно посматрано, смањење запослености је у директној вези са ширим демографским процесима, укључујући депопулацију, старење становништва и миграциони одлив радно способне популације, што заједно доводи до смањења економског потенцијала општине.

Закључно, општина Нови Град се суочава са дугорочним смањењем запослености и слабљењем динамике локалног тржишта рада. Без јачања инвестиционе активности, отварања нових радних мјеста и задржавања радно способног становништва, постојећи негативни трендови ће се наставити и у наредном периоду, са значајним импликацијама на укупни социоекономски развој општине.

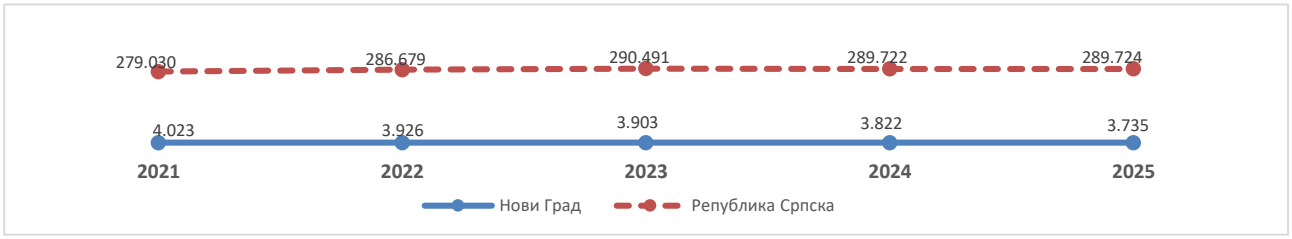
Графикон 5: Просјечан број запослених на подручју општине Нови Град за период од 2021-2025. године



Извор: Републички завод за статистику РС, Билтен „Плате, запосленост и незапосленост“, 2026. године

Упоредни преглед укупног броја запослених на подручју општине Нови Град и Републике Српске у периоду 2021–2025. године показује различите трендове кретања запослености на локалном и ентитетском нивоу. Док је у општини Нови Град присутан континуиран пад, у Републици Српској се у истом периоду биљежи релативна стабилност уз благи раст до 2023. године, након чега слиједи стагнација на нивоу од око 289 хиљада запослених. Овај тренд указује да се локално тржиште рада развија спорије од ентитетског просјека, те да општина постепено губи релативну економску тежину у оквиру Републике Српске.

Графикон 6: Упоредни преглед укупног броја запослених на подручју општине Нови Град и Републике Српске, 2021-2025.г.



Извор: Републички завод за статистику РС, Билтен „Плате, запосленост и незапосленост“, 2026. године

Према доступним подацима за 2024. годину[8], структура запослености у општини Нови Град показује изражену концентрацију у услужним и јавним дјелатностима, уз доминацију трговине и прерађивачке индустрије, што указује на ограничену диверзификацију локалне привреде.

Табела 4: Запослени по дјелатностима на подручју општине Нови Град, 2021-2024

Дјелатност/Година	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Пољопривреда, шумарство и риболов	92	103	105	102
Вађење руда и камена	54	50	51	53
Прерађивачка индустрија	865	825	742	660
Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	75	71	71	75
Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	95	93	89	82
Грађевинарство	41	39	52	56
Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила и мотоцикала	1.026	1.010	1.039	1091
Саобраћај и складиштење	374	351	357	329
Дјелатности пружања смјештаја, припреме и послуживања хране; хотелијерство и угоститељство	219	204	209	199
Информације и комуникације	24	25	30	35
Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	45	46	45	45
Пословање некретнинама	4	2	2	2
Стручне, научне и техничке дјелатности	80	88	92	85
Административне и помоћне услужне дјелатности	12	12	12	14
Јавна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање	309	292	292	274
Образовање	407	404	400	401
Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	213	220	223	226
Умјетност, забава и рекреација	24	26	23	22
Остале услужне дјелатности	64	65	69	71

Извор: Билтени „Градови и општине Републике Српске“ за 2022., 2023., 2024. и 2025. годину, Републички завод за статистику Републике Српске

[8] Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске

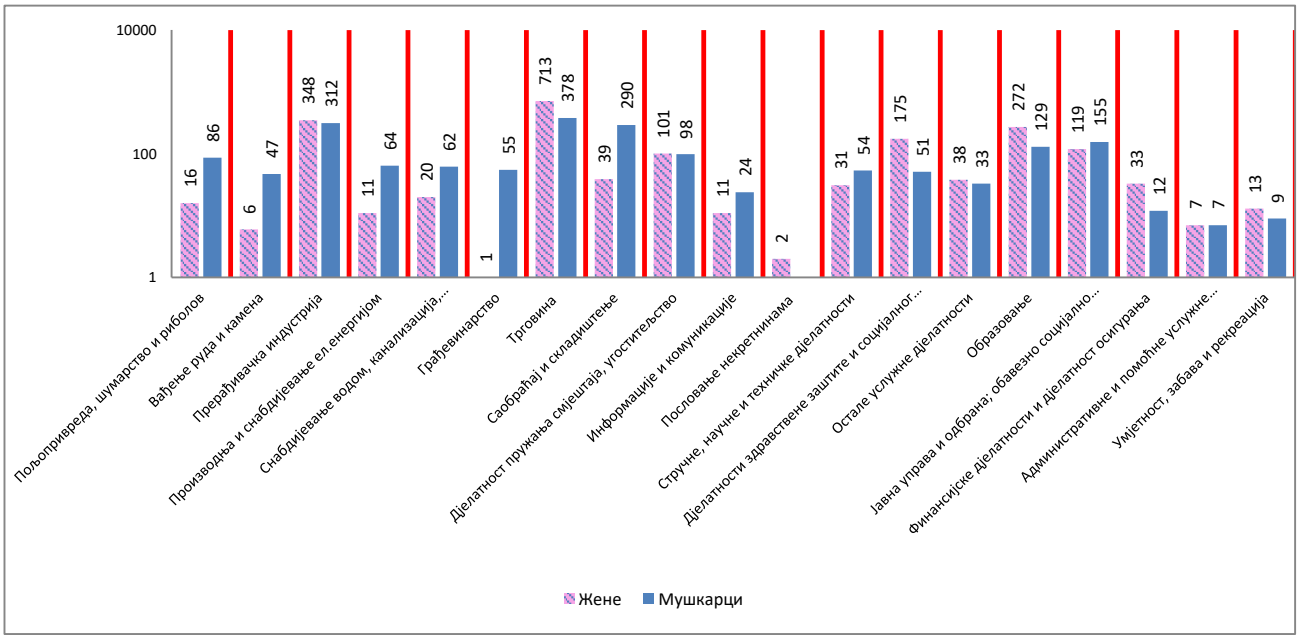
Анализа запослености по дјелатностима на подручју општине Нови Град у периоду 2021–2024. године указује на значајне структурне промјене у локалној привреди, које се огледају у постепеном смањењу значаја производних дјелатности и расту учешћа трговине и појединих услужних сектора. Највећи број запослених током цијелог периода концентрисан је у трговини на велико и мало, која је повећала број запослених са 1.026 у 2021. години на 1.091 у 2024. години и додатно учврстила позицију највећег послодавца на подручју општине. Истовремено, прерађивачка индустрија, која представља један од кључних носилаца економског развоја и извоза, биљежи континуиран пад броја запослених са 865 на 660 радника, односно за више од 23%, што указује на изазове са којима се суочава индустријски сектор, укључујући недостатак радне снаге, смањену конкурентност, технолошке промјене и неповољна кретања на тржиштима.

Пад запослености забиљежен је и у секторима саобраћаја и складиштења, угоститељства, јавне управе, као и водоснабдијевања и управљања отпадом, што додатно указује на смањење запослености у традиционалним дјелатностима. Насупрот томе, раст броја запослених евидентан је у грађевинарству, које је повећало број радника са 41 на 56, затим у пољопривреди, здравству и социјалној заштити, као и у стручним, научним и техничким дјелатностима. Посебно је значајан раст у области информација и комуникација, гдје је број запослених повећан са 24 на 35 радника, што иако бројчано скромно, указује на постепени развој дјелатности заснованих на знању и новим технологијама.

Образовање и здравство задржали су релативно стабилан број запослених током цијелог периода, што је важно са аспекта обезбјеђивања доступности јавних услуга и квалитета живота становништва. Истовремено, број запослених у јавном сектору показује благи тренд смањења, што је у складу са ширим процесима рационализације јавне управе.

Посматрано са развојног аспекта, структура запослености показује да привреда општине Нови Град пролази кроз постепену трансформацију од индустријски оријентисане ка услужној економији. Иако раст трговине и услужних дјелатности доприноси одржавању економске активности и запослености, пад броја радника у прерађивачкој индустрији представља један од кључних развојних изазова јер управо овај сектор ствара највећу додату вриједност, извозне ефекте и квалитетнија радна мјеста. Стога је у наредном планском периоду неопходно усмјерити развојне политике ка јачању конкурентности производног сектора, подршци технолошкој модернизацији пословних субјеката, развоју квалификоване радне снаге и привлачењу инвестиција у дјелатности са већом додатом вриједношћу, уз истовремено подстицање раста нових услужних и дигиталних дјелатности које могу допринијети диверзификацији локалне економије.

Графикон 7: Полна структура запослених по дјелатностима, 2024.г.



Извор: Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске

Према подацима о запослености за 2024.годину, уочљиво је да су жене значајно заступљеније у секторима услуга, здравства, образовања и трговине. Највећа концентрација женске запослености је у трговини (713 запослених), затим у образовању (272) и дјелатностима здравствене заштите и социјалног рада (175). Ово указује на високу концентрацију женске радне снаге у јавним и услужним дјелатностима, које карактерише стабилнија запосленост, али и ограничене могућности за значајнији раст зарада у односу на индустријске секторе. Такође, жене имају веће учешће и у угоститељству, финансијским дјелатностима и административним услугама, што потврђује доминацију у секторима са већим учешћем услужних функција.

Мушкарци су, с друге стране, доминантни у производним и техничким дјелатностима. Највећа запосленост мушкараца је у прерађивачкој индустрији (312), затим у саобраћају и складиштењу (290), грађевинарству (55), вађењу руда и камена (47) и производњи и снабдијевању енергијом (64). Ова структура указује на снажнију присутност мушкараца у секторима физичког рада, инфраструктуре и индустрије, који су уједно и кључни за производну базу локалне економије.

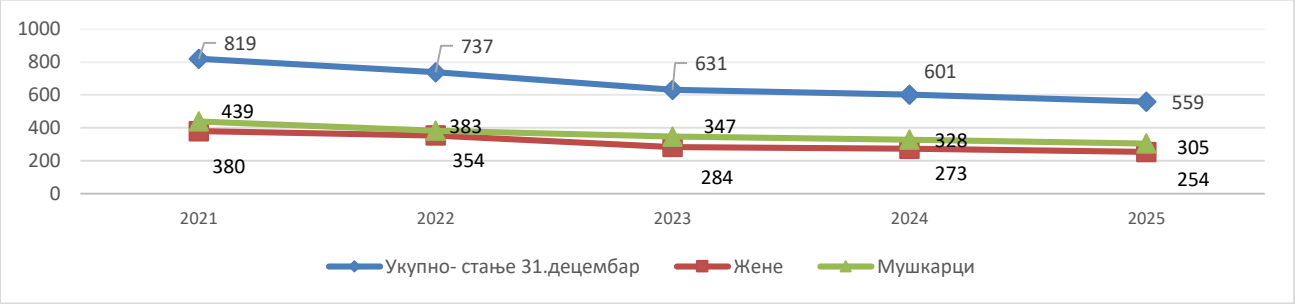
Укупно посматрано, запосленост по полу показује комплементарну, али неравномјерну структуру: жене доминирају у услужном и социјалном сектору, док су мушкарци доминантни у индустрији, грађевинарству и логистици. Ова подјела има значајне стратешке импликације, јер указује да су секторске промјене у привреди директно повезане са родном структуром запослености. Смањење запослености у прерађивачкој индустрији у претходним годинама потенцијално више погађа мушкарце, док стабилност јавних служби и услужног сектора доприноси очувању запослености жена.

Са стратешког аспекта, оваква структура указује на потребу диверзификације привреде и развоја сектора више додате вриједности који могу обезбиједити равномјерније могућности запошљавања, уз истовремено јачање индустријске базе и развој услуга везаних за знање, технологију и здравствено-социјалне дјелатности.

Незапосленост

Незапосленост на подручју општине Нови Град у посматраном периоду 2021–2025. године показује јасан континуиран тренд смањења, како у укупном броју незапослених, тако и по полу. Укупна незапосленост је са 819 лица на дан 31. децембра 2021. године смањена на 559 лица у 2025. години, што представља пад од 260 лица, односно око 32%. Имајући у виду да у истом периоду није забиљежен пропорционалан раст укупне запослености, може се закључити да смањење незапослености није резултат новог запошљавања, већ структурних и демографских фактора, укључујући одлив становништва, старење радне снаге и смањење активног контингента. Са стратешког аспекта, кључни изазов више није висока незапосленост, већ све израженији недостатак радне снаге, који већ утиче на поједине привредне секторе. Сходно томе, стратешки приоритети у наредном периоду треба да буду усмјерени ка задржавању становништва, јачању производног сектора и развоју квалитетних и одрживих радних мјеста.

Графикон 8: Број активних тражилаца запослења у периоду од 2021 – 2025. године



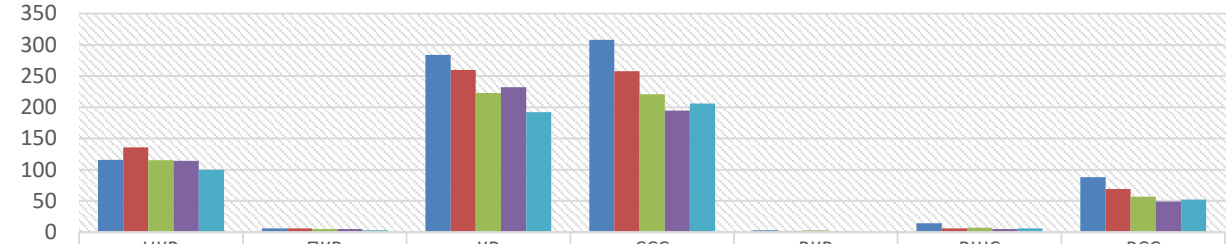
Извор: Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске, Завод за запошљавање Републике Спске

По полу, број незапослених жена смањен је са 380 на 254, што представља пад од 126 лица или око 33%. Број незапослених мушкараца смањен је са 439 на 305, односно за 134 лица или око 31%. У цијелом периоду мушкарци задржавају нешто веће учешће у укупној незапослености, али се разлика између полова постепено одржава на релативно стабилном нивоу, без значајних структурних промјена.

У квалификационој структури, односно учешћу појединих степена стручне спреме у укупном броју активно незапослених у 2025. години, радници са ССС чине најбројнију групу- око 37%. Другу групу

у укупном броју активно незапослених чине КВ радници- око 34%, а неквалификовани радници чине 18% укупног броја активно незапослених лица.

Графикон 9: Квалификациона структура незапослених, 2021-2025. година

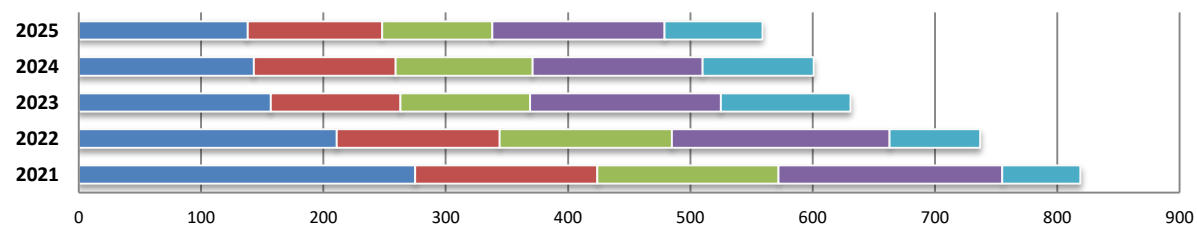


	НКВ	ПКВ	КВ	ССС	ВКВ	ВШС	ВСС
2021	116	6	284	308	3	14	88
2022	136	6	260	258	2	6	69
2023	115	5	223	221	3	7	57
2024	114	5	232	195	1	5	49
2025	100	3	192	206	0	6	52

Извор: Завод за запошљавање Републике Српске

Квалификациона структура незапослених у периоду 2021–2025. године показује континуиран пад незапослености у свим образовним категоријама, али и задржавање структурног проблема концентрације незапослености у ССС и КВ категоријама (са 308 на 206 код лица са ССС, односно са 284 на 192 код лица са КВ). Ово указује да је тржиште рада и даље најосјетљивије у сегменту средње и квалификоване радне снаге, која је уједно и кључна за индустријски и производни сектор. Код вишег образовања (ВШС) и високог образовања (ВСС) такође се биљежи смањење незапослености. Лица са вишом стручном спремом смањена су са 14 на 6, док је број лица са високом стручном спремом смањен са 88 на 52. Ово указује на побољшање апсорпције квалификоване радне снаге, али и могући одлив високообразованих лица, што је у складу са ширим демографским кретањима.

Графикон 10: Старосна структура незапослених, 2021-2025. година



	2021	2022	2023	2024	2025
до 29	275	211	157	143	138
30-39	149	133	106	116	110
40-49	148	141	106	112	90
50-59	183	178	156	139	141
преко 60	64	74	106	91	80

Извор: Завод за запошљавање Републике Српске

Анализа старосне структуре незапослених на подручју општине Нови Град у периоду 2021–2025. године показује континуирано смањење укупног броја незапослених лица, са 819 лица у 2021. години на 559 лица у 2025. години, уз промјене у структури према старосним категоријама.

Највеће смањење забиљежено је код младих до 29 година, чији је број смањен са 275 на 138 лица. Међутим, смањење броја младих незапослених не може се посматрати само као резултат бољих могућности запошљавања, већ је у значајној мјери повезано са негативним демографским кретањима и одласком младог становништва.

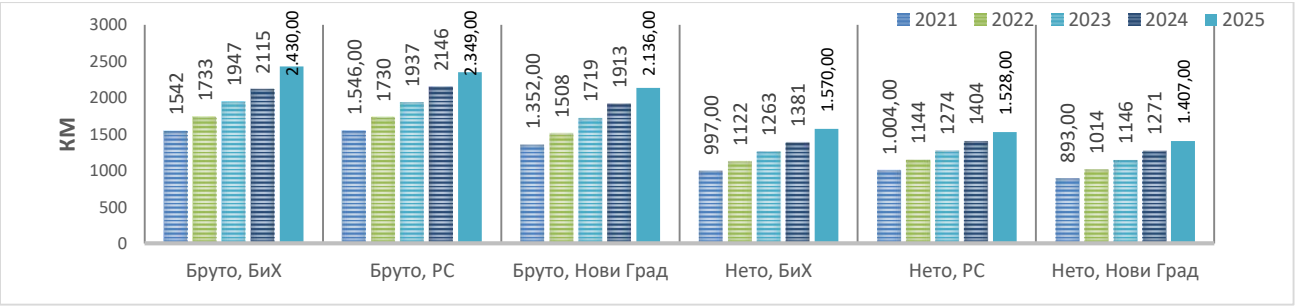
Такође, у структури незапослених расте учешће старијих категорија становништва, посебно лица старијих од 50 година, која су у 2025. години чинила 39,5% укупног броја незапослених. Оваква кретања указују на промјену структуре незапослености и потребу за мјерама усмјереним на задржавање младих,

повећање запошљивости старијих лица, развој програма преквалификације и креирање радних мјеста прилагођених потребама локалне привреде.

Просјечне плате

Просјечне бруто и нето плате у општини Нови Град у периоду 2021–2025. године биљеже континуиран раст, међутим оне су током цијелог посматраног периода остале испод републичког и државног просјека. У 2025. години просјечна нето плата у Новом Граду била је за око 121 КМ нижа од просјека Републике Српске и за 163 КМ нижа од просјека БиХ. Сличан однос присутан је и код бруто плата, што указује на структурно нижи ниво зарада у локалној економији.

Графикон 11: Тренд просјечне бруто и нето плате у БиХ, републици Српској и Новом Граду, од 2021-2025.г.



Извор: Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске, „Привредна кретања“ за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025.г., Подручна привредна комора Бања Лука, Агенција за статистику БиХ

Оваква кретања могу се довести у везу са структуром запослености, с обзиром на то да је највећи број радника запослен у трговини, прерађивачкој индустрији, саобраћају и угоститељству, дјелатностима које на нивоу Републике Српске остварују плате испод просјека. Истовремено, дјелатности са највишим зарадама и већом додатом вриједношћу, попут информационо-комуникационих технологија, финансијских услуга и стручних, научних и техничких дјелатности, имају релативно мало учешће у укупној запослености.

Преглед стања и кретања на тржишту рада -ЗАКЉУЧАК:

Анализа тржишта рада у општини Нови Град у периоду 2021–2025. показује да доминирају структурне промјене уз истовремено слабљење демографске и радне основе. Запосленост има благи опадајући тренд, при чему је најизраженији пад у прерађивачкој индустрији, док поједини услужни сектори, посебно трговина, биљеже раст. Оваква кретања указују на слабљење производне базе и ограничен степен диверзификације локалне привреде.

Незапосленост се значајно смањује, али то није искључиво резултат већег запошљавања, већ и посљедица демографских кретања, односно смањења радно способног становништва и миграција. Тржиште рада се постепено помјера из стања релативно више незапослености ка ситуацији у којој се јавља недостатак радне снаге, што постаје ограничавајући фактор економског развоја.

Плате биљеже континуиран раст, али општина и даље заостаје за просјеком Републике Српске и БиХ. То је условљено структуром запослености, у којој доминирају ниско и средње плаћени сектори, уз ограничено учешће дјелатности више додате вриједности.

Закључно, кључни развојни изазов више није висока незапосленост, већ демографско смањење радне снаге и недовољна трансформација привредне структуре. Стратешки приоритети треба да буду усмјерени на задржавање становништва, јачање индустријске базе и развој сектора више додате вриједности, како би се обезбиједила дугорочна одрживост и конкурентност локалне економије.

е) Преглед стања привреде и економских кретања

Општина Нови Град је од 2020. године, према одлуци Владе Републике Српске, званично сврстана у категорију неразвијених јединица локалне самоуправе, што је услиједило након вишегодишњег статуса средње развијене општине. Овај пад у нижи ранг развијености директна је

посљедица негативних демографских трендова, континуираног одлива радно способног становништва, те слабљења привредних индикатора и прихода по глави становника у односу на републички просјек.

Један од кључних изазова у посљедњем периоду представља интензивирање одласка радно способног становништва на привремени рад у иностранство, што се негативно одражава на демографску структуру, смањење радне снаге и дугорочни потенцијал локалног економског развоја. Истовремено, уочава се континуиран пад укупног броја становника, што додатно ограничава унутрашњу потрошњу и расположивост радне снаге.

Економска структура становништва без сталног запослења у значајној мјери је оријентисана на пољопривредну дјелатност као традиционални и доминантан сектор. При томе је важно нагласити да општина располаже значајним природним ресурсима, укључујући обрадиво пољопривредно земљиште, шумске потенцијале, водне ресурсе, као и потенцијале у области минералних сировина и љековитог биља, што представља значајну основу за будући привредни развој.

У том контексту, анализа стања привреде и економских кретања има за циљ да прикаже постојећу структуру привреде, идентификује кључне развојне ограничења и дефинише потенцијале који могу допринијети јачању економске одрживости и дугорочном развоју општине Нови Град.

Број и структура привредних друштава и предузетничких радњи

На подручју општине је завршне рачуне за 2025. годину предало 150 привредних друштава. Пословна активност привредних субјеката одвија се у оквиру 15 подручја, 37 области, 61 гране и 78 различитих дјелатности, што указује на релативно разноврсну структуру локалне економије.[9]

Посматрано по величини, 76,7% привредних друштава припада групи микро привредних друштава (до 9 запослених), 20% привредних друштава припада групи малих привредних друштава (10-49 запослених), 2,7% припада средњим привредним друштвима (50-250 запослених) и 1 привредно друштво или 0,7% је из групе великих (преко 250 запослених).

Табела 5: Врсте привредних друштава по величини (броју запослених)

Врста привредних друштава	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Микро (до 9 запослених)	98	100	107	104	115
Мала (10 – 49 запослених)	33	31	30	29	30
Средња (50 – 250 запослених)	9	9	7	7	4
Велика (преко 250 запослених)	0	0	1	1	1
Укупно	140	140	145	141	150

Извор података: АПИФ

Посматрано по заступљености, највећи број привредних друштава припада Подручју С – Прерађивачка индустрија, са 44 привредна друштва, што ову област чини водећом у структури привреде општине. На другом мјесту налази се Подручје G – Трговина на велико и на мало; поправка моторних возила, са 33 привредна субјекта, док је на трећем мјесту Подручје Н – Саобраћај и складиштење, са 15 пословних субјеката.

Табела 6: Структура привредних друштава која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град према подручју дјелатности, период од 2021-2025. година

	ПОДРУЧЈЕ	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	**9**	7	9	9	9
B	Вађење руда и камена	1	2	2	2	3
C	Прерађивачка индустрија	45	45	45	43	44
D	Производња и снабдијевање ел.енергијом	4	3	3	3	7
E	Снабд. водом, канал., упр. отпадом и дјелат. санације животне средине	2	2	3	3	3
F	Грађевинарство	3	3	5	4	4
G	Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	28	27	30	30	33
H	Саобраћај и складиштење	20	22	19	16	15
I	Дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	2	2	2	3	4
Q	Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	10	12	12	12	11
L	Пословање некретнинама	3	2	2	2	2
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	6	7	7	8	9

[9] У приказане податке нису укључена правна лица која послују на подручју општине Нови Град путем пословних јединица, док је њихово регистровано сједиште ван територије општине, као ни самостални предузетници. Иако ови субјекти нису обухваћени анализом, њихово пословање има значајан утицај на укупну економску активност на подручју општине, посебно са аспекта остварених прихода, добити, запослености и других показатеља привредног развоја.

N	Административне и помоћне услужне дјелатности	1	0	0		
O	Јавна управа и одбрана, обавезно социјално осигурање	1	1	1	1	1
S	Остале услужне дјелатности	3	3	3	2	2
R	Умјетност, забава и рекреација	0	0	0	0	0
J	Информације и комуникације	2	2	2	3	3
	УКУПНО	**140**	**140**	**145**	**141**	**150**

Извор података: АПИФ

Структура привредних друштава у општини Нови Град у периоду од 2021–2025. године показује стабилан укупан број привредних друштава (140–150), уз изражену концентрацију у неколико традиционалних дјелатности. Најзаступљенији сектори су прерађивачка индустрија и трговина.

Индустрија задржава стабилан број привредних друштава (43–45), али уз истовремено смањење запослености, што указује на слабљење продуктивности и конкурентности. Трговина биљежи раст (са 28 на 33), што указује на јачање услужне економије.

Позитивни помаци се уочавају у ИКТ и стручним дјелатностима, као и у енергетском сектору, који биљежи релативно највећи раст. Са друге стране, саобраћај и складиштење показују пад, док су пољопривреда и сродне дјелатности стабилне, али с малим бројем привредних друштава.

Укупно посматрано, структура привредних друштава указује на ограничену диверзификацију локалне економије и снажну ослоњеност на традиционалне секторе. Истовремено, постепени раст дјелатности више додате вриједности (ИКТ, стручне и техничке услуге, енергетика) представља важан развојни потенцијал. За стратешки развој општине кључно је јачање производне конкурентности, подстицање раста пословних субјеката у секторима више додате вриједности и стварање повољнијег пословног окружења за инвестиције и предузетништво.

Структура привредних друштава у прерађивачкој индустрији општине Нови Град у периоду 2021–2025. године показује високу концентрацију у дрвопрерађивачком и текстилном сектору, који заједно чине више од 60% свих привредних друштава у овој области.

Табела 7: Структура привредних друштава према дјелатности у области прерађивачке индустрије за период од 2021-2025. г.

Дјелатност	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Прерада дрвета и производа од дрвета и плута, сем намјештаја; производња предмета од сламе и плетарских материјала	19	21	19	18	19
Производња текстила и производња одјеће	11	10	10	10	9
Производња прехрамбених производа и производња пића	3	3	3	3	3
Производња хемикалија и хемијских производа	1	1	1	1	1
Производња машина и опреме, д. н., Поправак и инсталација машина и опреме	2	2	3	2	3
Производња готових металних производа, сем машина и опреме	4	3	3	3	3
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	1	1	1	1	1
Производња осталих производа од неметалних минерала	3	3	3	3	3
Штампање и умножавање снимљених записа	1	1	2	2	2
УКУПНО:	**45**	**45**	**45**	**43**	**44**

Извор података: АПИФ

Најзаступљенија дјелатност у прерађивачкој индустрији је прерада дрвета и производња производа од дрвета, са 18–21 привредним друштвом годишње, што потврђује да је дрвна индустрија и даље један од носећих производних сектора и једна од кључних компаративних предности општине.

Други најзначајнији сектор је производња текстила и одјеће, али се код њега уочава постепено смањење броја привредних друштава са 11 у 2021. години на 9 у 2025. години.

Остале производне дјелатности заступљене су у знатно мањем обиму и углавном показују стабилно кретање без значајнијих промјена.

Производња прехрамбених производа и пића, металопрерада, производња неметалних минералних производа, машинска индустрија и сродне дјелатности задржавају мали, али стабилан број привредних субјеката. Посебно је важно да су технолошки интензивније дјелатности, попут производње рачунара, електронских и оптичких производа, заступљене са свега једним привредним субјектом, што указује на ограничену развијеност производње више додате вриједности.

Када је у питању предузетничка дјелатност, у регистру предузетничких дјелатности 2025.године је било регистровано 421 самосталани предузетник. Највише је регистрованих трговачких радњи (129 предузетника или 30,6%), затим угоститељских радњи (89 предузетника или 21,1%) и предузетничких

радњи из области прерађивачке индустрије, укључујући пољопривреду и грађевинарство (79 предузетника или 18,8%).

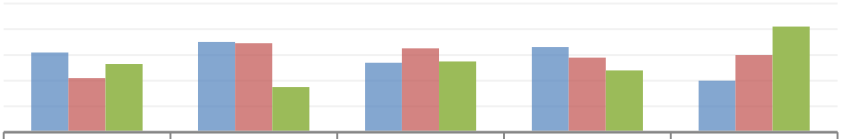
Табела 8: Структура предузетничких радњи према подручјима дјелатности за период од 2021-2025. година

СЕКТОР ДЈЕЛАТНОСТИ	2021	2022	2023	2024	2025
A. Пољопривреда, шумарство и риболов	22	13	9	10	8
B. Вађење руде и камена	0	0	0	0	0
C. Прерађивачка индустрија	47	60	53	49	43
F. Грађевинарство	23	27	25	25	28
G. Трг. на вел. и мал; попр. мот. воз.,мотоцикала	143	129	126	131	129
I. Дјелат. пружања смјеш., припрема и посл. хране, хотел. и угостите.	105	109	102	96	89
H. Саобраћај и складиштење	29	33	33	27	25
K. Финансијске дјелатности и дјелатности осигурања	0	0	0	0	1
L. Пословање некретнинама	2	2	2	2	2
J. Информације и комуникације	1	4	6	16	14
M. Стручне , научне и техничке дјелатности	15	16	20	22	19
N. Административне и помоћне услужне дјелатности	3	3	5	4	6
P. Образовање	6	7	5	5	8
R. Умјетност, забава и рекреација	1	1	2	2	2
S. Остале услужне дјелатности	44	40	44	51	47
Укупно	**441**	**444**	**432**	**440**	**421**

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду

На подручју општине Нови Град је 2025. године отворено 40, а затворено 60 предузетничких радњи. Тренд отварања предузетничких радњи има константан раст, до 2025. године када је дошло до пада и 2020. године, када је због пандемије вируса корона, дошло до смањења броја новоотворених радњи за 35,7% (20 радњи) у односу на претходну годину. Највећи број новоотворених предузетничких радњи забиљежен је 2022.године, док је највише радњи такође затворено у 2022.години.

Графикон 12: Број отворених и затворених предузетничких радњи у периоду од 2021-2025.године



	2021	2022	2023	2024	2025
Отворене радње	62	70	54	66	40
Затворене радње	42	69	65	58	60
Остале промјене(промјене врсте пословања, привремене одјаве и сл.)	53	35	55	48	82

Извор података: Одјељење за привреду и пољопривреду

Табела 9: Упоредни приказ пословних субјеката на подручју општине Нови Град

Година	Број привредних друштава	Број самосталних предузетника-	**Укупно**
2021	140	441	581
2022	140	444	584
2023	145	432	577
2024	141	440	581
2025	150	421	571

Извор података: Одјељење за привреду и пољопривреду

Број пословних субјеката на подручју општине Нови Град у периоду 2021–2025. године показује релативну стабилност, уз мање промјене у структури привредних субјеката. Укупан број субјеката смањен је са 581 у 2021. години на 571 у 2025. години, што представља смањење од око 1,7%.

Број привредних друштава имао је благо позитиван тренд, повећавши се са 140 у 2021. години на 150 у 2025. години, што указује на постепено јачање сектора привредних друштава. С друге стране, број предузетника биљежи смањење, са 441 на 421 предузетника, што може указивати на изазове у одрживости мањих пословних активности и промјене у структури локалног предузетништва.

Укупна структура пословних субјеката и даље показује значајно учешће предузетника, који чине већину регистрованих пословних субјеката, што указује на значај малог предузетништва за локалну економију.

Са стратешког аспекта, потребно је наставити са мјерама подршке развоју предузетништва, унапређењу пословног окружења, јачању конкурентности и стварању услова за оснивање нових пословних субјеката, посебно у дјелатностима које доносе већу додату вриједност.

Кретање укупних прихода и расхода

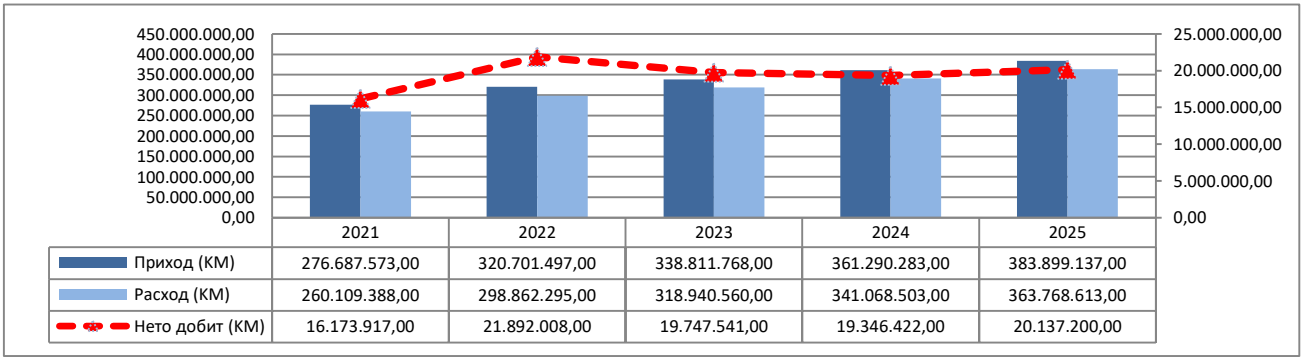
Привреда општине Нови Град у периоду 2021–2025. године биљежи континуиран раст укупних прихода и расхода, што указује на повећање обима пословне активности привредних друштава. Укупни приходи су порасли са 276,7 милиона КМ у 2021. години на 383,9 милиона КМ у 2025. години, односно за 107,2 милиона КМ или 38,8%. Истовремено, расходи су повећани са 260,1 милион КМ на 363,8 милиона КМ, што представља раст од 39,9%.

Највећи годишњи раст прихода остварен је између 2021. и 2022. године (+15,9%), док је у наредном периоду динамика раста стабилизована на око 6–7% годишње. Оваква кретања указују на постепено јачање економске активности и повећање промета привредних субјеката.

Нето добит привреде током цијелог посматраног периода остаје релативно стабилна, крећући се између 16,2 и 21,9 милиона КМ. Највећа добит остварена је 2022. године (21,9 милиона КМ), након чега се стабилизује на приближно 20 милиона КМ годишње. То указује да је привреда задржала способност остваривања профита, али без значајнијег раста профитабилности у посљедње три године.

Истовремено, уочава се да расходи расту готово истом динамиком као и приходи, што значи да повећање пословне активности није праћено растом стопе профитабилности. Удио нето добити у укупним приходима смањен је са око 5,8% у 2021. години на 5,2% у 2025. години, што указује на повећане трошкове пословања, раст цијена енергената, рада, репроматеријала и других улазних трошкова.

Графикон 13: Преглед укупних прихода, расхода и нето добити ривредних друштава на подручју општине Нови Град за период 2021-2025.година , у КМ



	2021	2022	2023	2024	2025
Приход (КМ)	276.687.573,00	320.701.497,00	338.811.768,00	361.290.283,00	383.899.137,00
Расход (КМ)	260.109.388,00	298.862.295,00	318.940.560,00	341.068.503,00	363.768.613,00
Нето добит (КМ)	16.173.917,00	21.892.008,00	19.747.541,00	19.346.422,00	20.137.200,00

Извор података: АПИФ

Свеукупно посматрано, остварени трендови указују на потребу повећања продуктивности, стварања веће додате вриједности, технолошке модернизације и јачања конкурентности привредних друштава. У том смислу, стратешке мјере треба усмјерити на подстицање инвестиција у иновације, дигитализацију, енергетску ефикасност, развој извозно оријентисаних дјелатности и унапређење продуктивности рада, како би раст прихода био праћен и растом профитабилности привреде.

Са стратешког аспекта, анализирани показатељи указују да је локални економски раст првенствено заснован на повећању обима пословања, док су помаци у продуктивности и стварању додате вриједности ограничени. Стога је кључни развојни изазов у наредном периоду прелазак на модел привредног раста заснован на продуктивности, иновацијама и већој додатој вриједности.

То подразумијева убрзану технолошку модернизацију постојећих привредних друштава, јачање извозно оријентисане производње, диверзификацију привредне структуре ка дјелатностима више додате вриједности, посебно у области прерађивачке индустрије, информационо-комуникационих

технологија, инжењеринга и специјализованих услуга, као и унапређење управљачких, организационих и иновационих капацитета привредних друштава.

Табела 10: Преглед укупних прихода привредних друштава која су предала завршне рачуне на подручју општине Нови Град, по подручјима дјелатности (КМ), за период 2021-2025. година

	ПОДРУЧЈЕ	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
A	Пољопривреда, шумарство и риболов	3.490.274,00	4.338.798,00	3.762.637,00	3.731.750,00	4.302.462,00
B	Вађење руда и камена	111.559,00	3.559.759,00	3.441.598,00	3.937.020,00	4.606.351,00
C	Прерађивачка индустрија	50.226.083,00	63.848.751,00	55.600.504,00	54.773.194,00	57.235.998,00
D	Производња и снабдијевање ел.енергијом	2.573.694,00	2.640.057,00	3.474.224,00	1.409.713,00	2.349.713,00
E	Снабд. водом, канализ., управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	2.182.261,00	2.523.331,00	2.635.207,00	2.780.433,00	3.065.232,00
F	Грађевинарство	807.597,00	813.996,00	1.625.148,00	1.845.783,00	1.473.237,00
G	Трговина на велико и трговина на мало, поправка моторних возила и мотоцикала	186.882.157,00	198.955.578,00	232.417.171,00	254.522.972,00	282.832.902,00
H	Саобраћај и складиштење	17.469.246,00	31.480.679,00	22.124.140,00	21.697.521,00	19.665.623,00
I	Дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	143.824,00	67.808,00	73.750,00	224.865,00	103.188,00
Q	Дјелатности здравствене заштите и соц. рада	5.593.174,00	7.349.397,00	7.345.530,00	9.830.991,00	1.186.067,00
L	Пословање некретнинама	3.639.844,00	778.828,00	565.690,00	635.906,00	614.743,00
M	Стручне, научне и техничке дјелатности	3.146.629,00	3.892.280,00	5.240.085,00	4.679.955,00	4.684.484,00
O	Јавна упр. и одбрана, обавезно соц. осигурање	34.233,00	74.674,00	81.563,00	76.293,00	126.804,00
S	Остале услужне дјелатности	81.635,00	71.630,00	79.150,00	96.465,00	105.134,00
J	Информације и комуникације	305.363,00	305.931,00	345.371,00	1.047.422,00	1.547.199,00
УКУПНО		**276.687.573,00**	**320.701.497,00**	**338.811.768,00**	**361.290.283,00**	**383.899.137,00**

Извор података: АПИФ

Структуру прихода привредних друштава са сједиштем на подрчју општине Нови Град у периоду 2021–2025. године карактерише изражена концентрација економске активности у сектору трговине на велико и мало, који остварује највећи дио укупних прихода. Приходи овог сектора су порасли са 186,9 милиона КМ у 2021. години на 282,8 милиона КМ у 2025. години, што указује на његов доминантан положај у локалној економији.

Прерађивачка индустрија представља други најзначајнији сектор, са стабилним приходима који су у 2025. години износили 57,2 милиона КМ. Овај сектор има посебан значај за стварање додате вриједности, запошљавање и развој извозног потенцијала, али је његово учешће у укупним приходима мање у односу на трговину.

Значајан допринос остварује и саобраћај и складиштење, док остале дјелатности имају мање учешће у структури прихода. Позитивни трендови примјетни су код информација и комуникација и стручних, научних и техничких дјелатности, али њихов развојни потенцијал није у потпуности искоришћен.

Са стратешког аспекта, структура прихода указује на потребу веће диверзификације привреде, јачања производних дјелатности и развоја сектора веће додате вриједности. Приоритети треба да буду усмјерени ка технолошкој модернизацији, дигитализацији, иновацијама и подршци извозно оријентисаним привредним активностима, како би се повећала конкурентност и отпорност локалне економије.

Спољнотрговинска размјена

Подаци о спољнотрговинској размјени општине Нови Град у периоду 2021–2025. године указују на изражено погоршање извозне позиције и раст спољнотрговинског дефицита. Укупан увоз биљежи релативно стабилан раст, са 87,6 милиона КМ у 2021. на 97,1 милион КМ у 2025. години, што указује на повећану зависност локалне привреде од увозних инпута, репроматеријала и готових производа.

Са друге стране, извоз показује континуиран и значајан пад, са 45,2 милиона КМ у 2021. на 23,3 милиона КМ у 2025. години, што представља смањење од скоро 50%. Овај тренд указује на слабљење извозне конкурентности локалне привреде, смањену производњу у извозно оријентисаним секторима и могуће губитке тржишта у иностранству.

Као посљедица кретања увоза и извоза, покривеност увоза извозом опада са 51,6% у 2021. на 24,0% у 2025. години, што представља значајно погоршање спољнотрговинске позиције. Истовремено, укупни обим размјене остаје релативно стабилан, што указује да проблем није у нивоу економске активности, већ у њеној структури и квалитету.

Са стратешког аспекта, ови показатељи указују на растућу спољну зависност локалне економије и слабљење извозног капацитета. Кључни изазов у наредном периоду јесте јачање извозно оријентисане производње, посебно у прерађивачкој индустрији, повећање степена финализације производа, као и унапређење конкурентности кроз технолошку модернизацију и диверзификацију извозних тржишта. Без ових интервенција, наставак тренда пада извоза може додатно ограничити укупни развојни потенцијал општине.

Табела 11: Увоз и извоз, робна размјена и покривеност увоза извозом на подручју општине Нови Град, 2021-2025 година

Р.бр	Опис/Година	2021	2022	2023	2024	2025
1.	Укупан увоз (КМ)	87.565.000,00	79.391.000,00	84.714.000,00	94.573.000,00	97.144.000,00
2.	Укупан извоз (КМ)	45.220.000,00	33.293.000,00	32.424.000,00	25.070.000,00	23.329.000,00
3.	Обим размјене (КМ)	132.785.000,00	112.684.000,00	117.137.000,00	119.643.000,00	120.473.000,00
4.	Покривеност увоза извозом (%)	51,6	41,9	38,3	26,5	24,0

Извор података: Привредна кретања 2025, Подручна привредна комора Бања Лука

Посматрано по групама производа у 2025. г., највећи увоз остварен је код производа хемијске индустрије и сродних индустрија 69,1%, производи прехрамбене индустрије, алкохол и сирће; дуван и производи замјене дувана 9,3%, возила, ваздухоплови, пловила и пратећа транспортна опрема 4,2%, простих метала и производа од простих метала 3,2%, текстил и производа од текстила 3,1%, машина; апарата и механичких уређаја; електр.опреме 2,8% и код увоза минералних производа 2,5%. Према подацима, претходно набројане дјелатности чине 94,3% укупног увоза.

Највећи извоз је остварен у области производа од дрвета; дрвени угаљ; плута и производи од плуте; производи од сламе; еспарта и други материјали за плетење; корпарски и плетарски производи 47%,простих метала и производа од простих метала 30,8% , текстила и производа од текстила 17,8% и машина; апарата и механичких уређаја; електр.опреме 3,2%. Према подацима, ове четири дјелатности чине 98,7% укупног извоза.

У погледу спољнотрговинских партнера, наши производи су најприсутнији на тржиштима Европске Уније, и то Аустрија, Словенија, Хрватска и Италија. Највише производа се увозило из Словеније,Србије, Хрватске и Аустрије.

Инвестиције

Подаци о инвестицијама на подручју општине Нови Град у периоду од 2021-2025.године указују на ограничен број нових инвестиционих активности, уз доминацију домаћих инвеститора и скроман ниво директних страних улагања. Највећи дио идентификованих инвестиција односи се на домаће пословне субјекте, претежно у секторима прерађивачке индустрије, трговине и услужних дјелатности, што указује да инвестициони циклус у значајној мјери почива на локалном капиталу.

Посматрано по секторима, најзначајније инвестиције реализоване су у прерађивачкој индустрији, гдје се уједно биљеже и највећи ефекти у погледу запослености, док су појединачна улагања присутна и у грађевинарству, трговини и стручним, научним и техничким дјелатностима.

Међутим, већина инвестиција је малог обима, што указује на доминацију микро и малих пројеката, без значајнијих капитално-интензивних улагања која би могла покренути снажнију структурну трансформацију локалне економије. Број директних страних инвестиција је ограничен и углавном мале вриједности, што указује на релативно слабију међународну атрактивност инвестиционог амбијента. Стране инвестиције потичу из неколико европских земаља (Италија, Њемачка, Словенија и Аустрија), али без значајнијег утицаја на обим капитала и запошљавање.

Иако општина Нови Град посједује BFC SEE сертификат, који потврђује усаглашеност са међународним стандардима повољног пословног окружења и висок ниво институционалне спремности

за привлачење инвестиција, обим страних улагања и даље остаје ограничен. Овај несклад указује да институционални оквир представља важну развојну предност, али да укупна инвестициона атрактивност зависи од ширег скупа структурних фактора.

Кључна ограничења односе се на демографске трендове и смањење радно способног становништва, ограничену величину и куповну моћ локалног тржишта, као и шири регионални контекст који утиче на избор инвестиционих локација. Поред тога, географски положај и ниво саобраћајне повезаности додатно утичу на конкурентност у односу на друге локалне заједнице.

Са стратешког аспекта, постојећа инвестициона слика указује на потребу јачања локалне инвестиционе климе кроз унапређење инфраструктуре, поједностављење административних процедура и активнију промоцију инвестиционих потенцијала општине.

Кључни развојни изазов представља привлачење већих, извозно оријентисаних и технолошки интензивних инвестиција, које би допринијеле повећању запослености, расту продуктивности и јачању укупне конкурентности локалне економије.

Табела 12: Преглед домаћих и страних инвеститора на подручју општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.

ИНВЕСТИТОР	ДЈЕЛАТНОСТ	ТИП ИНВЕСТИТОРА	ГОДИНА ОСНИВАЊА	ВЕЛИЧИНА ИНВЕСТИЦИЈЕ/ СТАЛНА СРЕДСТВА (КМ)
,,MEDILIP ADRIA B" д.о.о.	Трговина на велико парфемима и козметиком	Страни (Словенија)	2024	1,00
,,OPPENEIGER WOODLINE" д.о.о.	Производња осталих производа од дрва, производа од плута, сламе и плетарских материјала	Страни (Аустрија)	2024	10,00
,,ADRI COMPANY" д.о.о. Нови Град	Производња сировина за потпалу - иновативне треске за потпалу и еко запаљивачи	Домаћи	2023	268.754,00
,,WOLF FOREST" д.о.о.	Трговина на велико дрвом, грађевинским материјалом и санитарном опремом	Домаћи	2023	12.327,00
,,TEMPO-NOVI" d.o.o. Novi Grad	Изградња стамбених и нестамбених зграда	Домаћи	2023	82.742,00
,,ASA PETROL" д.о.о. Нови Град	Трговина на мало моторним горивима у специјализираним продавницама	Домаћи	2023	8.446,00
,,CAR RENTAL AND SERVICES" д.о.о.	Одржавање и поправак моторних возила	Домаћи	2023	7.888,00
,,AGILESYSTEMS" д.о.о. Нови Град	Рачунално програмирање	Страни (Њемачка)	2023	1,00
,,VetMedik" д.о.о.	Ветеринарске дјелатности	Домаћи	2024	32.462,00
ZU ,,SAŠA" Novi Grad	Дјелатности стоматолошке праксе	Домаћи	2021	19.990,00
,,OVERLOCK" д.о.о. Нови Град	Производња осталог текстила	Страни (Италија)	2021	1,00
			УКУПНО:	**432.622,00**

Извор података: База директних инвестиција приватног сектора, Одјељење за привреду и пољопривреду

Субвенције и подстицаји за сектор МСП-а, start up и нова запошљавања

Субвенције и подстицаји за сектор малих и средњих предузећа, старт-ап иницијативе и нова запошљавања представљају један од кључних инструмената локалне економске политике општине Нови Град. Подршка привреди се, поред институционалног дијалога кроз Привредни савјет, реализује и кроз директне буџетске мјере усмјерене на јачање предузетништва и повећање запослености.

Табела 13: Преглед реализованих мјера подстицаја привреди општине Нови Град (2021–2025)

Р. бр.	Програм подстицаја	Опис мјере	Реализована средства из Буџета општине (КМ)					Број корисника				
			2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
1.	Подстицај за подршку сектору МСП	Подстицај за унапређење пословања (улагања у опрему и машине) и нова запошљавања	30.000	17.000	42.300	0	34.923	5	3	7	0	5
2.	Подршка новооснованим привредним субјектима	Подршка старт-ап предузећима до 1 године старости	0	0	6.550	0	5.551	0	0	2	0	2
3.	Фонд за предузетништво маргинализованих група	У сарадњи са USAID програмом подршке заштити људских права, пружена је	22.606	0	0	60.000	0	5	0	0	5	0

		подршка оснивању бизниса маргинализованих група жена и других рањивих категорија										
4.	Микробизниси младих (Омладинска банка)	Подршка предузетништву младих 18–35 година	1.000	0	0	10.500	7.000	1	0	0	3	2
5.	Импакт инкубатор пословних идеја	У сарадњи са Инвестицијском фондацијом Импакт реализоване су предузетничке обуке, те је пружена финансијска подршка за реализацију пословних планова	15.000	0	0	0	0	10	0	0	0	0
6.	Програм подршке предузетништву - ЦЕФЕ	У сарадњи са Удружењем тренера ЦЕФЕ БиХ реализоване су предузетничке обуке, те је пружена финансијска подршка за реализацију пословних планова	0	15.000	0	0	0	0	3	0	0	0
		УКУПНО:	**68.606**	**32.000**	**48.850**	**70.500**	**47.474**	**21**	**6**	**9**	**8**	**9**

Извор података: Одјељење за привреду и пољопривреду, Одсјек за управљање развојем

Поред Општине Нови Град, Влада Републике Српске и Завод за запошљавање РС су такође имали одређене видове финансијске подршке са циљем подизања нивоа конкурентности привредних субјеката, подршке унапређењу производње, извозу и новом запошљавању, путем објављивања јавних позива.

Табела 14: Преглед реализованих републичких мјера подстицаја привреди општине Нови Град (2021–2025)

Р. бр.	Назив даваоца	Реализована средства (КМ)					Број корисника				
		2021	2022	2023	2024	2025	2021	2022	2023	2024	2025
1.	ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске	504.974,58	562.903,95	124.873,79	83.064	94.529	103	99	19	12	15
2.	Министарство привреде и предузетништва	0,00	103.438,67	110.996,14	0,00	159.308,97	0	5	6	0	12
3.	Министарство енергетике и рударства	39.959,29	88.000	103.139,01	84.396,46	62.392,59	1	2	2	2	2
УКУПНО		**544.933,87**	**754.342,62**	**339.008,94**	**167.460,46**	**316.230,56**	**104**	**106**	**27**	**14**	**29**

Извор података: Одјељење за привреду и пољопривреду

Анализа мјера подстицаја привреди општине Нови Град у периоду 2021–2025. године показује континуирану и вишесекторску подршку развоју локалне економије, усмјерену на јачање малих и средњих предузећа, подстицање предузетништва и повећање запослености. Укупно реализована средства у посматраном периоду износе око 237.000,00 КМ, уз приближно 40 корисника, при чему обухват по годинама варира у складу са бројем пријављених субјеката на јавне позиве, што указује на ограничену апсорпциону способност привредних субјеката, недовољан број пријава или недовољну усклађеност мјера са потребама привреде.

Најзначајнији дио средстава усмјерен је на подстицаје за унапређење пословања малих и средњих предузећа, који обухватају улагања у опрему, машине и технолошко унапређење производних процеса. Ова мјера има највећи развојни ефекат, јер директно доприноси повећању продуктивности, расту обима производње и отварању нових радних мјеста. Поред тога, представља кључни инструмент за јачање конкурентности постојећих привредних субјеката и модернизацију локалне привреде.

Подршка новооснованим привредним субјектима односи се на предузећа до једне године старости од дана регистрације, са циљем јачања њихове одрживости у почетној фази пословања. Ова

мјера има значајан стратешки ефекат, јер доприноси повећању броја нових предузећа, развоју предузетничке културе и подстицању самозапошљавања, иако је финансијски обим ограничен.

Посебно значајан сегмент представља Фонд за предузетништво маргинализованих група, који се реализује у сарадњи са међународним партнерима. Овај програм има изражен социјално-развојни карактер и усмјерен је на економску инклузију рањивих категорија становништва, кроз подршку покретању самосталних пословних активности и јачање њихове економске независности.

Мјера подршке микробизнисима младих, реализована кроз Омладинску банку, има важну улогу у подстицању омладинског предузетништва и задржавању младих у локалној заједници. Иако ограниченог финансијског обима, овај програм доприноси стварању нових микробизниса и развоју предузетничких вјештина код младих.

Додатни програми као што су ИМПАКТ инкубатор и CEFE програм представљају пројектне облике подршке који кроз обуке и финансијске грантове доприносе развоју предузетничких компетенција и реализацији пословних идеја, али немају континуиран карактер у свим посматраним годинама.

Укупно посматрано, систем подстицаја има јасан развојни и стабилизацијски ефекат на локалну привреду, прије свега кроз очување и креирање радних мјеста, повећање инвестиција у опрему и јачање предузетништва. Истовремено, уочава се да је утицај мјера условљен бројем пријављених субјеката, што указује на значај активне промоције и доступности програма. Стратешки изазов у наредном периоду представља повећање обима и ефеката подстицаја, уз веће усмјеравање ка иновативним, извозно оријентисаним и технолошки напредним дјелатностима.

Индустријска зона „Пољавнице“

Индустријска зона „Пољавнице“ представља једну од кључних развојних локација општине Нови Град, са израженим просторним, саобраћајним и геостратешким предностима. Смјештена је на рубном дијелу градског подручја, између ријеке Уне и магистралног правца М14 (Козарска Дубица – Костајница – Нови Град – Бихаћ), на удаљености од око 4 km од центра града. Оваква позиција омогућава добру повезаност са ужим урбаним језгром, али и са регионалним и међународним саобраћајним коридорима, што зону чини погодном за производне, логистичке и услужне дјелатности. У зони тренутно активно послује 22 пословна субјекта која запошљавају 480 радника.

Додатну стратешку предност представља близина више граничних прелаза. Најзначајнији су жељезнички гранични прелаз Добрљин (БиХ) – Волинија (Хрватска), удаљен око 15 km, као и друмски прелази Нови Град – Двор (3 km) и Градина – Јасеновац (65 km), који омогућавају брз проток робе, путника и услуга. Овај просторни положај значајно повећава извозни потенцијал зоне и њену улогу у прекограничној економској размјени.

Према одлуци о оснивању, индустријска зона обухвата укупну површину од око 75 ha, док је регулационим планом дефинисан ужи обухват од приближно 17 ha. Општина је у претходном периоду предузела активности на проширењу расположивог земљишта, укључујући и куповину око 2 ha земљишта у 2021. години, с циљем обезбјеђивања додатних слободних локација за потенцијалне инвеститоре.

Инфраструктурни капацитет зоне је на средњем нивоу развијености. Обезбијеђено је стабилно снабдијевање електричном енергијом захваљујући близини високонапонске трансформаторске станице, док је водоводна инфраструктура унапријеђена изградњом секундарне мреже, уз и даље присутна ограничења у потпуној покривености прикључцима. Телекомуникациона инфраструктура је функционална и обезбјеђује основне услове за пословање. Са друге стране, непостојање канализационог система и недовољна уређеност интерне саобраћајне инфраструктуре представљају значајна ограничења за пуни инвестициони капацитет зоне.

Тренутно су у зони расположиве општинске парцеле у укупној површини од око 16.334 m², подијељене у више појединачних цјелина различитих величина, што омогућава флексибилно планирање инвестиционих пројеката, посебно за мала и средња предузећа. Додатни развојни потенцијал произилази из постојања неактивних индустријских капацитета који се могу реинтегрисати у привредни систем кроз процесе реиндустријализације и адаптивне поновне употребе, чиме се повећава ефикасност коришћења постојеће просторне и физичке инфраструктуре.

Са стратешког становишта, индустријска зона „Пољавнице“ представља значајан инструмент за убрзање привредног раста, јачање извозне оријентације и привлачење инвестиција. Њена даља афирмација условљена је приоритетним улагањима у комуналну инфраструктуру, посебно у области

саобраћаја и канализације, као и активном промоцијом инвестиционих потенцијала и унапређењем управљања расположивим земљиштем.

Туризам

Општина Нови Град располаже значајним и разноврсним природним ресурсима који представљају кључну основу за развој туризма: ријеке Уна и Сана са притокама, Новска планина, термоминерални извор Љешљани, те подручје Парка природе „Уна“. Ови ресурси омогућавају развој више облика туризма, укључујући активни, спортско-рекреативни, риболовни, планински, бањски и еко-туризам.

Ријеке Уна и Сана представљају најзначајнији природни туристички ресурс, са развијеним активностима попут кајакаштва, рафтинга, лађарења и спортског риболова. Посебан значај има манифестација „Интернационална Уна регата“, која окупља око 400 учесника из више земаља и доприноси међународној промоцији општине. Подручје ријеке Уне налази се у оквиру Парка природе „Уна“, што додатно наглашава њену еколошку и развојну вриједност, али истовремено захтијева висок степен заштите и одрживог управљања.

Риболовни туризам представља један од најперспективнијих сегмената, уз изузетну биолошку разноврсност и присуство ријетких врста риба. Организован рад спортско-риболовног друштва, развијена инфраструктура и значајан број издатих дозвола указују на континуиран интерес и потенцијал за даљи раст.

Новска планина представља значајан ресурс за развој планинарског и активног туризма. Уређене стазе, планинарске манифестације и спортски догађаји доприносе диверзификацији туристичке понуде и продужењу туристичке сезоне.

Термоминерални извор Љешљани посједује висок развојни потенцијал за бањски туризам, али је његова валоризација и даље у почетној фази. Постојећа инфраструктура и припремљена пројектна документација представљају основу за будућа улагања, уз наглашену потребу за рјешавањем институционалних и инвестиционих ограничења.

Поред природних, значајни су и културно-историјски и етно-социјални ресурси, који омогућавају развој културног, гастро и руралног туризма. Традиционални производи, локални обичаји и културно насљеђе представљају важан допунски елемент туристичке понуде.

Анализа указује да је у периоду 2021–2025. године туризам у општини Нови Град биљежио раст, али да и даље није у довољној мјери институционално и функционално интегрисан у јединствен локални економски систем. Недовољан ниво међусобне повезаности туристичких дјелатности и осталих привредних сектора ограничава његов укупни мултипликативни ефекат на локални економски развој.

Број смјештајних објеката у периоду од 2021-2025.године повећан је са 21 на 55, а број лежаја са 161 на 351, што указује на интензиван развој смјештајне понуде и раст интересовања за пружање услуга смјештаја, при чему је највећи дио нових капацитета остварен у сегменту приватног смјештаја. Насупрот томе, број привредних друштава и самосталних предузетника у области смјештаја и угоститељства остаје релативно стабилан, уз благи пад са 107 на 102, што указује да раст капацитета није праћен сразмјерним повећањем формално регистрованих субјеката. Број запослених у сектору смањен је са 236 на 199, што указује да раст физичког обима активности није довео до јачања запослености, нити до значајнијег повећања радне интензивности сектора.

Ови подаци указују на постепену трансформацију туристичке понуде, у којој раст капацитета све више почива на ангажману физичких лица, а мање на развоју класичних хотелијерских и организованих смјештајних објеката.

Табела 15: Преглед смјештајних капацитета, привредних субјеката и запослености у сектору туризма и угоститељства на подручју општине Нови Град, 2021–2025. година

Година	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Укупан број лежаја	161	200	249	264	351
Укупан број смјештајних објеката	21	27	33	42	55
Број привредних друштава и самосталних предузетника у Подручју I-дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	107	108	103	104	102
Број запослених код привредних друштава и самосталних предузетницка у Подручју I- дјелатност пружања смјештаја, угоститељство	236	219	204	209	199

Извор: Туристичка организација општине Нови Град, АПИФ, База података предузетника на подручју општине Нови Град

Раст броја смјештајних капацитета пратио је снажан раст туристичког промета у 2025. години. Број долазака туриста у 2025. години достигао је 1.892. Још израженији је раст броја ноћења, који је са 975 у 2021. години порастао на 5.775 у 2025. години, што представља скоро 6 пута више. Овакав однос између долазака и ноћења указује на продужење просјечног боравка туриста, што је са аспекта економског ефекта врло повољан развојни индикатор.

Значајан раст остварен је и у домену прихода од боравишне таксе, који су у 2025. години достигли 13.275,00 КМ. У односу на почетних 3.211,03 КМ из 2021. године, раст прихода од боравишне таксе у 2025.години представља четвероструко повећање. Међутим, раст туристичког промета и прихода од боравишне таксе у 2025.годину, не може се тумачити искључиво као резултат повећаног повећаног обима долазака и ноћења, већ је у значајној мјери био условљен институционалним и фискалним промјенама. Наиме, почетком 2025. године ступио је на снагу нови Закон о боравишној такси у Републици Српској, којим је измијењен модел наплате, тако што је укинуто паушално плаћање по лежају за приватни смјештај и уведен обрачун по сваком оствареном ноћењу. Такође, 2025.године је усвојена је нова Одлука о висини боравишне таксе на подручју општине Нови Град, којом је износ повећан са 1,50 КМ на 2,50 КМ по ноћењу. Кумулативно дјеловање ових мјера резултовало је номиналним повећањем прихода, уз истовремено побољшање обухвата и прецизније евиденције туристичког промета.

Табела 16: Кретање туристичког промета и прихода од боравишне таксе на подручју општине Нови Град, 2021–2025. година

Година	2021	2022	2023	2024	2025
Број долазака туриста	771	1.013	611	775	1.892
Број ноћења туриста	975	2.149	1.328	1.975	5.775
Износ укупно наплаћене боравишне таксе (КМ)	3.211,03	4.472,00	5.033,05	6.111,00	13.275,00

Извор: Пореска управа Републике Српске

Анализа туристичког сектора општине Нови Град у периоду 2021–2025. године указује на висок степен ресурсне основе и растући обим активности, међутим уз јасно изражену фазу квантитативне експанзије и недовољно развијену унутрашњу структурну уређеност и ограничен степен претварања раста активности у трајне економске ефекте сектора. Недовољна повезаност са пољопривредом, прерађивачком индустријом и другим услугама умањује потенцијал за шире економске ефекте, укључујући инвестиције и раст прихода локалне заједнице.

У наредном периоду, кључни развојни изазов представља претварање постојећег туристичког потенцијала у одржив економски сектор са већим доприносом запослености, инвестицијама и приходима локалне заједнице, а стратешки приступ развоју туризма треба да буде усмјерен са квантитативног ширења капацитета на квалитативно унапређење понуде и повећање економске вриједности сектора.

Стога, приоритети за наредни период треба да буду развој вишег квалитета смјештаја, диверзификација туристичких садржаја, јачање угоститељства и интеграција туризма са локалним производним и услужним дјелатностима, подстицање инвестиција и развој предузетништва у туризму како би се повећала запосленост и осигурао одржив економски ефекат туризма у наредном периоду.

Пољопривредни потенцијали и пољопривредна домаћинства (газдинства)

Значајни носиоци развоја пољопривреде су породична пољопривредна газдинства на којем пољопривредник као физичко лице заједно са члановима домаћинства обавља пољопривредну производњу. Према подацима Републичке управе за геодетско имовинско правне послове РС, од укупно расположиво 46.956 ha земљишта на подручју општине Нови Град 20.796 ha је обрадиво. Међутим, у Регистар пољопривредних газдинстава је 31.12.2025. године било уписано 299 пољопривредних газдинстава са 2.425,00 ha обрадивог земљишта.

Табела 17: Преглед броја пољопривредних газдинстава и обрадивих површина уписаних у Регистар за подручје општине Нови Град, период од 2021-2025. године

ГОДИНА	БРОЈ ПОЉ. ГАЗДИНСТВА	ПОВРШИНА (ha)	ПРОСЈЕЧНА ПОВРШИНА ЗЕМЉИШТА (ha)
2021	263	1.558,00	5,92
2022	265	1.749,00	6,6

2023	288	2.128,70	7,39
2024	295	2.277,00	7,72
2025	299	2.425,00	8,11

Извор: Информација о стању пољопривреде на подручју општине Нови Град за 2021.г., Одјељење за привреду и пољопривреду

Евидентно је значајно повећање просјечне величине посједа уписаних у Регистар која износи 8,11 ha по газдинству. Ово повећање је резултат тога што су, након смањења броја регистрованих газдинстава, у Регистар уписани, у највећем броју, произвођачи који имају обезбјеђен редован откуп својих производа, остварују мјесечне приходе те су у могућности измирити прописане обавезе.

У посљедњих 50 година знатно се измијенила пољопривредна физиономија напуштањем пољопривредних површина на простору побрђа. Смањењем броја сеоског становништва, напуштене су и запуштене пољопривредне површине. Више не постоје пољопривредне површине у друштвеном сектору, које су узурпиране и препуштене деградацији и дерурализацији[10].

Ратарска и повртарска производња је заступљена на око 9.000 ha и у највећој мјери је, с обзиром на уситњеност парцела, организована на самим газдинствима и намјењена за потребе сточарске производње а само мањим дијелом за тржиште. Најзаступљенија култура је кукуруз са површином од око 2.600 ha, затим слиједе јечам и зоб са 500 ha, пшеница 600 ha, тритикал 350 ha, те сточно крмно биље на око 4.950 ha. За ***културе раж, хељда и спелта постоји потражња на тржишту***, али се исте не узгајају на подручју општине Нови Град, те би требало посветити пажњу узгоју ових култура. Поврће је засијано на око 350 ha. Најзаступљеније културе које се узгајају на отвореном су паприка, пасуљ, купусњаче, лук, краставац, диње, лубенице и кромпир. На подручју општине Нови Град предузеће пољопривредне задруге Агро Вип и Агро нова у сарадњи са Општином Нови Град организују ***производњу краставца–корнишона***. У 2025. години на подручју општине Нови Град произведено је преко 60,232 тона краставца и остварен приход од 94.566,00 КМ. У пластеницима се највише узгаја парадајз, паприка, салата, лук и цвијеће, а на подручју општине Нови Град производњом расада поврћа и цвијећа бави се један произвођач као самостални предузетник на површини од 1.200 m^2 који је своју производњу уписао у регистар произвођача расада пољопривредног биља. Производња у пластеницима која се налази у систему општинских подстицаја заступљена је на површини од 15.259,50 m^2 код 43 произвођача.

Општина Нови Град је током 2024. и 2025.г. реализовила пројекат Јачање капацитета за производњу поврћа у заштићеном простору Пољопривредне задруге "Агронова" Нови Град, финансираног из зајма Међународног фонда за пољопривредни развој (IFAD) у склопу којег је закључен Споразум о суфинасирању уговора „Испорука пластеника“ између Министраства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Јединице за координацију пољопривредних пројеката (APCU), Општине Нови Град и Пољопривредне задруге „Агронова“. Укупна вриједност пројекта износи 83.640,00 КМ,. Пројектом је предвиђена додјела укупно 21 пластеника, од чега је 2024.године додијељено 10, а 2025.године 11 пластеника појединачне вриједности од 3.900,00 КМ.

Воћарска производња: на подручју општине Нови Град процјењена површина интезивних засада јабучастог воћа је око 9,5 ha (јабука 5,1 ha, крушка 3,9 ha и дуња 0,5 ha), коштичавог воћа је око 3,55 ha (шљива на 3,15 ha, трешња 0,2 ha и бресква 0,2 ha. Од језграстог воћа на љеску се односи 5,55 ha и орах 3,35ha. Од бобичастог воћа интересантан је засад аронијe површине 3,6 ha који је сертификован као органска производња, купине 0,3ha и засад боровнице површине 2,3ha.

Влада РС је финансирала Пројекат „Успостављање техничког метеоролошког сервиса и модернизација система противградне заштите Републике Српске“, те је на подручју општине Нови Град инсталирано девет аутоматских противградних станица првог реда које су саставни дио мреже јединственог система противградне заштите Републике Српске. Станице су постављене на сљедећим локацијама: Витасовци, Горње Водичево, Доњи Агићи, Матавази, Жуљевица Велика, Сводна, Црна Ријека, Горњи Ракани и Мала Новска Рујишка. Противградна сезона за 2025. годину је започета у законском року 15. априла 2025 године и испаљено је петнаест (15) ракета.

Сточарска производња: највећи удио у приходима пољопривредних газдинстава има ***производња млијека***. Производња млијека се развија прије свега захваљујући постојању откупљивача и подстицајним мјерама. У протеклом периоду од екстензивне производње и малих породичних фарми настале су специјализоване фарме за производњу сировог млијека.

[10] Д.Тодић, М.Антонић, Р. Дабић, Н. Тодић: „Новоградска општина-монографија.“ , стр. 106

Табела 18: Производња млијека на подручју општине Нови Град, период од 2017-2021. година

Година	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Фарме	52	56	53	54	53
Кол. (у L)	4.085.894	4.224.293	4.080.047,96	4.028.261,49	4.434.997,10

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду- Одсјек за пољопривреду/општински подстицаји

У контексту модернизације сточарске производње на овом подручју, под водећим газдинствима која инвестирају у високу технологију издвајају се напредне породичне фарме као што је пољопривредно газдинство Вејновић из Мале Крупске Рујишке и фарма Бркић М.Г. из Блатне. Пољопривредно газдинство Вејновић годишње испоручује 204.912,00 литара млијека, а постало је препознатљиво у цијелој приједорској регији по увођењу савременог пољопривредног дрона за третирање усјева и паметно управљање парцелама. Фарма Бркић МГ прва је у БиХ на којој је инсталирана опрема и систем SmaXtec - напредни, високо технолошки систем за аутоматско праћење здравља, репродукције и исхране млијечних крава. Они произвреду годишње 173.250,00 литара млијека док је највећи произвођач на подручју наше општине фарма Рајилић са годишњом производњом 298.390,00 литара млијека.

Осим што предају сировину индустрији, поједина газдинства су дио локалног бренда *Крајишки сир* развијен с циљем стандардизације, заштите и комерцијализације традиционалне прераде млијека са подгрмечких и поткозарских пашњака. Окосницу овог бренда чине жене произвођачи у руралним подручјима које су 2018.године учествовале у пројекту „Развијање капацитета за производњу традиционалног сира на подручју општине Нови Град“ који је реализовала Општина Нови Град у сарадњи са УНДП-ем. Пројекат је подразумијевао инсталацију мини сирана за производњу традиционалног сира, а кључна регистрована комерцијална домаћинства која се и данас успјешно баве овом производњом су домаћинство Јапунџа (село Доњи Ракани) и домаћинство Бундало (село Деветаци).

Производња говеђег меса је ограничена и не заузима значајно мјесто у укупној сточарској производњи. Фонд говеда претежно чине комбиноване и млијечне расе док расе за производњу меса уопште нису заступљене. ***Свињарство и живинарство је ограничено*** недостатком тржишта и организованог откупа, па се ова производња обавља углавном за потребе домаћинства. На подручју општине је регистровано је 5 узгајивача свиња и 22 узгајивача оваца. Овчарство се развија захваљујући екстензивном гајењу, коришћењу расположивих ливада и пашњака, те могућношћу продаје на локалном тржишту. **Пчеларство** је једна од ***најперспективнијих*** грана пољопривреде наше општине с обзиром да климатски и географски услови општине погодују организовању и развоју пчеларства. У евиденцији пчелара и пчелињака евидентирано је 49 пчелара и 3.829 кошница. На подручју општине дјелује Друштво пчелара Нови Град, а у Доњим Агићима на пчелињаку Милоша Оџића изграђена је прва апи инхалациона комора на подручју општине. Производња меда је основна дјелатност већине пчелара а само мањи број искуснијих пчелара производе полен, матичну млијеч и прополис. У циљу промоције пчеларства од 2009. године традиционално се одржава манифестација „Дани нашег села“, на којој пчелари, воћари и прерађивачи воћа општине Нови Град и окружења представљају своје производе. Општина Нови Град се може сматрати центром израде и пласмана пчеларске опреме сјеверозапада Босне и Херцеговине. На подручју општине Нови Град дјелује између 10-15 предузећа које се баве производњом пчеларске опреме, кошница свих типова, сатних основа, одијела за пчеларе, те остале специфичне опреме. Већина ових предузећа је и извозно оријентисана па ови производи завршe на тржиштима сусједних земаља и ЕУ.

Пољопривредне задруге

Иако је у регистар пољопривредних задруга Републике Српске уписано 11 пољопривредних задруга, завршне рачуне за пословну 2025. годину предале су 4 задруге које су активне у већем или мањем обиму, а то су ПЗ „Агројапра“ из Доњих Агића, ПЗ „Агронова“ из Благај Ријеке, ОПЗ „Спасовина“ из Радомировца и ПЗ „Стрижна“ из Доњег Водичева. ***ПЗ „Агројапра“*** се претежно бави откупом житарица (пшеница, раж, хељда, кукуруз и бундевине сјеменке), производњом хљеба и пецива од брашна самљевеног на властитој воденици, производњом хладно цијеђеног уља (будневиног и сунцокретовог) у властитим погонима, производњом сушене шљиве, чипса од јабуке и откупом и превозом сировог млијека за мљекару „Млијекопродукт“ Козарска Дубица. На тржишту се налази преко

15 брендираних финалних задружних производа под називом „Извор“. ***ПЗ „Агронова“*** се претежно бави кооперативном производњом поврћа (пасуљ, кромпир, цвекла, црвени лук) и сарађује са око 60 кооперанта. Послује у насељу Сводна, у објекту који је Општина Нови Град уступила на коришћење на период од 15 година. Након повлачења компаније Carl Kuehne d.o.o. из производње корнишона на овом подручју, „Агронова“ је преузела организацију производње и откупа, чиме је обезбијеђен континуитет пољопривредне производње и очувани приходи за више од 50 домаћинстава. Посебна вриједност задруге огледа се у развијеном интегрисаном пословном моделу који обухвата производњу, откуп, складиштење, прераду и пласман пољопривредних производа. У оквиру откупно-дистрибутивног центра у Сводни функционишу малопродајни објекат и пољопривредна апотека, чиме се кооперантима обезбјеђује сигуран пласман производа и приступ репроматеријалу под повољнијим условима. Производи се на тржиште пласирају под брендом „РенеСана“, који обухвата 9 различитих производа-прерађевине од воћа и поврћа, укључујући зимницу, пекмезе, џемове и сокове. ***ОПЗ „Спасовина“*** је тренутно у пасивном пословном статусу усљед хаварије на задружној имовини, а ***ПЗ „Стрижна“*** од 2018. године не врши пословну активност. Остале задруге су неактивне дужи период, не израђују завршне рачуне и не подвргавају се спровођењу задружних ревизија.

Подстицаји за развој пољопривреде

Произвођачи са подручја општине Нови Град користе подстицајна средства Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске према Правилнику о условима и начину остваривања новчаних подстицаја за развој пољопривреде и села. Највећи износ средстава се односи на премије за млијеко, регресирање дизел горива, подстицаје за стрна жита, узгој приплодних јуница и оваца, мјере за заштиту здравља животиња, подршку задружном сектору те за рурални развој. Поред подршке ресорног министарства, и Општина Нови Град издваја средства за подстицање пољопривредне производње на основу „Правилника о подстицајима у пољопривредној производњи на подручју општине Нови Град“. Поред финансијске подршке, континуирано се проводе обуке произвођача као веома значајна активност унапређења пољопривредне производње.

Табела 19:Преглед општинских и републичких подстицаја за пољопривреду, 2021-2025. година

Категорија	Општински подстицаји		Републички подстицаји	
Година	Износ (КМ)	Број корисника	Износ (КМ)	Број корисника
2021	161.456,61	281	1.546.698,51	637
2022	149.000,73	257	1.865.821,80	265
2023	146.140,52	254	1.546.698,50	288
2024	139.724,94	234	2.816.030,00	740
2025	177.918,14	243	2.518.019,41	687
Укупно	**774.240,94**	**1.269**	**10.293.268,22**	**2.617**

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду

Одсјек за пољопривреду, у Одјељењу за привреду и пољопривреду, представља сервис за подршку пољопривредном сектору кроз савјетодавне активности, успостављање производње, остваривање права на субвенције и остала расположива средства финансирања, помаже код прилагођавања производње и пословања газдинства актуелним законима и прописима, те обезбјеђује подршку при изради и реализацији пољопривредних пројеката и ради на повезивању произвођача са тржиштем.

Преглед стања привреде и економских кретања-ЗАКЉУЧАК:

Локалну економију општине Нови Град у периоду 2021–2025. године карактеришу стабилан број пословних субјеката, раст укупне економске активности и позитивни финансијски резултати.

Привредна структура је релативно разноврсна, али је и даље снажно ослоњена на традиционалне секторе, прије свега прерађивачку индустрију и трговину. Прерађивачка индустрија задржава кључну улогу у производној бази општине, са доминацијом дрвопрерађивачке и текстилне индустрије, док трговина остварује највећи раст прихода и представља водећи сектор по обиму пословања.

Иако укупни приходи привреде континуирано расту, профитабилност и продуктивност не прате исти интензитет раста, што указује на ограничену заступљеност дјелатности више додате вриједности и

недовољну технолошку трансформацију привреде. Посебан изазов представља континуиран пад извоза и погоршање спољнотрговинске позиције, што указује на слабљење производних и извозно оријентисаних капацитета.

Позитивне помаке представља постепени раст сектора информација и комуникација, стручних и техничких услуга и енергетике, али је њихово учешће у укупној привредној структури још увијек скромно.

Развојни изазови у наредном периоду односе се на јачање конкурентности прерађивачке индустрије, диверзификацију привредне структуре, подстицање инвестиција и предузетништва, те стварање услова за веће учешће иновативних и извозно оријентисаних дјелатности. Кључни развојни потенцијал општине лежи у преласку са модела раста заснованог на обиму пословања ка моделу заснованом на већој продуктивности, знању, иновацијама и стварању више додате вриједности.

Пољопривреда је од виталног значаја за општину Нови Град, омогућава запошљавање и пружа основне услове за живот значајном броју индивидуалних пољопривредника и чланова пољопривредних домаћинстава/газдинстава. Највеће потенцијале за даљњи развој има производња краставаца корнишона, граха, цвекле, лука, кромпира, млијека и пчеларство. Потребно је размотрити и интензивирање узгоја ражи, хељде, спелте, јагоде и шљиве јер за ове културе постоји потражња на тржишту. Успостављањем капацитета за откуп и прераду млијека у квалитетне и тржишно интересантне производе значајно би се унаприједило тренутно стање у мљекарству на подручју општине Нови Град. Задружни сектор је такође значајан потенцијал. Активне су само 2 задруге. Потребно је испитати разлог неактивности неактивних задруга и исте ревитализовати. Зато основни правци подршке пољопривредном сектору треба да буду кроз успостављање дугорочних и боље уређених односа између пољопривредних произвођача и прерађивача, али и добро уређеног институционалног система чиме се стварају претпоставке за значајан развојни искорак.

Туризам са пратећим дјелатностима је област гдје су расположиви потенцијали врло мало искориштени, а гдје је могућност развоја веома изражена. Општина Нови Град располаже значајним природним и културно-историјским ресурсима за развој активног, риболовног, планинског, бањског, еко и руралног туризма, при чему ријеке Уна и Сана, Парк природе „Уна“, Новска планина, и термоминерални извор Љешљани представљају носеће туристичке потенцијале. Иако туризам биљежи позитивне трендове, његов укупни допринос локалном економском развоју и даље је ограничен недовољном интеграцијом са пољопривредом, прерађивачком индустријом и другим услужним дјелатностима. Кључни развојни изазови односе се на унапређење квалитета туристичке понуде, валоризацију бањског потенцијала Љешљана, јачање угоститељства, развој туристичких производа више додате вриједности и повећање економских ефеката туризма кроз веће инвестиције и запошљавање.

ф) Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја

Образовање

Образовна структура становништва представља кључан показатељ социоекономског развоја једног друштва зато што виши нивои образовања доприносе развоју вјештина и компетенција потребних за стварање иновација, повећање продуктивности и подстицање економског раста. Образовано радно активно становништво је способније за усвајање нових технологија и метода рада, што је кључно за конкурентност и одрживи развој.

На подручју општине Нови Град заступљена су три нивоа формалног образовања: предшколско, основно и средње образовање, који функционишу кроз сљедећу институционалну мрежу:

- **Предшколско васпитање и образовање** – реализује се кроз централну јавну установу ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“, која обезбјеђује цјелодневни боравак и обавезни тромјесечни програм припреме дјеце пред полазак у школу,
- **Основно васпитање и образовање** – обухвата обавезно деветогодишње школовање које се изводи у четири централне основне школе (ОШ „Свети Сава“ и ОШ „Вук Караџић“ у Новом Граду, те ОШ „Бранко Ћопић“ у Доњим Агићима и ОШ „Драган Вујановић“ у Сводној), уз припадајућу мрежу подручних петоразредних одјељења у руралним срединама.

- **Средње образовање и васпитање** – одвија се кроз двије средњошколске установе које нуде четворогодишње и трогодишње програме: ЈУ Гимназија „Петар Кочић“ (општи смјер) и ЈУ Средњошколски центар „Ђуро Радмановић“

Табела 20: Становништво на подручју општине Нови Град старо 15 и више година, према највишој завршеној школи и полу, по Попису 2013.

Пол	УКУПНО	Без икаквог образовања	Непотпуно основно образовање	Основна школа	Средња школа	Специјализација послије средње школе	Виша школа и први степен факултета	Висока школа /факултет / академија/ универзитет
У	22.126	1.036	2.172	5.660	11.197	104	714	1.243
М	10.935	171	757	2691	6273	75	366	602
Ж	11.191	865	1415	2969	4924	29	348	641

Извор: Билтен „Градови и општине Републике Српске 2025“, Републички завод за статистику Републике Српске

Подаци Пописа становништва из 2013. године показују да образовну структуру становништва општине Нови Град старог 15 и више година карактерише доминација средњег образовања, али и релативно висок удио лица са нижим нивоима образовања, док је учешће високообразованог становништва испод нивоа који је потребан за снажнији развој привреде засноване на знању.

Од укупно 22.126 становника, 50,6% има завршену средњу школу, 25,6% основну школу, док 14,5% нема завршено основно образовање, укључујући 1.036 лица без икаквог образовања.

Више и високо образовање има 1.957 лица или 8,8% становништва, што указује на релативно ограничену базу високообразованог кадра неопходног за развој привреде засноване на знању и иновацијама.

Уочљиве су и родне разлике код нижих нивоа образовања, гдје жене чине већину лица без образовања и са непотпуним основним образовањем. Међутим, код високог образовања разлике су знатно мање, а број високообразованих жена је незнатно већи од броја мушкараца.

С обзиром на одсуство новијих званичних података, није могуће поуздано утврдити трендове након 2013. године. Ипак, имајући у виду демографске промјене, старење становништва и одлив млађег и образованијег кадра, основано је претпоставити да је образовна структура у међувремену постала још неповољнија у контексту развојних потреба.

Са развојног аспекта, кључни изазови односе се на унапређење образовног нивоа становништва, јачање система цјеложивотног учења и боље усклађивање образовне структуре са потребама локалног тржишта рада и развоја привреде засноване на знању.

Предшколско васпитање и образовање

На подручју Општине тренутно постоји једна предшколска установа -ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ Нови Град, која рад организује преко три локације: сједишта у Новом Граду, организационе јединице „Сводна“ (основане 2015. године) и организационе јединице „Ограде“ (основане 2024. године). У централном објекту у Новом Граду обезбијеђено је 927 m² унутрашњег и 884 m² вањског простора, што представља највећи дио укупних капацитета установе. У организационој јединици „Ограде“ на располагању је 396,62 m² унутрашњег и 280 m² вањског простора, док организациона јединица „Сводна“ располаже са 123,20 m² унутрашњег простора. Поред редовног програма, Дјечији вртић је укључен и у Програм за дјецу у години пред полазак у школу, који је у 2025/2026. години по и хађало 35 дјеце. Програм за дјецу у години пред полазак у школу организује се за ону дјецу која нису обухваћена неким обликом предшколског васпитања и образовања и која нису похађала цјеловити развојни програм, а која у наредној школској години стичу услове за полазак у први разред основне школе.

Табела 21: Кретање броја дјеце и васпитних група у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ (2021/2022–2025/2026)

Школска година	**Број васпитних група**	**Број дјеце**		
		укупно	мушки	женски
2021/2022	12	175	92	83
2022/2023	9	194	107	87
2023/2024	9	225	116	109
2024/2025	9	226	116	110
2025/2026	11	243	118	125

Извор: Републички завод за статистику РС-билтени „Предшколско образовање“

Подаци о кретању броја дјеце у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ у периоду 2021/2022–2025/2026 показују континуиран раст обухвата предшколским васпитањем. Укупан број дјеце повећан је са 175 на 243, што представља раст од око 39%.

Табела 22: Дјеца према старости и полу у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“, у радној 2025/2026. години

Пол	Укупно	Старост дјетета							
		Мање од 1	1	2	3	4	5	6	7 и више
Укупно	243	0	15	35	49	51	82	11	0
Дјечаци	118	0	9	14	24	25	41	5	0
Дјевојчице	125	0	6	21	25	26	41	6	0

Извор: Републички завод за статистику РС-билтени „Предшколско образовање“

У структури дјеце у ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ (2025/2026), највеће учешће имају дјеца узраста 5 година (33,7%), затим 4 године (21,0%) и 3 године (20,2%). Дјеца узраста 2 године чине 14,4%, док је удио дјеце од 1 године 6,2%. Дјеца од 6 година учествују са 4,5%, док дјеце млађе од 1 године и старије од 7 година нема. Полна структура је уравнотежена: дјечаци чине 48,6%, а дјевојчице 51,4% укупног броја дјеце.

Финансирање дјелатности предшколског васпитања и образовања на подручју јединице локалне самоуправе заснива се на комбинованом моделу јавног финансирања, усклађеном са одредбама Закона о предшколском васпитању и образовању Републике Српске (Службени гласник Републике Српске бр. 100/25), те буџетским капацитетима оснивача и економским могућностима корисника услуга. Као дјелатност од општег друштвеног интереса, систем је структуриран кроз сљедеће изворе:

- Буџет јединице локалне самоуправе (оснивача) представља примарни извор финансирања из којег се обезбјеђују текући расходи (бруто плате и накнаде запослених, материјални трошкови пословања, енергенти, текуће одржавање) и капиталне инвестиције (изградња, реконструкција и опремање објеката).
- Учешће родитеља (корисника услуга): мјесечна накнада коју плаћају родитељи утврђује се на основу економске цијене боравка дјетета. Локална заједница субвенционише већински дио ове цијене, док преостали износ суфинансирају родитељи.
- Буџет Републике Српске и фондови: Влада Републике Српске намјенски финансира Програм за дјецу у години пред полазак у школу, док се социјалне категорије (дјеца без родитељског старања, дјеца са сметњама у развоју, треће и наредно дијете) суфинансирају у сарадњи са Јавним фондом за дјечију заштиту РС и кроз програме подршке неразвијеним општинама.
- Алтернативни извори: Укључују донације, домаће и међународне грантове (пројекти енергетске ефикасности, прекогранична сарадња, UNICEF), те властите приходе установе остварене у складу са законом.

У циљу подршке пронаталитетној политици и социјалној инклузији, ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ примјењује посебне погодности, обезбјеђујући бесплатан боравак за дјецу без родитељског старања, дјецу са сметњама у развоју, те за треће и свако наредно дијете из исте породице, док се за друго дијете приликом истовременог похађања примјењује умањење цијене боравка за 19,4%.

Табела 23: Преглед економске цијене услуге Дјечијег вртића и процента учешћа родитеља у економској цијени

Опис	Година					
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Економска цијена услуге Дјечијег вртића	287,03 КМ	317,77 КМ	401,07 КМ	442,54 КМ	521,65 КМ	600,33 КМ
Проценат учешћа родитеља у економској цијени Дјечијег вртића	41,8%	37,8%	29,92%	33,89%	28,75%	29,98%

Извор: Одлуке о утврђивању економске цијене услуге Јавне установе Дјечији вртић „Пчелица Маја“ Нови Град за 2021, 2022, 2023, 2024, 2025 и 2026.г.

Економска цијена услуге ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“ у периоду 2021–2026. године биљежи континуиран раст са 287,03 КМ на 600,33 КМ по дјетету, што указује на значајно повећање укупних трошкова функционисања предшколске установе. Овај раст је у великој мјери посљедица инфлаторних кретања, повећања цијена енергената и хране, трошкова текућег одржавања, као и усклађивања зарада запослених са економским условима.

Истовремено, учешће родитеља у економској цијени има тренд смањења са 41,8% у 2021. години на 29,98% у 2026. години, уз мање осцилације по годинама. Овај пад указује да је локална заједница у све већој мјери преузимала финансијски терет раста трошкова, чиме је очувана приступачност услуге.

Свеукупно посматрано, разлика између значајног раста економске цијене и стабилизације учешћа родитеља на нивоу од око 30% указује на јачање јавног суфинансирања и досљедно опредјељење за подршку социјално осјетљивим политикама у области предшколског васпитања.

Основно образовање

На подручју Општине се налазе 4 централне основне школе, које у свом саставу у радној 2025/2026.години години имају 16 подручних одјељења (14 петоразредних и 2 деветоразредна).

ЈУ ОШ „Вук Караџић“ из Новог Града у свом саставу, поред Централне школе, има и 4 подручна одјељења - у Добрљину, Пољавницама, Равницама и Доњем Водичеву. Услови рада у Централној школи нису потпуно задовољавајући. Потребна је хитна санација крова и кровишта, фасаде, столарије и грijања. У подручним одјељењима је потребно санирати столарију и мокре чворове, те замијенити фасаду. Потребно је опремање кабинета наставном и ИТ опремом у свим објектима школа.

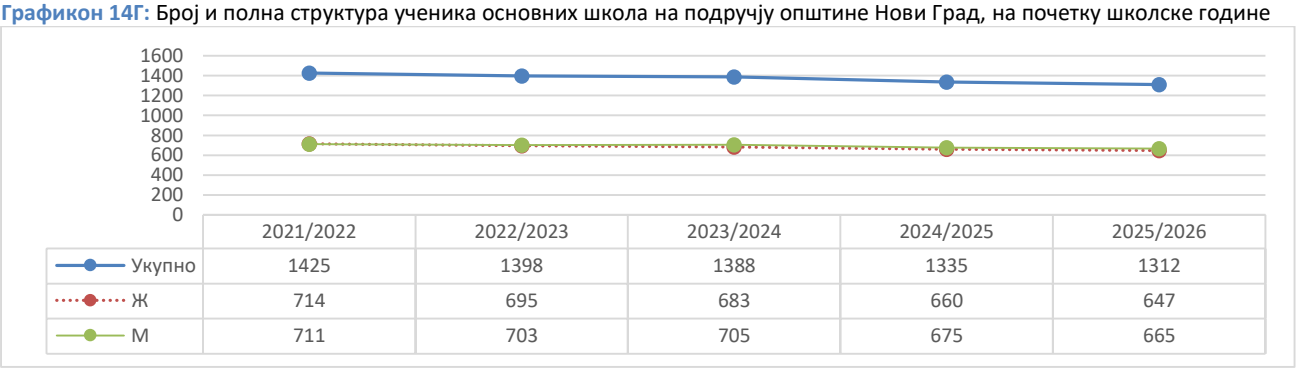
ЈУ ОШ „Свети Сава“ из Новог Града у свом саставу, поред Централне школе, има 6 подручних одјељења - у Рудицама, Блатни, Рашћу, Горњим раканима, В.Рујишкој и М.Н. Рујишкој. Стање објеката је добро с обзиром на санације и улагања претходних година. У Централној школи је потребно реновирати унутрашњу столарију и подове на спрату, електро инсталације, грijање те санирати школско игралиште. У подручним одјељењима је потребно санирати мокре чворове, подове и столарију. Потребно је опремање кабинета наставном и ИТ опремом у свим објектима школа.

ЈУ ОШ „Драган Вијановић“ из Сводне у свом саставу има Централну школу и 3 подручна одјељења - у Благај Јапри, Радомировцу и Соколишту. У Централној школи је потребно реновирати фасаду, замијенити столарију, поставити нови слој асфалта на спортском игралишту, те извршити набавку новог намјештаја и наставних средстава. Школски објекат подручног одјељења у Радомировцу је реновиран уз помоћ средстава Владе Републике Србије и Општине Нови Град. Подручно одјељење у Соколишту захтијева потпуну реконструкцију након пожара који је уништио објекат у јануару 2024. године, због чега се настава тренутно одвија у просторијама Ловачког дома. Објекат у Благај Јапри располаже задовољавајућим просторним условима, али су потребна улагања у обнову ограде и столарије.

ЈУ ОШ „Бранко Ћопић“ из Доњих Агића у свом саставу, поред Централне школе, има и 3 подручна одјељења и то у Кршљама, Ћелама и Црној Ријеци. Школски објекти су функционални и обезбјеђују адекватне услове за одвијање наставног процеса.

Број ученика у основним школама се смањује а што је у директној је вези са смањењем броја новорођене дјеце и стално присутним миграцијама становништва. Укупан број ученика у основним школама, на почетку школске 2025/2026. године (1.312 ученика) мањи је за 113 ученика у односу на 2021/2022. годину (1.425 ученика).

Графикон 14Г: Број и полна структура ученика основних школа на подручју општине Нови Град, на почетку школске године



	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Укупно	1425	1398	1388	1335	1312
Ж	714	695	683	660	647
М	711	703	705	675	665

Извор: Републички завод за статистику, билтени основног образовања

На почетку школске 2025/2026. године у основним школама на подручју општине Нови Град било је 169 наставника. У односу на почетак школске 2021/2022. године број наставника је мањи за 7 или 4%.

Графикон 15: Број наставника у основним школама на подручју општине Нови Град, на почетку школске године



	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Укупно	176	165	167	163	169
М	46	48	46	44	43
Ж	130	117	121	119	126

Извор: Републички завод за статистику, билтени основног образовања

Поред редовног образовног процеса, школе организују и рад са ученицима са сметњама у психофизичком развоју, као и подршку дјеци са проблемима у понашању, ученицима из социјално осјетљивих породица и ученицима изложеним различитим облицима насиља. Значајан допринос у овој области остварује се кроз сарадњу са здравственим, социјалним, безбједносним и другим институцијама, као и организацијама цивилног друштва. Кроз бројне пројекте, едукативна предавања и ваннаставне активности школе доприносе психосоцијалном развоју дјеце и младих.

Посебан изазов представља организација наставе у појединим руралним подручним одјељењима, гдје се због малог броја ученика настава реализује у комбинованим одјељењима. Такав облик рада захтијева додатне педагошке и организационе напоре наставника и може утицати на динамику реализације наставног плана и индивидуализацију наставног процеса.

У наредном периоду кључни изазови у области основног образовања односе се на прилагођавање школске мреже демографским кретањима, унапређење инфраструктуре и енергетске ефикасности школских објеката, модернизацију наставне опреме и јачање услова за инклузивно образовање, како би се обезбиједило очување доступности и квалитета образовања на цијелом подручју општине.

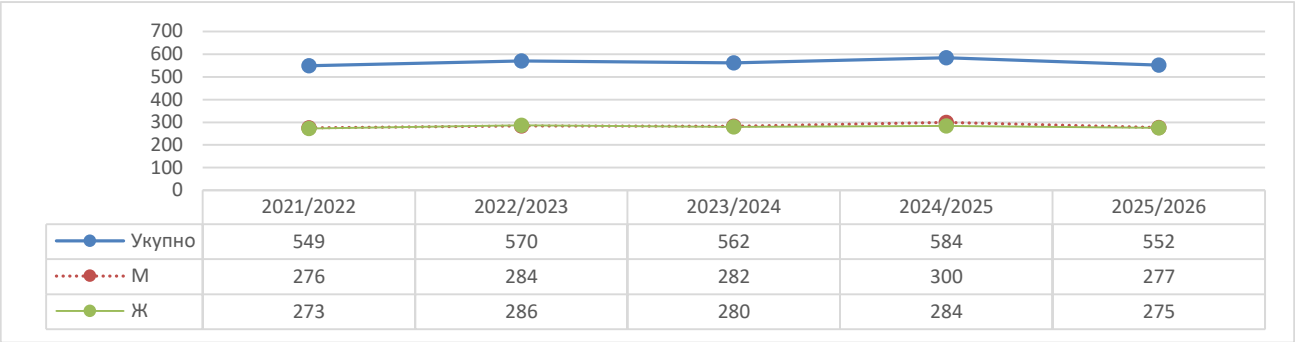
Средњошколско образовање

Средњошолско образовање на подручју општине Нови Град одвија се у Гимназији „Петар Кочић“ (општи смјер) и у Средњој школи „Ђуро Радмановић“ за сљедеће струке:

- **Саобраћај**: Техничар друмског саобраћаја, Техничар логистике и шпедиције, Руковалац грађевинским и претоварним машинама и крановима
- **Машинство и обрада метала**: Бравар-заваривач, Алатничар, Машински техничар за компјутерско конструисање
- **Економија право и трговина**: Трговац, Пословно-информатички технича, Економски техничар
- **Електротехника**: Електричар-електроинсталатер, Техничар информационих технологија
- **Здравство**: Физиотерапеутски техничар, Фармацеутски техничар, Зубно-стоматолошки техничар
- **Угоститељство и туризам**: Конобар, Кувар, Туристички техничар
- **Остале дјелатности**: Козметички техничар.

Анализа кретања броја ученика у средњим школама на подручју општине Нови Град показује релативно стабилан обим средњошколског образовања у периоду школских година 2021/2022–2025/2026, уз мање осцилације из године у годину.

Графикон 16: Број и полна структура ученика у средњим школама на почетку школске године



	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Укупно	549	570	562	584	552
М	276	284	282	300	277
Ж	273	286	280	284	275

Извор: Републички завод за статистику, билтени средњег образовања

Укупан број ученика повећан је са 549 у школској 2021/2022. години на 570 у 2022/2023. години, након чега је забиљежен благи пад на 562 ученика у 2023/2024. години. Највећи број ученика евидентиран је у школској 2024/2025. години, када је средње образовање похађало 584 ученика. У школској 2025/2026. години број ученика смањен је на 552, што представља пад од 32 ученика или 5,5% у односу на претходну школску годину.

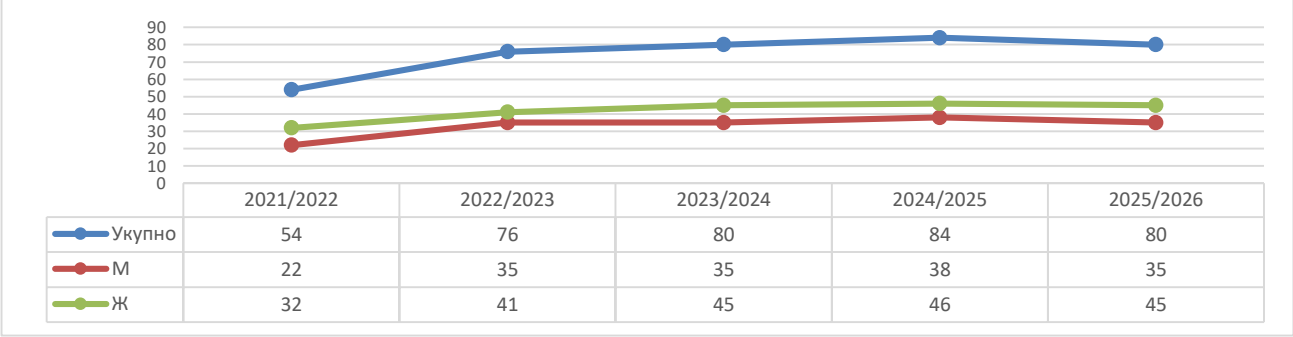
Посматрано у цијелом анализираном периоду, број ученика у школској 2025/2026. години већи је за три ученика у односу на школску 2021/2022. годину, што указује на то да, за разлику од основног образовања, средње образовање за сада не биљежи изражен тренд смањења броја ученика, већ задржава релативно стабилан обим уписа.

Полна структура ученика је уравнотежена током цијелог периода. Учешће мушких и женских ученика креће се око 50%, без значајнијих одступања. У школској 2025/2026. години средње школе похађало је 277 мушких и 275 женских ученика, што потврђује готово потпуну родну равноправност у обухвату средњошколским образовањем.

Иако тренутни подаци не указују на значајније смањење броја средњошколаца, демографски трендови, смањење броја ученика у основним школама и миграције становништва представљају факторе који ће у наредном периоду вјероватно утицати на смањење уписног контингента у средње школе. Због тога је неопходно континуирано прилагођавати образовне програме потребама тржишта рада и јачати квалитет и атрактивност средњошколског образовања како би се задржао постојећи ниво уписа и смањио одлив младих из локалне заједнице.

У ранијим годинама вршена је реконструкција и адаптација школских објеката и простора око школе, те набавка видео надзора, рачунарске и друге опреме потребне за извођење наставе. Стање објеката средњих школа је на задовољавајућем нивоу али је потребно опремање кабинета за практичну наставу, набавка ИТ опреме, набавка дидактичког материјала, наставних помагала и средстава. Средње школе немају фискултурне сале и користе капацитете ЈУ ГСЦ "Спортска дворана" Нови Град.

Графикон 17: Број наставника у средњим школама на подручју општине Нови Град, на почетку школске године



	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
Укупно	54	76	80	84	80
М	22	35	35	38	35
Ж	32	41	45	46	45

Извор: Републички завод за статистику, билтени основног образовања

Број наставника у средњим школама порастао је са 54 на 80 (за 48,14%) у посљедњих пет година. У погледу родне структуре, током цијелог петогодишњег периода изражена је већа заступљеност жена, које у школској 2025/2026. години чине 56,25% (45 наставница) у односу на 43,75% мушкараца (35 наставника). Упоредна анализа броја наставника и броја ученика указује на значајно унапређење

педагошких услова рада кроз смањење просјечног броја ученика по наставнику са 10,2 (2021/2022.г.) на 6,9 (у 2025/2026.г.).

Образовање одраслих

Образовање одраслих у Новом Граду одвија се у складу са Законом о образовању одраслих Републике Српске (Службени гласник РС, бр. 111/21), а главни носилац ових активности је ЈУ Средњошколски центар „Ђуро Радмановић“, који спроводи програме преквалификације, доквалификације и стицања средњег стручног образовања. Систем образовања одраслих на локалном нивоу координише и надзире Завод за образовање одраслих, који дефинише листу верификованих програма и занимања тражених на тржишту рада. ЈУ Средњошколски центар „Ђуро Радмановић“Ова школа у Новом Граду редовно расписује конкурсе за упис одраслих полазника за 16 занимања у оквиру 6 струка:

Табела 24: Понуда образовних профила за образовање одраслих у ЈУ Средњошколском центру „Ђуро Радмановић“

Р.б.	Струка	Занимање
1.	Економија право и трговина	Економски техничар Пословно-информатички техничар Трговац
2.	Електротехника	Електричар-електроинсталатер Техничар информационих технологија
3.	Здравство	Фармацеутски техничар Физиотерапеутски техничар
4.	Машинство и обрада метала	Алатничар Бравар-Заваривач Машински Техничар За Компјутерско Конструисање
5.	Саобраћај	Руковалац грађевинским и претоварним машинама и крановима Техничар друмског саобраћаја Техничар логистике и шпедиције
6.	Угоститељство и туризам	Конобар Кувар Туристички Техничар

Стипендирање студената и ученика

Правилником о додјели ученичких и студентских стипендија (Службени гласник Општине Нови Град 1/23), дефинисано је да се редовним студентима првог циклуса студија у високошколским установама додјељују три врсте стипендија: стипендије за дефицитарна занимања, стипендије према социјалном статусу и стипендије за успјех на студију. Ученицима средњих школа додјељују се двије врсте стипендија: стипендија за дефицитарна занимања и стипендије према социјалном статусу.

Дефицитарност струке, сваке године утврђује Општинска управа општине Нови Град путем Одјељења за друштвене дјелатности на основу прибављених оперативних података од различитих субјеката (привредна предузећа, установе, васпитно – образовне установе, Привредни савјет Општине Нови Град, Завод за запошљавање Републике Српске и Министраство просвјете и културе РС).

Графикон 18: Преглед издвајања из буџета општине у 000 КМ, за студентске и ученичке стипендије у периоду од 2021-2025.г.



Извор: Извјештаји о извршењу буџета Општине Нови Град за 2021, 2022, 2023, 2024 и 2025.г.

С намјером да образовни систем а самим тим и уписну политику усклади с потребама тржишта рада, Министарство просвјете и културе предузима низ активности на креирању квалитетније уписне политике у средњем образовању. Циљ је образовати стручњаке који ће бити потребни и конкурентни

не само на домаћем, већ на европском тржишту. У школској 2025/26. години Влада Републике Српске се опредијелила да се ученицима који се уписују у први разред средњих школа у дефицитарна занимања, обезбиједе стипендије на мјесечном нивоу у износу од 100,00 КМ и бесплатан превоз ученика од куће до школе. Министарство просвјете и културе је у сарадњи са јединицама локалних самоуправа дефинисало листу дефицитарних занимања, а на подручју општине Нови Град то је кувар.

Култура

Носилац културних активности на подручју општине је Јавна установа „Културно-образовни центар“ Нови Град (КОЦ) као централна установа културе, основана 1996. године обједињавањем послова Завичајног музеја, Дома културе, Радничког универзитета и Биоскопа. Културно-образовни центар данас користи четири објекта (зграду управе, Вијећницу, Галерију и Биоскоп) и управља са три организационе јединице: Кино, Галерија и Градска Вијећница (Музеј). Под окриљем КОЦ-а активно дјелује и КУД „Уна“ са богатим ансамблом, оркестром, пјевачком групом и мјешовитим хором, мултимедијална секција која реализује активности визуелне презентације културних садржаја путем дигиталних медија, дјечија етно рок секција, секција „Веселе ноте“ усмјерена музичко образовање дјеце млађег узраста и секција „Весели корачићи“ која реализује плесне и ритмичке активности са дјецом.

Као посебна пословна јединица у оквиру ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град дјелује и ПЈ „Кућа Подгрмеча и Поткозарја“, као изложбено-продајна продавница и презентацијски центар локалних домаћих производа и рукотворина. Има улогу да на једном мјесту окупи мале пољопривреднике, занатлије и домаће радиности са простора Подгрмеча и Поткозарја те им омогући директну продају без посредника. Званично је основана и свечано отворена 11. јула 2025. године, са почетним асортиманом од преко 150 артикала које производи 20 локалних произвођача.

Такође, уз подршку Министарства просвјете и културе Републике Српске, ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град је 2023. године формирао музичку радионицу „Чаробна фрула“, са циљем раног препознавања музичког слуха и ритма код дјеце. Радионица данас окупља око 40 полазника предшколског и школског узраста. Остварила је запажене резултате и бројне награде на републичким и регионалним дјечијим фестивалима, те редовно организује концерте, чиме значајно доприноси обогаћивању културног живота Новог Града.

Образовни сегмент у култури употпуњује Одјељење Основне музичке школе „Саво Балабан“ из Приједора, које успјешно дјелује у просторијама ОШ „Свети Сава“ и ЈУ „КОЦ“, омогућавајући школовање на четири одсјека: клавир, хармоника, флаута, виолина и гитара.

Објекти Градске Вијећнице, Галерије и зграде управе су у потпуности реконструисани и функционални, међутим, кључни инфраструктурни изазов представља објекат Биоскопа, који се налази у лошем стању и захтијева комплетну ванјску и унутрашњу реконструкцију. Зграда биоскопа је једна од најстаријих објеката ове намјене у БиХ, изграђена у периоду Краљевине Југославије, тридесетих година прошлог вијека.

ЈУ „Народна библиотека Младен Ољача“ Нови Град представља стуб писмености и културног анимирања грађана кроз организацију књижевних вечери, промоција и тематских изложби. Зграда у којој је смјештена Библиотека грађена је за вријеме Аустроугарске, те као таква својим ванјским изгледом представља значајан туристички и културни потенцијал. Библиотека посједује Завичајну збирку која садржи 371 наслов, те Легат од 503 библиотечке јединице Библиотека тренутно располаже са фондом од укупно 32.532 библиотечке јединице, укључујући и вриједан Легат завичајног писца Ђуре Вујасина (503 јединице), као и посебну Завичајну збирку (371 наслов). Укупан број учлањених чланова износи 955 (451 одраслих и 504 дјеце). Кључни проблем у раду Библиотеке је недостатак простора: тренутних 142 m^2 не задовољава важеће библиотечке стандарде, а изражен је дефицит полица, адекватног магацинског простора и депоа за безбједно одлагање књига.

Културно-историјско насљеђе и заштићена добра

Општина Нови Град се издваја изузетном концентрацијом заштићених културних добара која чине окосницу културног идентитета и завичајног туризма. На подручју општине налази се шест проглашених националних споменика, као и низ добара на привременој листи и у процедури.

Национални споменици БиХ на подручју Новог Града:

1. Покретно добро – Легат Стојана Ћелића (проглашен 2005. године), који се чува у Градској галерији.
2. Стара градска Вијећница (проглашена 2006. године) – споменик од изузетног значаја за БиХ, у којем је смјештена богата музејска и етно збирка Милана Карановића.
3. Археолошки локалитет – Мекота, Горњи Ракани (проглашен 2012. године).
4. Гробљанска цјелина – Харем „Јабланице“ у Новом Граду (проглашен 2012. године).
5. Историјска грађевина – Градска галерија у Новом Граду (проглашена 2012. године).
6. Градитељска цјелина – Црква Покрова Пресвете Богородице и школа/парохијски дом у Рудицама (проглашен 2014. године).

Привремена листа добара:

1. Стари град Благај,
2. Филијална црква Пресветог Тројства,
3. Благај на Сани – Археолошко налазиште (црква), те
4. Црква св. Николе у Добрљину.

Петиције (приједлози) за утврђивање добра националним спомеником Босне и Херцеговине:

1. Спомен-комплекс у Великој Руишкој (из 2004. године).

Ликовна колонија „Ракани“ је најзначајнија културна манифестација на подручју општине. Од првог сазива 1985. године је једна од наквалитетнијих колонија која се организује у РС/БиХ. Покренули су је Завичајни музеј и текстилна творница „Сана“. Колонију данас организује ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град уз помоћ Министарства просвјете и културе РС и Општине Нови Град. Учесници колоније су академски сликари са респектабилним стваралачким и излагачким дјеловањем и у изузетним случајевима студенти Академије ликовних умјетности чији је рад препознат као посебно вриједан. У збирци ЛК „Ракани“ чувају се дјела: С. Ћелића, Б. Карановића, Б. Миљуша, М. Антововића, Ј. Ракићића, З. Мандића, Ј. Вешовић, Р. Лалића, М. Бербера, Б. Дамјановског, А. Рамића, С. Ђорђић-Николић, В. Петрович, М. Копање, В. Совиља, В. и Р. Кнежевића, В. Живковића и других аутора који су својим радом осигурали значајно мјесто у нашем савременом сликарству. Поред њих, ту су и занимљиви млади аутори којима се у овој колонији пружа простор за умјетничку афирмацију. У досадашњем раду колоније учествовали су сликари из Србије, Француске, Хрватске, Словачке, Словеније, Аустрије и Македоније.

Табела 25: Приказ реализованог буџета ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град за период 2021-2025. године

Година	2021	2022	2023	2024	2025	Укупно:
Износ (КМ)	643.308,00	736.650,00	692.258,00	808.265,00	912.768,00	3.793.249,00

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2021., 2022., 2023. 2024. и 2025. година.

Спорт

Општина Нови Град је кроз историју до данашњих дана била општина спорта и спортиста, позната је по Фудбалском клубу „Слобода“, који је основан 1910. године и који је данас најстарији фудбалски клуб БиХ. Спортска инфраструктура је прилично развијена. Поред СРЦ „Млакве“ и градског стадиона, широм општине постоји велики број отворених спортских терена и вишенамјенских асфалтних терена. Већини од њих недостаје опрема за намјене за које су предвиђене (голови, кошеви, заштитне мреже и др.) Што се тиче затворених спортских терена, постоји једна спортска дворана Ј.У.Г.С.Ц.“Спортска дворана“, фискултурне сале у основним школама и једна карате сала коју користи КК „Р.Ц.Глиго“. Средње школе користе простор спортске дворане за одржавање наставе физичког васпитања. Стање објекта спортске дворане није на задовољавајућем нивоу, те је неопходно хитно санирати кров који прокишњава, те санирати и адаптирати паркет унутар простора спортске дворане, који је оштећен усљед вишегодишњег прокишњавања. Такође, систем гријања у спортској дворани је неадекватан и неефикасан, те је потребно извршитии реконстукцију гријања. Надаље, проблем фукнционисања спортске дворане и привлачења средстава из екстерних извора финансирања (посебно међународних организација) представља и непосједовање грађевинске и употребне дозволе, с обзиром да нису ријешени имовинско-правни односи на цјелокупној површини на којој је изграђена спортска дворана, те је неопходно што хитније приступити рјешавању овог проблема како би се

обезбиједила одрживост функционисања јавне установе, али и спријечило даљње пропадање објекта који користе спортски клубови и школе на подручју општине.

На подручју општине, најзаступљенији је фудбал, са 6 регистрованих фудбалских клубова,1 клуб малог фудбала, 2 активне фудбалске организације и кошарка са 2 клуба. Слиједе рукомет (1 клуб), борилачки спортови (1 карате клуб, 1 кик бокс клуба), тенис и стони тенис (2 клуба), одбојка (1 клуб), атлетика (1 клуб), спортови на води (1 кајак клуб, 1 спортско-риболовно удружење), лов и кинологија (1 кинолошко друштво и 4 ловачка удружења), ауто-мото спортови (2 клуба), планинарство (1 удружење) и фитнес (1 удружење). Постоје и удружења Центар за промоцију спортског туризма и еколошке свијести "Unus solus" и Друштво педагога физичке културе (ДПФК). Спортски клубови су оптерећени разним наметима националних гранси савеза, нормативом Министарства омладине и спорта РС као и другим законским прописима који утичу на њихов рад. Спортски клубови су оптерећени и одливом квалитетног спортског кадра у велике градове који им пружају боље услове за живот, студирање и већу могућност у запошљавању. Усљед овога долази до смањења активности спортских клубова, што за посљедицу има и теже постизање врхунских резултата у спортским такмичењима. Рекреативна активност своди се на рад неколико спортских организација, приватних фитнес центара, теретана, као и група рекреативаца који ходају, трче баве се спортским играма и сл. Највећи број грађана општине Нови Град који се баве рекреацијом је укључен у спортскорекреативне садржаје који се реализују у закупљеним школским салама, фитнес центрима или клубовима.

Табела 26: Преглед улагања у развој спорта из Буџета општине, у периоду од 2021-2025. година

Ставка	2021. година	2022. година	2023. година	2024. година	2025. година	УКУПНО
Грантови спортским организацијама и клубовима и Програм развоја спорта	263.632,00	397.875	298.100	416.809	368.750	**1.745.166,00**
Расходи за одржавање или изградњу спортских објеката	00,00	24.822	00,00	16.353,00	91.913	**133.088,00**
УКУПНО:	283.072,00	422.697,00	298.100,00	433.162,00	460.663,00	**1.897.694,00**

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2021., 2022., 2023. 2024. и 2025. година.

Годишње се у сваком мјесецу у години организује по неколико културно – спорстких и других манифестација. Манифестације, поред Општине Нови Град, организују спорстке и културне организације и установе и невладине организације. Најзначајније спортске и спортско-туристичке манифестације на подручју општине Нови Град су Избор спортисте године, Мале Олимпијске Игре, Атлетски митинг „Трке Слободе“, Маратон „Стазама Бранка Ћопића“, Међународни меморијални турнир „Рајко и Младен Црнобрња“, Куп такмичења у великом фудбалу клубова на нивоу општине, „Bubamara Cup“, „Streetball Novi Grad“, „Сви на точкове“, Традиционално такмичење у кајаку на дивљим водама „Меморијал Јусуф Диздаревић-Јупа“, „Basketball camp Novi Grad“,„Cool voley Novi Grad“, Нови Град Trail, Интернационална Уна регата-лађом низ Уну, Видовданско-петровдански турнир у малом фудбалу,Традиционални кошаркашки турнир „Гигин турнир“,Отворено првенство у тенису до 14 годинаи и ветеране,Новогодишњи турнир у мини рукомету ,Меморијални турниру малом фудбалу – Раде Прошић-Цаки,Браћа Марчета,Планинарски скуп и др.

Здравствена заштита

ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град организује и спроводи примарну здравствену заштиту, као и консултантско-специјалистичку здравствену заштиту у сарадњи са болничким сектором ЈЗУ Опште болнице Приједор. Рад установе организован је кроз 12 медицинских и 3 немедицинске службе. Поред јавног сектора, здравствену заштиту становништва на подручју општине пружају и приватне здравствене установе.

Примарна здравствена заштита организована је по моделу породичне медицине, са централном локацијом у објекту породичне медицине у Новом Граду, као и четири теренске амбуланте у Доњим Агићима, Малој Новској Рујишкој, Добрљину и Сводни. У оквиру Дома здравља функционишу и службе рентгенске и ултразвучне дијагностике, хигијенско-епидемиолошке заштите, хитне медицинске помоћи и санитетског превоза, лабораторијске дијагностике, стоматолошке заштите, педијатријска и гинеколошка амбуланта, центар за физикалну и психосоцијалну рехабилитацију, центар за заштиту и унапређење менталног здравља, као и службе за промоцију здравља, превенцију болести и континуирано унапређење квалитета здравствених услуга.

У оквиру система здравствене заштите организован је рад гостујућих специјалиста, чиме се значајно повећава доступност специјалистичких прегледа на локалном нивоу и смањује потреба за упућивањем пацијената у више нивое здравствене заштите. Доступне су услуге кардиолошке дијагностике и ултразвука срца, интернистичких прегледа са дијагностиком штитне жлијезде, хируршких прегледа (општа, абдоминална и васкуларна хирургија), ортопедије и урологије, као и физијатрије, неурологије са доплерском дијагностиком крвних судова врата, дерматовенерологије и дијабетологије. Специјалистичке услуге организоване су у дефинисаним терминима рада, што доприноси бољој организацији и ефикасности здравственог система на локалном нивоу.

Здравствену заштиту допуњује и мрежа приватних здравствених установа, која обухвата гинеколошку амбуланту, више стоматолошких амбуланти, амбуланту интерне медицине, специјалистичку амбуланту медицине рада и приватну лабораторију. Једна гинеколошка амбуланта, на основу уговора са Фондом здравственог осигурања Републике Српске, пружа услуге осигураним лицима на терет јавног фонда, чиме се додатно проширује обухват доступних здравствених услуга.

ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град запошљава 127 радника у сталном радном односу (од чега је 87 медицинских и 40 немедицинских радника) и 16 радника ангажованих на одређено вријеме. Здравствену заштиту пацијентима обезбјеђује: 11 специјалиста (1 специјалиста опште медицине, 3 специјалиста породичне медиине, 2 педијатра, 1 епидемиолог, 1 гинеколог, 1 физијатар, 1 дерматовенеролог, 1 психијатар, 4 доктора медицине, 1 специјалиста ортодонције, 1 специјалиста дјечије превентивне стоматологије, 3 доктора стоматологије и психолог. У ЈЗУ „Дом здравља“ запослено је и 8 виших здравствених техничара, 9 дипломираних медицинара здравствене његе, 6 дипломираних санитарних инжењера, 1 менаџер здравствене заштите и 45 здравствених техничара.

Табела 27: Здравствени радници са високом стручном спремом у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град, за период од 2021- 2025.године

Година	Укупно	Доктори медицине				Стоматолози
		укупно	општа медицина	на специјализацији	специјалисти	
2021	18	15	3	2	10	3
2022	19	15	3	-	12	4
2023	19	16	5	-	11	3
2024	21	16	4	1	11	5
2025	20	15	4	-	11	5

Извор: „Градови и општине“, Републички завод за статистику РС, Извјештај о раду и финансијском пословању ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град за 2025.г.

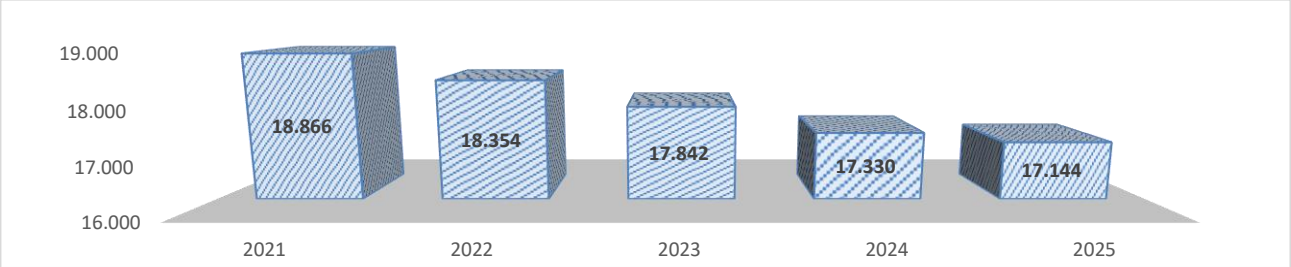
Један од кључних изазова у раду ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град јесте изражен недостатак доктора медицине, нарочито доктора специјалиста, као и неповољна старосна структура постојећег кадра. Значајан број доктора налази се у животној доби пред одлазак у пензију, што у наредном периоду може угрозити стабилност и доступност здравствене заштите. Значајан изазов представља и стање инфратсруктурних капацитета у којима се пружају здравствене услуге. Објекти у којима се организује хитна медицинска помоћ су дотрајали, те је неопходна замјена столарије и реконструкција електроинсталација како би се обезбиједили адекватни услови за рад и боравак пацијената и запослених. Додатно, објекат у којем се пружају услуге базичне рехабилитације прокишњава усљед оштећеног крова.

Када је ријеч о финансијском пословању, ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град је од 01.01.2025. уведен у локални трезор Општине, што је омогућило свеобухватније и ефикасније финансијско управљање у сектору примарне здравствене заштите. Финансијско пословање установе у великој мјери зависи од средстава уговорених са Фондом здравственог осигурања, који представља основни извор прихода. Међутим, у пракси се често дешава да Фонд врши умањење мјесечних транши због прекорачења у прописивању лијекова у односу на дефинисане лимите. Овакав модел финансирања представља значајан изазов за установу, јер директно утиче на стабилност прихода,а доктори у свакодневном раду морају поступати у најбољем интересу пацијената и у складу са медицинским индикацијама, те нису у могућности ускраћивати прописивање потребне терапије због административно-техничких ограничења.

Најчешћа обољења регистрована у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град су: повишени крвни притисак и дијабетес, а евидентан је и број болесника са малигним обољењима и психичким поремећајима.

Број здравствено осигураних лица на подручју општине се смањује, што је повезано са одливом и смањењем броја становништва. У 2025. години евидентирано је 17.144 осигураних лица, што представља смањење од 1.722 лица, односно 9,2%, у односу на 2021. годину. Овај тренд указује на смањење радно активне и осигураничке базе, што представља значајан демографско-економски изазов за одрживост локалног система социјалне и здравствене заштите.

Графикон 19: Преглед броја здравствено осигураних лица на подручју општине Нови Град, од 2021-2025. године



Извор:Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2021.2022., 2023., 2024. и2025. годину

Црвени крст

Општинска организација Црвеног крста Нови Град се бави промоцијом хуманости, солидарности и добровољности у циљу пружања подршке становништву у најразличитијим областима кроз бројне програме и то: програм добровољног давалаштва крви (организација акција добровољног давалаштва крви), програм социјално – хуманитарне дјелатности (помоћ лицима и породицама у социјалној потреби), програм здравствене дјелатности (едукација грађана о здравим стиловима живота, кампање и радионице о превенцији болести), програм прве помоћи (организација курсева прве помоћи, обука ученика, волонтера и грађана), програм рада подмлатка и омладине Црвеног крста (укључивања већег броја младих кроз промоцију хуманости, солидарности и волонтеризма, организовање кампова за младе), програм Службе тражења (помоћ у проналажењу несталих лица), програм упозоравања на опасност од мина и програм одговора на катастрофе. Црвени крст тренутно има запослена 3 радника, а окупља 1480 чланова.

Социјална заштита

Систем социјалне заштите на подручју општине Нови Град организован је кроз **ЈУ „Центар за социјални рад“**, који у свом саставу има и организациону јединицу **Социјално-педагошку заједницу у насељу Млакве**, као и кроз **ЈУ „Дом за старија лица“** у Деветацима. Центар за социјални рад користи пословне просторије у Новом Граду, као и простор у Млаквама за пружање услуга збрињавања дјеце без адекватног родитељског старања. Дом за старија лица, након свеобухватне реконструкције из 2019. године, испуњава законом прописане услове за смјештај и бригу о старијим лицима, са капацитетом од 24 кревета, што у условима демографског старења становништва указује на потребу планирања његовог проширења.

Током 2025. године Центар за социјални рад интензивно је радио на стварању неопходних административних, техничких и просторних услова за **оснивање Дневног центра за дјецу са сметњама у развоју**. Удружења грађана „Дар природе“ и „Искра“ годинама активно доприносе унапређењу положаја дјеце из осјетљивих категорија и особа са инвалидитетом, те заједнички реализују Интегрисани дневни центар за особе са посебним потребама и јавну кухињу као вид проширеног права из социјалне заштите. Дневни центар се од 2012. године континуирано развија, а у садашњој фази препозната је потреба његове формалне интеграције у систем социјалне заштите ради обезбјеђивања дугорочне одрживости и унапређења квалитета услуга. Према расположивим подацима, у Дневном центру је ангажовано 5 до 10 волонтера, док се број корисника креће од 20 до 50. За потребе рада користи се простор површине око 250 m² у оквиру објекта Дома здравља у Новом Граду, који је унапријеђен донацијама и пројектним средствима, укључујући етажно гријање и фотонапонски систем снаге 8 kW (9 панела од 430 W), чиме је повећана енергетска ефикасност и функционалност установе.

У 2022. години, у сарадњи са Министарством здравља и социјалне заштите Републике Српске, реализован је пројекат „Побољшање квалитета услуга и рада ЈУ Центар за социјални рад Нови Град“, којим су значајно унапријеђени капацитети система социјалне заштите на локалном нивоу. Пројекат је обухватио потпуну санацију и уређење пословног простора Центра, чиме су створени услови за квалитетнији рад стручних служби и ефикасније пружање услуга корисницима. Тиме су материјално-

технички услови рада подигнути на задовољавајући ниво, што је допринијело већој доступности и квалитету социјалне заштите.

Анализа кретања броја корисника у периоду 2021–2025. године показује укупну стабилност система, уз одређене структурне промјене по појединим видовима права. Укупан број корисника креће се у распону од 1.096 у 2021. години до 1.472 у 2025. години, што указује на благи раст обухвата, али и на задржавање високог нивоа социјалних потреба.

Табела 28: Преглед основних и проширених права у социјалној заштити и број корисника са подручја општине Нови Град, за период од 2021 до 2025. године

Р.бр.	Врста права	Број корисника				
		2021.	***2022.***	***2023.***	***2024.***	***2025***
	ОСНОВНА ПРАВА					
1.	Новчана помоћ	43	58	33	35	30
2.	Додатак за његу и помоћ другог лица	600	701	817	945	962
3.	Смјештај у установе социјалне заштите	9	8	9	13	9
4.	Смјештај у хранитељске породице	10	17	21	21	17
5.	Једнократна новчана помоћ	231	332	188	192	198
6.	Здравствено осигурање	0	37	38	38	33
7.	Подршка у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју/смјештај	1	1	1	1	1
8.	Подршка у изједначавању могућности дјеце и омладине са сметњама у развоју/трошкови градског и међуградског превоза	8	11	7	8	7
9.	Лична инвалиднина за пунољетна лица	132	134	138	134	131
10.	Лична инвалиднина за малољетна лица	30	31	40	39	39
	ПРОШИРЕНА ПРАВА					
11.	Смјештај дјеце без родитељског старања у Социјално педагошке животне заједнице	5	8	9	9	8
12.	Смјештај старих самохраних лица у Дом пензионера	0	3	6	11	11
13.	Трош. сахрана социјално угрожених лица и лица без породице	7	7	0	8	6
14.	Оброк у јавној кухињи	20	20	20	20	20
	УКУПНО:	**1.096**	**1.368**	**1.327**	**1.474**	**1.472**

Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2021.2022., 2023., 2024. и2025. годину

Најзначајнији облик подршке представља додатак за његу и помоћ другог лица, који континуирано биљежи раст (са 600 корисника у 2021. на 962 у 2025. години), што указује на повећање броја лица са тежим степеном инвалидитета и повећане потребе за дуготрајном његом. Такође, примјетан је пораст смјештаја старих самохраних лица у домове, што одражава демографско старење становништва и смањену породичну подршку. Са друге стране, одређене категорије биљеже флуктуације, попут новчане помоћи и једнократних давања, што указује на њихову зависност од социјално-економских кретања и краткорочних потреба корисника. Смјештај дјеце без родитељског старања и подршка у хранитељским породицама остају релативно стабилни, уз благе варијације у броју корисника.

Посебно је важно истаћи да обухват здравственог осигурања кроз систем социјалне заштите показује одређен раст након 2022. године, што указује на јачање мјера социјалне инклузије.

Укупно посматрано, систем социјалне заштите у општини Нови Град карактерише стабилна покривеност, уз изражен тренд раста потреба за дуготрајном његом и збрињавањем старих и лица са инвалидитетом, што указује на демографске и социјалне притиске који ће се у наредном периоду додатно интензивирати.

Број корисника права у дјечијој заштити је 2025. године износио је 800, што је за 4% више у односу на 2021.годину. Највећи број ових корисника користи право на додатак на дјецу (50,6%), право на опрему за новорођенче (18,4%) и матерински додатак за незапослене мајке (12,4%).

Табела 29: Права и корисници у дјечијој заштити са подручја општине Нови Град, за период од 2021. до 2025. године

Р.бр.	Врста права	Број корисника				
		2021	***2022***	***2023***	***2024***	***2025***
1.	Додатак на дјецу (породице)	347	511	477	405	405
2.	Матерински додатак за незапослене породиље	104	106	105	99	99
3.	Рефундација накнаде плате за породиљско боловање	86	68	65	82	76
4.	Рефундација плате са пола радног времена	6	7	6	6	5

5.	Опрема за новорођенче	145	155	156	140	147
6.	Једнократна новчана помоћ за треће и четврто дијете	28	28	39	39	40
7.	Пројекат „Социјализација дјеце РС“- боравак на мору	34	27	33	31	20
8.	Накнада родитељу његоватељу	19	18	12	9	8
	УКУПНО:	**769**	**920**	**893**	**811**	**800**

Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2021.2022., 2023., 2024. и2025. годину

Финансирање система социјалне и дјечије заштите на подручју општине Нови Град организовано је на нивоу локалне заједнице и Републике Српске. Права као што су додатак за његу и помоћ другог лица, новчана помоћ и здравствено осигурање финансирају се у омјеру 50% из буџета општине и 50% из буџета Владе Републике Српске. Лична инвалиднина, као и већина права из области дјечије заштите, у потпуности се финансира из републичког буџета, док се смјештај у установе, хранитељске породице, једнократне новчане помоћи и проширена права финансирају искључиво из буџета општине.

Додатно, од 1. јануара 2023. године у примјени је Закон о подршци незапосленим родитељима четворо и више дјеце у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 132/22 и 1/26), којим је прописано право на мјесечну новчану накнаду у износу од 750 КМ, уз припадајуће порезе и доприносе, које се обезбјеђује из буџета Министарства породице, омладине и спорта Републике Српске. Ова мјера представља значајан инструмент социјалне и популационе политике, усмјерен на побољшање материјалног положаја вишечланих породица, смањење ризика од сиромаштва и јачање финансијске сигурности домаћинстава са већим бројем дјеце, уз истовремени демографски ефекат подстицања наталитета.

Табела 30: Број корисника и бруто износ исплаћене новчане накнаде за незапослене родитеље четворо и више дјеце на подручју општине Нови Град, за период од 2023-2025.године

Година	**Број корисника (децембар)**	**Износ бруто накнаде (КМ)**
2023	97	1.215.000,00
2024	97	1.388.012,36
2025	105	1.466.601,91
	Укупно:	**4.069.614,27**

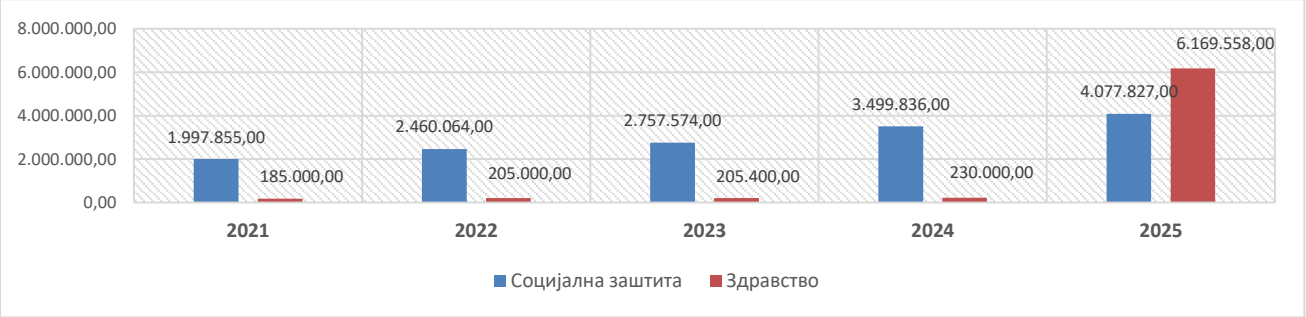
Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2024. и 2025. годину

Издвајања из Буџета општине за социјалну заштиту биљеже континуиран раст током цијелог посматраног периода. Средства су повећана са 1.997.855,00 КМ у 2021. години на 4.077.827,00 КМ у 2025. години, што представља раст од 104,1%.

Издвајања за здравство у периоду 2021–2024. године била су релативно стабилна и кретала су се од 185.000,00 КМ до 230.000,00 КМ, међутим, у 2025. години долази до значајног раста издвајања на 6.169.558,00 КМ, што је првенствено посљедица увођења ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град у систем локалног трезора од 1. јануара 2025. године. На тај начин су приходи и расходи ове установе постали саставни дио општинског буџета, што је значајно увећало евидентирана средства у области здравства.

Укупно посматрано, издвајања за социјалну и здравствену заштиту у 2025. години достигла су више од 10,2 милиона КМ, што указује на висок степен буџетске усмјерености ка секторима који директно утичу на квалитет живота становништва.

Графикон 20: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за социјалну заштиту и здравство, од 2021-2025. године



Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2021., 2022., 2023. 2024. и 2025. година- функционална класификација

ЈУ Дом за старија лица Нови Град

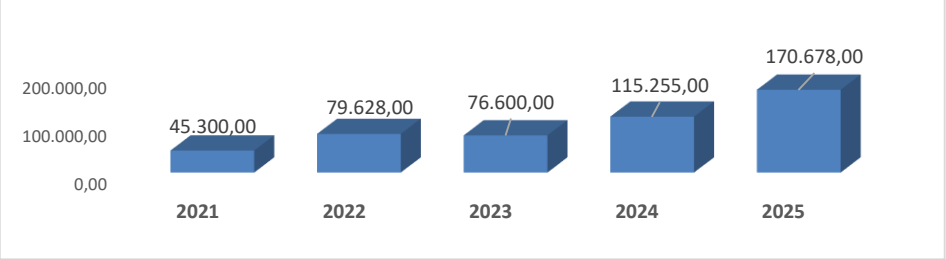
ЈУ „Дом за старија лица Нови Град“ представља јавну установу социјалне заштите коју је основала Скупштина општине Нови Град 2019. године. Установа је развијена из ранијег прихватилишта које је функционисало у оквиру Центра за социјални рад од 1985. године. Након свеобухватног реновирања објекта и пререгистрације, Дом за старија лица званично је почео са радом 01.04.2021. године.

Дјелатност установе обухвата институционални облик социјалне заштите кроз смјештај и збрињавање старијих лица и лица са инвалидитетом, са или без минималне потребне здравствене подршке. Посебан значај установе огледа се у обезбјеђивању континуиране бриге, сигурности и социјалне подршке корисницима који нису у могућности да самостално функционишу.

У погледу капацитета и организације рада, Дом тренутно запошљава 9 радника. Смјештајни капацитет установе износи између 20 и 24 кревета, у зависности од структуре корисника и нивоа њихове зависности од туђе његе и помоћи. Током 2025. године забиљежена је висока искоришћеност капацитета, са просјечном попуњеношћу од око 90%. На крају исте године у установи је било смјештено 20 корисника, док је истовремено формирана и листа чекања која је у децембру 2025. године бројала 5 лица, што указује на изражену потребу за додатним смјештајним капацитетима.

Финансијску подршку раду установе обезбјеђује Општина Нови Град кроз субвенције из буџета. Анализа буџетских издвајања у периоду 2021–2025. године показује континуиран раст укупне подршке, са 45.300 КМ у 2021. години на 170.678 КМ у 2025. години, што представља номинални раст од 276,8%.

Графикон 21: Износ исплаћених субвенција из Буџета општине за ЈУ Дом за старија лица Нови Град, за период од 2021-2025.године



Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине Нови Град за 2021., 2022., 2023. 2024. и 2025. година

Посматрано у стратешком контексту, континуирано повећање издвајања указује на јасно опредјељење локалне самоуправе да унапређује институционалну социјалну заштиту старијих лица. Истовремено, висока попуњеност капацитета и постојање листе чекања указују на растућу потражњу за услугама дуготрајног збрињавања, што је усклађено са ширим демографским трендовима старења становништва. У наредном периоду може се очекивати потреба за проширењем капацитета и додатним улагањима у кадровско и инфраструктурно јачање установе, како би се обезбиједио континуитет и квалитет услуга.

Пензионери

Кретање броја пензионера и просјечне пензије на подручју општине Нови Град у периоду од 2021. до 2025. године указује на наставак процеса демографског старења становништва и повећање оптерећења пензионог система. У посматраном периоду број корисника права на пензију повећан је са 4.920 у 2021. години на 5.254 у 2025. години, што представља раст од 334 корисника или 6,8%.

Структура пензионера показује да највећи дио чине корисници старосне пензије, чији је број континуирано растао са 2.850 на 3.288 лица, односно за 15,4%. Њихово учешће у укупном броју пензионера повећано је са 57,9% у 2021. години на 62,6% у 2025. години, што указује на све израженији процес старења становништва и улазак већег броја лица у старосну пензију.

Број корисника инвалидских пензија остао је релативно стабилан током цијелог периода и кретао се у распону од 789 до 807 лица, док је број корисника породичних пензија смањен са 1.263 на 1.163 лица, односно за 7,9%. Као посљедица ових кретања, учешће породичних пензија у укупном броју пензионера смањено је са 25,7% на 22,1%.

Позитиван тренд забиљежен је код висине просјечне пензије. Просјечна пензија на подручју општине Нови Град повећана је са 321,00 КМ у 2021. години на 493,48 КМ у 2025. години, што представља раст од 172,48 КМ или 53,7%. Најзначајнији раст остварен је између 2021. и 2022. године,

када је просјечна пензија повећана за више од четвртине, док је и у наредним годинама настављен континуиран раст пензијских примања.

Подаци за 2025. годину показују значајне разлике у висини пензијских примања међу корисницима. Најнижа пензија износила је 328,19 КМ, што је за трећину мање од просјечне пензије. Истовремено, најнижа пензија за осигуранике са пуних 40 година пензијског стажа износила је 656,55 КМ, што је за 33,1% више од просјечне пензије. Ови подаци потврђују да дужина радног стажа и висина уплаћених доприноса имају пресудан утицај на висину пензијских примања.

Највиша исплаћена пензија на подручју општине Нови Град у 2025. години износила је 2.498,60 КМ, што је више од пет пута изнад просјечне пензије. Однос између најниже и највише пензије указује на значајне разлике у пензијским примањима, које су резултат различитог радног стажа, основице за обрачун пензије и висине уплаћених доприноса током радног вијека.

Повећање броја пензионера истовремено је праћено смањењем броја запослених на подручју општине. У 2025. години на 3.735 запослених долазила су 5.254 пензионера, што значи да је на једног запосленог долазило 1,4 пензионера. Овај однос указује на неповољна демографска и економска кретања, односно на изражен процес старења становништва и смањење радно способног контингента.

Иако је раст просјечних пензија допринио побољшању материјалног положаја пензионера, значајан број корисника и даље остварује релативно ниска примања у односу на трошкове живота. Због тога старија лица остају једна од осјетљивијих друштвених група, што указује на потребу даљег развоја социјалних, здравствених и других услуга намијењених становништву треће животне доби, као и мјера усмјерених на повећање запослености и јачање економске одрживости локалне заједнице.

Табела 31: Кретање броја пензионера и просјечне пензије на подручју општине Нови Град у периоду од 2021. до 2025. године

Година	Корисници права на пензију – стање 31. децембар				Просјечна пензија, КМ
	укупно	према врсти пензије			
		старосне пензије	инвалидске пензије	породичне пензије	
2021	4920	2850	807	1263	321,00
2022	4970	2948	797	1225	405,24
2023	5.073	3072	789	1212	413,75
2024	5.173	3.192	800	1.181	452,34
2025	5.254	3.288	803	1.163	493,48

Извор: Информација о стању социјалне заштите на подручју општине Нови Град за 2025. годину, „Градови и општине“, Републички завод за статистику РС

Стање безбједности грађана

Стање безбједности грађана на подручју општине Нови Град у посматраном периоду карактерише стабилан и укупно повољан безбједносни амбијент, уз континуирано побољшање кључних показатеља и осјећај релативне сигурности у заједници. Уочљиво је да се безбједносни ризици крећу у оквирима који су типични за општину ове величине и демографске структуре, без индикација озбиљнијих или системских нарушавања јавног реда и мира.

Општи криминалитет има изражен тренд смањења, са 122 регистрована случаја у 2021. години на 95 у 2025. години. Овај пад од око 22% указује на постепено јачање превентивних мјера и стабилизацију безбједносних прилика. Краткорочна осцилација у 2022. години не мијења дугорочни тренд, који је у цјелини позитиван.

У структури криминалитета доминирају имовинска кривична дјела, што је уобичајено за локалне средине овог профила. Њихово кретање је релативно стабилно, без изражених скокова или погоршања. Посебно је значајно смањење кривичних дјела против живота и тијела са 12 на 6 случајева, што представља важан индикатор побољшања личне безбједности грађана и смањења тежих облика насилног понашања.

Кривична дјела у области насиља у породици показују варијабилност, али без јасног узлазног тренда. Ова појава задржава карактер социјално осјетљивог ризика који захтијева континуирану пажњу институција, прије свега у домену превенције и ране интервенције, а не као индикатор погоршања укупног безбједносног стања.

Остале категорије криминалитета, укључујући привредни криминалитет и кривична дјела у саобраћају, задржавају низак и стабилан ниво. Кривична дјела у вези са злоупотребом опојних дрога

такође су ограниченог обима, а уочене осцилације могу се довести у везу са промјенама у интензитету контролних активности и степену откривања, а не нужно са реалним порастом појаве.

Показатељи рада надлежних органа указују на висок ниво расвјетљавања кривичних дјела, који се креће између 85% и 90%, што одражава стабилан оперативни капацитет и ефикасно поступање у откривању извршилаца. Стопа расвјетљавања кривичних дјела по непознатом починиоцу од 50% до 65% додатно потврђује континуитет у раду и задовољавајући ниво оперативне успјешности.

Табела 32: Структура криминалитета и показатељи откривености кривичних дјела на подручју општине Нови Град, 2021–2025. године

Р.бр.	Структура	2021	2022	2023	2024	2025
1.	**Општи криминалитет**	**122**	**159**	**117**	**109**	**95**
1.1.	Кривична дјела против имовине	46	83	46	46	44
1.2.	Кривична дјела против живота и тијела	12	15	16	9	6
1.3.	Насиље у породици	23	25	19	25	18
1.4.	Остала кривична дјела општег криминалитета	41	36	36	29	27
2.	**Самоубиства**	**1**	**6**	**1**	**3**	**3**
3.	**Кривична дјела - злоупотреба опојних дрога**	**8**	**8**	**5**	**5**	**6**
4.	**Прекршаји- злоупотреба опојних дрога**	**17**	**30**			
5.	**Привредни криминалитет**	**8**	**1**	**2**	**1**	**1**
6.	**КД против безбједност јавног саобраћаја**	**7**	**6**	**5**	**7**	**6**
7.	**Откривеност кривичних дјела по непознатом починиоцу**	**65%**	**52%**	**50%**	**56,7%**	**63,2%**
8.	**Откривеност кривичних дјела по непознатом починиоцу**	**89%**	**83%**	**85%**	**89,6%**	**87,4%**

Извор: Информација о стању јавне безбједности на подручју општине Нови Град за 2021., 2022., 2023., 2024.и 2025. годину

Сарадња са другим органима и организацијама се креће у оквирима закона прописаних надлежности и може се оцјенити као добра. Посебно треба истаћи сарадњу са просвјетним установама, у склопу пројекта ,,Рад полиције у заједници“, те са општинским инспекцијским службама, ауто-мото друштвом Нови Град и Форумом за безбједност општине Нови Град.

Форум за безбједност општине је такође закључио да је стање јавне безбједности на подручју општине Нови Град добро, међутим сматра да одлука о одлагања радиоактивног отпада на подручју општине Двор у Републици Хрватској, у непосредној близини општине Нови Град, може имати веома негативан утицај на здравље и животну средину становника општине Нови Град.

Безбједност грађана додатно угрожава све већи број паса луталица на улицама општине. Број паса луталица/незбринутих паса је значајан. Процјењује се да на градском подручју има око 200 паса луталица. Свакодневно је евидентно 5-10 паса у урбаном центру као и рубним подручјима и руралним дијеловима општине. Тачну евиденцију је објективно немогуће вршити, али је обавеза да се овај проблем евидентира, као и пријаве грађана везано за овај проблем. Истовремено је обавеза прописана одговарајућим позитивним прописима Републике Српске да се рјешавању проблема приступи на хуман начин – првенствено стерилизација а потом удомљавањем и примјеном других прихватљивих начина. С обзиром да на подручју општине не постоји хигијеничарска/шинтерска служба нити азил за животиње, пси луталице се тренутно збрињавају на основу за набавку услуга збрињавања животиња (напуштених и изгубљених паса луталица) са предузећем ,,Коминалне услуге“ а.д. Приједор. Осим Општине Нови Град, ово предузеће пружа наведене услуге за још неколико општина из окружења (Костајница, Козарска Дубица, Оштра Лука, Приједор, Мркоњић Град и др.). Такође, наведено предузеће има већ застарјелу опрему и ограничене људске ресурсе. Из наведених разлога не постоји могућност хватања већег броја паса.

Од 2021-2025. године, евидентирано је 77 угриза паса, а у истом временском периоду је са улица уклоњено 215 паса луталица. Постоје локације на којима се врши груписање животиња, њихова неконтролисана исхрана, што представља опасност. Такође постоји стално ометање од несавјесних појединаца који не дозвољавају да се пси склоне са улица и који их хране на одређеним локацијама, што за посљедицу има сасвим нормално понашање паса, а то је територијалност због које, поред глади и болести, и долази до евентуалног напада и угриза напуштених паса. Надаље, веома забрињавајуће је и довлачење паса из руралних дијелова општине Нови Град или околних општина, те њихово остављање на подручју општине Нови Град, што додатно отежава овај проблем. Сваке године у буџету се планирају и издвајају одређена средства намијењена рјешавању ове проблематике, међутим та средства нису довољна.

Табела 33: Број пријављених угриза паса и уклоњених паса луталица на подручју општине ноив Град, у периоду од 2018-2021.године

	2021	2022	2023	2024	2025	Укупно
Број пријављених угриза паса	14	17	15	13	18	**77**
Број уклоњених паса луталица	55	50	52	27	31	**215**

Извор: Одјељење за привреду и пољопривреду, Одсјек за за инспекцијске послове и комуналну полицију

Свеукупно посматрано, стање безбједности грађана може се оцијенити као стабилно, контролисано и повољно, уз изражен тренд смањења укупног криминалитета и очуван висок ниво институционалне ефикасности. Кључни изазови у наредном периоду односе се на даље јачање превенције имовинских кривичних дјела, континуирано, системско дјеловање у области породичног насиља као једног од најосјетљивијих друштвених ризика, те те рјешавање проблема напуштених животиња као значајног сегмента локалне безбједности и квалитета живота грађана.

Цивилно друштво (невладине организације)

Невладин сектор представља важног партнера општине Нови Град у пружању социјалних, хуманитарних, омладинских, културних и других услуга од јавног интереса. Подршка раду удружења и организација цивилног друштва обезбјеђује се кроз буџетске грантове и суфинансирање пројеката, чиме се доприноси развоју друштвене кохезије, јачању социјалне укључености и унапређењу квалитета живота различитих категорија становништва.

Према подацима Пореске управе РС (Регистар пореских обвезника), на подручју општине Нови Град регистровано је 54 удружења и организација. Покривени су скоро сви сегменти друштвеног развоја: дјеца и омладина, избјегла и расељена лица, ратни војни инвалиди, борачке категорије, жене, култура, спорт, пољопривреда и сл. Број активних невладиних организација је далеко мањи (16) и карактерше их низак ниво међусобне повезаности и недовољна координација са јавним институцијама. Велика зависност од буџетске подршке додатно утиче на њихову функционалност и слабе ефекте заступања предметних категорија. Рањиве групе (повратници, избјеглице, дјеца и млади са посебним потребама, особе са инвалидитетом) су преко организација цивилног друштва укључене у процесе доношења одлука учешћем приликом доношења стратешких докумената и планова. Млади су од 2010. године ангажовани кроз рад Омладинске банке Нови Град. Општина путем јавних позива додјељује средства само за пројекте невладиних и омладинских организација. Организације које представљају рањиве групе становништва и којима је утврђен статус удружења од интереса за Општину Нови Град[11], се сваке године суфинансирају средствима из гранта, а статус удружења од интереса за општину Нови Град има 15 удружења. Ови грантови, који су углавном основни извор прихода удружења, нису довољни за њихов квалитетан рад и већи активизам.

Општина Нови Град је 2013. године усвојила тзв. ЛОД методологију[12] (Одлука о начину одабира пројеката невладиних/непрофитних организација по ЛОД методологији, Службени гласник Општине Нови Град, број: 1/13), која подразумијева додјелу финансијских средстава организацијама цивилног друштва (ОЦД) искључиво путем јавног позива и пројектног приступа.

Табела 34: Преглед издвајања из буџета општине (КМ) за невладине организације 2021-2025 година

	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Финансирање пројекта невладиних организација	7.000,00	7.500,00	00,00	7.000,00	00,00
Пројекти омладинских организација	5.000,00	5.000,00	00,00	5.000,00	00,00
Грант „Црвеном Крсту“	40.000,00	44.000,00	45.000,00	52.905,00	60.000,00
Грант Уружењу четверо и више дјеце „Сара“	6.000,00	6.000,00	5.520,00	6.000,00	6.000,00
Грант Удружењу "Црвени Полумјесец"	6.000,00	9.000,00	7.360,00	8.000,00	8.000,00
Грант- МДД Мерхамету	6.300,00	6.000,00	7.360,00	8.000,00	8.000,00
Грант Удружењу "Искра"	31.500,00	44.314,00	45.753,00	50.000,00	53.172,00
Грантови вјерским заједницама	10.000,00	00,00	7.500,00	15.120,00	15.000,00
Грантови за националне мањине	3.000,00	00,00	00,00	00,00	00,00
Грант за Удружење слијепих и слабовидних	2.700,00	3.000,00	3.680,00	4.000,00	4.000,00
Грант Савезу инвалида рада	1.000,00	1.000,00	920,00	1.000,00	15.000,00
Грантови борачкој организацији и ООСВРС	86.100,00	110.409,00	96.084,00	117.000,00	112.881,00
Грант СУБНОР-у	4.500,00	4.500,00	4.600,00	5.000,00	5.500,00
Грант Орган. породи. погинулих и несталих бораца	24.600,00	25.300,00	23.000,00	28.000,00	28.000,00
Грант Удружењу РВИ	28.889,00	29.780,00	23.644,00	35.700,00	41.272,00

[11] Одлука о утврђивању статуса удружења од интереса за Општину Нови Град, „Службени гласник Општине Нови Град“ број: 12/18 и 3/25

[12] ЛОД методологија подразумијева методолошки приступ за транспарентну расподјелу јавних фондова намијењених ОЦД

Грант Удружењу пензионера	5.500,00	12.000,00	5.520,00	5.000,00	6.000,00
Грант Удружењу Green Teeam	00,00	00,00	00,00	00,00	10.000,00
Удружење незадовољних бораца одбрамбено-отаџбинског рата	00,00	00,00	00,00	00,00	10.000,00
УКУПНО:	**268.089,00**	**307.803,00**	**275.941,00**	**347.725,00**	**382.825,00**

Извор: Извјештаји о извршењу Буџета општине за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025. годину

Укупна издвајања из буџета општине за невладине организације у периоду 2021–2025. године показују тренд раста. Средства су повећана са 268.089,00 КМ у 2021. години на 382.825,00 КМ у 2025. години, што представља повећање од 42,8%. Такође, уочљиво је да средства за пројекте невладиних и омладинских организација нису обезбјеђивана у континуитету током свих година посматраног периода, што указује на потребу успостављања стабилнијих механизама пројектног финансирања и подстицања грађанског активизма, посебно међу младима.

Раст буџетских издвајања потврђује опредијељеност општине за сарадњу са организацијама цивилног друштва, док ће у наредном периоду бити важно додатно јачати пројектно финансирање, партнерске односе и капацитете организација које доприносе социјалној инклузији, омладинском активизму, заштити животне средине и развоју локалне заједнице.

Локална управа

Општинска управа Општине Нови Град основана је Одлуком о оснивању Општинске управе општине Нови Град (Службени гласник Општине Нови Град 09/18, 01/21, 02/22, 05/22, 8/24), којом је уређена њена организација, дјелокруг рада и друга питања од значаја за организацију и функционисање Општинске управе. Према наведеној Одлуци, Општинску управу чини 5 одјељења и 5 самосталних одсјека: Одјељење за општу управу, Одјељење за буџет и финансије, Одјељење за привреду и пољопривреду, Одјељење за друштвене дјелатности, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, Одсјек за инспекцијске послове и комуналну полицију, Одсјек за јавне набавке, Одсјек за цивилну заштиту, Одсјек за управљање развојем и Одсјек за заједничке послове.

У оквиру појединих одјељења основани су одсјеци, и то:

- У Одјељењу за општу управу: Одсјек за управне послове, Одсјек за људске ресурсе и Одсјек за борачко-инвалидску заштиту,
- У Одјељењу за буџет и финансије: Одсјек за трезор и Одсјек за финансије и буџет,
- У Одјељењу за привреду и пољопривреду: Одсјек за привреду и Одсјек за пољопривреду,
- У Одјељењу за просторно уређење и стамбено-комуналне послове: Одсјек за урбанизам и просторно планирање и Одсјек за стамбено-комуналне дјелатности, имовинско-правне послове и заштиту животне средине.

Као посебне организационе јединице формиране су и :

1. Јединица за интерну ревизију, ради обављања послова интерне ревизије, у складу са Законом о систему интерних финансијских контрола у јавном сектору Републике Српске (''Службени гласник Републике Српске“ број: 91/16),
2. Кабинет Начелника Општине, ради вршења савјетодавних, протоколарних, административно – техничких и других послова за потребе Начелника Општине,
3. Територијала ватрогасно-спасилачка јединица, ради обављања послова заштите од пожара других послова у вези са противпожарном заштитом на подручју општине.

Број запослених у Општинској управи у периоду 2021–2025. године био је релативно стабилан и кретао се од 141 до 153 запослена. Највећи дио запослених чине службеници[13], чији је број у 2025. години достигао 113, док је број намјештеника[14] варирао у складу са организационим потребама. Број приправника зависио је од интересовања кандидата и реализације програма стручног оспособљавања

[13] Службеник је запослено лице које професионално обавља послове у општинској управи јединице локалне самоуправе и стручној служби скупштине јединице локалне самоуправе из самосталних надлежности и пренесених послова републичке управе на јединице локалне самоуправе, а нарочито: нормативно-правне послове, извршава законе и друге прописе, води управни поступак, обавља послове интерне ревизије, врши инспекцијски и комунално-инспекцијски надзор, обавља рачуноводствено-финансијске послове, административне послове и друге стручне послове из надлежности јединице локалне самоуправе.

[14] Намјештеник је запослено лице које у општинској управи и стручној служби скупштине професионално обавља техничке, помоћне и друге послове чије је обављање потребно ради правовременог и несметаног обављања послова из надлежности јединице локалне самоуправе.

који се спроводи у сарадњи са ЈУ Завод за запошљавање Републике Српске, због чега су евидентне годишње осцилације у њиховом броју.

Табела 35: Број запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.:

Показатељ	2021	2022	2023	2024	2025
Службеници	108	107	105	107	113
Намјештеници	27	27	29	36	32
Приправници	2	14	2	4	3
Укупан број запослених	**142**	**153**	**141**	**152**	**153**

Извор: Одјељење за општу управу

Старосна структура запослених у Општинској управи у периоду 2021–2025. године указује на постепено старење кадровске структуре. Иако највећи број запослених и даље припада старосној групи од 31 до 40 година, у 2025. години забиљежен је раст броја запослених старости 41–50 година (са 31 на 41) и више од 60 година (са 10 на 20). Број запослених млађих од 30 година остао је релативно стабилан након повећања у 2022. години, што указује на потребу континуираног подмлађивања кадрова ради обезбјеђења дугорочне кадровске одрживости Општинске управе.

Табела 36: Старосна структура запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.:

Старосна група	2021	2022	2023	2024	2025
До 30 година	14	27	18	19	18
31–40	51	51	42	53	49
41–50	31	32	36	35	41
51–60	36	36	36	29	25
Преко 60	10	7	9	16	20
Укупно:	**142**	**153**	**141**	**152**	**153**

Извор: Одјељење за општу управу

Квалификациона структура запослених у Општинској управи у периоду 2021–2025. године показује доминацију високе стручне спреме, што указује на висок ниво стручне оспособљености кадрова. Број запослених са високом стручном спремом повећан је са 86 у 2021. години на 95 у 2025. години, док је број запослених са средњом стручном спремом остао релативно стабилан. Укупна структура запослених није значајније мијењана, уз благо повећање учешћа високообразованих кадрова, што представља добру основу за ефикасно обављање послова локалне управе и пружање квалитетних јавних услуга.

Табела 37: Квалификациона структура запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.:

Стручна спрема	2021	2022	2023	2024	2025
ВСС	86	95	84	93	95
ВШС	5	5	6	6	6
ССС	48	51	49	50	48
Остало	3	2	2	3	4
Укупно	**142**	**153**	**141**	**152**	**153**

Извор: Одјељење за општу управу

На основу података може се закључити да Општинска управа располаже задовољавајућим људским ресурсима и релативно повољном образовном структуром, али су уочљиви изазови који се односе на старење радне снаге и потребу постепеног кадровског подмлађивања. У наредном стратешком периоду посебан значај имаће јачање кадровских капацитета у областима дигитализације, управљања развојем, припреме и имплементације пројеката, као и планирано обнављање кадровске структуре кроз запошљавање и стручно усавршавање млађих кадрова.

Стручно усавршавање запослених у Општинској управи у периоду 2021–2025. године одвијало се континуирано, уз просјечно више од 40 реализованих обука годишње. Број одржаних обука кретао се од 43 до 53, док је број службеника који су учествовали у обукама варирао у зависности од потреба и доступних програма усавршавања. У 2025. години реализовано је 48 обука које је похађало 68 службеника, што указује на наставак улагања у развој компетенција запослених и јачање капацитета локалне управе.

Табела 38: Стручно усавршавање запослених у Општинској управи општине Нови Град у периоду од 2021-2025.г.:

Показатељ	2021	2022	2023	2024	2025
Број одржаних обука	45	53	44	43	48
Број службеника који су похађали обуке	71	83	73	59	68

Извор: Одјељење за општу управу

Ради ефикаснијег извршавања активности Општинске управе и стварања услова да се послови обављају рационалније и ближе мјесту становања и рада грађана, у оквиру Одјељења за општу управу образоване су мјесне канцеларије и то са сједиштем у Новом Граду, Доњим Агићима, Добрљину, Сводни и Рудицама.

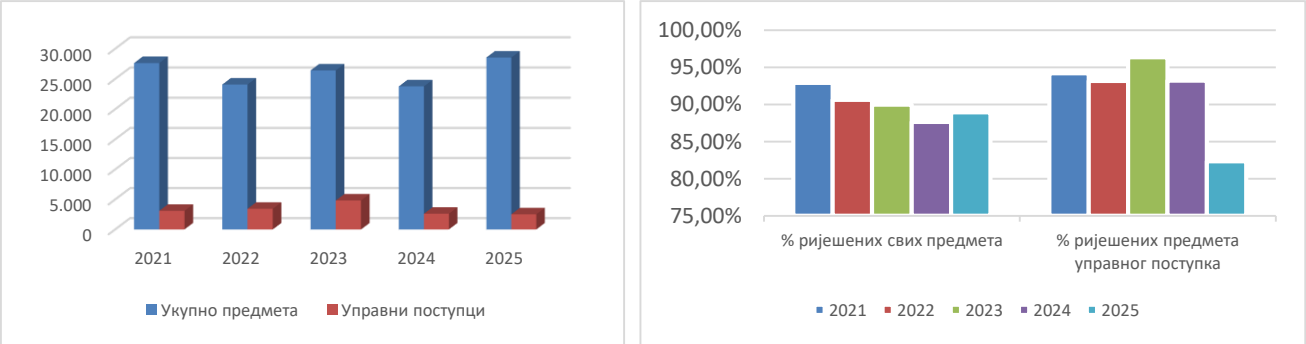
Дигитализација рада локалне управе започета је увођењем система еУправа 2019. године. Систем обухвата модуле еМатичар, еДокументи, еДијаспора, Сервис 48 и еСтатус, који омогућавају електронско подношење захтјева, издавање докумената, комуникацију са дијаспором, пријаву комуналних проблема и праћење статуса предмета. Током 2025. године еУправу је користило 72 регистрована корисника, што указује да постоји простор за значајније коришћење дигиталних јавних услуга.

Општина Нови Град посједује сертификат система управљања квалитетом ISO 9001, као и BFC SEE сертификат повољног пословног окружења, који је након успјешно проведене ресертификације обновљен до августа 2028. године. Ови сертификати потврђују опредијељеност локалне управе за унапређење квалитета јавних услуга, развој повољног пословног окружења и континуирано унапређење институционалних капацитета.

Предмети управног поступка према подацима из ДМС-а (Document Management System) показују висок степен ефикасности у раду Општинске управе, уз утицај специфичности самих управних поступака**.** У периоду 2021–2025. године број запримљених предмета кретао се од 2.524 до 4.819, а проценат ријешености био је изнад 93% у периоду 2021–2024. године. Најбољи резултат остварен је 2023. године, када је ријешено 96,38% предмета. У 2025. години проценат ријешености смањен је на 82,32%, што је потребно посматрати у контексту природе управних поступака, који зависе од потпуности документације, испуњености законских услова, рокова за поступање и активности странака у поступку.

Посматрано у односу на укупан број предмета у Општинској управи, управни поступци чине мањи дио укупног обима послова. У периоду 2021–2025. године Општинска управа је годишње запримала између 23.769 и 28.534 предмета, уз степен ријешености од 87,63% до 92,92%. У 2025. години, од укупно 28.534 запримљена предмета, ријешено је 25.377, од чега 23.515 у законском року, што потврђује континуирану ефикасност рада и усмјереност ка благовременом пружању услуга грађанима и другим корисницима.

Графикон 22: Обим и ефикасност рјешавања предмета у Општинској управи општине Нови Град – укупни предмети и предмети управног поступка (2021–2025)



Извор: Одјељење за општу управу

Општина Нови Град посједује међународни ИСО 9001 сертификат који издаје Међународна организација за стандардизацију (ISO), а који потврђује конкурентност на глобалном тржишту, висок степен и уједначеност квалитета тражених услуга. Од јуна 2019. године Општина Нови Град посједује и сертификат општине са повољним пословним окружењем (BFC SEE сертификат) којег издаје Национална

алијанса за локални економски развој (NALED). С обзиром да BFC SEE сертификат има рок важности 3 године, ресертификација по IV едицији стандарда је спроведена током 2024. и 2025.године, те је Општини Нови Град други пут додијељен BFC SEE сертификат са роком важности до 11.08.2028.године.

Општина Нови Град има 21 мјесну заједницу за које су посљедњи избори одржани 2017. године. Оно што је битно за нагласити да у посљедњем периоду активности мјесних заједница су значајно смањене, осим у периоду подношења приједлога пројекета за израду Плана капиталних инвестиција, гдје се већина мјесних заједница огласи и кандидује пројекте. У наредном периоду потребно је одржати нове изборе за мјесне заједнице као и значајније технички опремити исте.

У оквиру финалног вредновања Стратегије развоја општине Нови Град 2017–2026 спроведена је анкета међу носиоцима развојних активности. Резултати показују да 85% испитаника сматра да локалне институције располажу потребним кадровским и организационим капацитетима, док је управљање развојем позитивно оцијенило 90% учесника. Истовремено, као најзначајнија ограничења препознати су недовољни финансијски ресурси, недовољна координација са институцијама виших нивоа власти и недовољно развијена сарадња јавног, приватног и цивилног сектора. Испитаници су као приоритетне области за стручно усавршавање издвојили проналажење пројектних партнера, управљање и имплементацију пројеката, финансијско управљање и припрему пројектно-техничке документације.

Поред јачања људских капацитета, значајан изазов представља и информатичка инфраструктура. Већи дио рачунарске опреме и софтверских рјешења старији је од десет година, због чега је неопходна постепена модернизација информационо-комуникационе опреме, унапређење информационих система и континуирана обука запослених за примјену савремених дигиталних технологија.

Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја -ЗАКЉУЧАК:

Образовни систем општине Нови Град обезбјеђује доступност предшколског, основног, средњег и образовања одраслих на цијелом подручју општине, уз континуирана улагања у инфраструктуру, модернизацију наставе и подршку ученицима и студентима. Ипак, неповољна демографска кретања, смањење броја ученика, потреба за даљим усклађивањем образовних профила са потребама тржишта рада и модернизацијом образовне инфраструктуре представљају кључне изазове будућег развоја образовног сектора.

Област културе и спорта у општини Нови Град представља значајан развојни ресурс заснован на богатој традицији, развијеној мрежи установа, активном раду бројних удружења, спортских клубова и културних манифестација, као и вриједном културно-историјском насљеђу. Ипак, даљи развој ових сектора условљен је улагањима у реконструкцију и модернизацију кључне инфраструктуре, прије свега биоскопа, спортске дворане и библиотечких капацитета, јачањем кадровских и организационих капацитета, очувањем културне баштине и стварањем квалитетнијих услова за бављење културом, спортом и рекреацијом свих категорија становништва.

Систем здравствене и социјалне заштите у општини Нови Град почива на релативно добро развијеној мрежи установа и услуга које грађанима омогућавају приступ примарној здравственој заштити, социјалној подршци и различитим облицима помоћи у свакодневном животу, при чему значајну улогу има Дом здравља, мрежа амбуланти, приватни сектор и социјалне институције које обухватају најосјетљивије категорије становништва. Истовремено, систем се суочава са све израженијим изазовима који произилазе из демографског старења, недостатка медицинског кадра, раста потреба за дуготрајном његом и институционалним збрињавањем, као и смањења броја здравствено осигураних лица и неповољног односа између запослених и пензионера, што укупно указује на потребу да се у наредном периоду додатно ојачају кадровски и организациони капацитети, унаприједи одрживост система и обезбиједи да подршка остане доступна и прилагођена реалним потребама грађана.

Стање безбједности грађана у општини Нови Град у цјелини се оцијенује као стабилно, контролисано и повољно, уз изражен тренд смањења укупног криминалитета и висок ниво ефикасности надлежних органа у расвјетљавању кривичних дјела, при чему доминирају имовински деликти, док су тежа кривична дјела против живота и тијела у опадању. Истовремено, поједини ризици попут насиља у породици, проблема напуштених животиња, те евентуално одлагање радиоактивног отпада на подручју општине Двор у Републици Хрватској остају трајни изазови који захтијевају континуирано

институционално дјеловање, превентивне мјере и међусекторску сарадњу, како би се очувао постојећи ниво безбједности и додатно унаприједила квалитета живота грађана.

Цивилно друштво у општини Нови Град представља значајан ресурс за јачање социјалне кохезије, инклузије и квалитета живота грађана, али је његова укупна развијеност ограничена недовољном активном базом организација, слабом међусобном координацијом и високим степеном финансијске зависности од буџетске подршке. Иако општина континуирано издваја средства и подржава рад удружења у различитим областима од јавног интереса, изостаје стабилан и развојно оријентисан систем пројектног финансирања који би омогућио већи степен самосталности, професионализације и одрживости организација цивилног друштва. У наредном периоду кључно је јачање партнерских односа са јавним сектором, унапређење капацитета организација, посебно омладинских и оних које раде са рањивим групама, те развој континуираног и предвидивог модела финансирања заснованог на резултатима и друштвеном утицају.

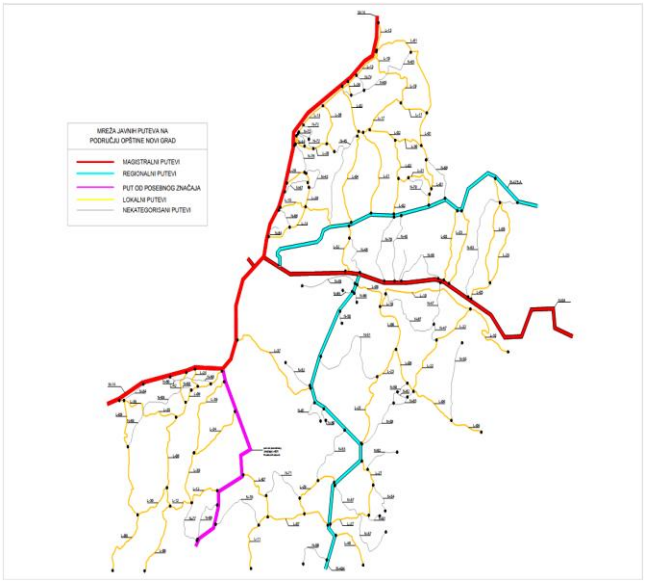
Општинска управа Општине Нови Град располаже стабилном организационом структуром, задовољавајућим стручним капацитетима и успостављеним системима управљања квалитетом и развојем. Најзначајнији изазови у наредном стратешком периоду односе се на кадровско подмлађивање, јачање капацитета за припрему и имплементацију развојних пројеката, модернизацију информационо-комуникационе инфраструктуре, ширење дигиталних јавних услуга и интензивније привлачење екстерних извора финансирања.

г) Стање јавне инфраструктуре и комуналних услуга

Путна инфраструктура

Према Одлуци о разврставању јавних путева (Службени гласник Републике Српске број 95/19, 55/20, 102/20, 39/22, 36/24, 59/24 и 60/25) окосницу путне мреже општине Нови Град представљају магистрални путеви првог реда укупне дужине 95 km, и то М-I-100 (стара ознака- М14, дионица Костајница - Нови Град - граница РС/ФБиХ) и М-I-108 (стара ознака- М14, дионица граница РС/ФБиХ - Нови Град – Приједор).

Поред магистралних путева, кроз општину Нови Град пролазе и регионални путеви првог и другог реда укупне дужине 27 km, и то Р-I-1101 (стара ознака- Р404, дионица Благај-Будимлић Јапра- граница РС/ФБиХ), Р-I 1102 (стара ознака Р404а, дионица граница РС/ФБиХ -Доњи Дубовик-Будимлић Јапра), Р-I-104 (стара ознака Р475а, дионица Нови Град - Каран), Р-II-1507 (стара ознака локални пут, дионица Рудице – Доњи Дубовик).



Мрежа саобраћајница на подручју општине Нови Град

Одлуком о локалним и некатегорисаним путевима и улицама на подручју општине Нови Град (Службени гласник општине Нови Град број 7/16) проглашена су и евидентирана:

- 42 локална пута у укупној дужини од 259,42 km (асфалтни коловоз-132,74 km, макадамски коловоз-117,86 km, земљани коловоз-8,82 km),
- 55 значајнијих некатегорисаних путева укупне дужине од 170,40 km (асфалтни коловоз-22,77 km, макадамски коловоз-135,13 km, земљани коловоз-12,5 km),
- Градске улице, укупне дужине од 44,88 km (асфалтни коловоз-34,94 km, макадамски коловоз-9,94 km).

Укупна дужина путне мреже на подручју општине Нови Град износи 596,70 km. Иако је мрежа путева релативно развијена, значајан дио локалних и некатегорисаних путева још увијек није савремено изграђен, што представља ограничење за равномјеран развој руралних подручја, доступност јавних услуга и ефикасније повезивање насеља са општинским центром.

Изградња аутопута Бања Лука – Приједор – Нови Град представља један од најзначајнијих стратешких инфраструктурних пројеката у Републици Српској, чији је циљ унапређење саобраћајне повезаности крајишке регије са домаћим и европским транспортним коридорима. Реализација пројекта подијељена је у двије фазе. Прва фаза обухвата изградњу дионице Бања Лука – Приједор у дужини од око 42 km, која је у фази реализације, док се друга фаза односи на изградњу дионице Приједор – Нови Град, дужине од приближно 23 до 32 km, за коју су у току активности на изради техничке документације и припреми пројекта. Реализацијом овог пројекта значајно ће се побољшати доступност општине Нови Град, смањити вријеме путовања према регионалним центрима и ојачати услови за привредни развој, привлачење инвестиција и јачање прекограничне сарадње.

Општина Нови Град је удаљена око 167 km од Коридора Vc, најзначајнијег друмског транспортног правца у Босни и Херцеговини, који је дио Паневропске транспортне мреже и повезује средњу Европу са Јадранским морем на правцу Будимпешта – Осијек – Сарајево – Плоче. Повезивање Новог Града са овим коридором остварује се посредно путем постојеће и планиране мреже аутопутева у Републици Српској, прије свега преко Бање Луке и Добоја, односно будућег аутопута Бања Лука – Приједор – Нови Град и постојећег аутопута „9. јануар“. Значајан правац повезивања представља и веза преко Хрватске Костајнице и Сиска према аутопуту А3 (Загреб – Липовац), који је дио европске транспортне мреже.

У Новом Граду се налази гранични прелаз за путнички саобраћај Нови Град (БиХ) – Двор (ХР). Најближи гранични прелази I категорије у друмском саобраћају су Градишка (87 km) и Изачић (80 km) и преко њих се одобрава промет лица, свих врста превозних средстава и свих врста роба.

Начелник општине је током посљедњих 5 година активно сарађивао са бројним институцијама по питању прекатегоразције граничног прелаза Нови Град – Двор у гранични прелаз за међународни робни саобраћај. Ова иницијатива има велики значај за привредни развој, јер би омогућила ефикаснији транспорт робе, смањење трошкова пословања и бољу повезаност привредних субјеката са подручја приједорске регије и Унско-санског кантона са међународним тржиштима.

Значајан корак у том правцу представља чињеница да је у Нацрту уговора између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске о граничним прелазима прелаз Нови Град – Двор уврштен у категорију граничних прелаза за међународни путнички и робни саобраћај. Додатни предуслов за реализацију ове иницијативе створен је ратификацијом Споразума о одржавању и реконструкцији цестовних мостова на државној граници између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Хрватске („Службени гласник БиХ“, број 7/21), којим је предвиђена реконструкција моста Нови Град – Двор на правцу М4 у БиХ, односно ДЦ6 у Републици Хрватској, преко ријеке Уне, што представља један од кључних предуслова за успостављање и функционисање робног саобраћаја на граничном прелазу Нови Град – Двор.

Нови Уговор између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске о граничним прелазима потписан је 8. јуна 2026. године и тренутно је у фази привремене примјене. Иако је правни основ за успостављање робног саобраћаја на граничном прелазу Нови Град – Двор створен, његово пуно стављање у функцију очекује се након што надлежна Мјешовита комисија за праћење спровођења Уговора о граничним прелазима између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске усагласи и потврди испуњеност свих оперативних и техничких услова. Реализација овог процеса представљала би значајан искорак у јачању саобраћајне и привредне повезаности општине Нови Град са окружењем и међународним транспортним токовима.

На подручју општине Нови Град систем стационарног саобраћаја обухвата 19 уређених паркинг локација са 10 паркомата, на којима је прописно обиљежено укупно 552 паркинг мјеста под режимом наплате. Поред наведених уређених површина, у градском подручју постоји значајан број неуређених и необиљежених локација које се фактички користе за паркирање, без одговарајуће хоризонталне и вертикалне сигнализације.

Постојећи капацитети не задовољавају у потпуности потребе становништва, посебно у зонама високе густине становања и у непосредној близини јавних установа, гдје се континуирано јавља дефицит паркинг простора. С тим у вези, као стратешки приоритет намеће се планирање и изградња јавних паркинг гаража и додатних уређених паркинг површина, са циљем повећања капацитета стационарног саобраћаја и унапређења функционисања саобраћаја у ужем градском језгру.

Према Информацији о стању безбједности саобраћаја на подручју општине Нови Град за 2025. годину, на овом подручју регистровано је укупно 6.542 возила, што указује на висок степен моторизације и додатно оптерећење постојеће саобраћајне инфраструктуре. Јавни превоз лица и ствари организују привредни субјекти „Toping trade“ из Новог Града и „Casco tours“ из Приједора, уз учешће осам такси превозника и 17 самосталних аутопревозника.

Јавни линијски превоз лица тренутно се одвија искључиво на локалним путевима, при чему нису у потпуности задовољене потребе корисника превоза, посебно ученика, на релацијама Томашевићи – Видорија, Брезици – Раковачко гробље – Сводна и Нови Град – Табла, што указује на потребу даљег унапређења и оптимизације система јавног превоза.

Одлуком о куповини непокретности у к.о. Нови Град („Службени гласник општине Нови Град“, број 7/17), Општина Нови Град је стекла у власништво објекат аутобуске станице са припадајућим земљиштем у укупној површини од 3.922 m². Током 2021. године извршена је свеобухватна реконструкција и модернизација овог објекта, чиме су створени предуслови за његово функционално стављање у јавну употребу. У циљу ефикасног управљања аутобуском станицом и унапређења система јавног превоза, Скупштина Општине Нови Град је дана 10.11.2022. године донијела Одлуку о оснивању Привредног друштва „Нови транспорт“а.д. Нови Град, међутим ово јавно предузеће од дана оснивања није започело са оперативним радом, нити је реконструисана аутобуска станица званично пуштена у функцију прихвата и отпреме путника из разлога административних баријера, процеса лиценцирања, те потребе за обезбјеђивањем почетног оперативног капитала и возног парка. Стога, активирање „Нови Транспорт“ а.д. се позиционира као хитан приоритет.

Општина Нови Град је традиционално значајно жељезничко и гранично чвориште са дугом историјом транспорта роба. Укупна дужина жељезничке мреже износи 53,022 км. Кључну инфраструктурну предност чини постојање граничног прелаза за превоз робе у жељезничком саобраћају – Добрљин (Добрљин-Волиња), у оквиру којег дјелује Царински реферат Жељезничка станица Добрљин. Положај општине на главној жељезничкој траси Бихаћ – Нови Град – Добој – Бања Лука – Шамац, у непосредној близини границе са Европском унијом, даје јој изразит геостратешки значај и могућност повезивања Босне и Херцеговине са Хрватском, Србијом и ширим европским тржиштем.

Иако постоји функционална жељезничка инфраструктура, извозно оријентисана локална привреда и развијен трговачки сектор, постојећи капацитети нису у потпуности комерцијално валоризовани. У циљу боље валоризације постојећих капацитета, крајем 2025. године је покренута иницијатива за успостављање интермодалног транспортног чвора „Gateway Добрљин“ на простору од 33.883 m² у зони царинског реферата. Пројекат је у почетној фази и његова реализација зависи од обезбјеђивања институционалне подршке, израде студијске документације и рјешавања имовинско-правних односа. Реализација овог пројекта омогућила би развој савремених логистичких услуга и значајно повећала транспортну конкурентност општине.

Ревитализација Унске пруге (Нови Град – Бихаћ – Книн) представља један од најзначајнијих инфраструктурних пројеката за развој општине Нови Град и регије сјеверозападне Босне и Херцеговине. Некада једна од најважнијих жељезничких веза између средње Европе и јадранских лука, пруга је годишње превозила око 4 милиона тона робе и 1,5 милиона путника. Данас је највећим дијелом ван функције због ратних оштећења, дотрајале инфраструктуре и сложених административних процедура, с обзиром на то да седам пута прелази државну границу између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске.

Обнова и модернизација пруге препозната је као приоритет у области транспорта на нивоу Босне и Херцеговине, а израда студија оправданости реконструкције је у току. Као први корак ка поновној валоризацији пруге, у јуну 2026. године успостављен је туристички воз на релацији Бихаћ – Босанска Крупа – Босанска Отока. Један од стратешких циљева је кандидатура Унске пруге за укључивање у ТЕН-Т европску транспортну мрежу, чиме би се створили предуслови за приступ фондовима Европске уније и обезбјеђење средстава за њену потпуну обнову и модернизацију.

Ревитализација Унске пруге омогућила би развој интермодалног транспорта, повећање обима робног и путничког саобраћаја, јачање привредне сарадње између БиХ и Републике Хрватске, смањење транспортних трошкова и боље повезивање са европским транспортним токовима. За општину Нови Град овај пројекат има посебан значај јер би ојачао логистичке капацитете привреде, унаприједио саобраћајну повезаност и допринио развоју туристичких потенцијала долине Уне.

Електродистрибутивна мрежа и јавна расвјета

Електродистрибутивном мрежом на подручју општине Нови Град управља Теренска јединица Нови Град, у саставу Оператера дистрибутивног система „Електрокрајина“ а.д. Бања Лука. Укупна дужина дистрибутивне мреже износи 1.634,45 km, од чега 459,15 km високонапонске и 1.175,3 km нисконапонске мреже. На електродистрибутивну мрежу прикључена су 14.587 потрошача, што указује на висок степен покривености становништва и привреде електроенергетском инфраструктуром.

У претходном периоду реализован је значајан циклус инвестиција усмјерен на модернизацију електродистрибутивног система и повећање поузданости снабдијевања електричном енергијом. Изградњом нове трафостанице у Индустријској зони 2020. године обезбијеђени су услови за стабилно електроснабдијевање постојећих и будућих привредних субјеката, док је реконструкцијом више од 45 km дотрајалих сеоских водова побољшан квалитет снабдијевања у руралним подручјима.

Значајан искорак у модернизацији мреже представља пуштање у рад нове дионице средњенапонског далековода „Блатна“ у 2026. години, чиме је обезбијеђено поузданије снабдијевање електричном енергијом за око 2.700 потрошача у подгрмечком подручју општина Нови Град и Крупа на Уни. Заједно са измјештањем мјерних мјеста, уградњом паметних бројила и другим техничким унапређењима, ове инвестиције допринијеле су смањењу дистрибутивних губитака са 14,2% на испод 11,5% и повећању поузданости рада дистрибутивног система.

Поред развоја дистрибутивне инфраструктуре, уочљив је и раст инвестиција у обновљиве изворе енергије. Захваљујући повољним природним условима и стимулативном регулаторном оквиру, на подручју општине се интензивира изградња фотонапонских електрана. Према евиденцији МХ „Електропривреда Републике Српске“, до маја 2026. године регистровано је седам соларних електрана са одобреним подстицајима за производњу електричне енергије из обновљивих извора, што указује на постепену диверзификацију локалних извора снабдијевања и јачање енергетске транзиције.

Иако је електроенергетски систем у претходном периоду значајно унапријеђен, и даље постоји потреба за наставком реконструкције дотрајалих дијелова нисконапонске мреже, даљом дигитализацијом система управљања, повећањем енергетске ефикасности и стварањем услова за веће учешће обновљивих извора енергије у укупном енергетском билансу. Наведене активности представљају важне предуслове за обезбјеђивање сигурног и квалитетног снабдијевања становништва и привреде, као и за достизање циљева одрживог енергетског развоја.

Систем јавне расвјете на подручју општине Нови Град напаја се преко 100 трафостаница, односно 107 мјерних мјеста на крају 2025. године. У претходном периоду спровођене су мјере рационализације потрошње електричне енергије, првенствено кроз уградњу тајмера, оптимизацију режима рада и смањење броја расвјетних тијела на појединим локацијама. Наведене мјере су краткорочно допринијеле смањењу потрошње електричне енергије, што је било посебно изражено током 2024. године. Међутим, анализа кретања трошкова у периоду 2021–2025. године показује да су могућности даљих уштеда примјеном административних и организационих мјера у великој мјери исцрпљене. Истовремено, ширење мреже јавне расвјете и повећање броја мјерних мјеста условили су поновни раст потрошње и трошкова електричне енергије, који су у 2025. години достигли 302.725 КМ, што представља највишу вриједност у посматраном периоду.

Табела 39: Потрошња електричне енергије за јавну расвјету, за период 2021-2025.г.

Година	Потрошња ел. енергије (КМ)	Индекс у односу на претходну годину	Број мјерних мјеста
2021.	204.310,05	1,00	88
2022.	239.253,73	1,16	100
2023.	290.288,66	1,21	100
2024.	281.148,30	0,85	100
2025.	302.725,13	1,11	107

Извор: Информација о стању јавне расвјете на подручју општине Нови Град за 2025.г.

Кључни изазов представља застарјелост значајног дијела инфраструктуре јавне расвјете, која узрокује повећане трошкове одржавања, већу потрошњу електричне енергије и чешће кварове. Истовремено, даље ограничавање режима рада јавне расвјете није одрживо, јер може негативно утицати на безбједност саобраћаја и грађана.

С обзиром на наведено, у наредном стратешком периоду приоритет треба да буде техничка модернизација система јавне расвјете кроз постепену замјену постојећих расвјетних тијела енергетски

ефикасном ЛЕД расвјетом, увођење система паметног управљања и наставак ширења мреже у складу са потребама становништва. Такав приступ омогућиће смањење потрошње електричне енергије и трошкова одржавања, уз истовремено повећање квалитета услуге, енергетске ефикасности и безбједности јавних површина.

Гасификација

Босна и Херцеговина нема властита налазишта природног гаса, због чега се све потребне количине обезбјеђују увозом, превасходно из Руске Федерације, преко транспортних система Турске, Бугарске и Србије (Балкански ток), као и алтернативним правцем преко Украјине, Мађарске и Србије. Тренутно постоји само једна улазна тачка природног гаса у БиХ – Шепак код Зворника, што представља значајно ограничење у погледу сигурности снабдијевања и енергетске безбједности.

Диверзификација извора и праваца снабдијевања природним гасом условљена је развојем интерконекција са сусједним државама. У том контексту, као приоритетни пројекти препознати су Нова источна интерконекција са Републиком Србијом и Јужна интерконекција са Републиком Хрватском, чијом би се реализацијом омогућило снабдијевање природним гасом из више праваца и повећала поузданост гасног система.

За општину Нови Град од посебног је значаја пројекат изградње магистралног гасовода Шепак – Бијељина – Бања Лука – Приједор – Нови Град, познат као *Нова источна интерконекција*, који представља најзначајнији стратешки пројекат развоја гасне инфраструктуре у Републици Српској. Основни циљ пројекта је гасификација сјеверног дијела Републике Српске, повезивање на транспортни систем Републике Србије на улазној тачки Шепак, те стварање предуслова за снабдијевање природним гасом привреде, јавних установа и домаћинстава дуж цијеле трасе.

Стратегијом развоја енергетике Републике Српске до 2035. године дефинисан је оквир за развој гасног система и планирана израда Студије развоја гасног сектора, која обухвата и изградњу магистралног гасовода од Бијељине до Новог Града, са прикључним гасоводима и могућим интерконекцијама. Пројекат је препознат као стратешки приоритет Републике Српске, а траса гасовода (Бијељина – Бања Лука – Приједор – Нови Град) и носиоци његове реализације већ су дефинисани.

Реализација пројекта планирана је у три фазе:

- I фаза – изградња примарног магистралног гасовода од Шепка до Бање Луке;
- II фаза – изградња прикључних гасовода за 18 градова и општина дуж трасе;
- III фаза – наставак магистралног гасовода од Бање Луке, преко Приједора, до Новог Града, на граници са Републиком Хрватском.

Изградња магистралног гасовода формално је започела у априлу 2026. године потписивањем уговора са извођачима радова, чиме су отпочеле припремне и теренске активности. Према планираној динамици, завршетак комплетног магистралног правца од Шепка до Новог Града очекује се до краја 2030. године, при чему је дионица Бања Лука – Приједор – Нови Град планирана за реализацију у завршној фази пројекта.

Реализацијом овог пројекта општина Нови Град добила би приступ природном гасу као новом енергенту, чиме би се створили предуслови за унапређење енергетске сигурности, повећање конкурентности привреде, развој индустријских зона, смањење емисија загађујућих материја и привлачење нових инвестиција. Истовремено, гасификација представља један од кључних предуслова за дугорочну енергетску транзицију и одрживи локални економски развој.

Водоводна инфраструктура

Систем јавног водоснабдијевања на подручју општине Нови Град заснива се на потисно гравитационом систему, којим управља КП „Водовод и канализација“ а.д. Нови Град, које је настало издвајањем из ОДКЈП „КОМУС“ Нови Град, по Програму приватизације од 13.02.2001. године. 06.06.2007. године извршена је промјена својине, промјена облика организовања, усклађење општих аката са Законом о јавним предузећима и Законом о класификацији допуна дјелатности, тако да ОДКЈП „Водовод и канализација“ АД Нови Град послује као КП „Водовод и канализација“ АД Нови Град и тако је уписано у Судски регистар. Структура власништва над акцијама предузећа је сљедећа:

- Општина Нови Град- 64,999931%
- Остали акционари- 20,000067%
- Пензијски резервни фонд- 10,000009%

- Фонд за реституцију- 4,999993%

Вода се захвата из бунара, путем пумпних станица транспортује до резервоара различитих висинских зона, а затим се гравитационо дистрибуише до крајњих корисника. Централни водоводни систем обезбјеђује снабдијевање око 16.000 становника путем приближно 6.200 прикључака.

Водоснабдијевање је организовано са два активна изворишта – Гортан и Млакве, док се изворište Ограде више не користи. Изворište Млакве, које је у систем укључено 2017. године, представља кључни развојни ресурс водоснабдијевања општине. Након уређења изворишне зоне и успостављања услова за санитарну заштиту, обезбијеђен је капацитет од 51,9 l/s, уз могућност повећања на око 100 l/s изградњом додатних бунара. За складиштење воде изграђени су резервоари укупног капацитета 3.200 m³, чиме су обезбијеђени услови за стабилно снабдијевање потрошача.

Поред централног система, КП „Водовод и канализација“ управља и са пет локалних водоводних система у насељима Чађавица III – Ведовица, Блатна – Доњи Матавази, Рашће – Горњи Матавази, Радомировац и Мала Новска Рујишка, који се снабдијевају из локалних изворишта и бунара.

У протеклом периоду реализован је значајан број инвестиција усмјерених на модернизацију и проширење водоводне инфраструктуре. Поред реконструкције дијелова градске мреже, извршено је проширење централног водоводног система према више приградских и сеоских насеља (Рудице, Блатна, Бојишта, Благај Ријека, Благај Јапра, Шклобучари, Чађавица, Горње Водичево, Горњи и Доњи Ракани и др.), изграђени су нови резервоари, препумпне станице и дистрибутивна мрежа, као и водоводна инфраструктура у Индустријској зони Пољавнице. Посебно је значајно уређење изворишта Млакве, које је обухватило изградњу фекалног колектора, система за одвођење оборинских вода, биолошког пречистача отпадних вода, уљног сепаратора, увођење SCADA система за даљински надзор и управљање, те успостављање санитарне заштите изворишта. У јуну 2026. године отпочела је реализација пројекта „Проширење водоводне мреже на подручју општине Нови Град" у склопу ширег пројекта „Водовод и канализација у Републици Српској II“, а који се односи на изградњу водоводне мреже у насељима Жуљевица и Доњи Ракани у вриједности 3.086.902,52 КМ. Реализацијом овог пројекта ће бити створени услови за квалитетније и сигурније водоснабдијевање за више од 1.100 становника.

Табела 40: Водоводна мрежа на подручју општине Нови Град, 2021-2025. година

Опис	2021	2022	2023	2024	2025
Дужина дистрибутивног цјевовода -централни и локални водоводни систем (km)	233,6	236,6	236,6	236,6	236,6
Дужина потисног цјевовода -централни и локални водоводни систем (km)	16,6	16,6	16,9	16,9	16,9
Дужина прикључног цјевовода -централни и локални водоводни систем (km)	36,7	36,7	37,7	38,23	38,76
Укупан број прикључака на јавној водоводној мрежи	6.148	6.331	6.418	6.512	6.569
Број домаћинстава прикључених на јавни водоводни систем	4.289	4.481	4.575	4.660	4.702
% губици воде	35	31	33	30	35
Број домаћинстава у општини без прикључка на водовод[15]	4.503	4.311	4.217	4.132	4.090
% домаћинстава у општини који имају квалитетно регулисано водоснабдијевање питком водом	48,78	50,96	52,03	53,00	53,48

Извор: КП "Водовод и канализација" а.д.

Подаци показују умерен, али континуиран напредак у обухвату становништва јавним водоснабдијевањем у периоду 2021–2025. године, кроз раст броја прикључака (са 6.148 на 6.569) и прикључених домаћинстава (са 4.289 на 4.702), уз истовремено смањење броја домаћинстава без приступа водоводу, док се дужина мреже само минимално повећава, што указује да је развој превасходно био усмјерен на прикључивање корисника, а не на значајну експанзију инфраструктуре; истовремено, покривеност квалитетним водоснабдијевањем расте са 48,78% на 53,48%, али систем остаје оптерећен високим и нестабилним губицима воде (30–35%), што представља кључни структурни проблем и указује да су у наредном периоду неопходне инвестиције у реконструкцију мреже и смањење техничких губитака како би се постигла већа ефикасност и одрживост система.

[15] Према попису 2013, укупан број домаћинстава износи 8792. Укупан број прикључених домаћинстава је према подацима из Извјештаја о пословању КП „Водовод и канализација“ за 2021.2022. 2023.2024. i 2025.г.

У наредном стратешком периоду приоритети у области водоснабдијевања односиће се на наставак реконструкције постојеће мреже, смањење техничких и комерцијалних губитака воде, проширење система на преостала подручја без организованог водоснабдијевања, повећање капацитета изворишта Млакве, модернизацију система управљања и даље унапређење квалитета и поузданости услуге водоснабдијевања.

Канализациона инфраструктура

Канализациони систем општине Нови Град заснива се на гравитационом, мјешовитом систему одвођења отпадних и оборинских вода, при чему се отпадне воде без претходног пречишћавања испуштају у ријеку Сану путем препумпних станица „Град“ и „Прекосење“, чији су капацитети 800 l/s и 300 l/s, док укупна дужина мреже износи 23.036 m и обухвата око 70% градског подручја, укључујући и дио насеља Сводна.

Иако су у претходном периоду реализовани одређени инфраструктурни захвати (изградња колектора, оборинских канала и SBR уређаја за мали еквивалент становника), систем је и даље доминантно стар (основна мрежа из периода 1958–1963), недовољно развијен у погледу покривености и технички оптерећен честим зачерљењима и оштећењима, уз изражен проблем неадекватног одржавања и ограничених капацитета комуналног предузећа, што указује на потребу модернизације, проширења и успостављања функционалног пречишћавања отпадних вода као кључног стратешког приоритета.

Укупан број прикључака на јавној канализационој мрежи је 3.204. Процјењује се да око 6.000 домаћинстава на подручју општине Нови Град нема прикључак на канализациону мрежу.

Табела 41: Канализациона мрежа, 2021-2025. година

Опис	2021	2022	2023	2024	2025
Број километара канализационе мреже на подручју општине	23	23	23	23	23
Број канализационих прикључака	3.180	3.183	3.195	3.198	3.204
Укупно испуштене отпадне воде, хиљ. m3	337	334	319	308	312
Пречишћене отпадне воде, хиљ. m3	4	0	3	3	3
Број домаћинстава у општини без прикључка на канализациону мрежу - процјена [16]	5.612	5.609	5.597	5.594	5.588
% домаћинстава у општини која су прикључена на канализациону мрежу	36,17	36,20	36,34	36,37	36,44

Извор: КП "Водовод и канализација" а.д., Републички завод за статистику, Билтен „Градови и општине“ за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025.г.

Подаци за период 2021–2025. године показују изразито стагнирање канализационе инфраструктуре, јер дужина мреже остаје непромијењена на 23 km, што указује да није било значајних инвестиција у проширење система, док је број прикључака тек незнатно повећан (са 3.180 на 3.204), што резултира минималним побољшањем обухвата становништва (са 36,17% на 36,44%), при чему и даље више од 5.500 домаћинстава остаје ван система; истовремено се уочава благи пад укупно испуштених отпадних вода (са 337 на 312 хиљ. m³), док је пречишћавање практично занемарљиво и нестабилно (0–4 хиљ. m³), што потврђује да систем нема функционалан третман отпадних вода и да се и даље ослања на директно испуштање у водотокове, па се као кључни стратешки проблем издваја низак ниво покривености, одсуство пречишћавања и техничка застарјелост система, уз потребу хитног проширења мреже и изградње постројења за пречишћавање отпадних вода.

ПТТ и телекомуникационе услуге

Подручје општине Нови Град обухваћено је релативно развијеном, али функционално неуједначеном ПТТ и телекомуникационом инфраструктуром, у којој доминантну улогу има ЈП „Поште Српске“ а.д. путем главне јединице у градском језгру и мреже сеоских поштанских канцеларија (Добрљин, Рудице, Сводна и Агићи). Иако ова мрежа обезбјеђује основну доступност услуга, рурални простор карактерише ниска густина физичких шалтерских јединица, због чега се значајан дио насеља ослања на теренске поштоносаче. Овај модел, у условима изражених демографских промјена (старење становништва и депопулација), доводи до отежане и временски мање поуздане дистрибуције пошиљака, као и до проблема у благовременој наплати комуналних и других обавеза.

[16] Према попису 2013, укупан број домаћинстава износи 8792. Укупан број прикључених домаћинстава је према подацима из Извјештаја о пословању КП „Водовод и канализација“ за 2017.;2018.;2019. и 2020.г.

Паралелно са традиционалним поштанским системом, уочава се раст и трансформација тржишта брзих поштанских услуга, уз све веће присуство приватних оператера који уводе дигитализоване и аутоматизоване моделе доставе. Посебно се издваја увођење пакетомат система у урбаном подручју, који омогућава 24-часовни приступ пошиљкама, смањује зависност од радног времена шалтера и повећава ефикасност логистичког ланца. Ови системи представљају важан корак ка модернизацији ПТТ сектора и развоју е-трговине на локалном нивоу.

Телекомуникациони сектор карактерише релативно висока покривеност мобилним мрежама, при чему је 4G/4G+ сигнал присутан у већем дијелу урбаног подручја и дуж главних саобраћајних коридора (М-4 и М-14). Оваква покривеност обезбјеђује стабилан приступ мобилном интернету за већину становништва и привредних субјеката. Међутим, у руралним, брдско-планинским и пограничним зонама постоји изражена неуједначеност квалитета сигнала, што утиче на дигиталну укљученост становништва и привредних активности.

Фиксна широкопојасна инфраструктура је развијенија у урбаном језгру, гдје се континуирано шири оптичка мрежа великог капацитета, док су периферна и сеоска подручја и даље ограничено покривена. 5G технологија је у почетној фази имплементације, превасходно у градском центру, што указује на рану фазу преласка ка напреднијим дигиталним услугама.

Конкуренција телекомуникационих оператера постоји, али је неравномјерна. Највећу покривеност обезбјеђује Mtel a.d. Banja Luka, док су BH Telecom и HT Eronet присутни у одређеним рубним зонама, углавном у дијеловима који гравитирају Федерацији БиХ. Ова структура тржишта утиче на разлике у квалитету услуга и покривености.

У погледу јавне дигиталне инфраструктуре, на подручју општине постоји ограничен број бесплатних Wi-Fi зона, концентрисаних у ужем градском језгру. Наиме, Општина је реализовала пројекат успостављања бесплатне јавне Wi-Fi мреже у оквиру иницијативе WiFi4WB (EU4Digital), чиме је унапријеђена доступност интернета у пјешачкој зони центра града. Ипак, туристички локалитети, приобаље ријека и дио јавних простора и даље нису обухваћени овом инфраструктуром, што представља развојни недостатак са аспекта туризма и јавних услуга.

Развој оптичке и широкопојасне мреже има стратешки значај за даљи економски развој општине. Савремена телекомуникациона инфраструктура представља предуслов за привлачење инвестиција у секторе засноване на дигиталним технологијама, развој е-трговине, као и за ширење модела рада на даљину, који има потенцијал да ублажи одлив становништва из руралних дијелова. Дугорочно посматрано, ПТТ и телекомуникациони сектор постају кључни носиоци дигиталне трансформације општине и развоја концепта паметног града (Smart City). Интеграција стабилне дигиталне инфраструктуре омогућава имплементацију паметних комуналних система, укључујући даљинско очитавање потрошње воде и енергије, дигитално управљање услугама и унапређење ефикасности јавне управе. На тај начин телекомуникације прелазе из домена основне комуникационе услуге у инфраструктурни темељ одрживог економског, еколошког и друштвеног развоја општине Нови Град.

Стање јавне инфраструктуре и комуналних услуга -ЗАКЉУЧАК:

Путна мрежа општине Нови Град је просторно развијена и функционално хијерархизована, са значајним учешћем магистралних и регионалних праваца који обезбјеђују регионалну и међудржавну повезаност. Међутим, и даље доминира високо учешће локалних и некатегорисаних путева са недовољним степеном савремене изграђености, што условљава неравномјеран просторни развој и ограничену доступност руралних насеља. Стратешки гледано, кључни развојни потенцијал представља изградња ауто-пута Бања Лука – Приједор – Нови Град, прекатегоризација граничног прелаза Нови Град-Двор и унапређење логистичке инфраструктуре, што би значајно смањило саобраћајну изолованост и повећало инвестициону атрактивност општине.

Електроенергетски систем је технички стабилан и релативно добро развијен, са високим степеном покривености и значајним инвестицијама у модернизацију мреже и смањење губитака. Позитивни ефекти инвестиција огледају се у повећању поузданости снабдијевања и развоју обновљивих извора енергије. Међутим, систем јавне расвјете представља изразито трошковно и технички оптерећен сегмент, са застарјелом инфраструктуром и растућим трошковима одржавања. У

наредном периоду кључни приоритет је системска модернизација (LED технологија и паметно управљање) ради повећања енергетске ефикасности и дугорочне одрживости.

Гасна инфраструктура на нивоу општине не постоји, али је у току стратешки значајан процес изградње магистралног гасовода који Нови Град позиционира као крајњу тачку кључног енергетског коридора у Републици Српској. Реализација овог пројекта представља потенцијално једну од најзначајнијих структурних трансформација локалне економије, јер би увођење природног гаса омогућило диверзификацију енергената, јачање индустријске базе и смањење енергетских трошкова, уз истовремени допринос еколошкој транзицији.

Систем водоснабдијевања карактерише континуиран напредак у обухвату становништва и стабилизација техничких капацитета, посебно након активирања изворишта Млакве и проширења мреже. Обухват становништва се постепено повећава, што указује на позитиван развојни тренд. Међутим, систем остаје оптерећен високим и нестабилним губицима воде, што представља кључни структурни проблем. Стратешки приоритет је смањење губитака, реконструкција мреже и даље проширење на рурална подручја без организованог водоснабдијевања.

Канализациони систем је технички застарио, недовољно развијен и функционално ограничен, са ниским степеном покривености становништва и практично непостојећим системом пречишћавања отпадних вода. Стање указује на системску инфраструктурну слабост, јер доминантно постоји директно испуштање отпадних вода у водотокове без адекватног третмана. Стратешки приоритет представља изградња постројења за пречишћавање отпадних вода, проширење мреже и модернизација постојећег система.

ПТТ и телекомуникациони сектор одликује паралелно функционисање традиционалних система (пошта и теренска дистрибуција) и савремених дигиталних услуга. Основна доступност услуга је обезбијеђена, али рурална подручја и даље зависе од ограничене инфраструктуре и теренских сервиса. Телекомуникациона мрежа је релативно развијена у урбаним зонама, док рурална подручја имају неуједначен квалитет и приступ брзом интернету. Развој оптичке мреже, 5G технологије и јавне Wi-Fi инфраструктуре представља кључни предуслов за дигиталну трансформацију, развој привреде и задржавање становништва. Стратешки посматрано, овај сектор има улогу хоризонталне развојне инфраструктуре која омогућава Smart City концепт, дигитализацију јавних услуга и нове моделе економског развоја (е-трговина, рад на даљину, дигиталне услуге).

x) Заштита животне средине и заштита од ризика природних непогода и катастрофа

Подручје општине Нови Град није непосредно угрожено од великих загађивача тако да је до сад стање животне средине релативно добро. Највећи број еколошких проблема на подручју општине постоји због заостајања у развоју комуналне инфраструктуре, те због неријешених еколошких проблема производних капацитета. Многи еколошки проблеми узроковани су ниским нивоом свијести грађана, као и појединаца о потреби очувања квалитета животне средине.

Скупштина Општине Нови Град је 7. новембра 2019. године усвојила Одлуку о приступању Споразуму градоначелника за климу и енергију, чиме се Општина обавезала да ће смањити емисију CO_2 за најмање 40 % до 2030. године и повећати своју отпорност на климатске промјене.

У марту 2022. године, у зони санитарне заштите у насељу Млакве код Новог Града, је постављена гама сонда за мјерење радиоактивности у ваздуху. Захваљујући постављеној мјерној станици, у сваком тренутку се могу знати подаци о радиоактивности у ваздуху. Ово је једна од укупно 11 станица у БиХ у склопу пројекта Међународне агенције за атомску енергију /IAEA/. Подаци о радиоактивности у реалном времену представљени су на Европској платформи за размјену радиолошких података (European Radiological Data Exchange Platform – EURDEP, https://remon.jrc.ec.europa.eu/), а према доступним подацима, просјечна радиоактивност у Новом Граду налази се у границама природне и безопасне дозе радијације, која износи до 250nSv/h. Савремени концепт заштите животне средине захтијева континуирано праћење степена аерозагађења, хидрозагађења, педозагађења, биљног покривача, фауне, хигијенског стања средине, здравственог стања људи, буке, вибрација, штетних зрачења и других појава и показатеља стања животне средине, те је неопходне успоставити системе праћења ових индикатора.

Стање ваздуха

Ниво квалитета ваздуха на подручју општине Нови Град одређују различити географски, климатски, метеоролошки и други фактори. На подручју општине нису вршена мјерења квалитета ваздуха и не постоји мониториг квалитета ваздуха. Нису вршена ни значајна истраживања стања животне средине и процјена утицаја животне средине на здравље становника општине. С обзиром да Општина Нови Град спада у категорију неразвијених општина, постоји само мали број загађвача који се могу сматрати привредним загађивачима животне средине. Када се томе дода и то да више од пола територије општине Нови Град заузимају шумске површине, може се рећи да је општина Нови Град чиста и еколошки здрава средина. Међутим, због непостојања јединственог система топлификације, загријавање објеката се врши помоћу појединачних котловница у привредним објектима, као и пећи за загријавање у објектима индивидуалног становања. Ови извори загађења имају заједничку карактеристику просторног извора онечишћења ваздуха. На подручју општине Нови Град тренутно се, поред непостојања системског мониторинга квалитета ваздуха, не врши ни праћење емисије штетних фактора у животну средину, који битно утичу на стање квалитета ваздуха. Од линијских загађивача ваздуха најзначајније су магистралне саобраћајнице М4 и М14 које су ситуиране у самом урбаном дијелу града (М14) и које преузимају цјелокупну дневну миграцију становишта и робног транспорта.

<u>Потенцијал за прелазак на еколошки прихватљиве енергенте</u>

Општина Нови Град располаже значајним предусловима за постепену транзицију ка еколошки прихватљивим изворима енергије, при чему се потенцијал заснива на комбинацији инфраструктурних инвестиција, природних ресурса и стратешких енергетских пројеката на нивоу Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Кључни стратешки елемент у овој транзицији представља развој гасне инфраструктуре, кроз планирану изградњу магистралног гасовода који ће омогућити увођење природног гаса као прелазног, мање загађујућег енергента у односу на чврста горива и лож уље. Овај процес има посебан значај за индустријске капацитете, јавне установе и потенцијално ширење гасификације домаћинстава.

Поред тога, општина посједује растући потенцијал у области обновљивих извора енергије, прије свега кроз све веће интересовање за изградњу соларних електрана. Повољни географски и климатски услови, уз постојеће регулаторне подстицаје, омогућавају да фотонапонски системи постану један од носилаца локалне енергетске транзиције. Истовремено, присуство већег броја прикључених соларних електрана указује на почетну фазу развоја децентрализоване производње електричне енергије.

Значајан потенцијал постоји и у области енергетске ефикасности, посебно кроз модернизацију система јавне расвјете и електродистрибутивне мреже. Замјена застарјелих расвјетних тијела ЛЕД технологијом, увођење система паметног управљања и смањење дистрибутивних губитака представљају мјере које директно доприносе смањењу потрошње електричне енергије и емисија CO_2.

Додатни развојни потенцијал произилази из могућности интеграције обновљивих извора енергије у оквиру јавних система и комуналне инфраструктуре, укључујући водоснабдијевање и будуће „smart city“ системе, што омогућава оптимизацију потрошње и већу контролу енергетских токова.

Посматрано у цјелини, прелазак на еколошки прихватљиве енергенте у општини Нови Град има реалну основу, али је условљен динамиком реализације гасне инфраструктуре, већим улагањима у обновљиве изворе енергије и системском модернизацијом постојећих енергетских и комуналних система.

Стање водотокова

Ријеке Уна и Сана представљају значајан водни потенцијал како општине Нови Град, тако и цијеле регије. Укупна дужина ријеке Уне износи 207 км, док дужином од 35 км протиче кроз Нови Град и једим дијелом представља природну и границу између Босне и Херцеговине/Републике Српске и Републике Хрватске. Највећа притока Уне на овом простору је ријека Сана, а затим и рјечица Војскова, која је друга по величини рјечица на новоградској општини. Укупна дужина ријеке Сане је 146 км а дужином од 16 км протиче кроз новоградску општину. Њена највећа притока је рјечица Јапра.

Већина водотока на подручју општине Нови Град је изложена сталном загађењу од стране комуналних отпадних вода, те утицају неконтролисаног одлагања отпада. Не постоје пречистачи отпадних вода и оне директно отичу у водотоке. Канализациони систем у Новом Граду је мјешовитог типа и за сада нема ријешено прочишћавање отпадних вода, те се вода без пречишћавања директно

испушта у водотоке ријека Сане и Уне. Већина руралних насеља не посједује системе за одводњу отпадних вода, па се оне одлажу системима септичких јама или се директно испуштају у водотоке.

Током 2024. 2025.године вршена су геолошка истраживања са циљем дефинисања утицаја планиране изградње одлагалишта радиоактивног отпада на Трговској гори.Том приликом је извршено бушење истражних бушотина и постављено је укупно осам пијезометара на различитим локацијама за континуирано праћење нивоаи квалитета подземних вода.

На подручју општине Нови Град не постоји континуирани систем контроле и праћења квалитета вода у водотоцима а самим тим и адекватна статистичка база података. Извори негативног утицаја на квалитет вода су: испусти колектора комуналне отпадне воде, неуређене депоније, индустријски и други погони (бензинске станице, ауто праоне и др.), саобраћајна мрежа магистралних, локалних категорисаних и некатегорисаних путева, подручја са неизграђеним и дотрајалим системом канализационих цјевовода за одвођење атмосферских и фекалних отпадних вода, те сточарство и пољопривредне површине на којима се врши производња).

Стање земљишта

Састав и санитарно стање земљишта представља велики фактор за здравље људи, са директним или индиректним утицајем преко загађења површинских и подземних вода, као и ваздуха. Нерационална употреба пестицида и ђубрива у пољопривреди, као и загађивање од вода и депонија, доприноси загађивању земљишта на простору општине. Проблем који се јавља са прекомјерном употребом пестицида је у њиховој постојаности у природним условима и садржају фенола и тешких метала што оптерећује земљиште. Подизањем нивоа подземних вода долази до заслањивања тла које се негативно одражава на квалитет изузетно вриједног земљишног потенцијала. Тренутно се не врши анализа земљишта нити се прати промјена квалитета (загађеност) земљишта.

Извори загађења су: индустријске отпадне воде, воде загађене пољопривредним активностима (вјештачка ђубрива, пестициди, органске материје различитог поријекла), отпадне воде из домаћинства и одржавање хигијене насеља, емисија из индустријских технолошких процеса, сагоријевање фосилних горива, емисија моторних возила, сагоријевање различитог органског материјала, чврсти отпад различитог поријекла, гдје посебан проблем представљају депоније отпада. Ове депоније треба затворити и одредити локацију за формирање трансфер станице, одакле ће се прикупљени отпад одвозити на планирану Регионалну депонију у Приједору.

Очување шума има велики значај за заштиту земљишта од загађења и спречавање ерозије. Општина Нови Град располаже значајним шумским фондом. Утицај човјека на шуме се огледа у непланској сјечи, кориштењу дрвета за огријев и планској али прекомјерној сјечи. Стање шумског фонда на подручју општине упркос наведеним проблемима је у солидном стању, прије свега захваљујући шумским газдинствима која раде на повећању стабилности шумских екосистема, санирању негативних утицаја на шуме, те провођење мониторинга и надзора у овој области.

Управљање отпадом и дивље депоније

Услуге прикупљања, одвоза, обраде и депоновања комуналног чврстог отпада на подручју Општине Нови Град врши КП ,,Комус“ А.Д., који је основан 1987. године. Предузеће је усљед промјена законских прописа везаних за структуру капитала предузећа, претрпило низ статусних промјена од основног државног комуналног јавног предузећа до акционарског друштва од 28.09.2005.године и тако и данас послује. Дана 13.02.2001. године проведена је статусна промјена предузећа ОДКЈП „Водовод и канализација“, издвајањем дијела акцијског капитала основана су два предузећа ОДКЈП "Комус" и ОДКЈП "Водовод и канализација". ОДКЈП "Комус" је уврштен у посебан програм приватизације као предузеће од општег интереса, те је 2002. године на основу обавјештења Дирекције за приватизацију предузећа одређена структура капитала, која је ступањем на снагу Закона о преносу капитала на локалну заједницу измјењена како слиједи:

- Општина Нови Град-64,999 %
- Група ФОРТИС д.о.0-24, 064 %
- Остали акционари-10,937 %.

Табела 42: Број корисника услуге одвоза комуналног отпада и обухват услугом, 2021–2025.

Корисници	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Кућни савјети	1.355	1.356	1.381	1.386	1.392
Куће на селу	1.430	1.478	1.508	1.518	1.550
Куће у приградским насељима	1.935	1.854	1.770	1.760	1.750
Правна лица	489	495	488	482	476
УКУПНО КОРИСНИКА	**5.209**	**5.193**	**5.147**	**5.146**	**5.168**
Покривеност територије општине услугама одвоза отпада (%)	**56%**	**56%**	**56%**	**56%**	**56%**

Извор: КП "Комус" а.д.

У периоду 2021–2025. укупан број корисника услуге одвоза комуналног отпада је стабилан уз незнатне осцилације, док је покривеност територије константна на нивоу од 56%, што указује на одсуство проширења услуге. Структурно, раст се биљежи у сеоским подручјима, док приградска насеља и правна лица показују пад броја корисника.

Покривеност подручја општине Нови Град организованим прикупљањем и одвозом отпада износи 56%, гдје је покривеност корисника услуга, односно домаћинстава, са урбаног подручја 100% а руралног око 37%. КП „КОМУС“ а.д. Нови Град прикупља и одвози отпад и са подручја Општине Крупа на Уни, односно насељеног мјеста Дубовик, с обзиром да ова општина нема јавну депонију отпада.

Процјена укупних количина отпада по становнуку дневно износи 0,60 kg/дан, односно 219 kg годишње. Већина отпада прикупљеног из домаћинства се третира као мијешани комунални отпад. Прикупљање и збрињавање опасног отпада из домаћинстава се не врши, те се прикупља са другим отпадом из домаћинстава као мјешовити отпад. Отпад јавних институција се претежно састоји од амбалажног и канцеларијског отпада који се прикупља и одлаже на депонија Шућа као мјешовити комунални отпад. Медицински отпад се у потпуности збрињава, редовно сваких 15 дана, или по позиву уколико се укаже потреба. Мањи број одређених врста медицинског отпада као што су лијекови који нису цитотоксици или цитостатици, амалгамски отпад из стоматолошке заштите као и хемикалије које се не састоје од или не садрже опасне материје се одвози једном годишње.

На подручју општине Нови Град нема посебних одлагалишта за индустријски отпад, као ни активности за издвајање гума и уља, клаоничког отпада и других врста органских (анималних) остатака и грађевинског отпада, који се одвозе као мјешовити комунални отпад на депонију Шућа. Када је ријеч о анималном отпаду, неопходно је напоменути како само неколико месница има своју властиту посуду за одлагање отпадног животињског ткива. Већина осталих трговаца отпад одлаже у најближе градске контејнере намијењене искључиво за кориштење одлагања отпада из домаћинстава.

Правна лица која самостално збрињавају свој отпад су лица из области дрвопрерађивачког сектора. Најчешћи начин уклањања ове врсте отпада (пиљевина, струготина, отпадна кора и плуто) је спаљивање или компостирање. Поред дрвопрерађивачке индустрије, пољопривредна домаћинства у руралном дијелу општине такође самостално збрињавају свој отпад настао у процесу пољопривредне производње и то најчешће спаљивањем, компостирањем или коришћењем отпада као сточне хране. Ипак, велики број сеоских домаћинстава има и отпад који се једино може одвести на депонију (кабасти отпад), што надаље проузрокује појаву дивљих депонија.

Табела 43: Одвоз отпада на подручју општине Нови Град, 2021-2025. година

Опис	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Количина прикупљеног комуналног отпада, t	4.391	4.397	4.384	4.374	4.416
Количина прикупљеног кабастог и грађевинског отпада, t	360	368	362	365	379
Количина прикупљених и раздвојених секундарних сировина, t	100,49	88,04	87,47	62,93	59,97
Дивље депоније приупљени отпад, t	00,00	00,00	00,00	00,00	00,00
УКУПНО, t	**4.851,49**	**4.853,04**	**4.833,47**	**4.801,93**	**4.854,97**

Извор: КП "Комус" а.д.

Укупно посматрано, у периоду 2021–2025. систем управљања отпадом карактерише стабилна количина комуналног отпада уз благе осцилације и благи раст у 2025. години, као и постепено повећање кабастог и грађевинског отпада. Такође, уочава се изражен и континуиран пад количине раздвојених секундарних сировина, што представља кључни негативан тренд и указује на слабљење система селекције и рециклаже, те потребу за његовим јачањем у наредном стратешком периоду.

Рециклажа

КП ,,Комус“ врши сакупљање и разврставање амбалажног отпада, који се разврстава ручно. Због ниских откупних цијена рециклираног отпада, рециклажа отпада у периоду од 2021. до 2025. године, није била профитабилна дјелатност.

На подручју општине Нови Град не постоје локације за селективно прикупљање отпада односно још увијек се не врши организовано прикупљање отпада за рециклажу. У плану је набавка пресе и стварање услова за рециклажу папира и пластике. Према процјенама КП ,,КОМУС“ а.д. Нови Град на годишњем нивоу би се могло рециклирати око 1.000 тона папира и пластике.

Табела 44: Преглед прикупљених количина секундарних сировина

Опис	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Папир и картон, kg	74.440	59.601	66.690	58.850	58.054
Плава ПЕТ амбалажа, kg	3.550	3.551	3.443	305	00,00
Бијела ПЕТ амбалажа, kg	16.550	19.265	11.381	3.770	1.915
Најлон, kg	5.940	5.621	5.954	2.140	00,00
УКУПНО, kg	**100.480**	**88.038**	**87.468**	**62.925**	**59.969**
Приходи од рециклаже (КМ)	**20.710,00**	**21.670,00**	**16.888,00**	**6.520,93**	**4.404,42**

Извор: КП "Комус" а.д.

Подаци КП „Комус“ за период 2021–2025. године указују на континуиран пад количина прикупљених секундарних сировина, са 100.480 kg на 59.969 kg, при чему је најизраженије смањење код ПЕТ амбалаже и најлона, док је папир и картон релативно стабилан, али са благим силазним трендом. Истовремено, приходи од рециклаже имају нагли пад са 21.670,00 КМ у 2022. на 4.404,00 КМ у 2025. години, што јасно показује да постојећи модел није економски одржив и не обезбјеђује финансијску стабилност система рециклаже, те је неопходна трансформација система ка интегрисаном моделу управљања отпадом који комбинује примарну селекцију, техничко унапређење сортирања и институционалну подршку кроз регионалне и републичке механизме.

Централна градска депонија

Депоновање прикупљеног чврстог мјешовитог комуналног отпада се врши на централној градској депонији која се налази у дијелу насеља Шућа, на удаљености од око 4 км од центра града, узводно уз ријеку Сану. Депонија је у експлоатацији од 1960. године и њена укупна површина износи 22.700 м². 2009. године на депонији је извршена дренажа и управљање процједним водама, насипање и санација приступног пута, аерација, компакција отпада и постављање ограде. Улаз на депонију је контролисан и врши се под строгим надзором запосленика КП “Комус” а.д. Нови Град. Улазна капија и приступне саобраћајнице су под видео надзором.

Депонију је неопходно санирати на тај начин да се омогући прикупљање и пречишћавање отпадних вода са депоније, као и да се онемогући неконтролисано испуштање гасова у атмосферу који настају разлагањем различитих врста органског и неорганског отпада. На депонији је потребно обезбједити простор за раздвајање секундарних сировина из мјешаног комуналног отпада. Са обзиром на тренутни капацитет и узимајући у обзир период експлоатације депоније може се рећи да депонија више нема капацитет да задовољи дугорочне потребе одлагања комуналног отпада са подручја општине Нови Град. Депонија не посједује еколошку дозволу. Локација за формирање трансфер станице, одакле ће се прикупљени отпад одвозити на планирану Регионалну депонију у Приједору, није одређена.

Еколошке дозволе

У периоду 2021–2025. године на подручју општине Нови Град забиљежен је значајан раст броја издатих еколошких дозвола, што указује на повећање инвестиционе активности и развој нових привредних пројеката. Број укупно издатих рјешења повећан је са 17 у 2021. години на 63 у 2025. години, при чему је најзначајнији раст остварен у посљедње двије године.

Табела 45: Преглед издатих еколошких дозвола на подручју општине Нови Град (2021–2025. година)

Година	Укупно рјешења	Нове дозволе	Обновљене дозволе	**Изградња соларних електрана**	
				Захјеви за еколошку дозволу	Еколошке дозволе
2021	17	8	9	-	-

2022	25	22	3	-	-
2023	7	4	3	-	-
2024	42	37	5	26	26
2025	63	56	7	38	38

Највећи број еколошких дозвола односи се на нове еколошке дозволе, што указује на покретање нових активности и инвестиција, док је број обновљених дозвола знатно мањи.

Посебно је значајан раст захтјева за еколошке дозволе за изградњу соларних електрана, који се појављује од 2024. године. У 2024. години поднесено је и одобрено 26 захтјева, док је у 2025. години број повећан на 38. Ови показатељи указују на раст интересовања инвеститора за пројекте у области обновљивих извора енергије и представљају потенцијал за даљи развој зелене енергетике.

Са стратешког аспекта, повећање броја еколошких дозвола представља показатељ интензивирања инвестиционе активности, али истовремено захтјева јачање капацитета за управљање животном средином, контролу утицаја нових пројеката и усклађивање економског развоја са принципима зелене транзиције и одрживог коришћења природних ресурса.

Као кључни институционални изазов издваја се недостатак еколошког инспектора у општини Нови Град. Дефицит овог стручног кадра директно онемогућава ефикасно спровођење инспекцијског надзора на терену. Због тога локална заједница тренутно нема пуни капацитет да благовремено наложи отклањање неправилности у раду постројења, обустави спорне радове или привремено забрани дјелатности које доводе до знатнијег загађења животне средине, што представља важан дефицит који се мора системски рјешавати кроз будуће стратешке циљеве кадровског јачања.

Парк природе Уна и потенцијали проширења мреже заштићених подручја

Парк природе „Уна“ представља један од најзначајнијих природних и развојних ресурса општине Нови Град. Заштићено подручје проглашено је 2019. године као заштићени пејзаж (категорија V), а обухвата површину од 2.772,60 ha и ток ријеке Уне у дужини од 95 km на подручју општина Нови Град, Козарска Дубица, Крупа на Уни и Костајница. На цијелом подручју успостављен је режим заштите III степена, док функцију управљача обавља Јавна установа „Парк природе Уна“ са сједиштем у Новом Граду.

Подручје одликују изузетне природне вриједности, прије свега седрени феномени, очувани ријечни екосистеми и богат биодиверзитет, укључујући 39 евидентираних врста риба. Ове природне карактеристике представљају основу за очување биолошке разноврсности, али и значајан потенцијал за развој одрживог туризма, рекреације, спортског риболова, едукације и научно-истраживачких активности.

Истовремено, управљање Парком суочава се са бројним изазовима. Јавна установа располаже ограниченим кадровским, техничким и финансијским капацитетима, док чињеница да се заштићено подручје простире на територији четири јединице локалне самоуправе додатно усложњава координацију управљања. Значајно ограничење представљају и недовољно усклађена законска рјешења, као и непостојање стабилног система финансирања, што отежава спровођење мјера заштите и развојних активности.

Планом управљања Парком природе „Уна“ за период 2025–2035. године дефинисани су приоритети који су од посебног значаја за стратешки развој општине. Они обухватају унапређење управљања биодиверзитетом, заштиту водних и шумских екосистема, санацију дивљих депонија, успостављање мониторинга природних ресурса, јачање институционалних капацитета управљача, развој органске пољопривреде, брендирање локалних производа, као и унапређење туристичке инфраструктуре кроз уређење плажа, изградњу едукативних стаза, видиковаца, инфо-центара и других садржаја.

Статус заштићеног подручја истовремено представља развојну шансу и ограничење. С једне стране, режим заштите намеће ограничења у коришћењу простора и реализацији појединих инвестиција, док с друге стране ствара могућност позиционирања општине као дестинације одрживог туризма, јачања прекограничне сарадње и привлачења средстава из домаћих и међународних фондова за заштиту природе и развој зелене инфраструктуре.

Поред Парка природе „Уна“, на територији општине Нови Град идентификовани су и други локалитети који се одликују значајним биолошким, хидролошким и спелеолошким вриједностима. Они

представљају потенцијал за даље стручно истраживање, вредновање природних вриједности и покретање иницијатива за формалну заштиту.

Посебну пажњу заслужују **долине рјечица Јапре и Војскове**, десних притока Сане и Уне, које су препознате као значајна станишта и мријестилишта младице (Hucho hucho), глобално угрожене врсте рибе. Очување ових водних екосистема важно је за заштиту биодиверзитета, одржавање природне равнотеже и очување потенцијала за развој спортског риболова и других облика туризма заснованих на природним вриједностима. Њихов значај и могућности формалне заштите потребно је утврдити одговарајућим стручним истраживањима и у сарадњи са надлежним институцијама.

Спелеолошки потенцијал општине огледа се, између осталог, у Родића пећини и Ведовачкој јами. **Родића пећина** налази се у насељу Блатна, у засеоку Родићи, у близини границе са општином Крупа на Уни. Према расположивим подацима, ријеч је о значајном пећинском објекту на подручју Новог Града. Улаз је широк око 11 m и висок 14 m, док је до сада истражено нешто више од 100 m канала, укључујући главни канал дужине 89 m. Пећина је у стручној литератури описана као примјер подземне крашке хидрографије и морфолошке еволуције подземних крашких облика (др Раде Давидовић, Институт за географију Нови Сад, 2001). Током 2024. године, на иницијативу Планинарског удружења „Новска планина“, реализоване су активности чишћења наноса и дјелимичног уређења приступа, укључујући постављање сидришта, гелендера и степеница. Ове активности представљају почетни корак у унапређењу приступа локалитету, док би евентуално стављање пећине под формалну заштиту требало да се заснива на стручном вредновању њених природних вриједности. **Ведовачка јама**, смјештена у селу Ведовица, представља новије спелеолошко откриће на подручју општине. Према подацима о истраживањима спроведеним у јулу 2026. године од стране локалних спелеолога у сарадњи са Спелеолошким друштвом „Понир“ из Бање Луке, евидентирано је најмање 235 m проходних хоризонталних канала са почетном вертикалом дубине око 6 m. Локалитет одликују пећински накит, укључујући сталактите, сталагмите и пећинске завјесе, као и специфичне хидролошке и биолошке карактеристике. У пећини су описана два подземна језера бисернозелене боје, а евидентирано је и присуство шишмиша, инсеката и водених ракова. Степен ендемизма и друге биолошке карактеристике присутних организама захтијевају даља стручна истраживања. Према расположивим информацијама, овај објекат још није евидентиран у спелеолошком катастру, што указује на потребу за наставком истраживања и документовања његових природних вриједности.

Проширење мреже заштићених подручја и систематско евидентирање природних вриједности могу допринијети повезивању значајних станишта, очувању еколошке стабилности и стварању услова за развој мањих туристичких цјелина заснованих на очуваној природи. Истовремено, стручна документација о природним вриједностима и покретање поступака заштите могу повећати могућности за учешће у домаћим и међународним програмима и фондовима намијењеним очувању биодиверзитета, одрживом туризму и развоју зелене инфраструктуре.

У наредном стратешком периоду кључни изазови односиће се на јачање институционалних и финансијских капацитета управљача Парком природе „Уна“, унапређење међуопштинске и међуинституционалне сарадње, наставак истраживања природних локалитета и стручну процјену могућности њихове заштите. Дугорочни развојни приступ треба да обезбиједи равнотежу између очувања природних вриједности и њиховог одрживог коришћења, посебно кроз развој туризма, пољопривреде и услуга заснованих на природном насљеђу.

Борба против одлагања нуклеарног отпада на Трговској гори

Један од најзначајнијих спољних ризика за развој општине Нови Град представља намјера Републике Хрватске да радиоактивни отпад, укључујући и свој дио отпада из нуклеарне електране Кршко, складишти и трајно одлаже у некадашњем војном складишту Черкезовац на Трговској гори, у непосредној близини границе са Босном и Херцеговином. Планирана локација будућег Центра за збрињавање радиоактивног отпада удаљена је око 850 m ваздушне линије од територије општине Нови Град.

Иако се постројење не налази на територији Републике Српске, његова близина представља потенцијални ризик за животну средину, водне ресурсе, Парк природе „Уна“, пољопривредну производњу, туризам и квалитет живота становништва у пограничном подручју. Посебно се указује на могуће прекограничне утицаје на слив ријеке Уне, која представља један од најзначајнијих природних ресурса општине.

Општина Нови Град је, у сарадњи са институцијама Републике Српске и Босне и Херцеговине, током претходног периода активно учествовала у активностима усмјереним на заштиту интереса локалне заједнице. Покренути су правни, дипломатски и стручни механизми, укључујући рад експертских и правних тимова, учешће у поступцима који се воде у оквиру међународних конвенција, као и активности на оспоравању Студије утицаја на животну средину коју припрема Република Хрватска.

Без обзира на исход ових поступака, питање Трговске горе остаје један од кључних спољних фактора који може утицати на дугорочни развој општине. Потенцијално успостављање одлагалишта радиоактивног отпада могло би негативно утицати на развој туризма, пољопривреде, инвестициону атрактивност, вриједност природних ресурса и демографска кретања у пограничном подручју. Због тога је неопходно наставити институционалну сарадњу са надлежним органима Републике Српске и БиХ, активно учествовати у свим поступцима прекограничних процјена утицаја на животну средину и заступати интересе локалне заједнице у складу са међународним и домаћим правним оквиром.

Стратешки посматрано, питање Трговске горе представља пријетњу која није под директном контролом локалне самоуправе, али може имати значајне посљедице на остваривање развојне визије општине засноване на очуваној животној средини, одрживом туризму и производњи здраве хране. Управо због тога, континуирано праћење овог процеса и заступање интереса локалне заједнице остају један од важних приоритета у наредном стратешком периоду.

Енергетска ефикасност и смањење емисије CO_2

Енергетска ефикасност представља један од кључних предуслова одрживог развоја општине Нови Град, јер доприноси смањењу потрошње енергије, смањењу трошкова у јавном и приватном сектору, редукцији емисија гасова са ефектом стаклене баште и унапређењу квалитета животне средине. У претходном периоду реализован је низ активности усмјерених на рационалније коришћење енергије, прије свега кроз унапређење енергетске ефикасности јавне инфраструктуре.

Акциони план одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама (SECAP) општине Нови Град за период до 2030. године израђен је у оквиру глобалне иницијативе Споразума градоначелника за климу и енергију, уз подршку УНДП-а у БиХ и финансирање Зеленог климатског фонда (GCF). Основна сврха документа је дефинисање конкретних мјера за смањење емисија, повећање енергетске ефикасности и јачање отпорности локалне заједнице на климатске промјене.

Кључни циљ SECAP-а је смањење емисије гасова стаклене баште, првенствено CO_2, за најмање 40% до 2030. године у односу на базну годину. Поред мјера ублажавања климатских промјена, документ садржи и процјену рањивости кључних сектора, укључујући пољопривреду, водоснабдијевање и инфраструктуру, као и мјере адаптације на све учесталије екстремне временске појаве, попут суша, поплава и топлотних таласа.

У сектору зградарства и јавне расвјете предвиђене су мјере енергетске санације објеката кроз термоизолацију и замјену дотрајале столарије, као и свеобухватна модернизација јавне расвјете преласком на LED технологију. Ове мјере доприносе значајним уштедама у потрошњи електричне енергије и смањењу емисија CO_2 у јавном сектору. Додатно, планиране су субвенције за уградњу енергетски ефикасних система гријања у домаћинствима, са циљем постепене замјене фосилних горива.

Посебан акценат ставља се на развој обновљивих извора енергије, прије свега соларне енергије, кроз подстицање уградње фотонапонских система на објектима јавног и приватног сектора. У области саобраћаја, SECAP промовише развој одрживе мобилности, укључујући инфраструктуру за пјешачки и бициклистички саобраћај и мјере смањења емисија из друмског саобраћаја.

Значајан потенцијал за даље унапређење енергетске ефикасности постоји у јавним објектима, стамбеном сектору и привреди. Унапређење топлотне изолације, замјена система гријања, модернизација расвјете, примјена енергетски ефикасне опреме и веће коришћење обновљивих извора енергије могу значајно смањити потрошњу енергије и емисију CO_2.

Посебно важан сегмент представља декарбонизација сектора гријања, с обзиром да индивидуална ложишта на чврста горива представљају један од значајнијих извора емисија и локалног загађења ваздуха током грејне сезоне. Прелазак на еколошки прихватљиве енергенте, топлотне пумпе, биомасу и соларне системе представља кључни правац дугорочне трансформације енергетског сектора.

У наредном стратешком периоду неопходно је наставити системску имплементацију мјера енергетске санације јавне инфраструктуре, подстицати енергетску обнову приватних објеката, развијати инфраструктуру за обновљиве изворе енергије и јачати свијест грађана о рационалној потрошњи енергије. Ове активности директно доприносе смањењу емисије CO_2, повећању енергетске независности и остварењу циљева зелене транзиције општине Нови Град.

Циркуларна и зелена економија

Циркуларна и зелена економија представљају савремени развојни оквир усмјерен на ефикасно коришћење ресурса, смањење отпада и минимизирање негативних утицаја на животну средину. За разлику од традиционалног линеарног модела „узми–потроши–одбаци“, циркуларна економија тежи продужењу животног циклуса производа кроз поновну употребу, рециклажу, поправку и редизајн материјала.

Општина Нови Град посједује значајан потенцијал за развој циркуларне економије, заснован првенствено на расположивим природним ресурсима, структури привреде и постојећим токовима отпада. Највећи потенцијали препознају се у сектору шумарства и дрвопрераде, гдје се остаци производње могу користити за производњу биомасе, пелета и других енергетских извора, чиме се обезбјеђује пуније искоришћење сировина. Текстилна индустрија у Новом Граду има такође велики и још увијек неискоришћен потенцијал за транзицију на циркуларну и зелену економију кроз рециклажу кројног отпада из фабрика. Будући да је овај сектор већински извозно оријентисан, увођење зелених пракси и обновљивих извора енергије постаје кључни услов за опстанак на тржишту Европске уније.

Додатни потенцијал постоји у области управљања комуналним отпадом, кроз унапређење примарне селекције, развој система рециклаже и успостављање локалних или регионалних капацитета за сортирање и прераду секундарних сировина. Смањење количине отпада који завршава на депонији представља кључни предуслов за прелазак на одрживи модел управљања ресурсима.

Значајне могућности постоје и у пољопривреди, кроз коришћење органског отпада за компостирање и производњу природних ђубрива, као и у енергетском сектору кроз развој соларних система и енергетске ефикасности јавних и приватних објеката.

Развој циркуларне економије додатно може бити подстакнут кроз јачање локалног предузетништва, увођење зелених технологија и привлачење инвестиција у пројекте који омогућавају поновну употребу ресурса. Посебан значај има интеграција различитих сектора (енергетика, отпад, пољопривреда и индустрија), чиме се ствара затворени циклус коришћења ресурса.

Такође, Ријеке Уна и Сана, заједно са заштићеним подручјима попут Парка природе „Уна“, представљају савршену основу за развој зеленог туризма који минимално утиче на околину, а доноси економску корист.

У цјелини посматрано, циркуларна економија представља један од кључних развојних праваца који може допринијети економском расту, смањењу притиска на животну средину и повећању отпорности локалне привреде.

Зелена економија, као шири концепт, обухвата и енергетску транзицију ка обновљивим изворима енергије, унапређење енергетске ефикасности, одрживу пољопривреду и заштиту природних ресурса. Она истовремено доприноси економском развоју и смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште, посебно CO_2.

Кључни развојни потенцијали општине огледају се у могућности повезивања локалне привреде са системима рециклаже, развоју „зелених послова“, увођењу еколошких стандарда у пословање предузећа и коришћењу расположивих домаћих и међународних фондова за зелену транзицију. Посебан значај има и едукација становништва о одрживој потрошњи и одговорном управљању ресурсима.

Ризици од катастрофа/непогода

Општина Нови Град изложена је вишеструким природним и технолошким ризицима који по својој учесталости, интензитету и просторној распрострањености представљају значајан изазов за просторни развој, безбједност становништва и одржавање инфраструктурних система.

Поплаве представљају најизраженији хидролошки ризик. До њих долази усљед излијевања ријека Уне, Сане и њихових притока, као и бујичних токова након интензивних падавина. Посебно су угрожена низијска подручја уз водотокове. Историјски поплавни догађаји, нарочито 2014. и 2019.

године, указују на висок степен изложености. Поред природних фактора, ризик је појачан недовољно развијеном оборинском канализацијом, локалним проблемима одводње у падинским дијеловима насеља, као и повременим неадекватним повезивањем фекалне и оборинске канализације, што може довести до санитарних ризика. Иако постоје одређени водозаштитни објекти, уочена је потреба њихове модернизације, посебно пумпних и одводних капацитета.

Сеизмички ризик оцијењен је као умјерен до висок, с обзиром на регионални утицај активних бањалучког и петрињског расједа. Земљотреси магнитуде изнад 4,0 по Рихтеру могу изазвати оштећења, нарочито на старијем грађевинском фонду који није пројектован у складу са савременим сеизмичким стандардима. Иако су догађаји рјеђи, њихов потенцијални утицај на критичну инфраструктуру је значајан.

Клизишта и одрони представљају сталан геолошки ризик, условљен сложеном геолошком грађом терена (флишни, делувијални и неогени седименти) и нагибом терена. Активирање клизишта најчешће је повезано са дуготрајним падавинама, наглим отапањем снијега, али и антропогеним факторима као што су неконтролисана сјеча шума и изградња без адекватних геотехничких анализа. Посљедице се најчешће огледају у прекидима локалних саобраћајница и оштећењу инфраструктуре.

Екстремне временске појаве све су учесталије као посљедица климатских промјена. Олујни вјетрови, град и интензивне падавине узрокују значајне штете у пољопривреди, док дуготрајне суше и топлотни таласи негативно утичу на водне ресурсе и водоснабдијевање. Ови процеси повећавају укупну климатску рањивост општине.

Пожари, посебно на отвореном простору, представљају растући ризик. Најчешће настају у подручјима ниског растиња и запуштених површина. Додатни фактор ризика је депопулација руралних подручја, што доводи до смањене контроле терена и кашњења у откривању пожара, чиме се повећава њихово ширење и штетни утицај.

Радиолошке и нуклеарне опасности односе се на постојеће изворе јонизујућег зрачења (нпр. громобрани са радиоактивним изотопима), као и на потенцијалне прекограничне ризике у контексту планираних локација за збрињавање радиоактивног отпада у ширем региону. Иако је вјероватноћа инцидента ниска, потенцијалне посљедице би биле значајне.

Загађење воде, земљишта и ваздуха представља хроничан еколошки ризик. Главни извори су неадекватно управљање комуналним отпадом, депонија „Шуђа“ која нема пуне еколошке стандарде, постојање дивљих депонија, као и испуштање непречишћених отпадних вода у ријеке Уну и Сану. Ови фактори имају директан утицај на квалитет животне средине и јавно здравље.

Укупно посматрано, општина се суочава са комплексним системом ризика који захтијева интегрисан приступ управљању катастрофама, јачање превентивних мјера, модернизацију инфраструктуре и унапређење система раног упозоравања и реаговања.

Заштита животне средине и заштита од ризика природних непогода и катастрофа - ЗАКЉУЧАК:

Животна средина општине Нови Град у цјелини се одликује релативно очуваним природним квалитетом, прије свега захваљујући значајном учешћу шумских површина и одсуству крупних индустријских загађивача. Међутим, овај позитиван оквир није праћен адекватним степеном инфраструктурне и институционалне развијености, што представља кључно ограничење даљег унапређења стања.

Највећи притисци на животну средину потичу од недовољно развијене комуналне инфраструктуре, непостојања система пречишћавања отпадних вода, као и од неуређеног система управљања отпадом. Стање у сектору отпада карактеришу ограничена територијална покривеност, смањење количина секундарних сировина и економска неефикасност постојећег система рециклаже, уз проблеме постојеће депоније која не испуњава савремене еколошке стандарде.

Квалитет вода ријека Уне и Сане представља значајан развојни ресурс, али је изложен континуираном ризику услед испуштања непречишћених отпадних вода и недостатка систематског

мониторинга. Слично томе, квалитет земљишта у урбаним и пољопривредним зонама је под утицајем неконтролисаног коришћења агрохемикалија и присуства неуређених одлагалишта отпада.

Аерозагађење је ограничено по интензитету, али је присутно у виду емисија из индивидуалних ложишта и саобраћаја, што указује на потребу постепене енергетске транзиције и шире примјене мјера енергетске ефикасности. Истовремено, општина располаже значајним потенцијалом за развој зелене економије, посебно кроз коришћење биомасе, развој соларне енергије и унапређење одрживог туризма.

Природни ризици, посебно поплаве и клизишта, остају доминантан фактор угрожености простора, док додатни ризик представљају климатске промјене које повећавају учесталост екстремних временских појава. У институционалном смислу, ограничени капацитети надзора и контроле додатно отежавају ефикасно управљање животном средином.

У наредном периоду, кључни развојни приоритети треба да буду усмјерени ка јачању комуналне инфраструктуре, унапређењу система мониторинга, санацији депоније и развоју интегрисаног управљања отпадом, као и ка убрзању зелене транзиције у свим секторима. Истовремено, очување природних вриједности и смањење изложености ризицима од катастрофа представљају основне предуслове одрживог развоја општине Нови Град.

и) Стање просторно-планске документације и бесправна градња

Систем просторно-планског уређења општине Нови Град заснива се на Просторном плану општине за период 2009–2039. година, усвојеном 2018. године. Иако представља основни стратешки документ у области просторног развоја, значајан дио пратеће планске документације је застарјео, што ограничава ефикасно управљање простором и усмјеравање развоја.

Већина регулационих планова у урбаним и приградским насељима налази се у статусу потребе за ревизијом, док је за дио насеља неопходна израда нових планова. Посебан изазов представља недостатак планске документације за развојне и туристичке зоне у оквиру Парка природе „Уна“, укључујући планове посебне намјене, као и планове за уређење купалишта и кампинг туризма. Овај недостатак директно утиче на контролисано коришћење простора и развој инвестиција.

Табела 46: Листа просторно планске документација

Р.Б	Назив плана	Напомена
1.	Просторни план општине Нови Град до 2039. године	Важећи
2.	Регулациони план Индустријска зона "Пољавнице"	Потребна ревизија
3.	Регулациони план "Центар А"	Потребна ревизија
4.	Регулациони план "Центар Б"	Потребна ревизија
5.	Измјена и допуна регулационог плана "Центар"	Потребна ревизија
6.	Измјена регулационог плана посебног подручја "Бања Љешљани"	Потребна ревизија
7.	Регулациони план "Видорија"	Потребна ревизија
8.	Регулациони план насеља Реповац	Потребна ревизија
9.	Регулациони план насеља Јабланица	Потребна ревизија
10.	Регулациони план насеља Млакве	Потребна ревизија
11.	Регулациони план насеља Урије	Потребна ревизија
12.	Регулациони план насеља Лонџа	Потребна ревизија
13.	Регулациони план насеље Караково	Потребна израда
14.	Регулациони план насеља Грачани	Потребна израда
15.	Регулациони план Прекосање	Потребна израда
16.	Просторни план посебне намјене –Парк природе „Уна“	Потребна израда
17.	Регулациони план за купалишта на подручју Парка природе „Уна“	Потребна израда
18.	Регулациони план камп и кампинг туризма на подручју Парка природе „Уна“	Потребна израда

Извор: Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне дјелатност

Просторни развој општине карактерише висок ниво бесправне градње. Скупштина општине Нови Град је на 14. редовној сједници одржаној дана 30.10.2025. године, усвојила Информацију о стању бесправне градње за 2024. годину („Службени гласник Републике Српске“, број 10/25), у којој се процјењује да на територији општине има око 30% бесправно изграђених, дограђених и надограђених објеката, док се око 40% објеката користи без употребне дозволе. Проблем је израженији у

приградским и руралним подручјима, док се у ужем урбаном језгру најчешће јављају одступања од одобрених пројеката или привремени објекти са истеклим актима.

Посебно је уочен пораст бесправне градње на водном земљишту дуж десне обале ријеке Уне, што представља и просторни и еколошки ризик, с обзиром на близину водотока и осјетљивост природног окружења. Иако су инспекцијски органи у претходном периоду евидентирали постојеће стање и дјелимично сузбили нову нелегалну градњу, проблем и даље опстаје, првенствено због недовољне превенције и слабости у спровођењу контроле.

Укупно посматрано, стање просторно-планске документације и ниво бесправне градње указују на потребу хитне ревизије постојећих планова, израде недостајуће документације и јачања система урбанистичке контроле, како би се обезбиједио усклађен, одржив и законит просторни развој општине Нови Град.

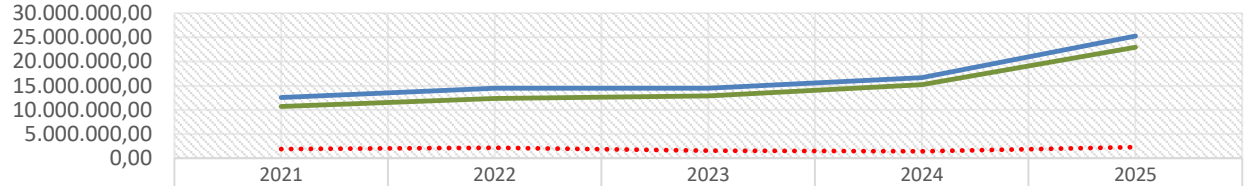
Стање просторно-планске документације и бесправна градња -ЗАКЉУЧАК:

Стање просторно-планске документације у општини Нови Град карактерише дјелимична застарјелост и недовољна покривеност кључних развојних подручја, што ограничава квалитетно управљање простором и усмјеравање будућег развоја. Истовремено, висок ниво бесправне градње, посебно у приградским и руралним зонама, указује на слабости у контроли и спровођењу планске документације. У наредном периоду приоритет треба бити ревизија постојећих и израда недостајућих планова, уз јачање урбанистичке контроле и досљедну примјену прописа.

ј) Анализа Буџета општине и пројекција финансијских средстава потребних за имплементацију стратегије

Анализа буџетских података за период 2021–2025 показује стабилан раст укупних буџетских прихода и расхода, уз континуирано остваривање буџетског суфицита у свим посматраним годинама. У периоду 2021–2024 раст је постепен и фискално уравнотежен, док 2025. годину биљежи значајнији номинални раст буџета, што је резултат укључивања ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град у систем локалног трезора.

Графикон 23: Кретање буџетских прихода и расхода Општине Нови Град у периоду 2021 – 2025. година



	2021	2022	2023	2024	2025
Приходи	12.539.896,00	14.470.062,00	14.461.948,00	16.634.330,00	25.258.168,00
Расходи	10.669.662,00	12.321.720,00	12.873.156,00	15.205.610,00	22.931.337,00
Суфицит	1.870.234,00	2.148.342,00	1.588.792,00	1.428.720,00	2.326.831,00

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета за 2021., 2022, 2023.,2024. и 2025.г.

Просјечан приход буџета у посматраном периоду износи 16.672.880,80 КМ тако да са постојећом законском легислативом и у наредном периоду можемо очекивати приходе преко петнаест милиона КМ у Буџету. Просјечни порески приход за посљедњих пет година износи 12.197.651,60 КМ, просјечни непорески приход износи 2.772.747,40 КМ, просјек грантова износи 132.679,00 КМ, док просјек трансфера између буџетских јединица износи 1.569.802,80 КМ.

Табела 47: Структура и кретање реализованих буџетских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године

ПРИХОДИ	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Порески приходи	9.761.352,00	11.341.636,00	11.365.147,00	13.517.311,00	15.002.812,00
Непорески приходи	1.747.703,00	1.438.034,00	1.504.544,00	1.471.713,00	7.701.743,00
Грантови	92.565,00	108.571,00	377.733,00	69.791,00	14.735,00
Трансфери између буџетских јединица	938.276,00	1.581.821,00	1.214.524,00	1.575.515,00	2.538.878,00
Укупни буџетски приходи	**12.539.896,00**	**14.470.062,00**	**14.461.948,00**	**16.634.330,00**	**25.258.168,00**

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета за 2021., 2022, 2023.,2024. и 2025.г.

Структура прихода показује доминацију пореских прихода, који у цијелом периоду чине око 75–80% укупних прихода. Највећи дио пореских прихода чине индиректни порези прикупљени преко Управе за индиректно опорезивање, што указује на високу зависност општине од макроекономских кретања и система расподјеле јавних прихода са виших нивоа власти.

Непорески приходи су до 2024. године релативно стабилни, док у 2025. години биљеже нагли раст усљед укључивања прихода ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град у Буџет општине, који су претежно намјенског карактера.

Табела 48: Структура и кретање реализованих пореских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године

ПОРЕСКИ ПРИХОДИ	2021	2022	2023	2024	2025
Индиректни порези прикупљени преко УИО	8.755.602,00	10.147.844,00	9.994.490,0	11.843.707,00	13.182.040,00
Порези на лична примања и приходи од самосталних дјелатности	439.298,00	551.109,00	724.455,00	1.018.711,00	1.142.524,00
Порези на имовину	523.619,00	553.177,00	569.237,00	569.612,00	539.041,00
Приходи од пореза на доходак и добит	00,00	23,00	00,00	00,00	00,00
Порези на промет производа и услуга	2.039,00	821,00	1,00	00,00	00,00
Остали порески приходи	40.794,00	88.662,00	76.965,00	85.281,00	139.206,00
Укупни порески приходи	**9.761.352,00**	**11.341.636,00**	**11.365.147,00**	**13.517.311,00**	**15.002.812,00**

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета за 2021., 2022, 2023.,2024. и 2025.г.

У периоду 2021–2025. године порески приходи Општине Нови Град биљеже континуиран раст, са 9,76 милиона КМ у 2021. години на 15,0 милиона КМ у 2025. години, што представља повећање од 53,7%. Највеће учешће у структури прихода имају индиректни порези прикупљени преко Управе за индиректно опорезивање БиХ, који чине око 88% укупних пореских прихода и представљају главни покретач њиховог раста. Значајно повећање забиљежено је и код пореза на лична примања и прихода од самосталних дјелатности, који су у односу на 2021. годину порасли за више од 160%, првенствено као посљедица раста плата и личних доходака.

Табела 49: Структура и кретање реализованих непореских прихода Општине Нови Град, у КМ, за период од 2021-2025.године

НЕПОРЕСКИ ПРИХОДИ	2021	2022	2023	2024	2025
Накнаде, таксе и приходи од пружања јавних услуга	1.507.085,00	1.239.363,00	1.292.616,00	1.313.495,00	7.440.889,00
Приходи од финансијске и нефинансијске имовине и позитивних курсних разлика	158.159,00	151.302,00	116.293,00	106.111,00	185.483,00
Новчане казне	9.873,00	26.208,00	28.292,00	17.903,00	18.240,00
Приходи од финансијске и нефинансијске имовине и трансакција размјене између или унутар јединица власти	00,00	00,00	00,00	00,00	6.433,00
Остали непорески приходи	72.586,00	21.161,00	67.343,00	34.204,00	50.698,00
Укупни непорески приходи	**1.747.703,00**	**1.438.034,00**	**1.504.544,00**	**1.471.713,00**	**7.701.743,00**

Извор: Службени гласници општине Нови Град- извјештаји о извршењу Буџета за 2021., 2022, 2023.,2024. и 2025.г.

Кредитна задуженост и кредитни потенцијал

Стање дуга[17] Општине Нови Град по кредитима код банака и Министарства, и по обвезницама, на дан 31.12.2025. године, износи укупно 10.912.030,12 КМ, главница 9.241.585,82 КМ и камата 1.670.444,30 КМ. Издаци за отплату дугова у 2025. години остварени су у износу од 1.221.554,00 КМ.

У условима стабилних буџетских прихода и редовног суфицита, општина има могућност додатног задуживања, али искључиво у функцији капиталних и дугорочно одрживих пројеката.

Евентуално додатно задуживање може представљати допунски извор финансирања појединачних капиталних пројеката, али ће његов обим бити утврђиван у складу са законским ограничењима, кредитном способношћу Општине, условима конкретног финансијског аранжмана и способношћу редовног сервисирања постојећих и нових обавеза.

[17] Извјештај о стању дуга и издатим гаранцијама Општине Нови Град на дан 31.12.2025.г.- Службени Гласник РС број: 31/26

Осврт на финансирање током претходног периода имплементације стратегије

Од укупно 52.576.751,39 КМ планираних у периоду од 2021-2025. године за имплементацију Стратегије, реализовано је 51.806.859,94 КМ или 98,54%. Структура планираних средстава је предвиђала финансирање од 51,56% (27.110.401,39 КМ) из буџета и финансирање из екстерних извора од 48,44% (25.466.350,00 КМ).

Када је ријеч о структури реализованих средстава у периоду од 2021.-2025.године, вриједност од 25.011.740,55 КМ је реализована из општинског буџета (92,26% у односу на план) док је 26.795.119,44 КМ реализовано из екстерних извора (105,22% у односу на план).

При анализи кретања и структуре реализованих средстава кроз реализацију Стратегије уочава се значајно повећање укупне вриједности инвестиција у посљедњим годинама посматраног периода. Овај раст није искључиво посљедица повећања стварних инвестиционих активности, већ и промјене методолошког оквира извјештавања. Од 2023. године спроведбени документи општине се израђују на основу Уредбе о спроведбеним документима у Републици Српској. У складу са новом методологијом, значајан дио буџетских расхода који се односи на текуће активности, укључујући одређена социјална давања и трансфере, формално се повезује са стратешким мјерама. Ово је довело до статистичког ширења обухвата „стратешких“ расхода, што је утицало на повећање укупне приказане реализације стратегије, иако дио тих средстава по својој економској природи нема директан развојни карактер.

Такође, према подацима о реализацији Стратегије за 2025. годину, укупна реализација екстерних извора финансирања износила је 150,86%, што је у великој мјери посљедица повећаних трансфера са републичког нивоа, који су достигли 272,99% реализације. Ови трансфери имају претежно социјални и оперативни карактер, те не представљају директно развојна средства, али су значајно допринијели стабилности буџета и подршци становништву и привреди. Истовремено, реализација донаторских и грант средстава износила је 16,73%, што указује на ограничену доступност међународних развојних фондова. Узроци се огледају у институционалним и политичким факторима у БиХ, успореном европском путу, смањеној доступности ЕУ фондова, као и рестриктивнијем приступу појединих међународних донатора. Такође, високи административни захтјеви, обавезе суфинансирања и недовољна припремљеност дијела пројектне документације додатно су утицали на ограничен обим развојних грантова.

Анализа реализације Плана капиталних инвестиција (ПКИ) у периоду од 2021–2025.године показује укупну инвестициону активност у износу од 14.510.146,07 КМ, при чему је 8.249.602,51 КМ финансирано из буџета општине, а 6.260.543,56 КМ из екстерних извора. У структури финансирања уочава се релативно уравнотежен однос, уз доминацију буџетских средстава (око 57%), што указује на стабилан интерни капацитет за финансирање капиталних улагања, али и значајну улогу екстерних извора (око 43%) у одржавању инвестиционог обима. Укупно посматрано, ПКИ показује висок ниво институционалне способности за припрему и реализацију пројеката, али и изражену осјетљивост на кретања екстерних извора, што је кључна импликација за планирање инвестиционог оквира у периоду 2027–2033.

Укупна средства која су реализована у периоду од 2021-2025.године кроз имплементацију Стратегије и Плана капиталних инвестиција износе 66.316.915,09, односно просјечно 13.263.383,018 годишње (6.652.250,57 КМ из Буџета и 6.611.132,44 КМ из екстерних извора финансирања).

Табела 50: Преглед реализованих финансијских средстава за имплементацију Стратегије развоја и Плана капиталних инвестиција (ПКИ) по годинама: од 2021-2025. године:

	Реализовано из буџета КМ		**Реализовано из екстерних извора КМ**		**УКУПНО**
Година	Стратегија	ПКИ	Стратегија	ПКИ	
2021	432.239,00	583.028,00	1.626.442,00	314.173,00	**2.955.882,00**
2022	653.041,45	1.318.645,59	2.352.050,11	2.080.098,63	**6.403.835,78**
2023	3.882.536,16	2.152.915,54	5.741.277,09	2.297.038,63	**14.073.767,42**
2024	11.177.436,04	2.714.263,63	3.788.187,41	1.132.622,73	**18.812.509,81**
2025	8.866.397,72	1.480.749,75	13.287.162,04	436.610,57	**24.070.920,08**
УКУПНО	**25.011.650,37**	**8.249.602,51**	**26.795.118,65**	**6.260.543,56**	**66.316.915,09**

Извор података: Извјештај о реализацији Стратегије развоја за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025.годину, Информација о реализацији Програма инвестиционих улагања на подручју општине Нови Град за 2021., 2022., 2023., 2024. и 2025.годину

Прогноза могућности финансирања приоритета стратегије развоја

Прогноза финансирања Стратегије за наредни период припремљена је узимајући у обзир:

- Тренд издвојених средстава за реализацију Стратегије у периоду 2021-2025. године;

- Тренд издвојених средстава за капиталне пројекте и остале инвестиционо значајне пројекте;
- Буџет општине за текућу 2026. годину и смјернице садржане у Документу оквирног буџета Републике Српске за период 2026-2028. година;
- Очекивана допунска средства из осталих екстерних извора;
- умјерен раст индикативног финансијског оквира од приближно 3–4% годишње;
- Ограничења у погледу акумулираних обавеза и задужености као и других ризика.

Према Документу оквирног буџета Републике Српске за период 2026-2028. године, у наредном периоду се очекује раст прихода јединица локалне самоуправе за око 5% годишње, и то пореских прихода за око 6% годишње и непореских прихода за око 3% годишње.

Табела 51: Пројекција прихода јединица локалне самоуправе у периоду 2026-2028. година (у мил.КМ)

Категорија прихода	2026.	2027.	2028.	Раст 2027/2026 (%)	Раст 2028/2027 (%)	УКУПАН РАСТ 2028/2026 (%)
УКУПНИ ПРИХОДИ (I+II+III+IV)	**1.398,6**	**1.465,7**	**1.537,2**	**+4,80%**	**+4,88%**	**+9,91%**
I Порески приходи	**879,8**	**935,0**	**989,8**	**+6,27%**	**+5,86%**	**+12,50%**
1. Приходи од индиректних пореза	683,4	726,7	769,0	+6,34%	+5,82%	**+12,52%**
2. Приходи од директних пореза	164,4	173,1	182,8	+5,29%	+5,60%	**+11,19%**
3. Остали порези	32,0	35,2	38,0	+10,00%	+7,95%	**+18,75%**
II Непорески приходи	**391,3**	**404,2**	**417,7**	**+3,30%**	**+3,34%**	**+6,74%**
III Грантови	**16,5**	**16,5**	**16,5**	0,00%	0,00%	**0,00%**
IV Трансфери изм. буџ. јединица	**111,0**	**110,0**	**113,3**	-0,90%	+3,00%	**+2,07%**

Извор: Документ оквирног буџета Републике Српске за период 2026-2028. година, јуни 2025.г.

Прогноза могућности финансирања приоритета стратегије из буџета

Анализа тренда суфицита, структуре расхода и инвестиционе активности указује да општина располаже ограниченим, али стабилним интерним развојним капацитетом.

На основу периода 2021–2025, реални годишњи капацитет буџета за финансирање развојних приоритета може се проценити на: **1,8 – 2,3 милиона КМ годишње** слободних средстава за инвестиционе и развојне пројекте.

Укупни потенцијал буџета за финансирање стратегије (укључујући суфинансирање пројеката, капиталне издатке и програмске активности) креће се у распону од **5,5 – 6,5 милиона КМ годишње**, али уз напомену да значајан дио тих средстава има текући или законски обавезујући карактер (социјална давања, трансфери, редовно функционисање система).

Стога, буџет представља стабилан извор финансирања, али не и довољан за самосталну имплементацију развојних приоритета већег обима.

Када су у питању екстерни извори финансирања, у наредном стратешком периоду екстерни извори финансирања представљају кључни фактор реализације развојних приоритета. Очекује се да ће најзначајнији извори бити средства Владе Републике Српске, као и средства Европске уније кроз текући *Инструмент претприступне помоћи* (Instrument for Pre-accession Assistance –IPA III) за период 2021–2027. године и наредни *Вишегодишњи финансијски оквир ЕУ за период 2028–2034.* године (Multiannual Financial Framework -MFF), гдје ће се финансирање заснивати на интегрисаном моделу условљености спровођењем реформи и владавине права. У складу са тим, приступ екстерним изворима финансирања у наредном стратешком периоду директно ће зависити од институционалне спремности за имплементацију приоритета ЕУ, односно пројеката у областима зелене транзиције, енергетске ефикасности и дигитализације. Такође, очекује се значајна финансијска подршка кроз *План раста за Западни Балкан*, који је ЕУ креирала за подршку капиталним инфраструктурним и привредним пројектима. Међутим, стварно повлачење ових средстава у наредном периоду директно је условљено тиме да домаће власти у потпуности усвоје и спроведу мјере из Реформске агенде. Значајан извор суфинансирања представљаће и средства *Оквира за инвестиције на Западном Балкану* (WBIF), као главне платформе која комбинује бесповратна грант средства Европске уније са повољним кредитима међународних финансијских институција. Овај оквир ће бити кључан за реализацију великих капиталних пројеката у областима транспортне инфраструктуре, енергетске транзиције и заштите животне средине.

Поред средстава Европске уније, значајан извор финансирања биће развојни фондови билатералних донатора који дјелују у Босни и Херцеговини, са нагласком на *Шведску развојну агенцију (SIDA), Њемачко друштво за међународну сарадњу (GIZ)*, *Развојни програм Уједињених нација (UNDP)*, *Међународни фонд за развој пољопривреде (IFAD)*, *Међународну организација рада (ILO)*, те

финансијски аранжмани међународних финансијских институција, првенствено *Свјетске банке, Европске банке за обнову и развој (EBRD) и Европске инвестиционе банке (EIB)*.

На основу досадашњих трендова и очекиваног раста доступних фондова, **пројекција задржава структуру финансирања од приближно 40% из буџетских и 60% из екстерних извора**.То значи да се годишње може очекивати између 8,5 и 10 милиона КМ екстерних средстава, уз благи раст у посматраном периоду. Да би се планирани износ од **108.500.000,00 КМ** у периоду 2027–2033. године у потпуности искористио за развојне приоритете, препоручује се успостављање **фонда за суфинансирање развојних пројеката**. Овај фонд би обезбиједио стабилна средства за учешће Општине у пројектима који се финансирају из фондова Европске уније, међународних организација и домаћих извора финансирања. На овај начин би се повећала способност Општине да привуче додатна екстерна средства и обезбиједи континуитет у реализацији стратешких приоритета.

Укупан индикативни финансијски оквир за реализацију Стратегије креће се од 13,85 милиона КМ у 2027. години до 17,15 милиона КМ у 2033. години, уз просјечно годишње издвајање од око 15,5 милиона КМ, при чему би екстерни извори чинили 60–70% укупних улагања. Ова структура јасно указује да ће успјех имплементације стратегије у великој мјери зависити од капацитета општине за припрему и реализацију развојних пројеката.

Табела 52: Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2027.-2033. године

Извори финансирања Стратегије	**ОКВИРНА ПРОЦЈЕНА ПО ГОДИНАМА (КМ)**							**УКУПНО (КМ)**
	2027	**2028**	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	
Буџет општине (КМ)	5.500.000	5.700.000	5.900.000	6.100.000	6.300.000	6.500.000	6.700.000	**42.700.000**
Из екстерних извора (Буџет РС, виши нивои власти, ЈП и установе, кредити и приватни извори, ЈПП, ЕУ фондови, донатори), КМ	8.350.000	8.700.000	9.050.000	9.400.000	9.750.000	10.100.000	10.450.000	**65.800.000**
УКУПНО	**13.850.000**	**14.400.000**	**14.950.000**	**15.500.000**	**16.050.000**	**16.600.000**	**17.150.000**	**108.500.000**

Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2027.-2033. године израђен је на основу реализације стратегије у периоду од 2021–2025. године (просјек 13,26 милиона КМ годишње), с тим да пројекција задржава структуру финансирања приближно 40% буџет / 60% екстерни извори, што је у складу са трендом раста учешћа екстерних средстава у укупним инвестицијама, уз умјерен раст од око 3–5% годишње.

Преглед процјене по главним изворима финансирања за период 2027–2033. године израђен је на основу анализе извршења буџета општине у периоду 2021–2025, при чему су као кључни параметри коришћени просјечни годишњи раст укупних буџетских прихода (око 6–10%), стабилан ниво буџетског суфицита у распону од приближно 1,4 до 2,3 милиона КМ, те учешће капиталних издвајања у укупном буџету које у просјеку износи око 18–25%. Поред тога, у анализу је укључена структура прихода у којој порески приходи учествују са око 65–70%, непорески са 8–12%, док трансфери и грантови чине око 15–25% укупних прихода, уз значајне годишње осцилације.

Такође, процјена екстерних извора заснована је на учешћу екстерних извора у претходном периоду, које у укупној реализацији инвестиционих активности износи приближно 45–55%, уз уочене екстремне варијације у појединим категоријама (нпр. висока реализација републичких трансфера преко 270% у односу на план, насупрот ниској реализацији донаторских средстава од око 15–20%). Додатно, узето је у обзир да су екстерни извори високо зависни од спољних фактора, укључујући макроекономске услове, приступ ЕУ фондовима и политичко-институционални контекст, што оправдава примјену сценарија раста од приближно 3–6% годишње.

На крају, процјена је коригована у складу са методолошким оквиром који се примјењује од 2023. године, гдје се шири дио буџетских расхода повезује са стратешким циљевима, што повећава обухват стратешки релевантних средстава, али не и реално расположиви развојни фискални простор.

Табела 53: Приједлог оквирне расподјеле финансирања по секторима, за период 2027.-2033. године у КМ

Сектор	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Укупно 2027–2033
Економски сектор	4.850.000	5.050.000	5.250.000	5.450.000	5.650.000	5.850.000	6.050.000	**38.150.000**
Друштвени сектор	4.000.000	4.150.000	4.300.000	4.400.000	4.500.000	4.550.000	4.450.000	**30.350.000**
Сектор заштите животне средине	5.650.000	5.800.000	5.700.000	5.650.000	5.700.000	5.700.000	5.800.000	**40.000.000**
УКУПНО (КМ)	**14.500.000**	**15.000.000**	**15.250.000**	**15.500.000**	**15.850.000**	**16.100.000**	**16.300.000**	**108.500.000**

У складу са укупним финансијским оквиром стратегије од **108.500.000 КМ** за период 2027–2033, секторска расподјела је усклађена пропорционално са историјском структуром улагања и реалним капацитетима финансирања из буџетских и екстерних извора. Оквирна расподјела финансирања за период 2027–2033. године заснована је на приоритетима Стратегије развоја, развојним потребама Општине и очекиваним могућностима финансирања. Од укупно планираних 108.500.000 КМ, највећи износ од 40.000.000,00 КМ (36,9%) односи се на сектор заштите животне средине. Високо учешће овог сектора условљено је тиме што он обухвата не само мјере заштите животне средине, већ и значајне инфраструктурне инвестиције, прије свега водоснабдијевање, канализацију, путну инфраструктуру, управљање отпадом и заштиту од поплава. За економски сектор планирано је 38.150.000,00 КМ (35,2%), а за друштвени сектор 30.350.000,00 КМ (28,0%).

Предвиђена је постепена динамика раста издвајања по годинама, уз могућност прилагођавања реализације расположивим буџетским средствима и обезбијеђеним средствима из екстерних извора.

Напомене/образложење:

Из Буџета општине Нови Град	**Документ оквирног буџета Републике Српске за период 2026-2028. година:** - Пројектован је укупан кумулативни раст прихода ЈЛС у Републици Српској од 9,91% до 2028. године; - Приходи од индиректних пореза (УИО)- раст за12,52% у периоду од 2026-2028.г., - Директни порези –раст за 11,19% у периоду од 2026-2028.г., - Непорески приходи- растза 6,74% у периоду од 2026-2028.г.
Из екстерних извора (Буџет РС, виши нивои власти, ЈП и установе, кредити и приватни извори, ЈПП)	- **Институционална подршка виших нивоа**, прогнозира се наставак стабилних јавних инвестиција кроз пројекте министарстава Републике Српске и Савјета министара БиХ (суфинансирање локалне инфраструктуре) - **Допунски кредитни потенцијал**: на основу редовног буџетског суфицита, општина има простор за контролисано кредитно задуживање (до 10–20% инвестиционог оквира) за капиталне пројекте, - **Приватни капитал и ЈПП**: планира се веће укључивање приватних инвеститора кроз моделе јавно-приватног партнерства (ЈПП), нарочито у уређење пословних зона и комуналне услуге
Из екстерних извора (ЕУ фондови, донатори)	- **Влада Републике Српске**: суфинансирање пројеката кроз јавне позиве министарстава и путем Програма јавних инвестиција Републике Српске, са фокусом на развој локалне комуналне инфраструктуре, подршку пољопривреди и запошљавању. - **IPA III (2021–2027) и нови MFF (2028–2034):** за пројекте дигиталне трансформације, зелене транзиције, конкурентности привреде и иновација, те за пројекте прекограничне сарадње, - **План раста за Западни Балкан**: под условом испуњавања мјера из Реформске агенде, БиХ се отвара приступ значајним средствима ЕУ у области зелене и дигиталне транзиције, развој приватног сектора, отварање нових радних мјеста и модернизацију економије, развоја образовања и социјалне сигурности грађана, те владавину права. - **Оквир за инвестиције на Западном Балкану (WBIF):** главни приоритети обухватају изградњу кључне транспортне мреже, прелазак на обновљиве изворе енергије, развој еколошке инфраструктуре (водоснабдијевање и отпадне воде), ширење широкопојасног интернета, те модернизацију социјалног и приватног сектора. - **Шведска развојна агенција (SIDA):** главни приоритети су подршка економској интеграцији са ЕУ кроз развој тржишне економије, јачање демократије, људских права и владавине права, те унапређење заштите животне средине и климатских акција. - **Њемачко друштво за међународну сарадњу (GIZ**): техничка подршка за увођење енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије, унапређење економске конкурентности кроз зелену и дигиталну транзицију, те прилагођавање локалног стручног образовања потребама тржишта рада. - **Развојни програм Уједињених нација (UNDP**): главни приоритети обухватају подршку инклузивном и одрживом локалном развоју, јачање отпорности заједница на климатске промјене и природне катастрофе кроз Зелени климатски фонд (GCF), те унапређење добре управе и социјалне инклузије на свим нивоима власти. - **Међународни фонд за развој пољопривреде (IFAD)** за пројекте руралног развоја и унапређења пољопривредне конкурентности, са фокусом на суфинансирање бизнис планова

	локалних кластера, подршку стартап предузећима за младе и жене на селу, те изградњу пратеће јавне инфраструктуре која директно повезује домаће произвођаче са тржиштем. - **Међународна организација рада (ILO):** подршка реформи тржишта рада кроз унапређење радних права и социјалног дијалога, промоцију програма за достојанствен рад и запошљавање младих, те јачање заштите на раду и социјалне сигурности. - **Свјетска банка:** пројекти отпорности пољопривредног сектора, структурне реформе у здравственом и социјалном сектору, те за пројекте модернизације јавних предузећа и инфраструктуре. - **Европска банка за обнову и развој (EBRD):** подршка зеленој транзицији кроз декарбонизацију и еколошку урбану инфраструктуру, унапређење конкурентности приватног сектора путем дигитализације, те изградњу одрживих регионалних саобраћајних и енергетских веза - **Европска инвестициона банка (EIB):** дугорочно кредитирање макро-инфраструктурних пројеката, подршку климатским акцијама кроз одрживи транспорт и заштиту животне средине, те омогућавање повољних кредитних линија за развој и запошљавање у малим и средњим предузећима.
Ризици за фискалне пројекције	- **Условљеност међународних фондова**: највећи фискални ризик представља кашњење у спровођењу реформи из Реформске агенде, што може довести до трајног губитка или замрзавања средстава из Плана раста ЕУ и ИПА фондова. - **Промјене у глобалним ланцима снабдијевања**: флуктуације цијена енергената и грађевинског материјала на свјетском тржишту могу значајно поскупити капиталне инфраструктурне пројекте и прекорачити планиране буџетске оквире. - **Заоштравање услова кредитирања**: пораст каматних стопа на међународном финансијском тржишту може повећати трошкове сервисирања постојећих и нових кредитних аранжмана код међународних финансијских институција (ЕБРД, ЕИБ, Свјетска банка). - **Нестабилност индиректних пореза:** осцилације у приходима од ПДВ-а и акциза, који зависе од домаће потрошње и макроекономских кретања на нивоу БиХ, директно утичу на обим средстава која се дозначују са нивоа ентитета. - **Ограничен локални буџетски капацитет**: недостатак властитих прихода за обавезно суфинансирање (грант услове) може онемогућити повлачење великих донаторских средстава од међународних партнера, - **Демографски притисци и одлив радне снаге**: смањење броја становника и одлазак квалификоване радне снаге негативно утичу на наплату директних пореза и доприноса, док истовремено повећавају притисак на фондове социјалне и здравствене заштите. - **Инфлаторни притисци на јавну потрошњу:** трендови раста плата у јавном сектору и материјалних трошкова условљени инфлацијом могу умањити оперативни буџетски суфицит предвиђен за капиталне инвестиције. - **Развој других догађаја** (елементарне непогоде и др.)- због потребе за хитном санацијом инфраструктуре и компензацију штета, може доћи до привременог заустављања финансирања редовних развојних пројеката.

2.2. SWOT анализа и стратешко фокусирање

а) Преглед унутрашњих и спољних фактора – SWOT анализа

СНАГЕ +	СЛАБОСТИ –
+ Повољан геостратешки и саобраћајни положај у пограничном простору, постојање путне и жељезничке инфраструктуре и граничног прелаза, те потенцијал за развој логистике и прекограничне сарадње. + Очувана природна средина и значајни природни ресурси: ријеке Уна и Сана, шуме, пољопривредно земљиште, минералне сировине и термоминерални извори, Парк природе „Уна“ и разноврсно природно насљеђе са потенцијалом за очување биодиверзитета и развој одрживог туризма. + Развијена индустријска зона, присуство извозно оријентисаних привредних субјеката и постојање специјализованих производних капацитета. + Повољан институционални оквир за инвестирање, BFC SEE сертификат и развијени механизми локалне подршке привреди. + Традиција пољопривредне производње и развијени капацитети прехрамбене индустрије, уз потенцијал за унапређење локалних производа и развој ланаца вриједности. + Значајни туристички потенцијали засновани на природном и културно-историјском насљеђу, водним ресурсима, бањским потенцијалима и могућностима за развој активног туризма. + Расположива јавна и приватна имовина са потенцијалом за активирање нових инвестиција и развој привредних и услужних дјелатности. + Развијена мрежа образовних, здравствених, социјалних, културних и спортских установа и организација. + Успостављени организациони и институционални капацитети локалне управе, постојеће дигиталне јавне услуге, примијењени системи квалитета и развијена сарадња са цивилним сектором. + Успостављен систем водоснабдијевања, организовано управљање отпадом и постојање стратешког оквира за енергетску транзицију и климатску адаптацију кроз SECAP.	- Неповољна демографска кретања, укључујући депопулацију, старење становништва и одлив младих и радно способних лица. - Недостатак квалификоване радне снаге и неусклађеност понуде знања и вјештина са потребама локалне привреде. - Недовољна диверзификација привреде, ограничена додата вриједност дијела производње и технолошка застарјелост појединих привредних капацитета. - Недовољно развијена предузетничка инфраструктура и ограничени услови за покретање и развој нових пословних активности. - Недовољна повезаност пољопривредне производње са прерађивачким капацитетима, туризмом и тржиштем, уз ограничену активност пољопривредних задруга. - Недовољно развијена туристичка инфраструктура, ограничени смјештајни капацитети и недовољно развијени и тржишно позиционирани туристички производи веће додате вриједности. - Неактивни или недовољно искоришћени објекти и ресурси од развојног значаја, укључујући бању Љешљани, хотел, аутобуску станицу и објекат на стадиону „Млакве“. - Ограничени кадровски капацитети у појединим областима здравствене и социјалне заштите, смањење броја ученика и потреба за модернизацијом дијела јавне инфраструктуре. - Недовољна дигитализација управних процеса и ограничено коришћење електронских јавних услуга. - Недовољно развијена комунална и еколошка инфраструктура, посебно у области канализације, пречишћавања отпадних вода, селекције и рециклаже отпада и енергетске ефикасности, уз ограничене кадровске и финансијске капацитете за управљање заштићеним подручјима и праћење стања природних ресурса.
ПРИЛИКЕ +	**ПРИЈЕТЊЕ –**
+ Могућност реализације и унапређења стратешких саобраћајних пројеката, укључујући ауто-пут, ревитализацију Унске пруге, пројекат Gateway Добрљин и унапређење граничне инфраструктуре. + Привлачење домаћих и страних инвестиција и технолошка модернизација индустрије, са фокусом на производњу и услуге веће додате вриједности. + Развој предузетништва, ИКТ сектора, стручних услуга и иновативних пословних модела. + Одрживо коришћење природних и културно-историјских ресурса кроз развој бањског, еколошког, активног и гастрономског туризма, уз истраживање и валоризацију природних локалитета и покретање иницијатива за проширење мреже заштићених подручја. + Јаче повезивање пољопривреде, прерађивачке индустрије, туризма и локалних произвођача кроз развој локалних брендова, заједнички наступ на тржишту и кратке ланце снабдијевања. + Коришћење домаћих, европских и међународних извора финансирања за развој инфраструктуре, заштиту животне средине, зелену транзицију и дигитализацију.	- Наставак депопулације и старења становништва, уз смањење расположиве радне снаге и слабљење развојних капацитета локалне заједнице. - Даље слабљење производне базе и отежано привлачење инвестиција у условима изражене конкуренције других градова и општина. - Наставак одлива квалификованих кадрова и продубљивање недостатка радне снаге у кључним привредним и јавним дјелатностима. - Климатске промјене и повећање ризика од поплава, клизишта и екстремних временских појава. - Потенцијални негативни утицаји планираног одлагања радиоактивног отпада на Трговској гори на животну средину, здравље становништва и развојне потенцијале пограничног подручја. - Недовољна доступност финансијских средстава за реализацију великих инфраструктурних и еколошких пројеката. - Раст трошкова усклађивања са климатским, еколошким и енергетским стандардима, посебно за привредне субјекте са ограниченим инвестиционим капацитетима.

+ Развој обновљивих извора енергије, унапређење енергетске ефикасности и примјена принципа циркуларне економије. + Унапређење прекограничне сарадње и јачање економских веза са дијаспором ради подстицања инвестиција, размјене знања и развоја пословања. + Могућност унапређења водне и комуналне инфраструктуре, изградње система за пречишћавање отпадних вода и модернизације управљања отпадом уз подршку доступних фондова. + Развој партнерстава јавног, приватног и цивилног сектора кроз заједничке пројекте, међуопштинску сарадњу и нове моделе управљања локалним развојем.	- Кашњење у реализацији великих инфраструктурних пројеката и могуће продубљивање развојних разлика у региону. - Повећање притисака на природне ресурсе, квалитет вода и земљишта и осјетљиве природне екосистеме усљед загађења, неодговарајућег управљања и климатских промјена. - Раст потреба за здравственом и социјалном заштитом усљед старења становништва и промјена у демографској структури.

САЖЕТАК SWOT АНАЛИЗЕ

SWOT анализа развоја Општине Нови Град указује на постојање значајних развојних потенцијала, али и структурних ограничења која захтијевају усмјерено, координисано и дугорочно дјеловање. Најважније снаге општине произилазе из њеног геостратешког и саобраћајног положаја у пограничном простору, природних ресурса, индустријске традиције, развијене пољопривредне и прехрамбене производње и могућности за развој туризма. Додатне предности представљају очувана природна средина, Парк природе „Уна“ и разноврсно природно насљеђе, присуство извозно оријентисаних привредних субјеката, индустријска зона, институционални оквир за подршку инвестирању, као и постојећи капацитети локалне управе и јавних установа.

Кључна унутрашња ограничења односе се на неповољна демографска кретања, старење становништва и одлив младих и квалификованих кадрова, што утиче на расположивост радне снаге и дугорочну одрживост локалног развоја. Значајни изазови присутни су и у погледу конкурентности и технолошке модернизације привреде, развоја предузетништва, повећања додате вриједности производње и повезивања пољопривреде са прерађивачким сектором и туризмом. Недовољно искоришћена јавна и приватна имовина, ограничени туристички и смјештајни капацитети, као и недостаци у комуналној и еколошкој инфраструктури додатно указују на потребу за ефикаснијим коришћењем постојећих потенцијала и усмјеравањем инвестиција према приоритетним потребама. Ограничени кадровски и финансијски капацитети за управљање заштићеним подручјима и праћење стања животне средине представљају додатни изазов у очувању и одрживом коришћењу природних ресурса.

Спољно окружење пружа могућности за убрзање развоја кроз реализацију стратешких саобраћајних и инфраструктурних пројеката, унапређење прекограничне сарадње, привлачење инвестиција и технолошку модернизацију привреде. Посебан потенцијал постоји у развоју предузетништва и нових услуга, одрживом коришћењу природних и културно-историјских ресурса, јачању веза између пољопривреде, прераде и туризма, као и активирању расположиве јавне и приватне имовине. Парк природе „Уна“ представља значајну основу за унапређење заштите природног насљеђа и развој одрживе туристичке понуде. Додатне могућности пружају истраживање и валоризација других природних локалитета, укључујући водне и спелеолошке објекте, као и покретање иницијатива за њихову евентуалну формалну заштиту, након спроведених стручних истраживања и процјене природних вриједности. Доступни домаћи, европски и међународни фондови могу допринијети унапређењу инфраструктуре, заштити животне средине, енергетској ефикасности, прилагођавању климатским промјенама и дигиталној трансформацији, под условом правовремене припреме квалитетних пројеката и обезбјеђивања потребног суфинансирања.

Најзначајније пријетње будућем развоју представљају наставак негативних демографских трендова, даљи одлив квалификованих кадрова, слабљење производне базе и ограничена способност привлачења и задржавања инвестиција. Додатни ризици произилазе из климатских промјена, поплава и других екстремних временских појава, могућег повећања притисака на природне ресурсе, квалитет вода и земљишта, као и из недовољне доступности финансијских средстава и неизвјесности у погледу реализације великих инфраструктурних пројеката. Посебно питање представљају потенцијални негативни утицаји планираног одлагања радиоактивног отпада на локацији Трговска гора на животну средину, здравље становништва и развој пограничног подручја. Ови ризици захтијевају континуирано праћење, сарадњу са надлежним институцијама и дјеловање у оквиру надлежности Општине.

Резултати SWOT анализе указују на потребу да се развојна политика Општине Нови Град у периоду 2027–2033. године усмјери на повезано дјеловање у три кључне области: јачање конкурентности и диверзификацију привреде уз одрживо коришћење локалних потенцијала; унапређење услова за живот, развој знања и вјештина и квалитета јавних услуга; те модернизацију инфраструктуре, заштиту животне средине и јачање отпорности локалне заједнице. Дигитална трансформација, ефикасније управљање развојем и јачање партнерстава јавног, приватног и цивилног сектора представљају међусекторске предуслове за напредак у свим наведеним областима.

Кључни развојни изазов биће претварање постојећих компаративних предности у одрживе конкурентске предности. То захтијева јасно утврђивање развојних приоритета, активирање недовољно искоришћених ресурса и имовине, јачање институционалних и партнерских капацитета, припрему квалитетних пројеката и ефикасно коришћење расположивих извора финансирања. Посебну пажњу потребно је посветити повезивању привредног развоја са очувањем природних вриједности, унапређењу комуналне инфраструктуре и квалитета јавних услуга, као и стварању повољнијих услова за живот и останак младих. На тај начин стварају се предуслови за диверзификацију локалне економије, боље коришћење развојних потенцијала, унапређење квалитета живота становништва и дугорочно одржив развој Општине Нови Град.

б) Стратешко фокусирање

Полазећи од резултата ситуационе и SWOT анализе, стратешко фокусирање Општине Нови Град за период 2027–2033. године усмјерено је на кључне развојне области у којима се преплићу постојећи потенцијали и ограничења локалне заједнице, као и могућности и ризици из спољног окружења. Стратешки фокуси представљају међусобно повезане развојне правце који повезују економске, друштвене, инфраструктурне и еколошке аспекте развоја и усмјеравају дефинисање приоритета и мјера у оквиру утврђених стратешких циљева.

Општина Нови Град располаже значајним природним ресурсима, повољним геостратешким положајем, индустријском и пољопривредном традицијом, потенцијалима за развој туризма и успостављеним институционалним капацитетима. Истовремено, неповољна демографска кретања, потреба за јачањем конкурентности и диверзификацијом привреде, недовољно искоришћени развојни ресурси и имовина, као и недостаци у појединим сегментима комуналне и еколошке инфраструктуре, указују на потребу за циљаним и координисаним развојним интервенцијама.

На основу идентификованих развојних потреба и потенцијала, развој Општине Нови Град у наредном планском периоду усмјерава се на четири стратешка фокуса:

1. Јачање конкурентне и диверзификоване привреде;
2. Одрживи развој и економска валоризација природних ресурса;
3. Демографска стабилизација, развој знања и вјештина и унапређење јавних услуга;
4. Инфраструктурна модернизација, заштита животне средине и зелена и дигитална транзиција.

1. Јачање конкурентне и диверзификоване привреде

Овај стратешки фокус произилази из постојеће привредне структуре Општине Нови Град, која обухвата индустријску зону, извозно оријентисане привредне субјекте, специјализоване производне капацитете и повољан институционални оквир за инвестирање. Наведене предности представљају основу за даље јачање конкурентности локалне привреде. Истовремено, SWOT анализа указује на потребу за већом диверзификацијом привредних активности, модернизацијом дијела производних капацитета, повећањем додате вриједности и стварањем повољнијих услова за развој предузетништва и нових пословних активности.

Један од важних развојних изазова јесте унапређење повезаности различитих фаза стварања вриједности, од производње и прераде до финализације, брендирања и пласмана производа. Недовољна повезаност произвођача, прерађивача и тржишта може ограничити могућности за повећање прихода и јачање конкурентске позиције локалних привредних субјеката. Због тога је потребно подстицати развој пословних веза и ланаца вриједности, унапређење сарадње привредних субјеката и боље коришћење постојећих производних и пословних капацитета.

Овај фокус обухвата подршку модернизацији пословања, дигиталној трансформацији привредних субјеката, унапређењу квалитета и стандарда производње, развоју иновативних пословних модела и јачању предузетничких иницијатива. Посебан значај има повећање додате вриједности локалне производње кроз развој прерађивачких капацитета, финализацију производа и бољи приступ тржиштима. У том контексту, важно је јачати услове за развој постојећих предузећа, покретање нових пословних активности и привлачење инвестиција.

Даљем развоју привреде треба да допринесу унапређење пословног амбијента, развој и опремање пословних зона и инвестиционих локација, ефикаснија подршка инвеститорима и јачање сарадње јавног и приватног сектора. Повољан геостратешки положај и могућности прекограничне сарадње могу представљати додатну основу за ширење пословних веза, приступ новим тржиштима и привлачење инвестиција, узимајући у обзир потребу за даљим унапређењем саобраћајне и логистичке повезаности.

Очекује се да ће реализација овог стратешког фокуса допринијети јачању конкурентности локалне привреде, повећању продуктивности и додате вриједности производње, развоју нових пословних активности, ширењу тржишта и стварању услова за раст запослености и прихода. На тај начин стварају се предуслови за диверзификацију привредне структуре и већу отпорност локалне економије на промјене у спољном окружењу.

2. Одрживи развој и економска валоризација природних ресурса

Општина Нови Град располаже значајним и разноврсним природним ресурсима-пољопривредно земљиште, ријеке Уну и Сану, шумске комплексе, минералне сировине и термоминерални извор Љешљани. Природне вриједности, Парк природе „Уна“ и културно-историјско насљеђе представљају важну основу за развој пољопривреде, туризма и других дјелатности. Међутим, SWOT анализа указује на недовољно искоришћене могућности за повезивање ових потенцијала са прерадом, туристичком понудом и тржиштем.

Суштина овог фокуса је у одрживом и планском коришћењу природних ресурса, уз јачање њихове економске вриједности и очување њихових еколошких функција. Природни потенцијали посматрају се као развојна основа која омогућава повезивање пољопривреде, прехрамбене производње, туризма и локалних услуга, уз уважавање захтјева заштите животне средине и дугорочне одрживости.

У области пољопривреде, фокус је на унапређењу конкурентности и одрживости производње, бољем повезивању пољопривредних произвођача са прерађивачким капацитетима и тржиштем, те развоју локалних производа и њиховом брендирању и промоцији. Посебан значај имају развој организованих облика сарадње произвођача, јачање ланаца вриједности и стварање услова за већу заступљеност производа веће додате вриједности на тржишту.

Туризам представља други важан правац економске валоризације природних и културно-историјских потенцијала. Развој туристичке понуде може се заснивати на ријеци Уни, природним вриједностима, активном одмору, гастрономији, локалној традицији и бањским потенцијалима Љешљана. За остваривање ових могућности потребно је унапређивати туристичку инфраструктуру, развијати препознатљиве туристичке производе, јачати промоцију дестинације и повезивати туристичке услуге са локалном пољопривредом, производњом и угоститељством.

Економска валоризација природних ресурса подразумијева и одговорно управљање њима, очување биодиверзитета, заштиту вода и земљишта и усклађивање привредних активности са захтјевима заштите животне средине. Посебну пажњу потребно је посветити активирању недовољно искоришћених ресурса и објеката од развојног значаја, уз претходну процјену њихових могућности, потребних улагања и услова за одрживо коришћење.

Очекује се да ће реализација овог фокуса допринијети развоју пољопривреде, прерађивачких и туристичких дјелатности, стварању нових пословних могућности, повећању прихода локалних произвођача и бољем коришћењу постојећих потенцијала. Истовремено, његова примјена треба да допринесе очувању природних и културних вриједности и успостављању равнотеже између економског развоја и заштите животне средине.

3. Демографска стабилизација, развој знања и вјештина и унапређење јавних услуга

Неповољна демографска кретања, смањење броја становника, старење популације и одлив младих и радно способних лица представљају један од најзначајнијих дугорочних изазова развоја Општине Нови Град. Ови процеси утичу на расположивост радне снаге, потребе за здравственом и социјалном заштитом и одрживост појединих јавних услуга. Истовремено, неусклађеност знања и вјештина са потребама тржишта рада, кадровска ограничења у појединим јавним дјелатностима и потреба за модернизацијом услуга додатно наглашавају значај овог стратешког фокуса.

Његова суштина је у стварању повољнијих услова за живот и рад становништва, посебно младих и породица, као и у јачању доступности и квалитета јавних услуга. Иако демографска кретања зависе од бројних фактора који превазилазе надлежности локалне заједнице, мјере на локалном нивоу могу допринијети ублажавању негативних трендова кроз подршку породицама, унапређење услова становања, развој могућности за запошљавање и стварање квалитетнијег окружења за живот.

Развој знања и вјештина становништва важан је предуслов за већу запошљивост и прилагођавање промјенама у привреди. У том смислу, потребно је јачати повезаност образовања и потреба тржишта рада, подстицати стицање практичних и стручних компетенција и подржавати програме обуке, доквалификације и преквалификације у складу са препознатим потребама послодаваца. Сарадња образовних установа, привреде и других релевантних актера може допринијети бољем усклађивању понуде и потражње на локалном тржишту рада.

Посебан сегмент овог фокуса односи се на доступност и квалитет образовања, здравствене и социјалне заштите, предшколског васпитања и образовања, културних и спортских садржаја.

Приоритети укључују унапређење услова рада јавних установа, развој и прилагођавање услуга потребама различитих група становништва и јачање подршке дјеци, младима, породицама, старијим лицима и другим категоријама којима је потребна додатна подршка. Важно је и унапређење доступности услуга, у мјери у којој је то могуће кроз надлежности и расположиве ресурсе Општине.

Унапређење јавних услуга обухвата и модернизацију рада локалне управе, развој електронских услуга, повећање транспарентности и јачање механизама за учешће грађана у процесима одлучивања. Ови процеси треба да допринесу ефикаснијем раду управе, лакшем приступу информацијама и услугама и већем повјерењу грађана у институције.

Очекује се да ће реализација овог фокуса допринијети побољшању услова за живот и рад, већој доступности и квалитету јавних услуга, унапређењу знања и вјештина становништва и бољој усклађености са потребама тржишта рада. Повезаним дјеловањем у овим областима стварају се повољнији услови за останак становништва и ублажавање негативних демографских кретања, уз јачање социјалне укључености и квалитета живота у локалној заједници.

4. Инфраструктурна модернизација, заштита животне средине и зелена и дигитална транзиција

Квалитетна и функционална инфраструктура представља важан предуслов за економски развој, доступност јавних услуга и унапређење квалитета живота становништва. SWOT анализа указује на потребу за даљим развојем и модернизацијом појединих сегмената саобраћајне и комуналне инфраструктуре, посебно канализационе мреже, система за пречишћавање отпадних вода и управљања отпадом. Истовремено, климатске промјене и ризици од поплава, клизишта и других екстремних временских појава указују на значај јачања отпорности локалне заједнице.

Суштина овог фокуса је у постепеном унапређењу инфраструктурних система, ефикаснијем управљању природним и енергетским ресурсима, смањењу негативних утицаја на животну средину и повећању отпорности на климатске и друге ризике. То подразумијева планско улагање у изградњу, реконструкцију и одржавање саобраћајне и комуналне инфраструктуре, у складу са утврђеним потребама, развојним приоритетима и расположивим финансијским средствима.

У области водне инфраструктуре, приоритети се односе на унапређење система водоснабдијевања, смањење губитака у мрежи и побољшање доступности и поузданости услуга, као и на развој канализационих система и капацитета за пречишћавање отпадних вода. У управљању отпадом потребно је унапређивати обухват и ефикасност организованог сакупљања, развијати селекцију отпада на извору и јачати могућности за рециклажу и поновну употребу. Значајан дио фокуса обухвата и унапређење локалне путне инфраструктуре, безбједности саобраћаја и просторног планирања, уз уважавање потреба становништва и привреде.

Зелена транзиција обухвата унапређење енергетске ефикасности јавних објеката и других објеката у складу са надлежностима и могућностима Општине, подстицање коришћења обновљивих извора енергије и смањење потрошње енергије. Истовремено, потребно је јачати мјере заштите животне средине, очување природних вриједности и прилагођавање климатским промјенама. Посебан значај имају превенција ризика, унапређење спремности за реаговање на природне и друге несреће и развој система за праћење стања животне средине.

Дигитална трансформација представља међусекторски развојни правац који подржава и модернизацију јавне управе и развој привреде. У оквиру јавне управе она подразумијева даље унапређење електронских услуга, дигитализацију унутрашњих управних процеса, поједностављење административних процедура и унапређење доступности јавних информација. У ширем развојном контексту, дигитална рјешења могу допринијети ефикаснијем управљању инфраструктуром и ресурсима, као и модернизацији пословања и јачању конкурентности привредних субјеката.

Очекује се да ће реализација овог фокуса допринијети побољшању квалитета и поузданости инфраструктурних услуга, ефикаснијем коришћењу ресурса, унапређењу заштите животне средине и већој отпорности локалне заједнице на климатске и друге ризике. Истовремено, развој дигиталних рјешења треба да допринесе ефикаснијем функционисању јавне управе и бољим условима за развој привреде и инвестиција.

Повезаност стратешких фокуса

Четири стратешка фокуса чине међусобно повезан оквир развоја Општине Нови Град за период 2027–2033. године и доприносе остваривању стратешких циљева. Јачање конкурентне и

диверзификоване привреде усмјерено је на модернизацију пословања, развој предузетништва, повећање додате вриједности и стварање услова за инвестиције и запошљавање. Одрживи развој и економска валоризација природних ресурса надовезују се на овај правац кроз развој пољопривреде, прераде, туризма и других дјелатности заснованих на локалним потенцијалима, уз очување природних и културних вриједности.

Демографска стабилизација, развој знања и вјештина и унапређење јавних услуга усмјерени су на побољшање квалитета живота, јачање социјалне укључености и стварање повољнијих услова за останак становништва. Инфраструктурна модернизација, заштита животне средине и зелена транзиција обезбјеђују важне предуслове за одржив развој и отпорност локалне заједнице, док дигитална трансформација доприноси ефикаснијем функционисању привреде, јавне управе и јавних услуга.

Повезаним дјеловањем у оквиру ових фокуса стварају се предуслови за остваривање визије развоја Општине Нови Град – „инспирисан природом, покренут иновацијама, отворен за све људе“ – и реализацију утврђених стратешких циљева, приоритета и мјера.

2.3. Визија и стратешки циљеви, са индикаторима

а) Визија развоја

Визија развоја општине Нови Град представља израз дугорочно жељеног стања локалне заједнице и општег правца њеног развоја у периоду 2027–2033. године. Формулисана је на основу налаза ситуационе анализе, препознатих развојних потенцијала и ограничења, као и дефинисаних стратешких фокуса. Она повезује економску, друштвену и еколошку димензију развоја и представља полазиште за утврђивање стратешких циљева, приоритета и мјера.

Приликом дефинисања визије развоја Општине Нови Град за период 2027–2033. године узети су у обзир и развојни принципи представљени у Стратешкој платформи Стратегије одрживог развоја Републике Српске за период 2024–2030. године[18], у којој се жељени развојни правац Републике Српске заснива на концептима здравог, паметног и стабилног развоја. Иако је републички стратешки документ у фази припреме и консултација, ови концепти представљају релевантан оквир за сагледавање дугорочних развојних потреба и потенцијала локалне заједнице.

У контексту Општине Нови Град, принцип здравог развоја повезан је са заштитом природне средине, унапређењем квалитета живота, доступношћу јавних услуга и једнаким могућностима за све грађане. Паметан развој подразумијева модернизацију и диверзификацију привреде, развој знања и вјештина, примјену иновација и дигиталних технологија те одрживо коришћење природних ресурса. Стабилан развој усмјерен је на јачање отпорности локалне заједнице на демографске, економске и климатске изазове, модернизацију инфраструктуре и унапређење ефикасности и транспарентности јавне управе.

Визија је заснована и на принципима Циљева одрживог развоја Уједињених нација (SDG), укључујући одрживост, социјалну укљученост и једнаке могућности. Посебно се примјењује принцип „Нико не смије бити искључен“ (Leave No One Behind – LNOB), као хоризонтално опредјељење које треба да прожима политике, програме и мјере локалног развоја. То подразумијева да развојни процеси уважавају различите потребе становништва и доприносе доступности развојних могућности и јавних услуга свим категоријама грађана. Наведени принципи прилагођени су локалном контексту и развојним приоритетима утврђеним на основу анализе стања, расположивих потенцијала и кључних изазова Општине Нови Град.

Нова визија развоја општине Нови Град представља континуитет претходног развојног опредјељења за период 2017–2026. године, исказаног кроз слоган „Нова улагања, јединствени доживљаји и здрава средина“, уз његово садржинско проширење и прилагођавање развојним изазовима и потребама у наредном планском периоду. Претходна визија наглашавала је јачање инвестиционе атрактивности и конкурентности општине, развој туристичке понуде и очување природних потенцијала. Нова визија задржава ове развојне орјентације, али их повезује са модернизацијом и диверзификацијом привреде, одрживим коришћењем природних ресурса,

[18] https://srpska2030.rs/wp-content/uploads/Strateska_platforma_NACRT_20241108.pdf

стварањем повољнијих услова за живот и рад становништва, унапређењем јавних услуга и примјеном иновативних и дигиталних рјешења.

На тај начин развојни фокус се са инвестиционе атрактивности, туристичке препознатљивости и очувања здраве животне средине проширује на интегрални концепт одрживог развоја. У том концепту конкурентна привреда, очувана природа, квалитетне јавне услуге и квалитет живота становништва представљају међусобно повезане развојне компоненте. Нагласак на иновацијама, отпорности и отворености за све људе одражава потребу за прилагођавањем савременим економским, технолошким, демографским и еколошким промјенама.

Визија је повезана са четири међусобно комплементарна стратешка фокуса: јачањем конкурентне и диверзификоване привреде; одрживим развојем и економском валоризацијом природних ресурса; демографском стабилизацијом, развојем знања и вјештина и унапређењем јавних услуга; те инфраструктурном модернизацијом, заштитом животне средине и зеленом и дигиталном транзицијом. Њиховим повезивањем ствара се оквир за уравнотежен развој у којем се економски потенцијали стављају у функцију бољег квалитета живота, а развојне активности усклађују са потребом очувања природних ресурса и унапређења услова живота будућих генерација.

У том контексту, визија развоја општине Нови Град за период 2027–2033. године исказана је кроз дугу изјаву о визији, која описује жељено будуће стање локалне заједнице, и кратку формулацију – развојни слоган, који сажима њене кључне вриједности и развојно опредјељење.

Дуга изјава о визији развоја општине Нови Град гласи:

„Нови Град је одржива и конкурентна локална заједница инспирисана природом, покретана иновацијама и усмјерена на људе, која свој развој заснива на модернизованој и диверзификованој привреди, одрживом коришћењу природних ресурса и унапређењу квалитета живота свих грађана.“

Развојни слоган гласи:

„Нови Град – инспирисан природом, покренут иновацијама, отворен за све људе.“

Дуга изјава о визији описује жељени развојни правац општине кроз повезивање економске конкурентности, одрживог коришћења природних ресурса и унапређења квалитета живота становништва. Кратка формулација – развојни слоган – преноси суштину тог опредјељења на јасан, препознатљив и комуникативан начин, наглашавајући природне потенцијале општине, иновативност као покретач развоја и отвореност према свим људима.

„Инспирисан природом“ наглашава природне ресурсе и очувано животно окружење као важан дио идентитета и развојне основе општине. Ријеке Уна и Сана, шуме, пољопривредно земљиште и заштићена природна подручја представљају потенцијал за развој пољопривреде, туризма и других привредних активности. Њихово коришћење треба да буде засновано на принципима одрживости, уз очување природних вриједности и спречавање негативних утицаја на животну средину.

„Покренут иновацијама“ изражава опредјељење за модернизацију привреде и јавног сектора кроз примјену знања, савремених технологија и нових пословних и организационих модела. То подразумијева унапређење конкурентности привреде, развој предузетништва, модернизацију производње и прераде, стварање производа и услуга веће додате вриједности, као и дигиталну трансформацију пословних процеса и јавних услуга.

„Отворен за све људе“ истиче да су потребе становништва у средишту развојних политика и да развој треба да буде заснован на једнаким могућностима, доступности јавних услуга и социјалној укључености. Ова одредница обухвата стварање повољнијих услова за живот и рад, подршку породицама и младима, развој знања и вјештина, унапређење образовања, здравствене и социјалне заштите, као и јачање учешћа грађана у процесима доношења одлука.

Поред усмјеравања развојних политика и мјера, визија има и комуникациону функцију. Према унутра, она подстиче заједничко дјеловање локалне управе, привреде, институција, организација цивилног друштва и грађана, док према споља представља развојно опредјељење општине

потенцијалним инвеститорима, партнерима и посјетиоцима. Остваривање визије захтијева повезивање локалних потенцијала и иницијатива са инвестицијама, знањем, партнерствима и другим расположивим развојним ресурсима.

б) Стратешки циљеви са индикаторима

На основу дефинисане визије развоја и утврђених стратешких фокуса, дефинисана су три стратешка циља развоја Општине Нови Град за период 2027–2033. године. Стратешки циљеви представљају кључне развојне правце којима се визија преводи у конкретне дугорочне промјене и успоставља оквир за утврђивање приоритета, мјера и индикатора за праћење напретка.

Циљеви су међусобно повезани и заједно обухватају основне димензије одрживог развоја локалне заједнице: јачање конкурентности и модернизацију привреде, унапређење квалитета живота и доступности јавних услуга, те заштиту животне средине, одрживо коришћење природних ресурса и модернизацију инфраструктуре. Њихово остваривање захтијева интегрисано дјеловање Општине, јавних институција, привредних субјеката, организација цивилног друштва и других развојних партнера, као и мобилизацију расположивих финансијских, институционалних и људских ресурса.

Утврђени су сљедећи стратешки циљеви:

Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда
Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге
Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура

Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда

Овај стратешки циљ произилази из потребе за дугорочним јачањем економске основе Општине Нови Град и обезбјеђивањем одрживог економског развоја кроз повећање конкурентности, продуктивности и иновативности локалне привреде. Заснива се на визији развоја која модернизовану и диверзификовану привреду препознаје као један од кључних ослонаца будућег развоја, те на стратешким фокусима усмјереним на економску трансформацију, унапређење инвестиционог окружења, развој предузетништва и јачање дјелатности које стварају већу додату вриједност.

Циљ обухвата развој кључних привредних сектора — индустрије, пољопривреде, туризма и услужних дјелатности — као међусобно повезаних дијелова локалне економије. Њихов развој треба да се ослања на природне и просторне потенцијале, знање и вјештине становништва, потребе тржишта и могућности за унапређење постојећих и развој нових пословних активности. Посебан значај има модернизација производних процеса, примјена иновација и дигиталних технологија и повећање продуктивности привредних субјеката.

Важан сегмент овог циља представља развој предузетништва и унапређење пословног окружења које подстиче оснивање, раст и одрживост привредних субјеката. То подразумијева побољшање услова за пословање и приступ тржишту, подршку инвестицијама, развој пословне инфраструктуре и јачање повезаности између примарне производње, прераде и пласмана производа и услуга. Развојем локалних ланаца вриједности стварају се услови за ефикасније коришћење расположивих ресурса, повећање додате вриједности и јачање тржишне позиције локалних произвођача и предузећа.

Диверзификација привредне структуре усмјерена је на ширење економске основе и смањење зависности од ограниченог броја дјелатности. Овај процес обухвата развој прерађивачких капацитета, јачање услужног сектора, развој туризма заснованог на природним и културним потенцијалима, као и боље повезивање привреде са образовним системом и потребама тржишта рада. На тај начин стварају се услови за развој нових пословних активности, проширење понуде производа и услуга и повећање отпорности локалне привреде на економске промјене.

Истовремено, циљ обухвата унапређење инвестиционе атрактивности Општине кроз побољшање инфраструктурних услова, ефикасније административне процедуре, транспарентност и предвидивост пословног окружења и активну промоцију локалних инвестиционих потенцијала. Посебна пажња усмјерена је на повећање запослености, стварање одрживих и квалитетних радних мјеста, подршку предузетничким иницијативама и задржавање радно способног становништва. Ове

активности треба да допринесу јачању економске сигурности становништва и стварању повољнијих услова за дугорочну демографску стабилизацију локалне заједнице.

Реализација овог стратешког циља доприноси остварењу више Циљева одрживог развоја Уједињених нација (SDG). Најдиректнија повезаност постоји са ***SDG 8 – Достојанствен рад и економски раст,*** кроз повећање продуктивности и конкурентности привреде, развој предузетништва, подстицање инвестиција и стварање квалитетних радних мјеста. Кроз модернизацију производње, унапређење пословне инфраструктуре, примјену савремених технологија и подстицање иновативности, циљ доприноси и ***SDG 9 – Индустрија, иновације и инфраструктура***. Повезаност са ***SDG 2 – Свијет без глади*** огледа се у подршци одрживој пољопривредној производњи, развоју прерађивачких капацитета, јачању локалних ланаца снабдијевања храном и повећању додате вриједности пољопривредних производа. На тај начин пољопривреда се развија као важан дио локалне економије, уз боље коришћење производних потенцијала и јачање економске одрживости пољопривредних газдинстава.

Циљ посредно доприноси и ***SDG 1 – Свијет без сиромаштва***, јер веће могућности за запошљавање, раст прихода и развој предузетништва могу смањити економску несигурност становништва и ризик од сиромаштва. Повезаност са ***SDG 12 – Одговорна потрошња и производња*** остварује се кроз ефикасније коришћење природних и производних ресурса, развој одрживијих производних модела, јачање локалних ланаца вриједности и смањење губитака у производњи и пласману производа.

Крајњи резултат овог стратешког циља јесте конкурентнија, модернизована и диверзификована локална привреда која се ослања на знање, иновације, савремене технологије и одрживо коришћење ресурса, те доприноси дугорочном економском расту, повећању запослености, већој економској сигурности становништва и унапређењу квалитета живота у Општини Нови Град.

Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге

Овај стратешки циљ произилази из потребе за унапређењем квалитета живота становништва, јачањем социјалне укључености и стварањем услова за демографску стабилизацију Општине Нови Град. Заснива се на опредјељењу да развој локалне заједнице, поред економског напретка, подразумијева доступне и квалитетне јавне услуге, равноправније могућности за образовање, запошљавање и друштвено учешће, те ефикасне институције које одговарају на потребе грађана.

Циљ обухвата унапређење услова у областима предшколског васпитања и образовања, здравствене и социјалне заштите, културе, спорта и других друштвених дјелатности које непосредно утичу на квалитет живота. Посебан значај имају доступност услуга различитим категоријама становништва, унапређење просторних и техничких услова за њихово пружање и јачање сарадње између надлежних институција и организација. Развој јавних услуга треба да допринесе смањењу препрека у приступу правима и услугама, уз уважавање потреба становништва различите животне доби, социјалног положаја и мјеста становања.

Важан сегмент овог циља представља развој знања и вјештина становништва, унапређење запошљивости и стварање услова за активно учешће у економском и друштвеном животу. То подразумијева побољшање доступности образовања и могућности за стручно усавршавање, развој дигиталних и других савремених компетенција и боље повезивање образовних садржаја са потребама тржишта рада. Посебна пажња усмјерава се на младе, њихово осамостаљивање, укључивање у локални развој, развој предузетничких иницијатива и стварање повољнијих услова за професионални и лични развој у локалној заједници.

Демографска стабилизација представља један од кључних развојних изазова Општине Нови Град, имајући у виду дугорочно смањење броја становника, старење становништва и одлазак младих и радно способног становништва. Одговор на ове изазове захтијева повезивање мјера подршке породицама и родитељству са унапређењем услова за запошљавање, рјешавање стамбених питања, доступност јавних услуга и активније учешће младих у животу локалне заједнице. Посебан значај има стварање услова за заснивање породице, осамостаљивање младих и њихов останак у Новом Граду, уз јачање привлачности локалне заједнице као мјеста за живот и рад.

Остваривање циља подразумијева и унапређење једнаких могућности и социјалне укључености. То укључује смањење препрека у приступу јавним услугама, подршку социјално осјетљивим категоријама становништва и стварање услова за равноправно учешће жена и мушкараца, младих, старијих лица, особа са инвалидитетом и других група у друштвеном животу. Примјена

принципа да нико не буде изостављен треба да обезбиједи да се развојне мјере планирају и спроводе уз уважавање различитих потреба становништва, чиме се доприноси смањењу социјалних неједнакости и јачању друштвене кохезије.

Саставни дио овог циља је модернизација јавне управе и унапређење квалитета услуга које Општина пружа грађанима и привредним субјектима. То подразумијева дигитализацију административних поступака, развој електронских услуга, поједностављење процедура, већу доступност информација, транспарентност рада и унапређење механизама за учешће грађана у доношењу одлука. Примјена савремених дигиталних рјешења треба да допринесе ефикаснијем раду управе, једноставнијем приступу услугама и већој одговорности институција према потребама локалне заједнице.

Реализација овог стратешког циља доприноси остварењу више Циљева одрживог развоја Уједињених нација (SDG). Повезаност са **SDG 3 – Добро здравље и благостање** огледа се у стварању услова за доступније и квалитетније здравствене услуге, унапређењу услова за здрав живот и јачању сарадње са надлежним установама у области здравствене заштите. У оквиру надлежности и могућности локалне заједнице, циљ доприноси побољшању услова за заштиту здравља и благостања становништва. Значајна је повезаност са **SDG 4 – Квалитетно образовање**, кроз унапређење доступности предшколског васпитања и образовања, побољшање услова за учење, развој знања и вјештина и стварање могућности за цјеложивотно учење. Кроз подстицање равноправних могућности за учешће жена и мушкараца у образовању, запошљавању и јавном животу, циљ доприноси и **SDG 5 – Родна равноправност**. Кроз развој компетенција, унапређење запошљивости и стварање повољнијих услова за економско осамостаљивање становништва, посебно младих, циљ је повезан са **SDG 8 – Достојанствен рад и економски раст**. Његов допринос **SDG 10 – Смањење неједнакости** огледа се у настојању да се унаприједи приступ јавним услугама, смање препреке за учешће у друштвеном животу и побољша положај социјално осјетљивих категорија становништва. Циљ је повезан и са **SDG 16 – Мир, правда и снажне институције**, кроз модернизацију јавне управе, унапређење транспарентности и одговорности институција, дигитализацију услуга и јачање учешћа грађана у процесима доношења одлука. Ефикасније и приступачније јавне услуге представљају важан предуслов за јачање повјерења грађана у институције и унапређење укупног функционисања локалне заједнице.

Крајњи резултат овог стратешког циља јесте инклузивнија и функционалнија локална заједница у којој су јавне услуге доступније и квалитетније, грађани имају више могућности за образовање, запошљавање и активно учешће у друштвеном животу, а мјере подршке породицама и младима доприносе стварању повољнијих услова за живот, останак становништва и дугорочну демографску и социјалну стабилност Општине Нови Град.

Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура

Овај стратешки циљ произилази из потребе за очувањем природних вриједности Општине Нови Град, одрживим коришћењем природних ресурса, унапређењем комуналне и друге инфраструктуре и јачањем отпорности локалне заједнице на климатске промјене и друге ризике. Заснива се на развојном опредјељењу да заштита животне средине и модернизација инфраструктуре представљају међусобно повезане предуслове за квалитетан живот становништва и дугорочно одржив развој локалне заједнице.

Циљ обухвата заштиту и одрживо управљање водним ресурсима, шумама, пољопривредним и другим земљиштем, очување биодиверзитета и природних екосистема и смањење негативних утицаја људских активности на животну средину. Посебан значај имају ријеке Уна и Сана, подручја са израженим природним вриједностима и потенцијали за развој и унапређење заштићених природних подручја. Одговорно управљање овим ресурсима доприноси очувању природне основе развоја, унапређењу квалитета животне средине и стварању услова за одрживо коришћење природних потенцијала.

Посебан еколошки и безбједносни изазов представља питање планираног одлагања радиоактивног отпада на локацији Трговска гора у Републици Хрватској, у близини границе са Босном и Херцеговином и подручја Општине Нови Град. Имајући у виду могуће прекограничне утицаје на животну средину, водне ресурсе и здравље становништва, ово питање захтијева континуирано праћење, доступност релевантних информација, сарадњу са надлежним институцијама и заступање интереса локалне заједнице у институционалним процесима. Улога Општине Нови Град огледа се у праћењу активности и поступака надлежних институција у вези са планираним одлагањем

радиоактивног отпада на локацији Трговска гора, благовременом информисању јавности, институционалном заступању интереса локалне заједнице и сарадњи са надлежним органима и институцијама на државном и ентитетском нивоу, ради заштите становништва, животне средине и природних вриједности подручја Новог Града.

Важан сегмент циља представља унапређење система управљања отпадом и смањење загађења ваздуха, воде и земљишта. То подразумијева развој ефикаснијих система прикупљања и збрињавања отпада, проширење могућности за селективно прикупљање и рециклажу, унапређење управљања отпадним водама и спречавање неконтролисаног одлагања отпада. Примјена принципа кружне (циркуларне) економије, рационалније коришћење материјалних и енергетских ресурса и подстицање одговорнијих образаца производње и потрошње треба да допринесу смањењу притисака на животну средину и очувању природних ресурса.

Поред еколошке компоненте, циљ обухвата модернизацију и развој инфраструктурних система неопходних за функционисање и развој локалне заједнице. У области комуналне инфраструктуре приоритети се односе на унапређење водоснабдијевања, развој и модернизацију канализационе мреже, побољшање третмана отпадних вода и унапређење система управљања комуналним отпадом. У области саобраћајне инфраструктуре значајни су реконструкција и одржавање локалних путева, побољшање повезаности са регионалним и ширим саобраћајним правцима и повећање безбједности саобраћаја. Развој инфраструктуре треба да буде усклађен са потребама становништва, привреде и просторног развоја Општине.

Енергетска компонента циља обухвата унапређење енергетске ефикасности, рационалнију потрошњу енергије и стварање услова за већу примјену обновљивих извора енергије, у складу са надлежностима и могућностима локалне заједнице. Посебан значај има побољшање енергетских својстава јавних објеката, смањење трошкова њиховог коришћења и увођење одрживијих рјешења у планирању и управљању јавном инфраструктуром. Примјена савремених и дигиталних технологија може додатно допринијети ефикаснијем управљању инфраструктурним системима и квалитетнијем праћењу стања животне средине.

Једна од кључних компоненти овог циља је јачање отпорности локалне заједнице на климатске промјене и природне непогоде, укључујући поплаве, суше и екстремне временске појаве. То подразумијева унапређење превентивних мјера, прилагођавање инфраструктуре климатским ризицима, развој механизама за рано упозоравање и јачање капацитета надлежних служби за заштиту и спасавање. Интегрисано управљање ризицима треба да допринесе смањењу могућих штета, заштити становништва и имовине и очувању функционалности кључних инфраструктурних система у ванредним ситуацијама.

Реализација овог стратешког циља доприноси остварењу више Циљева одрживог развоја Уједињених нација (SDG). Повезаност са **SDG 6 – Чиста вода и санитарни услови** огледа се у унапређењу водоснабдијевања, побољшању управљања отпадним водама, заштити водних ресурса и развоју комуналне инфраструктуре која доприноси очувању здравља становништва и природних екосистема.

Кроз унапређење енергетске ефикасности јавних објеката, рационалнију потрошњу енергије и стварање услова за примјену обновљивих извора енергије, циљ доприноси **SDG 7 – Доступна и чиста енергија**. Повезаност са **SDG 9 – Индустрија, иновације и инфраструктура** произилази из модернизације саобраћајних и комуналних система, развоја отпорне инфраструктуре и примјене савремених рјешења у управљању инфраструктуром и природним ресурсима.

Значајна је и повезаност са **SDG 11 – Одрживи градови и заједнице**, кроз унапређење комуналних услуга, одрживо управљање простором, смањење изложености природним ризицима и стварање безбједнијег и квалитетнијег животног окружења. Циљ доприноси и **SDG 12 – Одговорна потрошња и производња**, кроз ефикасније коришћење природних ресурса, унапређење управљања отпадом, повећање могућности за рециклажу и примјену одрживијих образаца производње и потрошње.

Повезаност са **SDG 13 – Климатска акција** остварује се кроз прилагођавање климатским промјенама, унапређење превентивних мјера, јачање система заштите и спасавања и повећање отпорности инфраструктуре и становништва на климатске ризике. Кроз заштиту природних станишта, очување биодиверзитета и одрживо управљање шумама и другим природним ресурсима, циљ доприноси и **SDG 15 – Живот на земљи**, односно очувању копнених екосистема и природних вриједности подручја Општине Нови Град.

Крајњи резултат овог стратешког циља јесте очуванија животна средина, одрживије управљање природним ресурсима, модернизована и поузданија инфраструктура и већа отпорност локалне заједнице на климатске промјене и друге ризике. На тај начин стварају се предуслови за безбједније и квалитетније животно окружење, ефикасније функционисање комуналних система и дугорочно одржив развој Општине Нови Град.

Остваривање сва три дефинисана стратешка циља ће се мјерити путем индикатора који показују претпостављени утицај успјешне реализације стратешких циљева. За сваки индикатор дефинисана је полазна и циљна вриједност. Полазне вриједности индикатора дефинисане су на основу података расположивих у тренутку израде ситуационе анализе и стратешког документа.

Циљне вриједности за 2033. годину процијењене су на основу анализе трендова из претходних година, водећи рачуна о томе да је неопходно остварити стратешки искорак у наредном стратешком периоду, као и о томе да је такав искорак изводив, уз значајно улагање ресурса којим располажу одговорни актери развоја општине. У наредној табели приказани су индикатори сва три стратешка циља развоја општине Нови Град.

Индикатори (утицаја) реализације стратешких циљева општине Нови Град

	Индикатор утицаја/извор података	Полазна вриједност и година	Циљна вриједност (2033.)
СТРАТЕШКИ ЦИЉ (СЦ) 1. Паметан економски раст и конкурентна привреда	Просјечан број запослених годишње (ПУРС)	3.735 (2025)	4.000 (+ 7,1%)
	Број пословних субјеката (Одјељење за привреду и пољопривреду, АПИФ)[19]	571 (2025)	620 (+8.6%)
	Покривеност увоза извозом (%) (ПКРС)	24% (2025)	35% (+11 п.п.)
	Остварене инвестиције у нова стална средства (хиљ. КМ) (РЗЗСРС)	3.975 хиљ. КМ (2025)	6.000 хиљ. КМ (+50,9%)
	Просјечна нето плата (КМ) (РЗЗСРС)	1.407,00 КМ (2025)	1.900,00 КМ (+35%)
	Учешће прерађивачке индустрије у укупним приходима привредних друштава[20], % (АПИФ)	14,90% (2025)	20% (+5,1 п.п)
	Однос броја отворених и затворених предузетничких радњи, коефицијент[21]	0,67 (2025)	1,1 (+64,2%)
Веза са Циљевима одрживог развоја			

	Индикатор утицаја/извор података	Полазна вриједност и година	Циљна вриједност (2033.)
СТРАТЕШКИ ЦИЉ (СЦ) 2. Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге	Удио корисника социјалне заштите у укупном становништву (%)[22] (ЈУ Центар за социјални рад Нови Град, РЗЗСРС)	6,72% (2025)	≤ 6,0% (-0,72 п.п.)
	Обухват дјеце предшколским васпитањем (%)[23] (РЗЗСРС)	24,58% (2024)	≥ 40% (+15,42 п.п.)
	Број доступних електронских јавних услуга/модула	10[24] -ограничена функционалност (електронско подношење захтјева (2025)	≥ 12-проширене функционалности (електронска обрада, праћење статуса, већи број поступака доступних онлајн) (+20%)

[19] Број привредних друштава који су предали завршне рачуне+ број самосталних предузетника

[20] Укупан приход прерађивачке индустрије/укупан приход привредних друштава*100

[21] Коефицијент пословне демографије који мјери динамику пословне популације. Рачуна се дијељењем броја отворених са бројем затворених предузетничких радњи у току године. Вриједност изнад 1,0 означава раст пословне популације (више се отвара него што се гаси), вриједност 1,0 представља тржишну равнотежу, док вриједност испод 1,0 указује на њено смањење. (2025.г.: 40 отворених/60 затворених= 0,7, на сваких 10 затворених радњи отворено је 7нових).

[22] Корисници социјалне заштите-основна и проширена права (ЈУ „Центар за социјлни рад“) /укупно становништво (процјена РЗЗСРС) *100

[23] Обухват= број дјеце у вртићу-редовни и програм пред полазак у школу/укупан број дјеце 0-6 година*100, број дјеце узраста 0–4 године: према процјенама становништва из демографских билтена РЗЗСРС; број дјеце узраста 5–6 година – на основу броја рођене дјеце прије 56 година (подаци РЗЗСРС о живорођеним)

[24] еМатичар, еДокументи, еДијаспора, Сервис48, еСтатус, Регистрација предузетника, Е-услуге за предузетнике: Промјена података, Трајни престанак рада, Привремени престанак рада, Категоризација угоститељских објеката

	Број корисника електронских јавних услуга	72 (2025)	≥ 150 (+108%)
	Миграциони салдо становништва (РЗЗСРС)	-80 (2025)	≥ -40 (побољшање негативног салда за 50%)
	Број љекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника (ЈЗУ Дом здравља Нови Град, приватне амбуланте, РЗЗСРС)[25]	0,91 (2025)	1,00 (+9,9%)
	Број регистрованих кривичних дјела на 1.000 становника– петогодишњи просјек[26]	6,19	≤ 5,5 (-11,1%)
Веза са Циљевима одрживог развоја			

СТРАТЕШКИ ЦИЉ (СЦ) 3. Зелена транзиција и отпорна инфраструктура	**Индикатор утицаја/извор података**	**Полазна вриједност и година**	**Циљна вриједност (2033.)**
	Процијењена материјална штета настала због посљедица климатских промјена и других несрећа (петогодишњи просјек) (КМ)	1.685.055,35 КМ[27] (2020-2025)	≤ 1.000.000 КМ (-40,7%)
	Проценат губитака воде у дистрибутивној мрежи, % (КП „Водовод и канализација“)	35% (2025)	≤ 25% (-10 п.п.)
	Проценат становништва обухваћеног системом јавног водоснабдијевања, % (КП „Водовод и канализација“)	53,48% (2025)[28]	≥ 65% (+11,52 п.п.)
	Број индивидуалних домаћинстава (куће на селу и у приградским насељима)обухваћених организованим прикупљањем комуналног отпада (КП „Комус“)	3.300 (2025)	≥ 3.600 (+9,1%)
	Статус реализације активности у вези са спречавањем одлагања радиоактивног отпада на Трговској гори [29]	0 – пројекат у процедури/припреми; (2025-2026)	1 – пројекат обустављен или одбачен
	Удио селективно прикупљеног и рециклираног отпада[30] (%)(КП „Комус“)	1,24%	≥ 5% (+3,76 п.п.)
	Удио асфалтираних локалних путева у укупној локалној путној мрежи[31] (%)	53,97%[32]	≥ 65% (+11,03 п.п.)
	Број реализованих пројеката енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије у јавним објектима	0	≥ 5 пројеката
Веза са Циљевима одрживог развоја			

[25] Укупан број љекара (доктора медицине) у ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град и приватним амбулантама (без стоматолошких)/укупан број становника (процјена ЗЗСС)*1000

[26] Просјечан годишњи број регистрованих кривичних дјела у посматраном периоду (општи криминалитет, кривична дјела у вези са злоупотребом опојних дрога, привредни криминалитет и кривична дјела против безбједности јавног саобраћаја) / укупан број становника (процјена РЗЗСРС) × 1.000 -петогодишњи просјек

[27]2021- није било штета, 2022-поплава 5.412.632,67 КМ, 2023-поплава 1.269.787,07 КМ, 2024- невријеме 650.000,00 КМ, 2025-поплаве 1.092.857,00 КМ (8.425.276,74 КМ/5=1.685.055,35 КМ)

[28] Број домаћинстава прикључених на јавни водовод (4.702- КП „Водовод и канализација“ ад) / укупан број домаћинстава (8.792-Попис 2013) × 100

[29] Остварење циљне вриједности зависи од одлука надлежних институција Републике Хрватске и међународних процедура, али Општина Нови Град ће кроз институционално дјеловање, сарадњу са надлежним органима и праћење процеса доприносити његовом остварењу.

[30] Удио селективно прикупљеног отпада (%)=укупна количина прикупљеног отпада (t)/укупна количина прикупљених секундарних сировина (t)×100

[31] Удио асфалтираних локалних путева (%)=укупна дужина локалних путева (km)/дужина асфалтираних локалних путева (km)×100

[32] 140 км/259,42 км×100=53,97%

3. Приоритети и мјере

Приоритети развоја Општине Нови Град за период 2027–2033. године утврђени су на основу анализе стања, идентификованих развојних потреба и потенцијала локалне заједнице, као и кључних изазова који могу утицати на њен будући развој. Њима се дефинишу области дјеловања у које је потребно усмјерити развојне активности, расположиве ресурсе и партнерску подршку ради остваривања стратешких циљева.

Приоритети представљају везу између стратешких циљева и конкретних мјера и пројеката, усмјеравајући планирање и спровођење развојних активности према утврђеним потребама и очекиваним резултатима. Њихово остваривање захтијева координисано дјеловање Општине, јавних установа и предузећа, привредних субјеката, организација цивилног друштва и других развојних партнера, уз ефикасно коришћење буџетских средстава и доступних екстерних извора финансирања.

Приоритети су груписани у оквиру три стратешка циља: паметан економски раст и конкурентна привреда; друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге; те зелена транзиција и отпорна инфраструктура. Њихова међусобна повезаност обезбјеђује интегрисан приступ развоју, заснован на јачању економске конкурентности, унапређењу квалитета живота становништва, очувању природних вриједности и јачању отпорности локалне заједнице.

Табела 54: Приоритети груписани по стратешким циљевима:

Стратешки циљеви	Приоритети
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда	**Приоритет 1.1**: Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије
	Приоритет 1.2: Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката
	Приоритет 1.3: Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге	**Приоритет 2.1.** Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих
	Приоритет 2.2. Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите
	Приоритет 2.3. Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја
	Приоритет 2.4. Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе
СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура	**Приоритет 3.1**: Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре
	Приоритет 3.2: Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима
	Приоритет 3.3: Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије
	Приоритет 3.4: Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике.

3.1. Преглед приоритета и припадајућих мјера са индикаторима

Табела 55: Приоритети за стратешки циљ 1 са припадајућим мјерама:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1 / ПРИОРИТЕТИ	Индикатор	Полазна вриједност (2025)	Циљна вриједност (2033)
Приоритет 1.1. Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије	Број пословних субјеката у прерађивачкој индустрији (привредна друштва и предузетничке радње)	87 (44 + 43)	≥ 105
	Број привредних субјеката обухваћених програмима подршке модернизацији, дигитализацији и унапређењу квалитета пословања, кумулативно	38	≥ 60
	Број привредних субјеката подржаних у развоју нових производа и услуга, иновација и приступа новим тржиштима, кумулативно	0	≥ 20
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
1.1.1. Подршка модернизацији, дигиталној трансформацији и унапређењу квалитета пословања пословних субјеката			
1.1.2. Развој ланаца вриједности, пословног повезивања и приступа новим тржиштима			
1.1.3. Подршка предузетништву, иновацијама и интернационализацији пословања			

	Индикатор	Полазна вриједност (2025)	Циљна вриједност (2033)
Приоритет 1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката	Број привредних субјеката обухваћених општинским мјерама подршке привреди, инвестицијама и запошљавању годишње	9	≥ 15
	Број реализованих инвестиција домаћих и страних инвеститора на подручју општине, кумулативно за период 2026–2033. године	11 (2021–2025)	≥ 20 (2026–2033)
	Укупна вриједност инвестиција домаћих и страних инвеститора у стална средства, кумулативно за период 2026–2033. године	432.622 КМ (2021–2025)	≥ 1.000.000 КМ (2026–2033)
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
1.2.1. Унапређење система подршке привреди, инвестицијама и запошљавању			
1.2.2. Развој и унапређење пословних зона и инвестиционих локација			
1.2.3. Развој радне снаге и повезивање образовања са потребама локалне привреде			

	Индикатор	Полазна вриједност (2025)	Циљна вриједност (2033)
Приоритет 1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала	Број пољопривредних произвођача обухваћених општинским мјерама подршке годишње	243	≥ 270
	Број пољопривредних произвођача обухваћених републичким мјерама подршке годишње	687	≥ 700
	Број ноћења туриста на годишњем нивоу	5.775	≥ 9.000
	Број активираних објеката и локација за нове економске активности у периоду 2027–2033. године	0	≥ 5
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
1.3.1. Подршка развоју конкурентне и одрживе пољопривреде			
1.3.2. Развој и промоција туристичке понуде Новог Града			
1.3.3. Активирање локалних ресурса за развој нових економских активности			

Табела 56: Приоритети за стратешки циљ 2 са припадајућим мјерама:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2 / ПРИОРИТЕТИ	Индикатор	Полазна вриједност (2025)	Циљна вриједност (2033)
Приоритет 2.1. Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих	Миграциони салдо становништва	-80	≥ -40 (побољшање негативног салда за 50%)
	Број младих и породица обухваћених програмима стамбене подршке, кумулативно	0	≥ 20
	Удио младих (15–29 година) у укупном становништву -процјена РЗЗСРС)	15,57%	≥ 16%
	Број живорођене дјеце на подручју општине годишње	172	≥ 180
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
2.1.1. Подршка породицама и родитељству			
2.1.2. Унапређење услова за живот и останак младих у локалној заједници			
Приоритет 2.2. Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите	**Индикатор**	**Полазна вриједност (2025)**	**Циљна вриједност (2033)**
	Број љекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника (ЈЗУ Дом здравља Нови Град, приватне амбуланте, РЗЗСРС)	0,91	1,00
	Обухват дјеце предшколским васпитањем (%) (РЗЗСРС)	24,58% (2024)	≥ 40%
	Број школских објеката на којима су реализована улагања у реконструкцију, санацију или опремање, кумулативно	6 (у периоду од 2017-2025)	≥ 8 (у периоду од 2026-2033)
	Број проширених права из социјалне заштите утврђених одлуком Скупштине општине[33]	4	≥ 6
	Издвајања из буџета Општине за социјалну заштиту по становнику	186,19 КМ 4.077.827 КМ/ 21.902 становника	220 КМ
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
2.2.1. Унапређење доступности и квалитета образовања			
2.2.2. Унапређење доступности и квалитета здравствених услуга			
2.2.3. Унапређење система социјалне заштите и услуга у заједници			
Приоритет 2.3. Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја	**Индикатор**	**Полазна вриједност (2025)**	**Циљна вриједност (2033)**
	Буџетска издвајања за развој спорта и спортску инфраструктуру (КМ)	460.663 КМ	≥ 600.000 КМ
	Број спортских клубова и удружења који се суфинансирају из буџета Општине	16	≥ 18
	Број културних, спортских и других манифестација подржаних из буџета Општине, годишње	40	≥ 50
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
2.3.1. Унапређење културне инфраструктуре и доступности културних садржаја			
2.3.2. Очување, презентација и коришћење културног и историјског насљеђа			
2.3.3. Унапређење спортске инфраструктуре и доступности спортских и рекреативних садржаја			

[33] Према Одлуци о проширеним правима из социјалне заштите (Службени гласник Општине Нови Град број: 2/18), проширена права су: Једнократна помоћ у натури,Трошкови сахране корисника права из социјалне заштите, Субвенционисање трошкова превоза ученика из категорије социјално угрожених породица и Право на бесплатан оброк. Према Закону о социјалној заштити ("Службени гласник Републике Српске", бр. 37/12, 90/16, 94/19, 42/20, 36/22 и 59/26) проширена права и услуге могу бити: персонална асистенција за лица са инвалидитетом, становање уз подршку за лица којима је потребан одређени ниво стручне помоћи за самосталан живот, заштићено становање- обезбјеђење прилагођеног стамбеног простора и стручне подршке социјално угроженим лицима и особама са потешкоћама, помоћ у збрињавању пунољетних лица након напуштања установа или хранитељских породица, једнократне помоћи у натури, услуге јавне кухиње, помоћ за школовање дјеце из социјално угрожених породица, помоћ у васпитању и образовању дјеце са сметњама у развоју, субвенционисање комуналних трошкова сиромашним породицама, помоћ у стамбеном збрињавању сиромашних породица, трошкови сахране корисника права, услуге СОС телефона, као и друга права и слуге према потребама јединица локалне самоуправе.

	Индикатор	Полазна вриједност (2025)	Циљна вриједност (2033)
Приоритет 2.4. Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе	Број доступних електронских јавних услуга и функционалних модула	10 – ограничена функциона-лност	≥12 – проширене функционалности
	Број корисника електронских јавних услуга годишње	72	≥150
	Удио сједница Скупштине општине за које су материјали за сједницу јавно објављени (%)	0	100%
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
2.4.1. Дигитална трансформација локалне управе и унапређење јавних услуга 2.4.2. Унапређење транспарентности и дигиталних механизама за учешће грађана у локалном развоју			

Табела 57: Приоритети за стратешки циљ 3 са припадајућим мјерама:

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3 / ПРИОРИТЕТИ	Индикатор	Полазна вриједност (2025)	Циљна вриједност (2033)
Приоритет 3.1. Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре	Број усвојених нових просторно-планских докумената и ревизија постојећих планова, кумулативно	1 (од 2017-2026)	≥ 7 (од 2027-2033)
	Удио становништва обухваћеног системом јавног водоснабдијевања (%)	53,48%	≥ 60%
	Губици воде у дистрибутивној мрежи (%)	35%	≤ 30%
	Удио домаћинстава прикључених на јавну канализациону мрежу (%)	36,44%	≥ 45%
	Дужина изграђене и реконструисане канализационе мреже (km), кумулативно у периоду Стратегије	0 km	≥ 5 km
	Удио асфалтираних локалних путева у укупној локалној путној мрежи (%)	53,97%	≥ 65%
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.1.1. Унапређење система просторног планирања и управљања простором			
3.1.2. Унапређење система водоснабдијевања и канализационе инфраструктуре			
3.1.3. Унапређење локалне путне инфраструктуре и саобраћајне безбједности			

	Индикатор	Полазна вриједност (2025)	Циљна вриједност (2033)
Приоритет 3.2: Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима	Број реализованих мјера и пројеката усмјерених на заштиту вода и водних ресурса, кумулативно	0	
	Површина подручја са успостављеним мјерама заштите и управљања природним вриједностима (ha)	809,60 ha (ПП „Уна“ на подручју општине Нови Град)	Задржана постојећа површина заштите, уз могућност повећања проглашењем нових заштићених подручја
	Број природних локалитета за које су спроведене стручне активности и/или покренут поступак формалне заштите	0	≥ 2
	Број реализованих мјера и пројеката превенције и смањења ризика за животну средину, кумулативно	0	≥ 5
	Успостављен систем праћења стања животне средине на локалном нивоу	0 — систем није успостављен	1 — систем успостављен и оперативан
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.2.1. Унапређење управљања и заштите вода и водних ресурса			
3.2.2. Унапређење заштите природних вриједности и управљања заштићеним подручјима			
3.2.3. Превенција и заштита од ризика за животну средину			
3.2.4. Успостављање основа за системско праћење стања животне средине			

	Индикатор	Полазна вриједност (2025)	Циљна вриједност (2033)
Приоритет 3.3. Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије	Покривеност територије општине организованим прикупљањем и одвозом комуналног отпада (%)	56%	≥ 65%
	Удио селективно прикупљеног и рециклираног отпада у укупној количини прикупљеног отпада (%)	1,24%	≥ 5%
	Количина одвојено прикупљених секундарних сировина (t годишње)	59,97 t	≥ 100 t
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.3.1. Проширење и унапређење система управљања комуналним отпадом 3.3.2. Унапређење селекције, рециклаже и поновне употребе отпада			

	Индикатор	Полазна вриједност (2025)	Циљна вриједност (2033)
Приоритет 3.4. Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике.	Број реализованих пројеката енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије у јавним објектима, кумулативно	0	≥ 5
	Број реализованих мјера и пројеката прилагођавања климатским промјенама и смањења климатских ризика, кумулативно	0	≥ 5
	Процијењена материјална штета настала усљед климатских промјена и других несрећа (петогодишњи просјек), КМ	1.685.055,35	≤ 1.000.000,00
ПРИПАДАЈУЋЕ МЈЕРЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ПРИОРИТЕТА			
3.4.1. Повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије 3.4.2. Јачање отпорности на климатске промјене и примјена мјера климатске адаптације 3.4.3. Унапређење превенције, припремљености и одговора на природне и друге ризике			

4. Кључни стратешки пројекти

Кључни стратешки пројекти представљају интервенције највећег значаја за остварење стратешких циљева које имају вишеструки ефекат на развој, а њихово спровођење може бити основ за покретање других пројеката и њихови резултати треба да допринесу побољшању квалитета живота веће групе грађана, нарочито лица у стању социјалне потребе, те да омогуће одрживи раст и развој. (Члан 11. Уредбе о стратешким документима у Републици Српској, Сл. Гласник Републике Српске 94/21).

Општински развојни тим, као оперативно и координационо тијело задужено за израду Стратегије развоја општине Нови Град 2027-2033 и Тематске радне групе за економски развој, друштвени развој и добру управу, те за инфраструктуру и заштиту животне средине, идентификовале су кључне стратешке пројекте. Ови стратешки пројекти представљају интервенције од највећег значаја за општину и имају вишеструки ефекат на развој општине Нови Град. На бази утврђених приоритета дјеловања, кључни стратешки пројекти су:

1. **Уређење и инфраструктурно опремање индустријске зоне „Пољавнице“**

Стратешки пројекат „Уређење и инфраструктурно опремање индустријске зоне „Пољавнице““ је пројекат од стратешког значаја за јачање конкурентности локалне привреде, повећање инвестиционе активности и стварање услова за отварање нових радних мјеста на подручју општине Нови Град. Иако на подручју индустријске зоне постоји основна инфраструктура, њени капацитети не задовољавају у потпуности потребе постојећих привредних субјеката нити обезбјеђују одговарајуће услове за даљи развој и проширење зоне.

Пројекат је конципиран као фазно уређење и инфраструктурно опремање индустријске зоне „Пољавнице“, при чему прва фаза обухвата око 2 ha земљишта које је Општина Нови Град обезбиједила за формирање слободних парцела намијењених будућим инвеститорима. За предметни обухват израђена је пројектно-техничка документација и обезбијеђена потребна документација за реализацију инвестиције, чиме су створени предуслови за изградњу инфраструктуре и стављање земљишта у функцију. Реализацијом прве фазе пројекта изградиће се интерне саобраћајнице са асфалтним коловозом, секундарна водоводна мрежа и јавна расвјета, уз повезивање зоне са градском и магистралном саобраћајном мрежом. На овај начин обезбиједиће се одговарајући услови за функционисање постојећих и улазак нових привредних субјеката, као и ефикасније коришћење расположивог земљишта за пословне и инвестиционе активности.

Реализацијом пројекта обезбиједиће се инфраструктурно опремљене и инвеститорима доступне парцеле, што ће створити услове за привлачење нових инвестиција и проширење пословања постојећих привредних субјеката. Пројекат ће допринијети повећању инвестиционе активности, отварању нових радних мјеста, диверсификацији привредне структуре и јачању конкурентности локалне економије.

Процијењена вриједност пројекта према пројектно-техничкој документацији из 2022. године износи 2.101.253,00 КМ и представља индикативну вриједност за потребе стратешког планирања. Прије покретања поступка реализације пројекта извршиће се ажурирање пројектантског предрачуна у складу са важећим цијенама на тржишту, док ће се пројекат реализовати кроз комбинацију средстава буџета Општине Нови Град, намјенских подстицаја Министарства привреде и предузетништва Републике Српске за развој пословних зона, те средстава Програма јавних инвестиција Владе РС и међународних развојних фондова.

2. Изградња система наводњавања пољопривредних површина на подручју општине Нови Град

Стратешки пројекат „Изградња система наводњавања пољопривредних површина на подручју општине Нови Град“ је пројекат од стратешког значаја за унапређење продуктивности и конкурентности пољопривредне производње и ефикасније коришћење пољопривредног земљишта. Пројекат је усмјерен на успостављање система за наводњавање пољопривредних површина на подручју насеља Равнице и Рудице, чиме ће се створити услови за стабилнију пољопривредну производњу, смањити зависност производње од климатских услова и омогућити интензивније коришћење производних потенцијала овог подручја.

Идејним рјешењем обухваћено је око 200 ha пољопривредних површина, док Главни пројекат обухвата 60 ha, од чега по 30 ha на подручју Равница и Рудица, на парцелама у приватном власништву. Реализацијом пројекта изградиће се систем за наводњавање којим ће се обезбиједити поузданији услови за пољопривредну производњу, што ће допринијети повећању приноса, смањењу ризика од губитака усљед суше и стварању услова за интензивирање и проширење производње.

Пројекат се суфинансира средствима Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, обезбијеђеним путем кредитних средстава Свјетске банке, док Општина Нови Град учествује у финансирању израде техничке документације и суфинансирању 10% вриједности изведених радова. Укупна процијењена вриједност пројекта према Главном пројекту из 2025. године износи 2.084.189,00 КМ. Реализацијом пројекта створиће се услови за дугорочно повећање продуктивности пољопривредне производње и јачање конкурентности локалног пољопривредног сектора.

3. Реконструкција моста Нови Град–Двор и стварање услова за поновно успостављање међународног робног саобраћаја

Стратешки пројекат „Реконструкција моста Нови Град–Двор и стварање услова за поновно успостављање међународног робног саобраћаја“ од значаја је за унапређење прекограничне саобраћајне повезаности, приступ тржиштима и јачање конкурентности привреде Новог Града и ширег пограничног подручја. Пројекат обухвата реконструкцију моста преко ријеке Уне, који повезује путни правац М4 у Босни и Херцеговини са државним путем DC6 у Републици Хрватској, као и стварање услова за његово коришћење у међународном друмском саобраћају путника и робе.

Поновним успостављањем међународног робног саобраћаја преко овог граничног прелаза створили би се повољнији услови за ефикасније кретање робе, скраћење времена транспорта и смањење трошкова превоза. То би допринијело јачању конкурентности локалне привреде и олакшало

приступ привредних субјеката Новог Града тржиштима Републике Хрватске и Европске уније. Истовремено, пројекат би допринио интензивирању прекограничне економске сарадње и јачању улоге Новог Града као значајног саобраћајног и привредног средишта у пограничном подручју.

Потреба за реконструкцијом моста произлази из његовог оштећења усљед земљотреса 2020. године и утврђених недостатака у погледу техничких и инфраструктурних услова потребних за безбједно одвијање саобраћаја. С обзиром на међудржавни карактер моста, реализација пројекта захтијева сарадњу и усаглашавање надлежних институција Босне и Херцеговине и Републике Хрватске.

Споразум о одржавању и реконструкцији друмских мостова на државној граници између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске потписан је 29. септембра 2020. године, а мост Нови Град–Двор обухваћен је његовим одредбама. Споразумом је предвиђено закључивање посебних споразума за реконструкцију мостова, којима се детаљније уређују начин реализације, припрема пројектне документације, извођење радова, надзор и финансирање.

Влада Републике Хрватске је 7. јуна 2023. године покренула поступак закључивања споразума о реконструкцији моста Двор–Нови Град. У тадашњем саопштењу наведено је да мост, оштећен у земљотресу 2020. године, не испуњава техничке и инфраструктурне услове за безбједан саобраћај, те да је предузеће Hrvatske ceste d.o.o. требало да припреми ревизију процјене трошкова реконструкције. Савјет министара Босне и Херцеговине је 14. јуна 2023. године утврдио приједлог посебног споразума о реконструкцији моста, којим је предвиђено равноправно учешће двије државе у финансирању, у омјеру 50%:50%.

Додатни правни оквир за будуће успостављање међународног робног саобраћаја представља Уговор између Босне и Херцеговине и Републике Хрватске о граничним прелазима, потписан у јуну 2026. године, чији је поступак ратификације, према расположивим информацијама, у току. Уговором је предвиђено повећање броја међународних друмских граничних прелаза за промет путника и робе са 14 на 17, укључујући и гранични прелаз Нови Град–Двор, уз испуњавање прописаних услова.

Уредбом о граничним прелазима Републике Хрватске, објављеном 16. октобра 2026. године, гранични прелаз Двор и даље је наведен као прелаз за међународни друмски путнички саобраћај. Према званичним изјавама надлежних институција Републике Хрватске, након испуњавања прописаних услова за прекатегоризацију појединих граничних прелаза услиједиће додатне измјене прописа. Очекује се да ће и гранични прелаз Двор, након испуњавања тих услова, бити прекатегорисан за међународни друмски саобраћај путника и робе.

Финансијска подршка реализацији пројекта са стране Босне и Херцеговине предвиђена је Одлуком о утврђивању намјене дијела средстава уплаћених од дозвола за коришћење радио-фреквентног спектра за пружање услуга путем мобилних приступних система („Службени гласник БиХ“, број 58/24), којом је за реконструкцију моста опредијељено 5.000.000,00 КМ. Будући да средства нису утрошена у првобитно предвиђеном року, Савјет министара Босне и Херцеговине усвојио је измјену одлуке („Службени гласник БиХ“, број 49/26), којом је рок за утрошак средстава продужен на двије године од дана њиховог преноса.

Укупна индикативна вриједност пројекта износи 6.000.000,00 КМ, од чега се 500.000,00 КМ планира обезбиједити из буџета Општине Нови Град, а 5.500.000,00 КМ из екстерних извора финансирања. У оквиру екстерних средстава налази се и 5.000.000,00 КМ опредијељених на нивоу Босне и Херцеговине за реконструкцију моста. Коначна финансијска конструкција зависиће од усаглашене процјене трошкова, утврђених обавеза учесника у пројекту и расположивости средстава.

Улога Општине Нови Град у реализацији пројекта односи се првенствено на координацију и сарадњу са надлежним институцијама, праћење активности и информисање о напретку пројекта, као и на спровођење активности из локалне надлежности које могу допринијети реализацији пројекта и бољем коришћењу његових развојних ефеката. То се, у зависности од потреба и надлежности, може односити на локалну путну инфраструктуру и приступне саобраћајнице којима управља Општина, просторнопланске и друге управне послове из њене надлежности, сарадњу са привредним субјектима и информисање локалне привреде о могућностима које би произашле из поновног успостављања међународног робног саобраћаја.

Реализацијом пројекта створили би се предуслови за ефикасније прекогранично кретање људи и робе, јачање привредних веза и боље коришћење географског и саобраћајног положаја Новог Града. Реконструкција моста, међудржавни поступци и прекатегоризација граничног прелаза представљају

повезане, али институционално различите активности, због чега је за успјешну реализацију пројекта значајна континуирана сарадња свих надлежних учесника.

4. Успостављање система социјалног становања и стамбене подршке у Општини Нови Град

Пројекат од значаја за стварање повољнијих услова за живот младих и других приоритетних категорија становништва, рјешавање њихових стамбених потреба и њихов дугорочни останак у локалној заједници. Стамбена доступност представља један од значајних предуслова за заснивање породице, економску стабилност домаћинстава и останак младих на подручју општине.

Реализацијом пројекта успоставиће се системски оквир за стамбену подршку кроз израду Стратегије социјалног становања, утврђивање стамбених потреба и приоритетних категорија корисника, дефинисање модела подршке и активирање расположиве општинске имовине и земљишта за стамбене програме. У зависности од расположивих средстава и обезбијеђених екстерних извора, пројектом ће се подржати припрема и реализација програма изградње, реконструкције или стављања у функцију стамбених јединица.

Реализацијом пројекта планира се обезбјеђивање стамбене подршке за најмање 25 младих лица односно младих домаћинстава до 2033. године, уз давање приоритета младима који први пут рјешавају стамбено питање, младим брачним паровима и породицама, као и другим категоријама утврђеним локалним стамбеним програмима. На овај начин допринијеће се побољшању услова за самосталан живот и заснивање породице и стварању повољнијих услова за останак младих у Новом Граду.

Укупна вриједност пројекта процијењена је на 1.000.000,00 КМ, од чега ће 150.000,00 КМ бити обезбијеђено из Буџета Општине Нови Град, а 850.000,00 КМ из екстерних извора. Средства Општине биће усмјерена на припрему планске, пројектне и техничке документације, анализу стамбених потреба, припрему локација и рјешавање имовинско-правних питања, као и суфинансирање стамбених програма. Екстерна средства првенствено ће се користити за реконструкцију, адаптацију и стављање у функцију постојећих стамбених јединица, а по потреби и за изградњу нових стамбених јединица.

Потенцијални екстерни извори су буџет Републике Српске и програми надлежних институција, ЕУ и међународни донаторски програми, кредитне и друге финансијске линије, као и други расположиви извори намијењени стамбеном збрињавању и подршци младима.

5. Интеграција и одржив развој Дневног центра за дјецу у ризику у систему социјалне заштите

Пројекат од значаја за унапређење система социјалне заштите и обезбјеђивање доступније и квалитетније подршке дјеци у ризику и њиховим породицама. Доступност прилагођених услуга у заједници представља важан предуслов за превенцију социјалне искључености, подршку развоју дјеце и јачање капацитета породица за превазилажење ризика и тешкоћа.

Реализацијом пројекта успоставиће се услови за дугорочно функционисање Дневног центра и његово системско укључивање у локални систем социјалне заштите. Пројекат ће обухватити уређење статуса Дневног центра, дефинисање и стандардизацију услуга, унапређење просторних и материјалних услова, јачање стручних капацитета и успостављање одрживог модела финансирања. Посебна пажња биће посвећена унапређењу сарадње са ЈУ „Центар за социјални рад“ Нови Град, школама, здравственим установама, полицијом и другим релевантним институцијама и организацијама.

Реализацијом пројекта планира се успостављање функционалног и одрживог Дневног центра, са јасно дефинисаним услугама и обезбијеђеним условима за континуиран рад и пружање прилагођене подршке дјеци у ризику и њиховим породицама. На овај начин допринијеће се унапређењу доступности услуга у заједници, ранијем препознавању и превенцији ризика, као и бољој социјалној укључености дјеце и породица којима је потребна додатна подршка.

Укупна вриједност пројекта процијењена је на 74.000,00 КМ, од чега ће 12.000,00 КМ бити обезбијеђено из Буџета Општине Нови Град, а 62.000,00 КМ из екстерних извора. Средства Општине биће усмјерена на припрему документације, уређење статуса и укључивање Дневног центра у систем социјалне заштите, као и на суфинансирање активности неопходних за његово функционисање.

Екстерна средства првенствено ће се користити за реконструкцију, санацију и прилагођавање простора, набавку опреме, јачање стручних капацитета и развој и пружање услуга намијењених дјеци у ризику и њиховим породицама.

Потенцијални екстерни извори су буџет Републике Српске и програми надлежних министарстава, ЕУ и међународни донаторски програми, програми подршке дјеци и породицама, као и други расположиви извори намијењени развоју услуга социјалне заштите и социјалном укључивању.

6. Ревитализација и стављање у функцију Биоскопа Нови Град

Пројекат од значаја за унапређење културне инфраструктуре и обезбјеђивање доступнијих и разноврснијих културних садржаја становништву Новог Града. Обнова постојеће биоскопске сале представља важан предуслов за поновно успостављање филмских пројекција и развој других културно-умјетничких садржаја у простору који због дотрајалости и неадекватних услова већ дужи низ година није у функцији.

Реализацијом пројекта успоставиће се услови за дугорочно и вишенамјенско коришћење објекта Биоскопа у саставу Културно-образовног центра Нови Град. Пројекат ће обухватити утврђивање стварног стања и статуса објекта, укључујући провјеру статуса са аспекта заштите културно-историјског насљеђа, израду потребне техничке документације, процјену инвестиционе вриједности, обезбјеђивање финансирања и реализацију радова на санацији, адаптацији и реконструкцији објекта. Посебна пажња биће посвећена унапређењу услова у биоскопској сали, укључујући рјешавање гријања и потребно техничко и друго опремање.

По завршетку радова планира се стављање Биоскопа Нови Град у функцију мултифункционалног културног простора за приказивање филмова, одржавање позоришних представа, концерата, изложби и других културних манифестација, као и за рад културно-умјетничких секција, удружења и других организација. На овај начин допринијеће се повећању доступности културних садржаја, посебно за дјецу и младе, обогаћивању локалне културне понуде и активнијем коришћењу постојеће културне инфраструктуре.

Укупна вриједност пројекта процијењена је на 400.000,00 КМ, од чега ће 200.000,00 КМ бити обезбијеђено из Буџета Општине Нови Град, а 200.000,00 КМ из екстерних извора. Средства Општине биће усмјерена на припрему потребне документације, стручне и друге активности неопходне за припрему пројекта, као и суфинансирање реализације радова. Екстерна средства првенствено ће се користити за санацију, адаптацију и реконструкцију објекта и неопходно техничко и друго опремање. Коначан обим радова и опремања биће утврђен на основу снимања постојећег стања, техничке документације и расположивих извора финансирања.

Потенцијални екстерни извори су буџет Републике Српске и програми надлежних институција, Министарство просвјете и културе Републике Српске, Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, ЕУ фондови и програми, међународне организације и донаторски програми, као и други расположиви извори намијењени обнови и развоју културне инфраструктуре.

7. Дигитална трансформација и унапређење јавних услуга на подручју општине

Пројекат је од значаја за повећање доступности, ефикасности и квалитета јавних услуга, уз смањење административног оптерећења за грађане, привреду и Општинску управу. Постојећи систем е-управе представља добру основу за даљи развој, али су могућности коришћења електронских услуга и даље ограничене, док дио информационо-комуникационе опреме и софтверских рјешења захтијева модернизацију и надоградњу.

Пројекат ће обухватити модернизацију информационо-комуникационе инфраструктуре, унапређење постојећих и развој нових електронских јавних услуга, дигитализацију управних поступака, предмета и докумената, унапређење електронског праћења статуса предмета, повезивање и размјену података између информационих система, као и информисање грађана и привредних субјеката о доступним услугама и подршку њиховом коришћењу. Посебна пажња биће посвећена унапређењу информационе безбједности и заштите података, као и обезбјеђивању услова за безбједно и поуздано коришћење дигиталних система.

Реализацијом пројекта планира се даље унапређење постојећих електронских сервиса, (eDokumenti, eMatičar, eDijaspora и eStatus), повећање броја и функционалности електронских јавних услуга и веће коришћење ових услуга од стране грађана и привреде. Пројекат ће допринијети поједностављењу административних поступака, ефикаснијем управљању предметима и документима и смањењу потребе за непосредним доласком корисника у Општинску управу.

Укупна вриједност пројекта процијењена је на 600.000,00 КМ, од чега ће 180.000,00 КМ бити обезбијеђено из Буџета Општине Нови Град, а 420.000,00 КМ из екстерних извора. Средства Општине биће усмјерена на припрему документације, модернизацију и унапређење постојећих система и опреме, као и суфинансирање активности на дигитализацији јавних услуга. Екстерна средства првенствено ће се користити за набавку и модернизацију информационо-комуникационе опреме, развој и надоградњу софтверских рјешења, дигитализацију поступака, повезивање система и унапређење информационе безбједности.

Потенцијални екстерни извори су програми Европске уније, међународних организација и донатора који подржавају дигиталну трансформацију, модернизацију јавне управе и унапређење јавних услуга, као и буџет Републике Српске и други расположиви извори.

8. Израда и усвајање Локалног плана заштите животне средине општине Нови Град

Пројекат је од значаја за успостављање системског и дугорочног приступа управљању заштитом животне средине на подручју цијеле општине. Општина Нови Град тренутно нема усвојен Локални план заштите животне средине, те је реализацијом пројекта планирано испуњавање законске обавезе и успостављање основа за планирање и праћење мјера у области заштите животне средине према Закону о заштити животне средине Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12, 79/15 и 70/20).

Пројектом је предвиђена израда Плана на основу анализе расположивих података о стању животне средине, идентификације кључних проблема и приоритета, те дефинисања мјера и активности, носилаца, рокова, показатеља за праћење и извора финансирања. У процес израде биће укључене надлежне институције, јавна предузећа и установе, стручне организације и други релевантни субјекти, а након проведених консултација План ће бити упућен у процедуру усвајања од стране Скупштине општине Нови Град.

Реализацијом пројекта Општина ће добити основни плански документ за утврђивање приоритета у области заштите животне средине и усмјеравање будућих улагања, као и основу за систематичније праћење стања животне средине и извјештавање.

Укупна вриједност пројекта процијењена је на 30.000,00 КМ, а средства за његову реализацију биће обезбијеђена из буџета Општине Нови Град.

9. Израда и усвајање Локалног плана управЉања отпадом општине Нови Град

Пројекат је од значаја за успостављање ефикаснијег и одрживог система управљања комуналним отпадом на подручју општине, као и за испуњавање законске обавезе јединице локалне самоуправе у овој области, према Закону о управљању отпадом Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 111/13, 106/15, 16/18, 70/20, 63/21 и 65/21).

Израдом Плана биће сагледано постојеће стање система управљања отпадом на подручју општине, укључујући обухват становништва организованим сакупљањем отпада, расположиву инфраструктуру, стање неуређених одлагалишта и потребе за њеним унапређењем. Планом ће се утврдити циљеви управљања отпадом, приоритетне мјере и активности, носиоци реализације, рокови, потребна средства и извори финансирања за наредни петогодишњи период. Посебна пажња биће посвећена повећању обухвата становништва организованим сакупљањем отпада, унапређењу инфраструктуре и опреме за сакупљање, смањењу броја неуређених одлагалишта и планирању њихове санације, као и стварању услова за постепено унапређење одвојеног сакупљања и рециклаже отпада.

Реализацијом пројекта Општина Нови Град ће добити усвојен Локални план управљања отпадом као основни плански документ за наредни петогодишњи период, са јасно дефинисаним приоритетима, мјерама, носиоцима, роковима и изворима финансирања. План ће представљати основу за припрему и реализацију конкретних пројеката и обезбјеђивање средстава за даље унапређење система управљања отпадом на подручју општине.

Укупна вриједност пројекта процијењена је на 20.000,00 КМ, а средства за његову реализацију биће обезбијеђена из буџета Општине Нови Град.

5. Опис унутрашње и међусобне усклађености стратешког документа

Систем стратешког планирања и управљања развојем у Републици Српској заснива се, између осталог, на начелу хоризонталне и вертикалне усклађености и координације процеса планирања између републичких органа управе и јединица локалне самоуправе. У складу са чланом 12. Уредбе о стратешким документима у Републици Српској („Службени гласник Републике Српске“, број 94/21), приликом израде стратешког документа обезбјеђује се провјера његове унутрашње усклађености, као и усклађености са релевантним стратешким документима истог и виших нивоа власти и документима који произлазе из међународних обавеза и процеса европских интеграција.

Унутрашња усклађеност Стратегије развоја општине Нови Град за период 2027–2033. године процијењена је кроз повезаност визије развоја, стратешких циљева, приоритета, мјера и индикатора. Визија „Нови Град – инспирисан природом, покренут иновацијама, отворен за све људе“ разрађена је кроз три стратешка циља: Паметан економски раст и конкурентна привреда, Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге и Зелена транзиција и отпорна инфраструктура. Стратешки циљеви обухватају кључне димензије развоја општине, док су приоритети и мјере усмјерени на рјешавање препознатих развојних изазова и остваривање дефинисаних циљева.

Провјером стратешког оквира утврђена је логичка повезаност његових елемената. Мјере доприносе остваривању приоритета, приоритети реализацији стратешких циљева, а стратешки циљеви заједнички доприносе остваривању визије развоја. Индикатори, са утврђеним полазним и циљним вриједностима, обезбјеђују основу за праћење напретка и вредновање резултата.

На основу извршене провјере, Стратегија има јасно дефинисану логику интервенције и међусобно повезане елементе стратешког оквира, што представља основу за координисано спровођење планираних мјера, праћење остваривања стратешких циљева и вредновање развојних ефеката**.**

Међусобна усклађеност Стратегије развоја општине Нови Град за период 2027–2033. године утврђује се провјером усклађености дефинисаних развојних праваца и стратешких циљева са релевантним стратешким документима истог и вишег нивоа власти, као и са документима који произлазе из међународних обавеза и процеса европских интеграција.

У том смислу, развојна опредјељења Стратегије сагледавају се у односу на приоритетне правце развоја Републике Српске и Босне и Херцеговине, релевантне секторске стратегије и стратешке документе на локалном нивоу, уз уважавање циљева одрживог развоја и обавеза које произлазе из процеса европских интеграција.

Провјера међусобне усклађености има за циљ да обезбиједи комплементарност развојних циљева и избјегне њихову међусобну неусаглашеност, уз повезивање локалних развојних приоритета са ширим развојним опредјељењима.

Стратешки документ вишег нивоа	**Везани стратешки циљ, приоритет и/или мјера из Стратегије развоја општине Нови Град 2027-2033**
План раста ЕУ за Западни Балкан (The Growth Plan)	
Област политике 1: Зелена и дигитална транзиција **Област политике 2**: Развој приватног сектора **Област политике 3:** Људски капитал (Образовање, тржиште рада и друштвена заштита) **Област политике 4**: Дигитална транзиција и реформа јавне управе	**Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда-** Приоритет 1.1. Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије**,** Приоритет 1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката**,** Приоритет 1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала**. Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге-** Приоритет 2.1. Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих**,** Приоритет 2.2. Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите**,** Приоритет 2.4. Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе**. Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура-** Приоритет 3.1. Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре**,** Приоритет 3.2. Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима**,** Приоритет 3.3. Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије**,** Приоритет 3.4.

	Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике Усклађеност се огледа у повезаности локалних развојних приоритета са реформским усмјерењима Плана раста, посебно у погледу развоја приватног сектора и запошљавања, повезивања образовања са потребама привреде, унапређења јавних услуга и социјалне укључености, дигитализације и транспарентности локалне управе, те зелене транзиције и климатске отпорности.
Зелена агенда за Западни Балкан	
Стуб 1: Климатске промјене (декарбонизација, енергетика и мобилност) **Стуб 2:** Циркуларна економија **Стуб 3:** Биодиверзитет **Стуб 4**: Борба против загађења ваздуха, воде и тла **Стуб 5**: Одрживост руралних подручја	**Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда –** Приоритет 1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала. **Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура –** Приоритет 3.1. Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре; Приоритет 3.2. Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима; Приоритет 3.3. Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије; Приоритет 3.4. Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике. Усклађеност се огледа у повезаности локалних развојних приоритета са стубовима Зелене агенде, посебно у погледу енергетске ефикасности и климатске отпорности, одрживог управљања отпадом и ресурсима, заштите екосистема и смањења загађења, те одрживог развоја пољопривреде и других потенцијала локалних подручја.
Агенда 2030 УН – Циљеви одрживог развоја	
Циљ 3: Добро здравље и благостање **Циљ 4:** Квалитетно образовање **Циљ 5:** Родна равноправност **Циљ 6:** Чиста вода и санитарни услови **Циљ 7:** Доступна и чиста енергија **Циљ 8:** Достојанствен рад и економски раст **Циљ 9:** Индустрија, иновације и инфраструктура **Циљ 10:** Смањење неједнакости **Циљ 11:** Одрживи градови и заједнице **Циљ 12:** Одговорна потрошња и производња **Циљ 13:** Климатска акција **Циљ 15:** Живот на земљи **Циљ 16:** Мир, правда и снажне институције	**Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда –** Приоритет 1.1. Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије; Приоритет 1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката; Приоритет 1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала. **Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге –** Приоритет 2.1. Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих; Приоритет 2.2. Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите; Приоритет 2.3. Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја; Приоритет 2.4. Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе. **Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура –** Приоритет 3.1. Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре; Приоритет 3.2. Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима; Приоритет 3.3. Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије; Приоритет 3.4. Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике. Усклађеност се огледа у повезаности локалних развојних приоритета са Циљевима одрживог развоја УН, посебно у погледу унапређења здравља и квалитета образовања, једнаких могућности и социјалне укључености, развоја привреде и запошљавања, модернизације јавне управе, унапређења комуналне и саобраћајне инфраструктуре, одрживог управљања природним ресурсима, енергетске ефикасности, заштите животне средине и јачања отпорности на климатске промјене.

Оквир за реализацију Циљева одрживог развоја у БиХ – SDG оквир	
Развојни правац 1: Добра управа и управљање јавним сектором Акцелератор 1: Ефикасан, отворен, инклузиван и одговоран јавни сектор Акцелератор 2: Владавина права, безбједност и основна права Акцелератор 3: Отпорност на катастрофе **Развојни правац 2: Паметан раст** Акцелератор 1: Јачање повољног окружења за предузетништво и иновације за производњу добара високе додатне вриједности за извоз Акцелератор 2: Повећање инвестиција у инфраструктуру Акцелератор 3: Побољшање приступа и квалитета образовања и обуке Акцелератор 4: Зелени раст и чиста енергија Акцелератор 5: Паметно управљање природним ресурсима и животном средином **Развојни правац 3: Друштво једнаких могућности** Акцелератор 1: Унапређење политика социјалне заштите Акцелератор 2: Активација и запошљавање са фокусом на рањиве категорије Акцелератор 3: Ефикасна здравствена заштита за све Акцелератор 4: Побољшање инклузивности образовних система Акцелератор 5: Финансијска инклузија **Хоризонталне теме:** Људски капитал за будућност и принцип „Нико не смије бити искључен“.	**Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда** – Приоритет 1.1. Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије; Приоритет 1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката; Приоритет 1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала. **Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге –** Приоритет 2.1. Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих; Приоритет 2.2. Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите; Приоритет 2.3. Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја; Приоритет 2.4. Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе. **Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура –** Приоритет 3.1. Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре; Приоритет 3.2. Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима; Приоритет 3.3. Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије; Приоритет 3.4. Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике. Усклађеност се огледа у повезаности локалних развојних приоритета са акцелераторима SDG оквира БиХ, нарочито у областима унапређења рада јавне управе, развоја предузетништва и инвестиција, образовања и запошљавања, социјалне и здравствене заштите, развоја инфраструктуре, зелене транзиције и одрживог управљања природним ресурсима, уз примјену принципа да нико не смије бити искључен.
Програм економских реформи Републике Српске за период 2026–2028. године	
Структурна реформа 1: Стварање повољнијег пословног окружења и унапређење секторске конкурентности РМ 2: Реформа пословног амбијента и дигитализација с циљем јачања конкурентности и смањења сиве економије. РМ 4: Унапређење управљања општинском непокретном имовином. РМ 7: Унапређење конкурентности пољопривреде, шумарства и водопривреде. РМ 8: Унапређење атрактивности и препознатљивости туристичке понуде. РМ 9: Успостављање ефикаснијег система управљања научноистраживачким и иновационим потенцијалом. **Структурна реформа 2: Повећање ефикасности јавног сектора кроз реформу јавних предузећа и унапређење рада јавне управе** РМ 1: Унапређење функције управљања и надзора јавних предузећа и повећање транспарентности и одговорности ЈП. РМ 3: Смањење учешћа издатака за текућу потрошњу у јавној управи. **Структурна реформа 3: Енергетска и зелена транзиција** РМ 1: Повећање учешћа обновљивих извора енергије и повећање енергетске ефикасности. РМ 2: Унапређење технолошког нивоа и прелазак привреде на зелену и циркуларну економију. РМ 3: Прелазак са линеарне економије на циркуларну економију. **Структурна реформа 4: Убрзана дигитална трансформација** РМ 1: Стварање предуслова за дигиталну трансформацију.	**Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда-**Приоритет 1.1: Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије, Приоритет 1.2: Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката, Приоритет 1.3: Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала. **Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге-**Приоритет 2.1: Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих, Приоритет 2.2: Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите, Приоритет 2.4: Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе. **Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура-** Приоритет 3.1: Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре, Приоритет 3.2: Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима, Приоритет 3.3: Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије, Приоритет 3.4: Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике. Усклађеност се огледа у повезаности локалних развојних приоритета са реформским мјерама Програма економских реформи Републике Српске за период 2026–2028. године, нарочито у областима конкурентности привреде, унапређења пословног окружења, развоја пољопривреде и туризма, дигитализације јавне управе, модернизације саобраћајне инфраструктуре, енергетске ефикасности, циркуларне економије, запошљавања, образовања и доступности здравствених и социјалних услуга.

РМ 2: Убрзани развој ИК дјелатности и дигитализације привреде. **Структурна реформа 5: Унапређење сектора транспорта модернизацијом инфраструктуре уз усклађивање стратешког и регулаторног оквира са ЕУ политикама** РМ 1: Изградња и модернизација транспортне инфраструктуре. **Структурна реформа 6: Повећање запошљивости кроз побољшање усклађености образовања и развоја практичних знања и вјештина на тржишту рада** РМ 1: Промоција достојанственог рада и спровођење Гаранције за младе. РМ 2: Унапређење повезаности образовања и тржишта рада и јачање приступа и квалитета образовања. **Структурна реформа 7: Унапређење квалитета и ефикасности институционалних механизама за пружање услуга социјалне и здравствене заштите** РМ 1: Унапријеђена социјална и дјечија заштита уз одговарајућу информациону подршку и висок квалитет пружања услуга корисницима. РМ 2: Квалитетније и доступније услуге здравствене заштите.	
Стратегија развоја туризма Републике Српске за период 2021-2027. година	
Стратешки циљ 1 – Унапријеђен туристички производ; Приоритет 2 – Повећати привлачност дестинација циљаним маркетингом и интензивирањем дигиталне комуникације, Приоритет 3 – Искористити главне ресурсе (аутентична култура и насљеђе, специфична природа и могућности спортско-рекреативних активности), Приоритет 4 – Диверзификовати туристичка искуства и активности засноване на природи, спортско-рекреативним садржајима, култури и насљеђу	**Стратешки циљ 1. Паметан економски раст и конкурентна привреда,** Приоритет 1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката, Приоритет 1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала **Стратешки циљ 3. Зелена транзиција и отпорна инфраструктура** Приоритет 3.2. Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима
Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021–2027. година	
Стратешки циљ 1 – Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње; Приоритет 1.3 – Повећање продуктивности у пољопривредној производњи **Стратешки циљ 2 – Повећање конкурентности и развој ланаца вриједности у пољопривредно-прехрамбеном сектору;** Приоритет 2.1 – Подршка инвестиционим улагањима у модернизацију пољопривредне производње.	**Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда;** Приоритет 1.1 – Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије; Приоритет 1.3 – Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала;
Стратегија развоја индустрије Републике Српске 2021–2027.	
Стратешки циљ 1 – Повећати производњу више фазе прераде; Приоритет 1.1. Опоравак и ревитализација индустрије, Приоритет 1.2 – Развој и дигитализација индустрије. **Стратешки циљ 2. Смањити спољнотрговински дефицит у индустрији** — Приоритет 2.1. Унапријеђен приступ тржишту (интернационализација), **Стратешки циљ 3.** Повећати запосленост у индустрији — Приоритет 3.1. Обезбјеђење стручне радне снаге, **Стратешки циљ 4 – Повећати инвестиције у индустрију**; Приоритет 4.1. Побољшање пословног амбијента; Приоритет 4.2 – Привлачење инвестиција у индустрију, **Стратешки циљ 5**. **Смањити штетне утицаје на животну средину** — Приоритет 5.1. Примјена еколошких стандарда у индустрији и приоритет 5.2. Ефикасно коришћење ресурса у индустрији.	**Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда;** Приоритет 1.1 – Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије, Приоритет 1.2 – Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката; **Стратешки циљ 3 – Зелена транзиција и отпорна инфраструктура**, Приоритет 3.4 – Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике
Стратегија развоја малих и средњих предузећа Републике Српске за период 2021 – 2027. година	
Стратешки циљ 1. Обнављање и раст предузетничке дјелатности у РС, са тежиштем на предузетништво младих и предузетништво жена — Приоритет 1.2. Развој предузетништва младих и предузетништва жена, Приоритет 1.3. Побољшање окружења за развој предузетничке дјелатности, **Стратешки циљ 2. Обнављање**	**Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда,** приоритет 1.1 – Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије, Приоритет 1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката, Приоритет 1.3. Диверзификација локалне

и јачање конкурентности МСП у глобалним ланцима вриједности — Приоритет 2.1. Побољшање пословног окружења и приступа финансијама за МСП, Приоритет 2.2. Стандардизација, техничка регулатива и интернационализација, **Стратешки циљ 3. Раст учешћа производа, услуга и сектора заснованих на знању и иновацијама у структури МСП** — Приоритет 3.1. Развој пословних вјештина за МСП, Приоритет 3.2. Иновације и дигитализација пословања, Приоритет 3.3. Прелаз МСП-а ка зеленој економији	економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала
Стратегија запошљавања Републике Српске 2021-2027	
Стратешки циљ 1. Повећање запослености продуктивније радне снаге кроз усклађивање понуде и потражње на тржишту рада — Приоритет 1.1. Системска подршка стварању веће додане вриједности у привреди, Приоритет 1.2. Развој инструмената подршке за запошљавање продуктивније радне снаге, Приоритет 1.3. Јачање запошљивости младих, **Стратешки циљ 2. Повећање унутрашње мобилности и расположивости радне снаге** — Приоритет 2.2. Усклађивање развоја система образовања, привреде и тржишта рада; Приоритет 2.3. Јачање запошљивости радне снаге средње и старије доби	**Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда,** приоритет 1.1 – Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије, приоритет 1.2 – Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката
Стратегија развоја предузетништва жена Републике Српске за период 2025–2031. година	
Стратешки циљ 1. Јачати конкурентност пословних субјеката које покрећу и воде предузетнице — Приоритет 1.1. Обезбиједити бољи приступ финансијама за предузетнице, Приоритет 1.2. Унапређење доступности обука и подршка удруживању и умрежавању предузетница, **Стратешки циљ 2. Унаприједити пословно окружење за даљи развој предузетништва жена** — Приоритет 2.1. Ефикаснија примјена политика предузетништва жена и Приоритет 2.2. Промоција предузетништва жена, **Стратешки циљ 3. Подржати развој предузетништва жена у специфичним областима** — Приоритет 3.1. Традиционално занатство; Приоритет 3.2. Жене на селу; Приоритет 3.3. Зелена и дигитална економија, креативне индустрије, ИКТ и друге области	**Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда,** приоритет 1.1 – Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије, приоритет 1.2 – Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката, приоритет 1.3 – Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала
Стратегија развоја предшколског, основног и средњег васпитања и образовања Републике Српске за период 2022–2030. г.	
Стратешки циљ 1 – Повећан обухват дјеце предшколским васпитањем и образовањем; Приоритет 1.1. Повећање доступности предшколских програма за дјецу гдје не постоји организовано ПВО, Приоритет 1.2. Организовање програма у години пред полазак у школу, Приоритет 1.4. Укључивање дјеце са сметњама у развоју у предшколске програме и Приоритет 1.5. Укључивање дјеце из породица којима је утврђен статус корисника права на новчану помоћ, дјечији и матерински додатак, као и дјеце припадника мањинских етничких заједница у организовано предшколско васпитање и образовање, **Стратешки циљ 5 – Усклађивање образовања са потребама тржишта рада**; приоритети 5.1. Континуирана сарадња са пословном заједницом, 5.2. Усклађивање наставних програма/модула са потребама тржишта рада, 5.3. Унапређење практичне наставе и 5.4. Успостављање система каријерног вођења и савјетовања ученика	**Стратешки циљ 2 – Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге;** Приоритет 2.2 – Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите, **Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда**; Приоритет 1.2 – Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката
Стратегија образовања одраслих у Републици Српској за период 2021–2031. године	
Стратешки циљ 2. Развој флексибилнијег система образовања одраслих и већа доступност образовања одраслих, Стратешки циљ 3. Подршка тржишту рада и сарадња са друштвеним партнерима, Стратешки циљ 4. Унапређење квалитета образовања одраслих, Стратешки циљ 5. Осавремењивање процеса образовања одраслих	**Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда;** Приоритет 1.2 – Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката, **Стратешки циљ 2 – Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге**; Приоритет 2.2 – Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите
Стратегија социјалне заштите Републике Српске за период 2023–2029	

Стратешки циљ 1. Омогућити развој нових и унапређење квалитета постојећих услуга уз боље циљање потреба корисника у систему социјалне заштите. Приоритет 1.1. Боље циљање потреба корисника у систему социјалне заштите. Приоритет 1.2. Развој нових и унапређење квалитета постојећих права и услуга**, Стратешки циљ 2. Стално унапређивати систем дјечје и породично-правне заштите развојем превентивних мјера подршке**. Приоритет 2.1. Превентивно дјеловање уз мултисекторску сарадњу. Приоритет 2.2. Боље циљање потреба корисника у дјечјој заштити, **Стратешки циљ 3. Повећати степен изграђености капацитета у социјалној, дјечјој и породично-правној заштити и јачати механизме међусекторске подршке и сарадње**. Приоритети 3.1–3.4. Развој људских, материјално-техничких и организационих капацитета и јачање међународне и међусекторске сарадње.	**Стратешки циљ 2 – Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге;** Приоритет 2.1 – Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих, Приоритет 2.2 – Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите**.**
Стратегија за унапређење положаја старијих лица у Републици Српској за период од 2019. До 2028. године	
Стратешки циљеви: 5.2. Унапређење социјалне заштите за старија лица, 5.3. Унапређење приступа јавним услугама за задовољење основних животних потреба старијих лица, са посебним освртом на рурална подручја, 5.6. Унапређење здравља старијих лица	**Стратешки циљ 2 – Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге;** Приоритет 2.2 – Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите
Стратегија за унапређење и развој волонтирања у Републици Српској (2025–2031. године)	
Стратешки циљ 1 – Унапређење правне регулативе и волонтерске инфраструктуре у заједници; Приоритет 1.2 – Унапређење волонтерске инфраструктуре на локалном и републичком нивоу, **Стратешки циљ 2 – Развој волонтирања у формалном и неформалном образовању и волонтирања у заједници**; Приоритет 2.2 – Подршка програмима волонтирања у локалној заједници који доприносе смањењу ризика од социјалне искључености грађана и унапређењу међугенерацијске солидарности.	**Стратешки циљ 2 – Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге;** Приоритет 2.2 – Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите
Омладинска политика Републике Српске од 2023. до 2027. године	
Стратешки циљ 1. Унаприједити прилике и интерес младих за бољи живот (одржив останак и повратак) у Републици Српској; Приоритет 1.1. Унапређење професионалне оријентације и образовања за младе; Приоритет 1.2. Подршка запошљавању младих; Приоритет 1.3. Подршка предузетништву младих, риоритет 1.4. Подршка стамбеном збрињавању и заснивању породица младих, **Стратешки циљ 2. Подстицати иницијативу и одговорно дјеловање младих у заједници**; Приоритет 2.1. Промоција волонтирања, **Стратешки циљ 3**. Подстицати развијање здравих животних стилова младих и одговорног односа према околини; Приоритет 3.2. Подршка очувању и развоју физичког и менталног здравља младих; Приоритет 3.3. Развијање безбједног, здравог и инклузивног окружења за све категорије младих	**Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда;** Приоритет 1.2 – Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката, **Стратешки циљ 2 – Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге**; Приоритет 2.1 – Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих, Приоритет 2.2 – Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите
Стратегија развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2023-2029.година	
Стратешки циљ 2 – Унапријеђен систем финансирања локалне самоуправе — Приоритет 2.1. Системско повећање прихода локалне самоуправе, Приоритет 2.2. Ефикасније и транспарентније управљање буџетским средствима у ЈЛС, Приоритет 2.3. Ефикасније управљање имовином ЈЛС и одрживо управљање локалним ресурсима, **Стратешки циљ 3 – Унапријеђени управљање, организација и капацитети локалних управа, јавних предузећа и установа у надлежности локалне самоуправе** — Приоритет 3.1. Унапређење управљања и организације локалних управа, Приоритет 3.2. Унапређење управљања и	**Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда,** Приоритет 1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката — посредна веза кроз развој привреде и јачање приходне основе**,** Приоритет 1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других потенцијала**, Стратешки циљ 2 Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге,** Приоритет 2.2. Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите — тематска веза са јавним установама које пружају ове услуге, Приоритет 2.4. Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне

организације јавних предузећа и установа, Приоритет 3.3. Изградња капацитета локалних управа, јавних предузећа и установа, Приоритет 3.4. Унапређење локалног развоја, Приоритет 3.5. Јачање учешћа грађана у пословима и развоју ЈЛС, **Стратешки циљ 4**– Унапријеђен квалитет и доступност услуга у надлежности јединица локалне самоуправе — Приоритет 4.1. Унапређивање квалитета и доступности управних услуга, Приоритет 4.2. Унапређивање квалитета и доступности комуналних услуга, Приоритет 4.3. Унапређивање услуга јавних установа	управе — дјелимична тематска веза, **Стратешки циљ 3 – Зелена транзиција и отпорна инфраструктура**, Приоритет 3.1. Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре, Приоритет 3.3. Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије.
Стратегија развоја шумарства Републике Српске 2026–2035. године	
Стратешки циљ 1 – Повећање шумовитости, производности и квалитета шума укључујући повећање доприноса глобалним напорима за ублажавање климатских промјена; Приоритет 1.4 – Адаптивно планирање управљања и газдовања шумама у контексту климатских промјена; Приоритет 1.5 – Очување шума и унапређење заштите шума**, Стратешки циљ 2 – Унапређење мултифункционалних (економских, еколошких и друштвених) користи од шумарства, укључујући побољшање услова за живот становништва у руралним подручјима**; Приоритет 2.3 – Већа искоришћеност и економска валоризација осталих (недрвних) шумских производа и екосистемских услуга; Приоритет 2.4 – Развој екотуризма у шумским подручјима, **Стратешки циљ 3 – Очување биодиверзитета, повећање површина заштићених шума и других шумских подручја посебне намјене**; Приоритет 3.3 – Повећање површине и развој управљања заштићеним подручјима и шумама посебне намјене, **Стратешки циљ 4 – Повећање нових и додатних финансијских средстава из свих извора за одрживо управљање шумама и јачање образовања, научно-техничке сарадње и партнерства**; Приоритет 4.4 – Модернизација сектора шумарства фокусирањем и на зелену и циркуларну биоекономију	**Стратешки циљ 1 – Паметан економски раст и конкурентна привреда;** Приоритет 1.3 – Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала, **Стратешки циљ 3 – Зелена транзиција и отпорна инфраструктура,** 3.2. Приоритет: Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима
Стратегија заштите животне средине Републике Српске за период 2022 - 2032 године	
Стратешки циљ 1 – Заштита квалитета воде и обезбјеђење расположивости водних ресурса и њихове одрживости; Приоритет 1.2 – Повећање покривености становништва и привреде јавним водоснабдијевањем; Приоритет 1.3 – Уређење, ефикасно и одрживо коришћење водних ресурса Републике Српске; Приоритет 1.4 – Заштита воде у оквиру интегралне заштите и унапређења животне средине**, Стратешки циљ 2 – Смањити количину отпада и повећати количину поновно употријебљених материјала;** Приоритет 2.2 – Превенција настанка отпада; Приоритет 2.4 – Унапређење система управљања комуналним отпадом; Приоритет 2.9 – Јачање свијести јавности о правилном раздвајању, сакупљању и одлагању отпада, **Стратешки циљ 3 – Очување биолошке и пејзажне разноврсности**; Приоритет 3.5 – Повећавање површине заштићених подручја; Приоритет 3.8 – Развијање јавне свијести о биодиверзитету, очувању природе и екосистемским услугама, **Стратешки циљ 4 – Унапређење ублажавања и прилагођавања климатским промјенама и побољшање квалитета ваздуха**; Приоритет 4.3 – Смањење утицаја Републике Српске на климатске промјене смањењем емисије гасова са ефектом стаклене баште и повећањем понора угљеника; Приоритет 4.4 – Јачање отпорности на ефекте климатских промјена; Приоритет 4.5 – Повећање енергетске ефикасности у крајњој потрошњи у свим секторима; Приоритет 4.6 – Повећање удјела обновљивих извора енергије, **Стратешки**	**Стратешки циљ 3 – Зелена транзиција и отпорна инфраструктура,** Приоритет 3.1 – Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре, Приоритет 3.2 – Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима, Приоритет 3.3 – Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије, Приоритет 3.4. Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике

циљ 6 – Одрживо управљање природним ресурсима; Приоритет 6.5 – Обезбјеђивање одрживог управљања земљиштем (земљишним ресурсима) као необновљивим природним ресурсима	
Стратегија управљања отпадом за период 2017–2026. године	
Циљеви/приоритети: • Повећање покривености услугом сакупљања отпада • Организација разврставања отпада на мјесту настанка и одвојено сакупљање отпада	**Стратешки циљ 3 – Зелена транзиција и отпорна инфраструктура**, Приоритет 3.1 – Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре, због развоја комуналних услуга и инфраструктуре потребне за сакупљање отпада, Приоритет 3.3 – Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије
Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2035. године	
Приоритети/фокуси: • Ефикасно коришћење енергије, • Даљи развој и имплементација мјера енергетске ефикасности у финалној потрошњи, • Енергетска транзиција и одговорност према животној средини, • Редукција емисије CO_2	**Стратешки циљ 3 – Зелена транзиција и отпорна инфраструктура**, Приоритет 3.4 – Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике.

6. Оквирни финансијски план

За период важења стратешког документа (2027-2033)					
Редни број и ознака	**Структура финанси-рања (у %)***	**Укупно КМ**	**Буџет општине (КМ)**	**Остали извори**	
				КМ	**Назив потенцијалног извора**
Стратешки циљ 1: Паметан економски раст и конкурентна привреда	**33,84%**	**37.034.189**	**5.558.420**	**31.475.769**	
1.1. Приоритет „Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије“	**6,85%**	**7.500.000**	**1.900.000**	**5.600.000**	
1.1.1.Мјера: Подршка модернизацији, дигиталној трансформацији и унапређењу квалитета пословања пословних субјеката	3,84%	4.200.000	700.000	3.500.000	Буџет Општине, буџет РС, ЕУ фондови, донаторски програми домаћих и међународних донатора, сопствена средства пословних субјеката
1.1.2. Мјера: Развој ланаца вриједности, пословног повезивања и приступа новим тржиштима	1,64%	1.800.000,00	500.000,00	1.300.000	Буџет Општине, буџет РС, ЕУ фондови, донаторски програми домаћих и међународних донатора, сопствено учешће привредних субјеката, пољопривредних произвођача и других корисника мјере
1.1.3. Мјера: 1.1.3. Подршка предузетништву, иновацијама и интернационализацији пословања	1,37%	1.500.000	700.000	800.000	Буџет Општине, буџет РС, ЕУ фондови, донаторски програми домаћих и међународних донатора, сопствено учешће корисника програма подршке
1.2. Приоритет: Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката	**9,87%**	**10.800.000**	**1.600.000**	**9.200.000**	
1.2.1 Мјера: Унапређење система подршке привреди, инвестицијама и запошљавању	5,48%	6.000.000	500.000	5.500.000	Буџет Општине, буџет РС, Савјет министара БиХ, ЕУ фондови, донаторски програми домаћих и међународних донатора, други расположиви извори финансирања и учешће корисника програма подршке

1.2.1.1. Кључни стратешки пројекат: Реконструкција моста Нови Град–Двор и стварање услова за поновно успостављање међународног робног саобраћаја	4,57%	5.000.000	0	5.000.000	Буџет институција БиХ / намјенска средства од дозвола за коришћење радио-фреквентног спектра, у складу са одлукама Савјета министара БиХ
1.2.2 Мјера: Развој и унапређење пословних зона и инвестиционих локација	3,02%	3.300.000	600.000	2.700.000	Буџет Општине, буџет РС, буџет БиХ, ЕУ фондови, донаторски програми домаћих и међународних донатора, други расположиви извори
1.2.2.1. Кључни стратешки пројекат: Уређење и инфраструктурно опремање индустријске зоне „Пољавнице“	1,92%	2.101.253	420.250	1.681.003	Буџет Општине, буџет РС, ЕУ фондови, WBIF, други јавни извори
1.2.3 Мјера: Развој радне снаге и повезивање образовања са потребама локалне привреде	1,37%	1.500.000	500.000	1.000.000	Буџет Општине, Буџет Републике Српске и средства надлежних институција и фондова, програми Завода за запошљавање Републике Српске, ILO, GIZ, ЕУ фондови, донаторски програми домаћих и међународних донатора, други расположиви извори
1.3. Приоритет: Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала	**17,12%**	**18.734.189**	**2.058.420**	**16.675.769**	
1.3.1. Мјера: Подршка развоју конкурентне и одрживе пољопривреде	15,66%	17.134.189	1.258.420	15.875.769	Буџет Општине, Буџет Републике Српске, средства надлежних институција и фондова, Свјетске банке, IFAD-a, ЕУ програма и других домаћих и међународних донатора, као и других расположивих извора финансирања и учешћа корисника
1.3.1.1. Кључни стратешки пројекат: Изградња система наводњавања пољопривредних површина на подручју општине Нови Град	1,90%	2.084.189	208.420	1.875.769	Буџет Општине, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, Свјетска банка, ЕУ фондови
1.3.2. Мјера: Развој и промоција туристичке понуде Новог Града	0,73%	800.000	400.000	400.000	Буџет Општине, Буџет Републике Српске, средства надлежних институција и фондова, ЕУ програми, домаћи и међународни донатори, програми прекограничне и међународне сарадње, као и други расположиви извори финансирања и учешће корисника
1.3.3. Мјера: Активирање локалних ресурса за развој нових економских активности	0,73%	800.000	400.000	400.000	Буџет Општине, Буџет Републике Српске, средства надлежних институција и фондова,ЕУ програми, домаћи и међународни донатори, програми прекограничне и међународне сарадње, као и други расположиви извори финансирања и учешће партнера и корисника
Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге	**29,79%**	**32.600.000**	**19.300.000**	**13.300.000**	
2.1. Приоритет Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих	**10,23%**	**11.200.000**	**2.300.000**	**8.900.000**	
2.1.1.Мјера: Подршка породицама и родитељству	9,14%	10.000.000	2.000.000	8.000.000	Буџет Општине; Влада РС; фондови и програми за подршку породицама
2.1.2. Мјера: Унапређење услова за живот и останак младих у локалној заједници	1,10%	1.200.000	300.000	900.000	Буџет Општине; Влада РС; ЕУ и међународни донатори
2.1.2.1. Кључни стратешки пројекат: Успостављање система социјалног становања и стамбене подршке у Општини Нови Град	0,82%	900.000	200.000	700.000	Буџет Општине; Републички секретаријат за расељена лица и миграције, Влада РС; фондови за стамбено збрињавање; Министарства за људска права и избјеглице БиХ, ЕУ и међународни донатори

2.2. Приоритет: Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите	**14,76%**	**16.150.000**	**13.050.000**	**3.100.000**	
2.2.1 Мјера: Унапређење доступности и квалитета образовања	1,05%	1.150.000	650.000	500.000	Буџет Општине; Влада РС; ресорно министарство; донаторски програми
2.2.2. Мјера: Унапређење доступности и квалитета здравствених услуга	1,83%	2.000.000	1.400.000	600.000	Буџет Општине; Влада РС; Фонд здравственог осигурања РС; ресорно министарство; донатори
2.2.3 Мјера: Унапређење система социјалне заштите и услуга у заједници	11,88%	13.000.000	11.000.000	2.000.000	Буџет Општине; Влада РС; ресорно министарство; ЕУ и међународни донатори
2.2.3.1. Кључни стратешки пројекат: Интеграција и одржив развој Дневног центра за дјецу у ризику у систему социјалне заштите	0,07%	74.000,00	12.000,00	62.000,00	Буџет Општине; Влада РС; Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, ЕУ и међународне организације; донаторски програми
2.3. Приоритет: Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја	**4,02%**	**4.400.000**	**3.700.000**	**700.000**	
2.3.1. Мјера: Унапређење културне инфраструктуре и доступности културних садржаја	0,73%	800.000	500.000	300.000	Буџет Општине; Влада РС; Министарство просвјете и културе РС; ЕУ и донатори
2.3.1.1. Кључни стратешки пројекат: Ревитализација и стављање у функцију Биоскопа Нови Град	0,37%	400.000	200.000	200.000	Буџет Општине; Влада РС; Министарство просвјете и културе РС; ЕУ фондови; међународне организације и донатори
2.3.2. Мјера: Очување, презентација и коришћење културног и историјског насљеђа	0,46%	500.000	200.000	300.000	Буџет Општине; Влада РС; Министарство просвјете и културе РС; фондови за културно насљеђе; донатори
2.3.3.Мјера: Унапређење спортске инфраструктуре и доступности спортских и рекреативних садржаја	2,83%	3.100.000	3.000.000	100.000	Буџет Општине; Влада РС; ресорно министарство; спортски фондови; донатори
2.4. Приоритет: Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе	**0,78%**	**850.000**	**250.000**	**600.000**	
2.4.1. Мјера: Дигитална трансформација локалне управе и унапређење јавних услуга	0,64%	700.000,00	200.000,00	500.000,00	Буџет Општине; ЕУ фондови; програми дигиталне трансформације; донатори
2.4.1.1. Кључни стратешки пројекат: Дигитална трансформација и унапређење јавних услуга на подручју општине	0,55%	600.000,00	180.000,00	420.000,00	Буџет Општине; ЕУ фондови; програми дигитализације; међународне организације
2.4.2. Мјера: Унапређење транспарентности и дигиталних механизама за учешће грађана у локалном развоју	0,14%	150.000,00	50.000,00	100.000,00	Буџет Општине; ЕУ и међународни донатори; програми за добро управљање
Стратешки циљ 3: Зелена транзиција и отпорна инфраструктура	**36,37%**	**39.800.000**	**11.075.000**	**28.725.000**	
3.1. Приоритет: Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре	25,04%	27.400.000	7.200.000	20.200.000	
3.1.1. Мјера: Унапређење система просторног планирања и управљања простором	0,37%	400.000	200.000	200.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; IPA III; UNDP; GIZ
3.1.2. Мјера: Унапређење система водоснабдијевања и канализационе инфраструктуре	13,71%	15.000.000	4.000.000	11.000.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; WBIF; IPA III; EIB; EBRD; Свјетска банка; UNDP
3.1.3. Мјера: Унапређење локалне путне инфраструктуре и саобраћајне безбједности	10,97%	12.000.000	3.000.000	9.000.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; WBIF; IPA III; EBRD; EIB; Свјетска банка
3.2. Приоритет: Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима	**2,42%**	**2.650.000**	**1.175.000**	**1.475.000**	

3.2.1.Мјера:Унапређење управљања и заштите вода и водних ресурса	0,32%	350.000	175.000	175.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; UNDP; SIDA; IPA III
3.2.2 Мјера: Унапређење заштите природних вриједности и управљања заштићеним подручјима	1,28%	1.400.000	700.000	700.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; IPA III; UNDP; SIDA; GIZ
3.2.3 Мјера: Превенција и заштита од ризика за животну средину	0,46%	500.000	100.000	400.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; UNDP; IPA III; SIDA; Свјетска банка
3.2.4. Мјера: Успостављање основа за системско праћење стања животне средине	0,37%	400.000	200.000	200.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; IPA III; UNDP; GIZ; SIDA
3.2.4.1. Кључни стратешки пројекат: Израда и усвајање Локалног плана заштите животне средине општине Нови Град	0,03%	30.000,00	30.000,00	00,00	Буџет Општине Нови Град
3.3. Приоритет: Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије	**2,74%**	**3.000.000**	**1.000.000**	**2.000.000**	
3.3.1. Мјера: Проширење и унапређење система управљања комуналним отпадом	1,37%	1.500.000	500.000	1.000.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; IPA III; WBIF; EBRD; EIB; UNDP
3.3.1.1. Кључни стратешки пројекат: Израда и усвајање Локалног плана управљања отпадом општине Нови Град	0,02%	20.000	20.000	00,00	Буџет Општине Нови Град
3.3.2. Мјера: Унапређење селекције, рециклаже и поновне употребе отпада	1,37%	1.500.000	500.000	1.000.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; IPA III; EBRD; UNDP; GIZ; SIDA
3.4. Приоритет: Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике	**6,17%**	**6.750.000**	**1.700.000**	**5.050.000**	
3.4.1. Мјера: Повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије	2,97%	3.250.000	750.000	2.500.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; IPA III; GIZ; EBRD; EIB; SIDA; UNDP
3.4.2. Мјера: Јачање отпорности на климатске промјене и примјена мјера климатске адаптације	1,83%	2.000.000	500.000	1.500.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; UNDP; GCF; IPA III; SIDA; Свјетска банка
3.4.3. Мјера: Унапређење превенције, припремљености и одговора на природне и друге ризике	1,37%	1.500.000	450.000	1.050.000	Буџет Општине Нови Град; Влада РС; UNDP; IPA III; Свјетска банка; SIDA
Укупно из стратешког документа**	**100%**	**109.434.189**	**35.933.420**	**73.500.769**	

ПРЕГЛЕД ПО ИЗВОРИМА (износи у КМ и проценти)	
Буџетска средства	**Екстерни извори**
35.933.420,00 КМ	**73.500.769,00 КМ**
32,84%	**67,16%**

* Структура учешћа финансирања (у %) приоритета и стратешких циљева у укупном износу финансирања стратешког документа.

** Структура финансирања по изворима финансирања.

7. Оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање стратешког документа

Оквир за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање Стратегије развоја општине Нови Град за период 2027–2033. године успоставља систем управљања њеном реализацијом, којим се стратешки циљеви, приоритети и мјере повезују са радом Општинске управе, буџетским планирањем, реализацијом развојних програма и пројеката и мјерењем остварених резултата.

Сврха овог оквира је да обезбиједи да Стратегија буде основ за доношење развојних одлука и усмјеравање расположивих ресурса, а не само дугорочни плански документ. Његова примјена треба да омогући јасну расподјелу одговорности, континуирано праћење напретка, благовремено препознавање ризика и одступања од планиране динамике, као и предузимање корективних мјера ради ефикаснијег остваривања утврђених развојних циљева.

Систем управљања спровођењем Стратегије заснива се на четири међусобно повезана процеса: спровођењу, праћењу, извјештавању и вредновању. Спровођењем се стратешка опредјељења претварају у конкретне мјере и активности; праћењем се континуирано утврђује напредак у њиховој реализацији; извјештавањем се обезбјеђују обједињене информације о оствареним резултатима и степену реализације планираних обавеза; док вредновање омогућава оцјену успјешности, дјелотворности и развојног утицаја Стратегије и представља основу за наредни циклус стратешког планирања.

Институционалне одговорности и координација

За укупно управљање спровођењем Стратегије одговоран је начелник општине, у оквиру својих законских и институционалних надлежности. Скупштина општине Нови Град, у оквиру својих надлежности, усваја Стратегију и релевантне планске и буџетске акте, разматра питања од значаја за њено спровођење и врши надлежности у вези са разматрањем извјештаја.

Кључну оперативну и координациону улогу има организациона јединица Општинске управе надлежна за управљање развојем-Одсјек за управљање развојем. Она координише повезивање Стратегије са средњорочним и годишњим планирањем, праћење реализације стратешких мјера, прикупљање и обједињавање података, припрему извјештаја о спровођењу Стратегије и координацију активности вредновања.

Надлежне организационе јединице Општинске управе одговорне су за планирање и реализацију активности и пројеката из свог дјелокруга рада, праћење резултата и благовремено достављање потпуних и провјерених података о степену реализације, постигнутим резултатима, утрошеним средствима и евентуалним одступањима. Одговорност за реализацију конкретних мјера и пројеката утврђује се у спроведбеним плановима, у складу са надлежностима и улогом појединих носилаца.

У спровођење Стратегије, зависно од природе мјера и пројеката, укључују се јавне установе и предузећа, мјесне заједнице, привредни субјекти, организације цивилног друштва, развојни партнери и друге релевантне институције. Њихово учешће заснива се на надлежностима, уговореним обавезама и партнерским односима, посебно код развојних интервенција које захтијевају међусекторску сарадњу или финансирање из више извора.

Ефикасност институционалног оквира зависи од јасног разграничења одговорности, редовне размјене информација и повезивања развојног планирања са буџетским процесом. Због тога је неопходно да се одговорност за реализацију појединачних мјера и пројеката конкретизује у планским документима и да се подаци о њиховом спровођењу редовно ажурирају.

Спровођење Стратегије и повезивање са планским и буџетским процесима

Спровођење Стратегије остварује се кроз њено повезивање са средњорочним и годишњим плановима рада Општинске управе, плановима и програмима надлежних јавних установа и предузећа, буџетом Општине и другим релевантним планским документима. На тај начин се обезбјеђује да стратешки циљеви и приоритети буду преведени у конкретне мјере, активности и пројекте са утврђеним носиоцима, роковима, очекиваним резултатима и изворима финансирања.

Операционализација Стратегије врши се кроз акциони план и друге спроведбене документе, у складу са важећим прописима и утврђеном динамиком планирања. Њима се разрађују активности и пројекти којима се доприноси реализацији мјера и приоритета, дефинишу индикатори за праћење напретка и утврђују потребна финансијска средства и потенцијални извори финансирања.

Посебан значај има повезивање развојних приоритета са буџетским планирањем. Приликом припреме буџета и планова рада потребно је сагледати расположиве сопствене приходе, могућности финансирања из буџета виших нивоа власти, доступне програме и фондове Европске уније, донаторска средства, кредитне и друге законом дозвољене изворе финансирања. Приоритет у реализацији даје се интервенцијама које имају јасан развојни допринос, реалне услове за спровођење и обезбијеђене или изгледне изворе финансирања.

У случају промјена развојних околности, ограничења у финансирању или појаве нових потреба, преиспитују се динамика реализације и начин спровођења појединих мјера и пројеката. Таква прилагођавања врше се у оквиру важећих процедура, уз очување стратешког усмјерења и образложење значајних одступања од планираних резултата.

Праћење спровођења и остваривања резултата

Праћење спровођења Стратегије представља континуиран процес систематичног прикупљања, провјере и анализе података о реализацији мјера и пројеката, утрошеним средствима и промјенама у вриједностима утврђених индикатора. Његова сврха није само евидентирање спроведених активности већ и утврђивање да ли се реализацијом планираних интервенција остварују очекивани резултати и доприноси реализацији стратешких циљева.

Праћење се заснива на индикаторима дефинисаним Стратегијом, укључујући полазне и циљне вриједности, као и на показатељима реализације активности и пројеката утврђеним у спроведбеним плановима. Подаци се прикупљају из службених евиденција Општинске управе, извјештаја носилаца реализације, расположивих статистичких и административних извора и других провјерљивих података.

Надлежне организационе јединице одговорне су за праћење индикатора и активности из свог дјелокруга, док Одсјек за управљање развојем координише прикупљање, провјеру и обједињавање података на нивоу Стратегије. За сваки индикатор потребно је обезбиједити јасно одређен извор података, периодичност ажурирања и одговорног носиоца, како би се осигурала упоредивост и поузданост информација током цијелог периода спровођења. Праћење обухвата:

- степен реализације планираних мјера, активности и пројеката;
- напредак у остваривању стратешких циљева и приоритета на основу утврђених индикатора;
- однос планираних и утрошених средстава и динамику финансијске реализације;
- промјене у кључним развојним показатељима и факторима који утичу на локални развој; ризике, препреке и разлоге одступања од планираних рокова и резултата; потребу за корективним мјерама и унапређењем начина реализације.

Резултати праћења користе се за унапређење средњорочног и годишњег планирања, утврђивање реалних приоритета за наредни период и благовремено реаговање на одступања. На тај начин праћење постаје инструмент управљања учинком и подршка доношењу одлука заснованих на доказима.

Извјештавање о спровођењу Стратегије

Извјештавање обезбјеђује систематичан и транспарентан преглед реализације Стратегије, степена остварења планираних резултата и изазова који утичу на њено спровођење. Основу за извјештавање чине подаци из годишњих и средњорочних планова рада, извјештаји надлежних организационих јединица и других носилаца реализације, подаци о финансијској реализацији и вриједности индикатора.

Годишњи извјештаји о раду Општинске управе и годишњи извјештај о спровођењу Стратегије имају повезану, али различиту функцију. Извјештаји о раду приказују реализацију планираних активности и обавеза појединачних организационих јединица, док извјештај о спровођењу Стратегије сагледава обједињене резултате и напредак у остваривању стратешких циљева и приоритета на нивоу општине.

Одсјек за управљање развојем координише припрему годишњег извјештаја о спровођењу Стратегије, на основу података које достављају надлежне организационе јединице и други носиоци

реализације. Извјештај припрема Начелник општине у складу са важећим прописима и утврђеним процедурама, а разматра га и усваја Скупштина општине.

Извјештавање се временски усклађује са циклусом припреме годишњих планова рада и буџета, како би налази и препоруке могли бити узети у обзир приликом утврђивања наредних развојних и финансијских приоритета. У мјери у којој то омогућавају важећи прописи и расположиви механизми, јавности се обезбјеђује приступ усвојеним извјештајима и информацијама о напретку у спровођењу Стратегије.

Вредновање Стратегије

Вредновање Стратегије представља поступак систематичне оцјене њене релевантности, кохерентности, успјешности, дјелотворности и оствареног утицаја. За разлику од редовног праћења, које је усмјерено на континуирано праћење реализације и резултата, вредновање омогућава дубљу анализу остварених промјена, фактора који су утицали на њих и могућности за унапређење развојних политика.

Вредновање се може спроводити у различитим фазама стратешког циклуса, у складу са важећим прописима и потребама Општине. Током реализације Стратегије може се организовати средњорочно вредновање ради оцјене напретка, релевантности утврђених приоритета и потребе за прилагођавањем мјера. Завршно вредновање планира се у предзадњој години спровођења, односно 2032. године, како би налази и препоруке били доступни приликом припреме наредног стратешког документа.

Вредновање организује Општина Нови Град, уз могућност ангажовања независног спољног евалуатора, посебно када је потребна додатна стручна експертиза или независна оцјена остварених резултата. Поступак се заснива на подацима из система праћења, извјештајима о спровођењу Стратегије, релевантним статистичким и административним изворима и, по потреби, додатним анализама и консултацијама са заинтересованим странама.

Резултати вредновања користе се за утврђивање степена остварења стратешких циљева, оцјену дјелотворности предузетих интервенција, идентификовање фактора успјеха и ограничења и формулисање препорука за наредни циклус развојног планирања. На тај начин обезбјеђује се да искуства из спровођења Стратегије буду систематизована и уграђена у будуће развојне одлуке.

Динамика активности и расподјела одговорности

Спровођење, праћење, извјештавање и вредновање Стратегије организују се кроз редован годишњи циклус управљања развојем, који повезује планирање активности и средстава, реализацију, праћење резултата, извјештавање и утврђивање приоритета за наредни период.

Табела 58: Преглед основних активности и одговорности за спровођење, праћење, извјештавање и вредновање Стратегије развоја општине Нови Град 2027–2033. године

Активности	Носилац активности	Динамика-временски оквир
Спровођење:		
Израда упутства за средњорочно планирање рада Општинске управе општине Нови Град, на основу стратешких циљева, приоритета и мјера из стратешких докумената	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем	Сваке године, у години која претходи периоду средњорочног планирања рада Општинске управе Општине Нови Град, најкасније до 31.03., према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Члан 8.
Израда Нацрта средњорочног плана рада начелника општине и општинске управе	Начелник општине, организационе јединице општинске управе, Одсјек за управљање развојем	Сваке године, у години која претходи средњорочном периоду на који се односе, односно за сљедећу годину и наредне двије године (принцип 1 + 2), најкасније у јуну текуће године, према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Прилог 1
Објављивање на веб страници Нацрта Средњорочног плана рада начелника општине и општинске управе и спровођење јавних консултација	Кабинет Начелника, Одсјек за управљање развојем	У поступку израде средњорочног плана рада; у трајању од минимално 15 дана од дана објављивања
Коначна верзија Средњорочног плана рада начелника општине и општинске управе	Одсјек за управљање развојем	Сваке године, у години која претходи средњорочном периоду на који се односе,

		односно за сљедећу годину и наредне двије године (принцип 1 + 2), најкасније до 31.07. текуће године, према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Члан 9.
Израда Нацрта годишњег плана рада начелника општине и општинске управе, на основу средњорочног плана рада, на начин да се детаљније разрађује прва година из средњорочног плана рада	Начелник општине, организационе јединице општинске управе, Одсјек за управљање развојем	Сваке године, у години која претходи години за коју се доноси, најкасније до 31.07. текуће године, према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Прилог 2
Израда захтјева свих организационих јединица Општинске управе Општине Нови Град за Нацрт буџета наредну годину, према радној верзији годишњег плана рада	Све организационе јединице општинске управе	Сваке године, у години која претходи години за коју се Буџет доноси , према буџетском календару, најкасније до 15.09. текуће године
Усклађивање Годишњег плана рада начелника и општинске управе са усвојеним Буџетом општине	Све организационе јединице општинске управе	Након усвајања буџета, сваке године, у години за коју се Буџет доноси, најкасније до краја јануара текуће године
Достављање Годишњег плана рада начелника и општинске управе скупштини општине на усвајање	Начелник општине	Сваке године, у години за коју се План доноси, најкасније до 31.03. текуће године
Израда и ажурирање акционог плана за спровођење Стратегије, са дефинисаним мјерама, пројектима, активностима, носиоцима, роковима, индикаторима и изворима финансирања	Начелник општине; Одсјек за управљање развојем; надлежне организационе јединице	Сваке године, почетком године, на период од три године, по принципу 1+2, према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Прилог 4; ажурирање усклађивати са средњорочним и годишњим планирањем
Спровођење мјера, пројеката и активности утврђених Стратегијом и пратећим спроведбеним документима	Надлежне организационе јединице Општинске управе и други носиоци реализације	Континуирано, у складу са утврђеним роковима и обезбијеђеним финансијским средствима
Праћење стратешког документа и извјештавање:		
Успостава и редовно ажуририрање електронске евиденције индикатора остварења стратешких циљева, приоритета и мјера из стратешког документа (укључујући локализацију Циљева одрживог развоја или Оквира за реализацију Циљева одрживог развоја у БиХ), мјерење напретка у остварењу стратешких циљева и приоритета из Ревидиране стратегије	Одсјек за управљање развојем, уз достављање података од надлежних организационих јединица и других носилаца реализације	Континуирано
Успостава и редовно ажурирање електронске евиденције индикатора из годишњег плана рада – праћење провођења Годишњег плана рада организационих јединица	Све организационе јединице општинске управе	Континуирано
Праћење реализације мјера и пројеката и праћење могућности за обезбјеђивање средстава из екстерних извора финансирања	Одсјек за управљање развојем; надлежне организационе јединице	Континуирано
Анализа остварених резултата и предузимање корективних мјера у случају одступања од планиране динамике или циљних вриједности индикатора	Начелник општине; Одсјек за управљање развојем; надлежне организационе јединице	Према потреби, на основу резултата праћења
Израда Годишњих извјештаја о раду начелника општине и општинске управе и достављање Скупштини општине на разматрање и усвајање	Начелник општине, све организационе јединице општинске управе, Одсјек за управљање развојем	Сваке године, најкасније до 30. априла текуће године за претходну годину, према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-Прилог 3
Израда годишњег извјештаја о спровођењу Стратегије, са прегледом напретка у остваривању стратешких циљева и приоритета, реализације мјера и пројеката и утрошених средстава	Начелник општине; Одсјек за управљање развојем; надлежне организационе јединице	Сваке године, најкасније до 30.06. текуће године за претходну годину, према Уредби о спроведбеним документима (Службени гласник РС 8/22)-члан 17.

	и други носиоци реализације	
Достављање годишњег извјештаја о спровођењу Стратегије скупштини општине на разматрање и усвајање	Начелник општине	У складу са Законом о стратешком планирању и управљању развојем у Републици Српској и другим важећим прописима
Објављивање усвојених годишњих извјештаја о раду и годишњег извјештаја о спровођењу Стратегије на интернет страници општине	Општина Нови Град; Одсјек за управљање развојем; Кабинет начелника	Сваке године, по усвајању
Вредновање Ревидиране стратегије развоја: (вредновање се може повјерити и независном вањском евалуатору)		
Израда Плана вредновања (евалуације)	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем	Прије почетка поступка вредновања, у складу са Уредбом о стратешким документима у Републици Српској према (Службени гласник РС 94/21)-Прилог 2
Припрема пројектног задатка и организација поступка вредновања, укључујући ангажовање независног вањског евалуатора, ако се вредновање повјерава спољном лицу	Начелник општине, Одсјек за управљање развојем	Према Плану вредновања
Обезбјеђивање података, документације и учешћа надлежних организационих јединица и других релевантних актера у поступку вредновања	Одсјек за управљање развојем; све надлежне организационе јединице; други релевантни актери	Током поступка вредновања
Спровођење вредновања Стратегије и израда извјештаја о спроведеном вредновању, са налазима и препорукама и достављање извјештаја Скупштини општине на разматрање и усвајање	Начелник општине; Одсјек за управљање развојем, односно независни вањски евалуатор ако је ангажован; надлежне организационе јединице	У претпосљедњој години спровођења Стратегије, односно 2032. године, у складу са прописаним поступком
Објављивање извјештаја о спроведеном вредновању и информисање јавности о налазима и препорукама	Општина Нови Град; Одсјек за управљање развојем; Кабинет начелника	Након окончања поступка вредновања и у складу са прописаним процедурама

Ефикасност овог оквира зависи од досљедне примјене утврђених процедура, благовременог достављања поузданих података и повезивања налаза праћења и извјештавања са конкретним одлукама о приоритетима, ресурсима и начину реализације. Због тога је важно да се информације о спровођењу Стратегије не користе искључиво за формално извјештавање, већ као основ за унапређење рада Општинске управе, јачање одговорности носилаца реализације и ефикасније усмјеравање расположивих средстава.

Успостављањем оваквог система Општина Нови Град обезбјеђује континуитет између дугорочних развојних опредјељења и свакодневног управљања, уз могућност да се напредак мјери на основу резултата, а одлуке о будућим интервенцијама доносе на основу утврђених потреба, остварених ефеката и расположивих ресурса.

8. ПРИЛОЗИ СТРАТЕШКОМ ДОКУМЕНТУ

8.1. Сажети преглед стратешких циљева, приоритета и мјера у стратешком документу

Редни број и ознака	НАЗИВ	ИНДИКАТОРИ И ФИНАНСИЈСКИ ИЗВОРИ		
1. Стратешки циљ	**Паметан економски раст и конкурентна привреда**	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Просјечан број запослених годишње (ПУРС)	3.735 (2025)	4.000 (+ 7,1%)
		Број пословних субјеката (Одјељење за привреду и пољопривреду, АПИФ)	571 (2025)	620 (+8.6%)
		Покривеност увоза извозом (%) (ПКРС)	24% (2025)	35% (+11 п.п.)
		Остварене инвестиције у нова стална средства (хиљ. КМ) (РЗЗСРС)	3.975 хиљ. КМ (2025)	6.000 хиљ. КМ (+50,9%)
		Просјечна нето плата (КМ) (РЗЗСРС)	1.407,00 КМ (2025)	1.900,00 КМ (+35%)
		Учешће прерађивачке индустрије у укупним приходима привредних друштава, % (АПИФ)	14,90% (2025)	20%, (+5,1 п.п)
		Однос броја отворених и затворених предузетничких радњи, коефицијент	0,67 (2025)	1,1 (+64,2%)
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		5.558.420	**31.475.769**	**37.034.189**
1.1. Приоритет	Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број пословних субјеката у прерађивачкој индустрији (привредна друштва и предузетничке радње)	87 (44 + 43)	≥ 105
		Број привредних субјеката обухваћених програмима подршке модернизацији, дигитализацији и унапређењу квалитета пословања, кумулативно	38	≥ 60
		Број привредних субјеката подржаних у развоју нових производа и услуга, иновација и приступа новим тржиштима, кумулативно	0	≥ 20
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.900.000	**5.600.000**	**7.500.000**
1.1.1. Мјера	Подршка модернизацији, дигиталној трансформацији и унапређењу квалитета пословања пословних субјеката	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број привредних субјеката обухваћених општинским и републичким програмима подршке модернизацији, дигитализацији и унапређењу квалитета пословања, кумулативно	38	60
		Број привредних субјеката који су уз подршку Општине реализовали инвестиције у опрему, технологију или дигитална рјешења, кумулативно	7	15
		Број привредних субјеката који су увели стандарде квалитета или извршили сертификацију производа/процеса, кумулативно	0	3
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		700.000	**3.500.000**	**4.200.000**

1.1.2. Мјера	Развој ланаца вриједности, пословног повезивања и приступа новим тржиштима	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реализованих активности пословног повезивања и заједничке промоције локалних производа, кумулативно	8	≥ 14
		Број локалних привредних субјеката укључених у активности пословног повезивања и промоције, кумулативно	10	≥ 50
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		500.000,00	**1.300.000,00**	**1.800.000,00**
1.1.3. Мјера	Подршка развоју предузетништву, иновацијама и интернационализацији пословања	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број новооснованих пословних субјеката обухваћених програмима подршке	2	≥ 15
		Број лица обухваћених обукама, менторском и савјетодавном подршком за предузетништво	0	≥ 100
		Број почетника у пословању обухваћених програмима подршке	2	≥ 20
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		700.000,00	**800.000,00**	**1.500.000,00**
1.2. Прио-ритет	Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број привредних субјеката обухваћених општинским мјерама подршке привреди, инвестицијама и запошљавању годишње	9	≥ 15
		Број реализованих инвестиција домаћих и страних инвеститора на подручју општине, кумулативно за период 2026–2033. године	11 (2021–2025)	≥ 20 (2026–2033)
		Укупна вриједност инвестиција домаћих и страних инвеститора у стална средства, кумулативно за период 2026–2033. године	432.622 КМ (2021–2025)	≥ 1.000.000 КМ (2026–2033)
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.600.000	**9.200.000**	**10.800.000**
1.2.1. Мјера	Унапређење система подршке привреди, инвестицијама и запошљавању	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број привредних субјеката обухваћених општинским мјерама подршке инвестицијама, проширењу пословања и запошљавању	7	15
		Број реализованих активности промоције инвестиционих потенцијала општине	5	10
		Број реализованих инвестиција домаћих и страних инвеститора на подручју општине, кумулативно за период 2026–2033. године	11 (2021–2025)	≥ 20 (2026–2033)
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		500.000	**5.500.000**	**6.000.000**
1.2.2. Мјера	Развој и унапређење пословних зона и инвестиционих локација	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реализованих пројеката унапређења пословне инфраструктуре	0	≥ 3
		Број расположивих инвестиционих локација са основним подацима и условима за инвестирање	2	≥ 5
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		600.000	**2.700.000**	**3.300.000**

1.2.3. Мјера	Развој радне снаге и повезивање образовања са потребама локалне привреде	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број привредних субјеката укључених у програме сарадње са образовним институцијама и институцијама тржишта рада, кумулативно	0	≥ 10
		Број реализованих програма/мјера за унапређење знања и вјештина радне снаге у сарадњи са привредом, образовним институцијама и институцијама тржишта рада	0	≥ 5
		Број лица обухваћених програмима обука, практичног оспособљавања, доквалификације и других програма развоја знања и вјештина, кумулативно	0	≥ 20
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		500.000	**1.000.000**	**1.500.000**
1.3. Приоритет	Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других потенцијала	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број пољопривредних произвођача обухваћених општинским мјерама подршке годишње	243	≥ 270
		Број пољопривредних произвођача обухваћених републичким мјерама подршке годишње	687	≥ 700
		Број ноћења туриста на годишњем нивоу	5.775	≥ 9.000
		Број активираних објеката и локација за нове економске активности у периоду 2027–2033. године	0	≥ 5
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		2.058.420	**16.675.769**	**18.734.189**
1.3.1. Мјера	Подршка развоју конкурентне и одрживе пољопривреде	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број пољопривредних произвођача обухваћених општинским мјерама подршке годишње	243	≥ 270
		Број пољопривредних произвођача обухваћених републичким мјерама подршке годишње	687	≥ 700
		Број реализованих пројеката/мјера за унапређење пољопривредне инфраструктуре	0	≥ 1
		Површина пољопривредног земљишта обухваћена системима за наводњавање, кумулативно	0	≥ 60 ha
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.258.420	**15.875.769**	**17.134.189**
1.3.2. Мјера	Развој и промоција туристичке понуде Новог Града	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број расположивих смјештајних јединица/лежајева	351	≥ 450
		Број ноћења туриста	5.775	≥ 9.000
		Укупан број смјештајних објеката	55	≥ 70
		Износ укупно наплаћене боравишне таксе (КМ)	13.275,00	≥ 20.000,00
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		400.000	**400.000**	**800.000**

1.3.3. Мјера	Активирање локалних ресурса за развој нових економских активности	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број припремљених развојних и инвестиционих пројеката за стављање локалних ресурса у функцију	0	≥ 5
		Број пројеката зелене транзиције и ефикаснијег коришћења ресурса припремљених/подржаних од стране Општине	0	≥ 3
		Број нових пословних активности покренутих коришћењем локалних ресурса	0	≥ 5
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		400.000,00	**400.000,00**	**800.000,00**
2. Стратешки циљ	**Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге**	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Удио корисника социјалне заштите у укупном становништву (%) (ЈУ Центар за социјални рад Нови Град, РЗЗСРС)	6,72% (2025)	≤ 6,0% (-0,72 п.п.)
		Обухват дјеце предшколским васпитањем (%) (РЗЗСРС)	24,58% (2024)	≥ 40% (+15,42 п.п.)
		Број доступних електронских јавних услуга/модула	10-ограничена функционалност (електронско подношење захтјева (2025)	≥ 12-проширене функционалности (електронска обрада, праћење статуса, већи број поступака доступних онлајн) (+20%)
		Број корисника електронских јавних услуга	72 (2025)	≥ 150 (+108%)
		Миграциони салдо становништва (РЗЗСРС)	-80 (2025)	≥ -40 (побољшање негативног салда за 50%)
		Број љекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника (ЈЗУ Дом здравља Нови Град, приватне амбуланте, РЗЗСРС)	0,91 (2025)	1,00 (+9,9%)
		Број регистрованих кривичних дјела на 1.000 становника– петогодишњи просјек	6,19	≤ 5,5 (-11,1%)
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		19.300.000	**13.300.000**	**32.600.000**
2.1. Приоритет	Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Миграциони салдо становништва	-80	≥ -40 (побољшање негативног салда за 50%)
		Број младих и породица обухваћених програмима стамбене подршке, кумулативно	0	≥ 20
		Удио младих (15–29 година) у укупном становништву -процјена РЗЗСРС)	15,57%	≥ 16%
		Број живорођене дјеце на подручју општине годишње	172	≥ 180
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		2.300.000	**8.900.000**	**11.200.000**
2.1.1. Мјера	Подршка породицама и родитељству	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Издвајања из буџета Општине за мјере подршке породицама-годишње	264.006,00 КМ	286.000,00 КМ
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		2.000.000	**8.000.000**	**10.000.000**

2.1.2. Мјера:	Унапређење услова за живот и останак младих у локалној заједници	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број младих лица/младих домаћинстава којима је обезбијеђен облик стамбене подршке, кумулативно	0	≥25
		Број пројеката младих подржаних кроз Омладинску банку, годишње	9	≥10
		Број подржаних омладинских организација, удружења и неформалних група младих, годишње	1	5
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		300.000	**900.000**	**1.200.000**
2.2. Прио-ритет:	Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број љекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника (ЈЗУ Дом здравља Нови Град, приватне амбуланте, РЗЗСРС)	0,91	1,00
		Обухват дјеце предшколским васпитањем (%) (РЗЗСРС)	24,58% (2024)	≥ 40%
		Број школских објеката на којима су реализована улагања у реконструкцију, санацију или опремање, кумулативно	6 (у периоду од 2017-2025)	≥ 8 (у периоду од 2026-2033)
		Број проширених права из социјалне заштите утврђених одлуком Скупштине општине	4	≥ 6
		Издвајања из буџета Општине за социјалну заштиту по становнику	186,19 КМ 4.077.827 КМ/ 21.902 становника	220 КМ
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		13.050.000	**3.100.000**	**16.150.000**
2.2.1 Мјера	Унапређење доступности и квалитета образовања	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број школских објеката на којима су реализована улагања у реконструкцију, санацију или опремање, кумулативно	6 (у периоду од 2017-2025)	≥ 8 (у периоду од 2026-2033)
		Број образовних установа опремљених новом наставном, информатичком, дигиталном, спортском, библиотечком и специјализованом опремом за инклузивну наставу	0	≥ 10
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		650.000	**500.000**	**1.150.000**
2.2.2. Мјера	Унапређење доступности и квалитета здравствених услуга	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број љекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника (ЈЗУ Дом здравља Нови Град, приватне амбуланте, РЗЗСРС)	0,91 (2025)	1,00 (+9,9%)
		Број реализованих активности/пројеката за унапређење доступности и квалитета здравствених услуга уз подршку Општине, кумулативно	Није утврђено	≥ 10
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.400.000	**600.000**	**2.000.000**

2.2.3 Мјера	Унапређење система социјалне заштите и услуга у заједници	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реализованих пројеката/мјера за унапређење доступности и квалитета социјалне заштите, кумулативно	0	≥ 7
		Статус интеграције Дневног центра у систем социјалне заштите	0 – није интегрисан	1 – интегрисан
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		11.000.000	**2.000.000**	**13.000.000**
2.3. Прио-ритет	Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Буџетска издвајања за развој спорта и спортску инфраструктуру годишње (КМ)	460.663 КМ	≥ 600.000 КМ
		Број спортских клубова и удружења који се суфинансирају из буџета Општине	16	≥ 18
		Број културних, спортских и других манифестација подржаних из буџета Општине, годишње	40	≥ 50
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		3.700.000	**700.000**	**4.400.000**
2.3.1. Мјера	Унапређење културне инфраструктуре и доступности културних садржаја	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број културних објеката и простора у којима су унапријеђени услови за рад и реализацију културних садржаја	0	≥ 3
		Статус ревитализације и стављања у функцију Биоскопа Нови Град	0 – није у функцији	1 – стављен у функцију
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		500.000	**300.000**	**800.000**
2.3.2. Мјера	Очување, презентација и коришћење културног и историјског насљеђа	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број објеката, локалитета и добара културног и историјског насљеђа на којима су спроведене активности заштите, обнове или уређења	0	≥ 3
		Број реализованих програма и активности за презентацију и промоцију културног и историјског насљеђа, годишње	0	≥ 5
		Број културних и историјских локалитета доступних посјетиоцима и туристима	0	≥ 3
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		200.000	**300.000**	**500.000**
2.3.3. Мјера	Унапређење спортске инфраструктуре и доступности спортских и рекреативних садржаја	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реконструисаних, санираних, уређених или опремљених спортских објеката и терена, кумулативно	1	≥ 5
		Буџетска издвајања за развој спорта и спортску инфраструктуру годишње (КМ)	460.663 КМ	≥ 600.000 КМ
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		3.000.000	**100.000**	**3.100.000**

2.4. Приоритет	Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број доступних електронских јавних услуга и функционалних модула	10 – ограничена функционалност	≥12 – проширене функционалности
		Број корисника електронских јавних услуга годишње	72	≥150
		Удио сједница Скупштине општине за које су материјали за сједницу јавно објављени (%)	0	100%
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		250.000	**600.000**	**850.000**
2.4.1. Мјера	Дигитална трансформација локалне управе и унапређење јавних услуга	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број доступних електронских јавних услуга и функционалних модула	10	12
		Број корисника електронских јавних услуга годишње	72	≥150
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		200.000	**500.000**	**700.000**
2.4.2. Мјера	Унапређење транспарентности и дигиталних механизама за учешће грађана у локалном развоју	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Удио сједница Скупштине општине за које су материјали за сједницу јавно објављени (%)	0	100%
		Број развојних докумената, планова или одлука за које су спроведене јавне консултације уз коришћење дигиталних алата, годишње	0	≥ 5
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		50.000	**100.000**	**150.000**
3. Стратешки циљ	**Зелена транзиција и отпорна инфраструктура**	Индикатори стратешког циља	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Процијењена материјална штета настала због посљедица климатских промјена и других несрећа (петогодишњи просјек) (КМ)	1.685.055,35 КМ (2025)	≤ 1.000.000 КМ (-40,7%)
		Проценат губитака воде у дистрибутивној мрежи, % (КП „Водовод и канализација“)	35% (2025)	≤ 25% (-10 п.п.)
		Проценат становништва обухваћеног системом јавног водоснабдијевања, % (КП „Водовод и канализација“)	53,48% (2025)	≥ 65% (+11,52 п.п.)
		Број индивидуалних домаћинстава (куће на селу и у приградским насељима) обухваћених организованим прикупљањем комуналног отпада (КП „Комус“)	3.300 (2025)	≥ 3.600 (+9,1%)
		Статус реализације активности у вези са спречавањем одлагања радиоактивног отпада на Трговској гори	0 – пројекат у процедури (2025-2026)	1 – пројекат обустављен или одбачен
		Удио селективно прикупљеног и рециклираног отпада (%)(КП „Комус“)	1,24%	≥ 5% (+3,76 п.п.)
		Удио асфалтираних локалних путева у укупној локалној путној мрежи (%)	53,97%	≥ 65% (+11,03 п.п.)
		Број реализованих пројеката енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије у јавним објектима	0	≥ 5 пројеката
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		11.075.000	**28.725.000**	**39.800.000**

3.1. Приоритет	Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број усвојених нових просторно-планских докумената и ревизија постојећих планова, кумулативно	1 (од 2017-2026)	≥ 7 (од 2027-2033)
		Проценат становништва обухваћеног системом јавног водоснабдијевања, % (КП „Водовод и канализација“)	53,48% (2025)	≥ 65%
		Проценат губитака воде у дистрибутивној мрежи, % (КП „Водовод и канализација“)	35% (2025)	≤ 25%
		Удио домаћинстава прикључених на јавну канализациону мрежу (%)	36,44%	≥ 45%
		Дужина изграђене и реконструисане канализационе мреже (km), кумулативно у периоду Стратегије	0 km	≥ 5 km
		Удио асфалтираних локалних путева у укупној локалној путној мрежи (%)	53,97%	≥ 65%
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		7.200.000	**20.200.000**	**27.400.000**
3.1.1. Мјера	Унапређење система просторног планирања и управљања простором	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број израђених, измјењених или ревидираних планских докумената из надлежности Општине	1	≥ 7
		Број дигитализованих и ажурираних просторних/планских података и докумената	0	≥ 100
		Успостављен/унапријеђен GIS систем за управљање просторним подацима	Не	Да
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		200.000	**200.000**	**400.000**
3.1.2. Мјера	Унапређење система водоснабдијевања и канализационе инфраструктуре	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реализованих пројеката изградње, проширења и реконструкције водоводне инфраструктуре, кумулативно	55 (2019-2025, ПКИ)	≥ 60 (2027-2033, ПКИ)
		Број реализованих пројеката изградње, проширења и реконструкције канализационе инфраструктуре, кумулативно	0	≥ 3
		Реализована средства у водоводну и канализациону инфраструктуру (мил. КМ), кумулативно	4,29 (2019-2025, ПКИ)	≥ 10 (2027-2033, ПКИ)
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		4.000.000	**11.000.000**	**15.000.000**
3.1.3. Мјера	Унапређење локалне путне инфраструктуре и саобраћајне безбједности	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Дужина реконструисаних, санираних и асфалтираних локалних и некатегорисаних путева (km), кумулативно у периоду Стратегије	0	≥ 30 km
		Број реализованих пројеката унапређења путне инфраструктуре и саобраћајне безбједности, кумулативно	307 (2019-2025, ПКИ)	≥ 330 (2027-2033, ПКИ)
		Реализована средства за унапређење локалне путне инфраструктуре и саобраћајне безбједности (мил. КМ), кумулативно	10,6 (2019-2025, ПКИ)	≥ 11,0 (2027-2033, ПКИ)
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		3.000.000	**9.000.000**	**12.000.000**

3.2. Приоритет	Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реализованих мјера и пројеката усмјерених на заштиту вода и водних ресурса, кумулативно	0	≥ 3
		Површина подручја са успостављеним мјерама заштите и управљања природним вриједностима (ha)	809,60 ha (ПП „Уна“ на подручју општине Нови Град)	809,60 ha, уз могућност повећања проглашењем нових заштићених подручја
		Број природних локалитета за које су спроведене стручне активности и/или покренут поступак формалне заштите	0	≥ 2
		Број реализованих мјера и пројеката превенције и смањења ризика за животну средину, кумулативно	0	≥ 5
		Успостављен систем праћења стања животне средине на локалном нивоу	0 — систем није успостављен	1 — систем успостављен и оперативан
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.175.000	**1.475.000**	**2.650.000**
3.2.1. Мјера	Унапређење управљања и заштите вода и водних ресурса	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реализованих мјера и пројеката усмјерених на заштиту вода и водних ресурса, кумулативно	0	≥ 3
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		175.000	**175.000**	**350.000**
3.2.2. Мјера	Унапређење заштите природних вриједности и управљања заштићеним подручјима	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реализованих активности на унапређењу заштите и управљања Парком природе „Уна“, кумулативно	Није утврђено	≥ 8
		Број уређених и обиљежених локалитета у заштићеном подручју, кумулативно	Није утврђено	≥ 3
		Број реализованих активности на очувању биодиверзитета и осјетљивих природних локалитета, кумулативно	Није утврђено	≥ 3
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		700.000	**700.000**	**1.400.000**
3.2.3. Мјера	Превенција и заштита од ризика за животну средину	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број компоненти животне средине за које је успостављено систематско праћење квалитета (вода, ваздух, земљиште)	0	≥ 1
		Број израђених стручних анализа и извјештаја о ризицима за животну средину, кумулативно	Није утврђено	≥ 3
		Број реализованих активности сарадње са надлежним институцијама у вези са ризицима на Трговској гори, кумулативно	Није утврђено	≥ 7
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		100.000	**400.000**	**500.000**
3.2.4. Мјера	Успостављање основа за системско праћење стања животне средине	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Усвојен Локални план заштите животне средине	0	1

		Успостављена евиденција доступних података и показатеља о стању животне средине	0	1
		Број израђених извјештаја о стању животне средине на подручју општине, кумулативно у периоду Стратегије (у складу са Законом о заштити животне средине РС, сваке 2 године)	0	≥ 4
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		200.000	**200.000**	**400.000**
3.3. Приоритет	Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Покривеност територије општине организованим прикупљањем и одвозом комуналног отпада (%)	56%	≥ 65%
		Удио селективно прикупљеног и рециклираног отпада у укупној количини прикупљеног отпада (%)	1,24%	≥ 5%
		Количина одвојено прикупљених секундарних сировина (t годишње)	59,97 t	≥ 100 t
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.000.000	**2.000.000**	**3.000.000**
3.3.1. Мјера	Проширење и унапређење система управљања комуналним отпадом	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Усвојен План управљања отпадом на подручју општине Нови Град	0	1
		Покривеност територије општине организованим прикупљањем и одвозом комуналног отпада (%)	56%	≥ 65%
		Број идентификованих дивљих депонија које су уклоњене или саниране, кумулативно	Није утврђено	≥ 10
		Број нових или реконструисаних локација за сакупљање комуналног отпада, кумулативно	0	≥ 10
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		500.000	**1.000.000**	**1.500.000**
3.3.2. Мјера	Унапређење селекције, рециклаже и поновне употребе отпада	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Количина прикупљених и раздвојених секундарних сировина (t годишње)	59,97 t	≥ 100 t
		Број успостављених локација за селективно прикупљање комуналног отпада	0	≥ 5
		Број реализованих програма/акција едукације и промоције селекције, рециклаже и поновне употребе отпада	0	≥ 10
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		500.000	**1.000.000**	**1.500.000**
3.4. Приоритет	Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике	Индикатори приоритета	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реализованих пројеката енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије у јавним објектима, кумулативно	0	≥ 5
		Број реализованих мјера и пројеката прилагођавања климатским промјенама и смањења климатских ризика, кумулативно	0	≥ 5
		Процијењена материјална штета настала усљед климатских промјена и других несрећа (просјек), КМ	1.685.055,35 (2020-2025)	≤ 1.000.000,00
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		1.700.000	**5.050.000**	**6.750.000**

3.4.1. Мјера	Повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број јавних објеката на којима су реализоване мјере енергетске санације и унапређења енергетске ефикасности у периоду реализације Стратегије	0	3
		Број јавних објеката на којима су уграђени системи за коришћење обновљивих извора енергије у периоду реализације Стратегије	0	3
		Усвојен акциони план енергетске ефикасности Општине Нови Град за наредни трогодишњи период	0	1
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		750.000	**2.500.000**	**3.250.000**
3.4.2. Мјера	Јачање отпорности на климатске промјене и примјена мјера климатске адаптације	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Број реализованих пројеката мјера климатске адаптације и смањења изложености климатским ризицима	0	3
		Број реализованих пројеката зелене инфраструктуре и озелењавања јавних површина	0	5
		Број реализованих активности информисања и едукације становништва о климатским ризицима и мјерама адаптације	0	5
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		500.000	**1.500.000**	**2.000.000**
3.4.3. Мјера	Унапређење превенције, припремљености и одговора на природне и друге ризике	Индикатори мјере	Полазне вриједности индикатора (2025)	Циљне вриједности (2033)
		Усвојена или ажурирана процјена угрожености од елементарне непогоде и друге несреће	0	1
		Усвојени или ажурирани планови заштите и спасавања у ванредним ситуацијама	0	1
		Број реализованих пројеката опремања и јачања материјално-техничких капацитета служби и јединица заштите и спасавања	0	≥ 7
		Број активности информисања и едукације становништва о поступању у случају природних и других опасности	0	≥ 7
		Буџет (КМ)	**Остали извори (КМ)**	**Укупно (КМ)**
		450.000	**1.050.000**	**1.500.000**

8.2. Детаљан преглед мјера

Стратешки циљ 1: **Паметан економски раст и конкурентна привреда**

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">1. ПАМЕТАН ЕКОНОМСКИ РАСТ И КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">1.1. Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">1.1.1. Подршка модернизацији, дигиталној трансформацији и унапређењу квалитета пословања пословних субјеката</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на јачање конкурентности постојећих привредних субјеката на подручју општине Нови Град кроз модернизацију производних и пословних процеса, примјену савремених технологија, дигитализацију пословања и унапређење квалитета производа и услуга. Њена реализација треба да допринесе повећању продуктивности и ефикасности, смањењу трошкова пословања и стварању веће додате вриједности у локалној привреди.
Подршка ће бити усмјерена на набавку и унапређење производне, прерађивачке и друге пословне опреме, увођење савремених технологија и аутоматизације, као и примјену дигиталних рјешења за управљање производњом, пословним процесима, ресурсима, продајом и односима са купцима. Посебно ће се подстицати улагања која доприносе рационалнијем коришћењу енергије и других ресурса и унапређењу укупне ефикасности пословања.
Мјера ће обухватити и активности усмјерене на унапређење квалитета производа и услуга, увођење и примјену стандарда квалитета, сертификацију производа и процеса, као и унапређење система управљања. Подржаваће се и развој нових и унапређење постојећих производа и услуга, у складу са потребама тржишта и развојним потенцијалима локалних привредних субјеката.
У оквиру мјере подстицаће се и унапређење енергетске и ресурсне ефикасности, као и примјена одговорних пословних пракси и релевантних еколошких, друштвених и управљачких принципа (ESG), у складу са величином, дјелатношћу и могућностима привредних субјеката.
Реализација мјере засниваће се на комбиновању локалних и републичких програма подршке, доступних програма Европске уније и других домаћих и међународних извора финансирања, уз учешће самих корисника. Предвиђена је и сарадња са привредним коморама, развојним организацијама и другим релевантним партнерима ради информисања привредних субјеката, припреме квалитетних инвестиционих иницијатива и ефикаснијег коришћења расположивих извора подршке.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број привредних субјеката обухваћених општинским и републичким програмима подршке модернизацији, дигитализацији и унапређењу квалитета пословања, кумулативно</td><td>38</td><td>60</td></tr>
<tr><td>- Број привредних субјеката који су уз подршку Општине реализовали инвестиције у опрему, технологију или дигитална рјешења, кумулативно</td><td>7</td><td>15</td></tr>
<tr><td>- Број привредних субјеката који су увели стандарде квалитета или извршили сертификацију производа/процеса, кумулативно</td><td>0</td><td>3</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера ће допринијети јачању конкурентности локалне привреде кроз повећање продуктивности и ефикасности пословања, примјену савремених технологија и дигиталних рјешења, те унапређење квалитета производа и услуга. Улагања у опрему, модернизацију и дигитализацију омогућиће привредним субјектима да ефикасније користе расположиве ресурсе, оптимизују трошкове и унаприједе своју способност прилагођавања захтјевима тржишта.
Увођење стандарда квалитета и унапређење система управљања допринијеће поузданости и препознатљивости производа и услуга, олакшати приступ новим тржиштима и створити повољније услове за укључивање локалних привредних субјеката у шире ланце вриједности и снабдијевања.</td></tr>
</table>

	Подстицањем инвестиција у модернизацију, иновативна рјешења и ефикасније коришћење ресурса стварају се предуслови за одржив раст пословања, повећање додате вриједности и очување, односно отварање нових радних мјеста. На тај начин мјера директно доприноси остварењу приоритета 1.1. – Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Укупна индикативна вриједност реализације мјере за период 2027–2033. године износи 4.200.000,00 КМ, од чега се 700.000,00 КМ планира обезбиједити из буџета Општине Нови Град кроз програме подстицаја привредним субјектима, док се преосталих 3.500.000,00 КМ очекује из републичких програма подстицаја, програма и фондова, програма Европске уније, домаћих и међународних донаторских програма и сопствених средстава привредних субјеката.
Период имплементације мјере	2027–2033. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду и Одсјек за управљање развојем, у оквиру својих надлежности
Носиоци мјере	Општина Нови Град; надлежне републичке институције и фондови; Привредна комора; пословни субјекти; други партнери и пружаоци стручне подршке
Циљне групе	Постојећа привредна друштва и самостални предузетници са подручја општине Нови Град, посебно субјекти у производним и прерађивачким дјелатностима; запослени у привредним субјектима; потенцијални пословни партнери и инвеститори; незапослена лица која могу остварити могућност запошљавања кроз раст и развој привреде.

Веза са стратешким циљем	**1. ПАМЕТАН ЕКОНОМСКИ РАСТ И КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДА**		
Приоритет	**1.1. Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије**		
Назив мјере	**1.1.2.** Развој ланаца вриједности, пословног повезивања и приступа новим тржиштима		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на јачање пословне сарадње локалних произвођача, прерађивача, трговаца, угоститеља и других привредних субјеката, као и на повећање видљивости и унапређење тржишног положаја локалних производа. Циљ је створити повољније услове за пласман локалних производа, проширење круга потенцијалних купаца и боље коришћење локалних производних ресурса. Активности у оквиру мјере обухватаће идентификацију и ажурирање евиденције локалних произвођача, прерађивача и других привредних субјеката, информисање о могућностима пословног повезивања и подршке пласману производа, те учешће на сајмовима, изложбама и другим привредним догађајима ради представљања локалне привреде и производа. Повезивање локалних произвођача, прерађивача, трговаца и угоститеља подстицаће се кроз информисање о локалној понуди и потребама за производима, представљање производа на сајмовима и другим привредним догађајима и успостављање контаката између заинтересованих привредних субјеката. На тај начин стварају се могућности за укључивање локалних производа у понуду трговачких и угоститељских објеката и проналажење нових купаца. Реализација мјере заснивaће се на сарадњи Општине, локалних привредних субјеката, пољопривредних произвођача и прерађивача, Туристичке организације општине Нови Град и других релевантних партнера, у складу са исказаним интересом и расположивим организационим и финансијским капацитетима.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број реализованих активности пословног повезивања и заједничке промоције локалних производа, кумулативно	8	≥ 14

	- Број локалних привредних субјеката укључених у активности пословног повезивања и промоције, кумулативно	10	≥ 50
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Мјера ће допринијети јачању конкурентности локалне привреде кроз унапређење пословне сарадње, већу видљивост локалних производа и стварање повољнијих услова за њихов пласман. Представљањем локалних производа на сајмовима и другим привредним догађајима и успостављањем контаката између заинтересованих привредних субјеката стварају се могућности за проналажење нових купаца, проширење тржишта и повећање продаје. Повезивање произвођача и прерађивача са трговачким и угоститељским сектором може допринијети већој заступљености локалних производа у продајној и угоститељској понуди, бољем коришћењу локалних сировина и развоју сарадње између различитих дјелатности. На тај начин стварају се предуслови за повећање додате вриједности локалних производа и задржавање већег дијела остварене вриједности у локалној економији. Мјера непосредно доприноси остварењу приоритета 1.1. кроз јачање тржишне оријентације локалних привредних субјеката, унапређење могућности пласмана производа и стварање предуслова за раст прихода и повећање конкурентности локалне привреде.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Укупна индикативна вриједност реализације мјере за период 2027–2033. године износи 1.800.000,00 КМ, од чега се 500.000,00 КМ планира обезбиједити из буџета Општине Нови Град, док се преосталих 1.300.000,00 КМ очекује из републичких програма и фондова, програма Европске уније, домаћих и међународних донаторских програма и сопствених средстава привредних субјеката, пољопривредних произвођача и других корисника мјере.		
Период имплементације мјере	2027–2033. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду / Одсјек за управљање развојем		
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду , Одсјек за управљање развојем , Туристичка организација општине Нови Град , локална удружења произвођача и предузетника , привредни субјекти и пољопривредни произвођачи , други релевантни партнери		
Циљне групе	Привредни субјекти, пољопривредни произвођачи и прерађивачи, предузетници, локални произвођачи хране и других производа, угоститељи, трговци и други учесници у локалним ланцима вриједности.		

Веза са стратешким циљем	**1. ПАМЕТАН ЕКОНОМСКИ РАСТ И КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДА**
Приоритет	**1.1. Јачање конкурентности привреде и повећање додате вриједности локалне економије**
Назив мјере	**1.1.3.** Подршка предузетништву, иновацијама и интернационализацији пословања
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на подстицање предузетничке активности, покретање нових пословних субјеката и развој нових пословних иницијатива, као и на јачање капацитета предузетника за одрживо пословање и ширење тржишта. Подршка ће се реализовати кроз примјену важећих општинских правилника о додјели подстицајних средстава за самозапошљавање и подршку новооснованим привредним друштвима и предузетницима, као и кроз информисање потенцијалних предузетника о доступним програмима подршке Општине, Владе РС, Завода за запошљавање Републике Српске и других институција и организација. Посебна пажња биће посвећена младима, женама, незапосленим лицима и другим заинтересованим лицима која испуњавају услове за остваривање подршке. Унапређење предузетничких знања и вјештина подстиче се информисањем о доступним обукама, савјетодавним услугама и другим облицима стручне подршке, те упућивањем заинтересованих лица на програме које спроводе надлежне институције и развојне организације. У складу са исказаним потребама и доступним могућностима, мјера може обухватити и подршку развоју нових производа, услуга и пословних рјешења. Интернационализација пословања подржаваће се информисањем привредних субјеката о доступним програмима, позивима и могућностима за наступ на ширем тржишту, укључујући програме подршке извозу и међународној пословној сарадњи.

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">Реализација мјере заснивaће се на сарадњи Општине, Завода за запошљавање Републике Српске – Биро Нови Град, привредних удружења, образовних и развојних организација и других релевантних партнера, у складу са њиховим надлежностима и расположивим програмима подршке.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кључни стратешки пројекти</td><td rowspan="2"></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број новооснованих пословних субјеката обухваћених програмима подршке</td><td>2</td><td>≥ 15</td></tr>
<tr><td>- Број лица обухваћених обукама, менторском и савјетодавном подршком за предузетништво</td><td>0</td><td>≥ 100</td></tr>
<tr><td>- Број почетника у пословању обухваћених програмима подршке</td><td>2</td><td>≥ 20</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера ће допринијети повећању предузетничке активности и стварању повољнијих услова за покретање нових пословних субјеката и развој пословних иницијатива. Финансијска подршка кроз општинске подстицаје и доступне програме других институција може олакшати превазилажење почетних препрека у пословању и повећати могућности за успостављање одрживих пословних активности.
Информисањем потенцијалних предузетника о доступним програмима подршке, обукама и савјетодавним услугама унапређују се услови за стицање предузетничких знања и развој пословних идеја. Подршка почетницима у пословању може допринијети ширењу структуре локалне привреде, развоју нових производа и услуга и стварању могућности за самозапошљавање и запошљавање других лица.
Информисањем привредних субјеката о програмима за развој иновација, унапређење пословања и приступ новим тржиштима стварају се предуслови за развој нових пословних рјешења и јачање конкурентности локалних привредних субјеката.
Мјера директно доприноси приоритету 1.1. кроз подстицање оснивања и развоја пословних субјеката, ширење предузетничке активности и стварање услова за развој конкурентније и разноврсније локалне привреде.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупна индикативна вриједност реализације мјере за период 2027–2033. године износи 1.500.000,00 КМ, од чега се 700.000,00 КМ планира обезбиједити из буџета Општине Нови Град, док се преосталих 800.000,00 КМ очекује из републичких програма и фондова, програма Европске уније, домаћих и међународних донаторских програма и других доступних извора финансирања, укључујући сопствено учешће корисника када је то предвиђено условима конкретног програма.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027–2033. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду / Одсјек за управљање развојем</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду, Одсјек за управљање развојем, Завод за запошљавање Републике Српске – Биро Нови Град, привредна удружења и организације, образовне институције и други партнери</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Потенцијални предузетници, почетници у пословању, новооснована привредна друштва и предузетници, постојећи привредни субјекти који развијају нове пословне активности и друга лица заинтересована за покретање или унапређење пословања.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">1. ПАМЕТАН ЕКОНОМСКИ РАСТ И КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">1.2.1. Унапређење система подршке привреди, инвестицијама и запошљавању</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на стварање повољнијег и предвидљивијег окружења за пословање и инвестиције, као и на јачање капацитета Општине за подршку постојећим и потенцијалним инвеститорима. Поред привлачења нових улагања, важан циљ је задржавање постојећих инвестиција и подршка њиховом даљем развоју.
Посебна пажња биће посвећена праћењу потреба и проблема привредних субјеката, унапређењу услуга и доступности информација за привреду и инвеститоре, информисању о програмима подршке и изворима финансирања, као и пружању постинвестиционе подршке. Инвестициона промоција обухватиће представљање привредних и инвестиционих потенцијала Новог Града, комуникацију са потенцијалним инвеститорима и организовање инвестиционих презентација, пословних форума и B2B сусрета. Унапређиваће се базе података и доступност информација значајних за доношење инвестиционих одлука.
Мјера ће обухватити и подршку запошљавању код постојећих послодаваца, прије свега кроз повезивање послодаваца са расположивом радном снагом, информисање о програмима субвенционисања запошљавања и коришћење других доступних механизама за подстицање отварања нових радних мјеста.
Посебан значај има унапређење прекограничне саобраћајне повезаности, нарочито реконструкција моста Нови Град–Двор и стварање услова за поновно успостављање међународног друмског саобраћаја путника и робе. Реализација овог пројекта допринијеће бољој повезаности са тржиштима Републике Хрватске и ширег окружења и стварању повољнијих услова за развој привредне сарадње и инвестиција.
Реализација мјере заснивaће се на сарадњи Општине, пословног сектора, Завода за запошљавање Републике Српске, надлежних институција Републике Српске и Босне и Херцеговине, развојних организација, инвеститора и других партнера.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td>Реконструкција моста Нови Град–Двор и стварање услова за поновно успостављање међународног робног саобраћаја</td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта
Реконструисан мост Нови Град–Двор и створени услови за поновно успостављање међународног друмског саобраћаја путника и робе, чиме се унапређује прекогранична саобраћајна повезаност и стварају повољнији услови за привредну сарадњу, инвестиције и приступ тржиштима.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број привредних субјеката обухваћених општинским мјерама подршке инвестицијама, проширењу пословања и запошљавању</td><td>7</td><td>15</td></tr>
<tr><td>- Број реализованих активности промоције инвестиционих потенцијала општине</td><td>5</td><td>10</td></tr>
<tr><td>- Број реализованих инвестиција домаћих и страних инвеститора</td><td>11 (2021-2025)</td><td>≥ 20
(2026–2033)</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера ће допринијети стварању повољнијег, ефикаснијег и предвидљивијег пословног и инвестиционог окружења кроз унапређење локалних механизама подршке привреди, инвестиционе промоције и постинвестиционе подршке. Систематичније праћење потреба пословног сектора и инвеститора омогућиће боље прилагођавање локалних мјера и услуга, као и ефикасније препознавање и отклањање препрека за пословање и инвестиције.
Јачање инвестиционе активности, задржавање постојећих и привлачење нових инвеститора допринијеће ширењу пословних капацитета, повећању улагања и стварању нових радних мјеста. Унапређење повезаности са Републиком Хрватском и ширим тржиштима, посебно кроз реконструкцију моста Нови Град–Двор и стварање услова за поновно успостављање међународног друмског саобраћаја путника и робе, додатно ће побољшати услове за прекограничну привредну сарадњу и приступ тржиштима.</td></tr>
</table>

	На тај начин мјера директно доприноси остварењу приоритета 1.2. кроз јачање локалног система подршке привреди и инвестицијама, повећање инвестиционе активности, унапређење пословног окружења и стварање услова за раст запослености.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Укупна индикативна вриједност реализације мјере за период 2027–2033. године износи 6.000.000,00 КМ, од чега се 500.000,00 КМ планира из буџета Општине Нови Град, а 5.500.000,00 КМ из екстерних извора финансирања. Екстерни извори могу обухватити средства буџета Републике Српске, Босне и Херцеговине, надлежних институција и фондова, програме Европске уније, међународне донаторе и друге расположиве изворе финансирања, у складу са условима појединачних програма подршке. У оквиру наведене финансијске конструкције планирана је реализација стратешког пројекта „Реконструкција моста Нови Град–Двор и стварање услова за поновно успостављање међународног робног саобраћаја“. За овај пројекат у буџету Босне и Херцеговине предвиђено је 5.000.000,00 КМ, док се преостали дио потребних средстава планира обезбиједити из других извора финансирања.
Период имплементације мјере	2027–2033. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду, Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове и друге надлежне организационе јединице Општинске управе; Привредна комора Републике Српске и локална привредна удружења; потенцијални инвеститори и пословни субјекти; надлежне институције Републике Српске и Босне и Херцеговине; други релевантни партнери.
Циљне групе	Постојећи пословни субјекти, домаћи и страни инвеститори, потенцијални инвеститори, послодавци, незапослена лица и лица заинтересована за запошљавање и самозапошљавање.

Веза са стратешким циљем	**1. ПАМЕТАН ЕКОНОМСКИ РАСТ И КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДА**
Приоритет	**1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката**
Назив мјере	**1.2.2.** Развој и унапређење пословне инфраструктуре и услова за инвестирање
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на стварање бољих услова за улагања кроз развој и унапређење пословне инфраструктуре и припрему инвестиционо спремних локација. Циљ је да потенцијални инвеститори имају на располагању локације са ријешеним основним инфраструктурним и другим предусловима за реализацију инвестиција. Мјера обухвата уређење и инфраструктурно опремање индустријске зоне „Пољавнице“, као приоритетне пословне локације од значаја за привлачење и реализацију нових инвестиција. Активности ће обухватити изградњу, реконструкцију и унапређење приступне саобраћајне инфраструктуре, водоводне и канализационе мреже, електроенергетске и друге комуналне инфраструктуре неопходне за несметано обављање пословних активности, у складу са потребама инвеститора и расположивим просторним и планским условима. Поред индустријске зоне „Пољавнице“, мјера обухвата идентификацију, припрему и унапређење других потенцијалних инвестиционих локација на подручју општине, укључујући рјешавање инфраструктурних и других предуслова за њихово стављање у функцију. Посебна пажња биће посвећена повећању броја и квалитета инвестиционо спремних локација које се могу понудити постојећим и потенцијалним инвеститорима. У оквиру мјере планира се успостављање и редовно ажурирање података о расположивим пословним и инвестиционим локацијама, њиховом власничком и планском статусу, степену инфраструктурне опремљености, доступним комуналним прикључцима, саобраћајној приступачности и другим условима значајним за инвестирање. На овај начин обезбиједиће се боља припремљеност Општине за одговор на потребе инвеститора и ефикасније представљање расположивих инвестиционих потенцијала. Мјера обухвата и припрему просторнопланске, техничке, пројектне и друге документације неопходне за реализацију инфраструктурних и инвестиционих пројеката, укључујући израду пројектне документације, геодетске и друге стручне подлоге, процјене, студије и документацију потребну за прибављање дозвола и аплицирање према домаћим и међународним изворима финансирања.

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">Унапређење пословне инфраструктуре представљаће основу за активније коришћење инвестиционих потенцијала општине, повећање броја инвестиционо спремних локација и смањење инфраструктурних ограничења за реализацију инвестиција. Мјера ће се реализовати у координацији надлежних општинских одјељења и организационих јединица, јавних предузећа, инвеститора, пословних субјеката, републичких институција и других партнера.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кључни стратешки пројекти</td><td rowspan="2">Уређење и развој индустријске зоне „Пољавнице“</td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td colspan="2">Унапријеђена и инфраструктурно опремљена индустријска зона „Пољавнице“, повећана доступност инвестиционо спремних локација и створени повољнији услови за задржавање постојећих и реализацију нових инвестиција.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број реализованих пројеката унапређења пословне инфраструктуре</td><td>0</td><td>≥ 3</td></tr>
<tr><td>- Број расположивих инвестиционих локација са основним подацима и условима за инвестирање</td><td>2</td><td>≥ 5</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера ће допринијети унапређењу пословног окружења кроз повећање доступности инфраструктурно опремљених и инвестиционо спремних локација и смањење инфраструктурних ограничења за реализацију инвестиција. Посебан значај имаће уређење и развој индустријске зоне „Пољавнице“, чиме ће се створити бољи услови за прихват нових инвестиција и ширење постојећих пословних активности.
Припрема инвестиционих локација и пројектне документације, као и систематично ажурирање података о расположивим локацијама, повећаће спремност Општине за одговор на потребе инвеститора и коришћење екстерних извора финансирања. Унапређење пословне инфраструктуре допринијеће смањењу трошкова и времена потребног за реализацију инвестиција, повећању инвестиционе активности и стварању нових радних мјеста.
На тај начин мјера директно доприноси приоритету 1.2. кроз унапређење пословног окружења, јачање инвестиционе спремности општине и стварање услова за раст и развој пословних субјеката.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупна процијењена вриједност реализације мјере за период 2027–2033. године износи 3.300.000,00 КМ, од чега се 600.000,00 КМ планира из буџета Општине Нови Град, а 2.700.000,00 КМ из екстерних извора финансирања – буџета Републике Српске и средстава надлежних институција и фондова, средстава Босне и Херцеговине, ЕУ програма и међународних донатора, као и других расположивих извора финансирања и учешћа инвеститора и пословних субјеката. У оквиру мјере планирана је реализација стратешког пројекта „Уређење и развој индустријске зоне „Пољавнице““, чија је процијењена вриједност 2.101.253,00 КМ, од чега учешће Општине износи 420.250,00 КМ.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027–2033. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове и друге надлежне организационе јединице Општинске управе; надлежна јавна предузећа; инвеститори и пословни субјекти; надлежне институције Републике Српске и Босне и Херцеговине; други партнери, у зависности од врсте и обима појединачних пројеката.</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Постојећи пословни субјекти, потенцијални домаћи и страни инвеститори и други привредни субјекти заинтересовани за коришћење пословне инфраструктуре и улагање на подручју општине.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">1. ПАМЕТАН ЕКОНОМСКИ РАСТ И КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">1.2. Унапређење пословног окружења и услова за раст и развој пословних субјеката</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">1.2.3. Развој радне снаге и повезивање образовања са потребама локалне привреде</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на боље усклађивање знања и вјештина радне снаге са потребама локалних послодаваца и јачање сарадње између школа, привреде, локалне управе и институција тржишта рада.
Полазиште за планирање активности биће потребе локалних послодаваца за одређеним занимањима и вјештинама. На основу тих потреба подржаваће се програми оспособљавања, преквалификације, доквалификације и други облици унапређења знања и вјештина незапослених и других лица која се укључују на тржиште рада.
Посебна пажња биће посвећена дефицитарним занимањима и сарадњи средњих школа и привреде кроз практичну наставу, стручну праксу, посјете предузећима и друге облике упознавања ученика са потребама локалних послодаваца. Подржаваће се и стипендирање ученика и студената за занимања од значаја за локалну привреду.
Мјера ће обухватити и активности које ученике, младе и незапослена лица директније повезују са послодавцима, као што су презентације занимања, сајмови запошљавања, сусрети са послодавцима и други облици посредовања и информисања. Подржаваће се и цјеложивотно учење и континуирано унапређење знања и вјештина.
Реализација мјере заснивaће се на сарадњи Општине, средњих школа, привредних субјеката, Завода за запошљавање Републике Српске и других институција и организација.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број привредних субјеката укључених у програме сарадње са образовним институцијама и институцијама тржишта рада, кумулативно</td><td>0</td><td>≥ 10</td></tr>
<tr><td>- Број реализованих програма/мјера за унапређење знања и вјештина радне снаге у сарадњи са привредом, образовним институцијама и институцијама тржишта рада</td><td>0</td><td>≥ 5</td></tr>
<tr><td>- Број лица обухваћених програмима обука, практичног оспособљавања, доквалификације и других програма развоја знања и вјештина, кумулативно</td><td>0</td><td>≥ 20</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера ће допринијети смањењу неусклађености понуде и потражње на локалном тржишту рада кроз развој знања и вјештина које одговарају потребама локалне привреде. Боље повезивање послодаваца, образовних институција и институција тржишта рада омогућиће већу доступност квалификоване радне снаге и ефикаснији прелазак ученика и незапослених лица на тржиште рада.
Развој практичних знања, стручног оспособљавања и програма доквалификације допринијеће повећању запошљивости, лакшем попуњавању дефицитарних радних мјеста и стварању услова за раст и развој постојећих пословних субјеката. Истовремено, доступност одговарајуће радне снаге представљаће повољнији услов за привлачење нових инвестиција и задржавање радне снаге на локалном подручју.
На тај начин мјера директно доприноси приоритету 1.2. кроз јачање повезаности образовања и привреде, унапређење доступности радне снаге и стварање повољнијих услова за раст и развој пословних субјеката.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупна процијењена вриједност реализације мјере за период 2027–2033. године износи 1.500.000 КМ, од чега се 500.000,00 КМ планира из буџета Општине Нови Град, а 1.000.000,00 КМ из екстерних извора финансирања, укључујући буџет Републике Српске, средства</td></tr>
</table>

	надлежних институција и фондова, фондове и програме Европске уније, међународне финансијске институције, домаће и међународне донаторе и друге расположиве изворе финансирања.
Период имплементације мјере	2027–2033. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду, Одсјек за управљање развојем
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду и Одсјек за управљање развојем; средње школе на подручју општине; Завод за запошљавање Републике Српске – Биро Нови Град; привредни субјекти и њихова удружења; друге релевантне институције и организације.
Циљне групе	Привредни субјекти; незапослена лица; ученици средњих школа; млади; лица која желе да унаприједе или промијене занимање; друга лица која се укључују на тржиште рада.

Веза са стратешким циљем	**1. ПАМЕТАН ЕКОНОМСКИ РАСТ И КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДА**		
Приоритет	**1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала**		
Назив мјере	**1.3.1.** Подршка развоју конкурентне и одрживе пољопривреде		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на јачање конкурентности, продуктивности и отпорности локалне пољопривреде и стварање услова за њен одрживи развој. Подршка ће бити усмјерена на модернизацију производње, боље коришћење пољопривредних ресурса и прилагођавање производње климатским и тржишним условима. Мјера обухвата реализацију општинских програма подршке и коришћење републичких програма и других доступних извора финансирања. Подржаваће се набавка опреме и механизације, унапређење производних технологија, повећање продуктивности и квалитета и увођење нових и перспективних производњи. Посебна пажња биће посвећена диверзификацији производње и развоју производњи које имају потенцијал за бољи тржишни пласман и већу додату вриједност. Значајан дио мјере представљаће унапређење пољопривредне инфраструктуре, посебно изградња и стављање у функцију система за наводњавање пољопривредних површина. Произвођачима ће бити доступне информације и савјетодавна подршка о савременим технологијама, мјерама подршке, захтјевима тржишта и могућностима финансирања. Подржаваће се и активности које доприносе бољем квалитету и пласману производа и повезивању са локалним прерађивачима и тржиштем. Реализација мјере заснивaће се на сарадњи Општине, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, пољопривредних произвођача и њихових удружења, јавних институција, развојних организација и других партнера.		
Кључни стратешки пројекти	Изградња система наводњавања пољопривредних површина на подручју општине Нови Град	**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
		Изграђен и стављен у функцију систем наводњавања којим се побољшавају услови за пољопривредну производњу, повећава стабилност и поузданост производње и смањује осјетљивост пољопривреде на сушу и друге климатске ризике.	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	- Број пољопривредних произвођача обухваћених општинским мјерама подршке годишње	243	≥ 270
	- Број пољопривредних произвођача обухваћених републичким мјерама подршке годишње	687	≥ 700
	- Број реализованих пројеката/мјера за унапређење пољопривредне инфраструктуре	0	≥ 1

	- Површина пољопривредног земљишта обухваћена системима за наводњавање, кумулативно	0	≥ 60 ha
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Мјера ће допринијети повећању конкурентности, продуктивности и отпорности локалне пољопривреде кроз модернизацију производње, боље коришћење пољопривредних ресурса и унапређење производне инфраструктуре. Посебно ће изградња система наводњавања допринијети стабилнијој производњи, смањењу утицаја суше и других климатских ризика и стварању услова за сигурније планирање производње. Подршка диверзификацији производње, унапређењу квалитета и бољем повезивању произвођача са прерађивачима и тржиштем допринијеће повећању додате вриједности и стабилнијем пласману пољопривредних производа. Истовремено, развој конкурентније пољопривреде допринијеће очувању производне активности и прихода пољопривредних произвођача. На тај начин мјера директно доприноси приоритету 1.3. кроз јачање одрживе и конкурентне пољопривреде, диверзификацију локалне економије и стварање услова за веће коришћење локалних ресурса и повећање додате вриједности.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Укупна процијењена вриједност реализације мјере за период 2027–2033. године износи 17.134.189,00 КМ, од чега се 1.258.420,00 КМ планира из буџета Општине Нови Град, а 15.875.769,00 КМ из екстерних извора финансирања – буџета Републике Српске и средстава надлежних институција и фондова, Свјетске банке, IFAD-а, ЕУ програма и других домаћих и међународних донатора, као и других расположивих извора финансирања и учешћа корисника. Приликом пројекције финансијског оквира узето је у обзир да Општина Нови Град из свог буџета за подстицаје пољопривреди издваја око 150.000,00 КМ годишње, док се кроз републички систем подршке пољопривреди на подручју општине реализују подстицаји у износу од око 2.000.000,00 КМ годишње. У оквиру мјере планирана је реализација стратешког пројекта „Изградња система наводњавања пољопривредних површина на подручју општине Нови Град“, чија је процијењена вриједност 2.084.189 КМ, од чега учешће Општине износи 208.420 КМ.		
Период имплементације мјере	2027–2033. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду		
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду и Одсјек за управљање развојем; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске; пољопривредни произвођачи и њихова удружења; релевантне јавне институције и организације; други партнери у зависности од врсте активности и пројекта.		
Циљне групе	Пољопривредни произвођачи и пољопривредна газдинства; удружења пољопривредних произвођача; предузетници и привредни субјекти у пољопривреди и преради пољопривредних производа.		

Веза са стратешким циљем	**1. ПАМЕТАН ЕКОНОМСКИ РАСТ И КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДА**
Приоритет	**1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала**
Назив мјере	**1.3.2.** Развој и промоција туристичке понуде Новог Града
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на развој препознатљиве и квалитетне туристичке понуде Новог Града кроз боље коришћење природних, културних, рекреативних и других локалних потенцијала. Циљ је да се постојећи потенцијали претворе у квалитетније туристичке производе и садржаје који могу привући више посјетилаца и допринијети локалној економији. Развијаће се и унапређивати туристички производи и садржаји, уређивати и туристички валоризовати природни и културни ресурси и побољшавати туристичка инфраструктура и сигнализација. Посебна пажња биће посвећена тематским и рекреативним рутама, туристичким пакетима и другим садржајима који могу продужити боравак посјетилаца. Подржаваће се развој смјештајне и угоститељске понуде, туристичких домаћинстава, гастрономске понуде и других услуга за посјетиоце. Туризам ће се повезивати са локалном пољопривредом, локалним производима, гастрономијом, културом, традицијом, спортом и рекреацијом, како би се већи дио туристичке потрошње задржао у локалној економији.

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">Посебан значај имаће промоција Новог Града путем дигиталних канала, туристичких платформи, сајмова, манифестација и других облика промоције. Унапређиваће се дигитална презентација дестинације и доступност информација о туристичким производима, смјештају и другим услугама.
Реализација ће се заснивати на сарадњи Општине, Туристичке организације општине Нови Град, туристичких и угоститељских субјеката, пружалаца услуга смјештаја, локалних произвођача, културних и спортских организација, удружења и других партнера.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кључни стратешки пројекти</td><td rowspan="2"></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број расположивих смјештајних јединица/лежајева</td><td>351</td><td>≥ 450</td></tr>
<tr><td>- Број ноћења туриста</td><td>5.775</td><td>≥ 9.000</td></tr>
<tr><td>- Укупан број смјештајних објеката</td><td>55</td><td>≥ 70</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера ће допринијети диверзификацији локалне економије кроз боље коришћење природних, културних и рекреативних потенцијала Новог Града и развој квалитетнијих и разноврснијих туристичких производа. Унапређење туристичке инфраструктуре, садржаја и смјештајне и угоститељске понуде створиће услове за повећање броја посјетилаца, продужење боравка и раст туристичке потрошње.
Снажније повезивање туризма са пољопривредом, локалним производима, гастрономијом, културом и другим дјелатностима допринијеће већем задржавању прихода од туризма у локалној економији и стварању нових пословних могућности. Систематичнија промоција и дигитална презентација понуде додатно ће повећати препознатљивост Новог Града као туристичке дестинације.
На тај начин мјера директно доприноси приоритету 1.3. кроз развој туризма као основе диверзификације локалне економије, повећање туристичког промета и јачање повезаности туризма са другим локалним дјелатностима.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупна процијењена вриједност реализације мјере за период 2027–2033. године износи 800.000,00 КМ, од чега се 400.000,00 КМ планира из буџета Општине Нови Град, а 400.000,00 КМ из екстерних извора финансирања – буџета Републике Српске и средстава надлежних институција, ЕУ програма, домаћих и међународних донатора, програма прекограничне и међународне сарадње, као и других расположивих извора финансирања и учешћа корисника.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027–2033. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за привреду и пољопривреду и Одсјек за управљање развојем; Туристичка организација општине Нови Град; привредни субјекти из области туризма и угоститељства; пружаоци услуга смјештаја; културне, спортске и друге организације; друга релевантна удружења, институције и партнери.</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Туристички и угоститељски субјекти; пружаоци услуга смјештаја; пољопривредни произвођачи и локални произвођачи; културне и спортске организације; посјетиоци и туристи; локално становништво.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">1. ПАМЕТАН ЕКОНОМСКИ РАСТ И КОНКУРЕНТНА ПРИВРЕДА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">1.3. Диверзификација локалне економије кроз одрживи развој пољопривреде, туризма и других локалних потенцијала</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">1.3.3. Активирање локалних ресурса за развој нових економских активности</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на боље коришћење локалних ресурса који до сада нису у довољној мјери искоришћени, а могу представљати основу за нове економске активности и инвестиције. То се односи на расположиво земљиште, објекте и другу имовину, природне и просторне потенцијале и друге ресурсе који могу добити нову или ефикаснију намјену, а нису обухваћени развојем пословних зона и конкретних инвестиционих локација.
Мјера обухвата идентификацију и процјену ових ресурса, утврђивање могућности њиховог коришћења и припрему развојних и инвестиционих пројеката за њихово стављање у функцију. У зависности од конкретног ресурса, активности могу обухватити израду студија и анализа, рјешавање имовинско-правних и других предуслова и припрему техничке и пројектне документације.
Посебна пажња биће посвећена празним и недовољно искоришћеним објектима, земљишту и другим ресурсима који могу бити основ за нове производне, услужне, рекреативне и друге економске активности. Општина ће настојати да такве ресурсе учини видљивијим потенцијалним корисницима и инвеститорима и да, у сарадњи са приватним сектором и другим партнерима, пронађе одрживе начине њиховог стављања у функцију.
Мјера ће подржати и пројекте који омогућавају ефикасније коришћење енергије и других ресурса, коришћење обновљивих извора енергије и примјену одрживих рјешења која могу смањити трошкове и створити нове економске могућности.
Реализација мјере заснивраће се на сарадњи Општине, јавних предузећа и установа, привредних субјеката, потенцијалних инвеститора, развојних организација и других партнера, уз коришћење општинских, републичких, европских и других домаћих и међународних извора финансирања.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>- Број припремљених развојних и инвестиционих пројеката за стављање локалних ресурса у функцију</td><td>0</td><td>≥ 5</td></tr>
<tr><td>- Број пројеката зелене транзиције и ефикаснијег коришћења ресурса припремљених/подржаних од стране Општине</td><td>0</td><td>≥ 3</td></tr>
<tr><td>- Број нових пословних активности покренутих коришћењем локалних ресурса</td><td>0</td><td>≥ 5</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера ће допринијети да се неискоришћени и недовољно искоришћени локални ресурси постепено претворе у основу за нове економске активности и инвестиције. Боље познавање расположивих ресурса и њихова припрема за коришћење омогућиће Општини да јасније представи своје потенцијале, лакше привуче заинтересоване инвеститоре и припреми квалитетније пројекте за екстерно финансирање.
Стављање у функцију расположивог земљишта, објеката и других ресурса може отворити простор за нове пословне активности, производе и услуге, повећати инвестициону активност и допринијети стварању нових радних мјеста. Истовремено, ефикасније коришћење енергије и других ресурса и веће коришћење обновљивих извора енергије допринијеће смањењу трошкова и одрживијем развоју локалне економије.
На тај начин мјера директно доприноси приоритету 1.3. кроз активирање локалних потенцијала, развој нових економских активности, привлачење инвестиција и ефикасније и одрживије коришћење ресурса.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупна процијењена вриједност реализације мјере за период 2027–2033. године износи 800.000,00 КМ, од чега се 400.000,00 КМ планира из буџета Општине Нови Град, а 400.000,00 КМ из екстерних извора финансирања – буџета Републике Српске и средстава надлежних</td></tr>
</table>

	институција, ЕУ програма, домаћих и међународних донатора, програма прекограничне и међународне сарадње, као и других расположивих извора финансирања и учешћа партнера и корисника.
Период имплементације мјере	2027–2033. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одсјек за управљање развојем; Одјељење за привреду и пољопривреду;
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одсјек за управљање развојем; Одјељење за привреду и пољопривреду; Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове; Одјељење за буџет и финансије; јавна предузећа и установе, у зависности од предмета пројекта; привредни субјекти и потенцијални инвеститори; друге релевантне институције и партнери.
Циљне групе	Привредни субјекти и потенцијални инвеститори; предузетници; пољопривредни произвођачи; јавна предузећа и установе; локалне организације и друга заинтересована лица.

Стратешки циљ 2: Друштво једнаких могућности и ефикасне јавне услуге

Веза са стратешким циљем	**2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ**		
Приоритет	**2.1. Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих**		
Назив мјере	**2.1.1. Подршка породицама и родитељству**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на унапређење и проширење локалних мјера подршке породицама и родитељству, ублажавање трошкова повезаних са рађањем и подизањем дјеце и побољшање доступности подршке породицама у различитим фазама породичног живота. Обухвата задржавање и постепено унапређење постојећих облика подршке, као и развој додатних мјера у складу са потребама становништва и расположивим средствима. Подршка ће се реализовати кроз: • новчану подршку за новорођенчад и породице са више дјеце; • подршку незапосленим родитељима са четворо и више дјеце, уз коришћење средстава Владе Републике Српске; • подршку породицама при поласку дјеце у школу; • суфинансирање превоза ученика; • примјену „Поносне картице 3+“; • суфинансирање поступака асистиране репродукције; • друге мјере породичне и популационе политике у складу са утврђеним потребама и могућностима финансирања.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Издвајања из буџета Општине за мјере подршке породицама-годишње	264.006,00 КМ	286.000,00 КМ
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Мјера доприноси унапређењу услова за заснивање породице и родитељство кроз финансијску и друге облике подршке породицама, посебно породицама са више дјеце, породицама са новорођеном дјецом и социјално осјетљивим категоријама. Подршком родитељству, смањењу трошкова подизања и школовања дјеце и остваривању права и потреба породица јача се социјална сигурност породица и стварају повољнији услови за унапређење демографске одрживости локалне заједнице.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Укупна планирана средства за реализацију мјере у периоду 2027–2033. године износе 10.000.000,00 КМ, од чега 2.000.000,00 КМ из буџета Општине Нови Град и 8.000.000,00 КМ из екстерних извора финансирања. Средства из буџета Општине биће усмјерена на реализацију локалних мјера подршке породицама, укључујући подршку новорођенчади и породицама са више дјеце, подршку при поласку дјеце у школу, суфинансирање превоза ученика, примјену „Поносне картице		

	3+“, суфинансирање асистиране репродукције и друге мјере у складу са утврђеним потребама. Екстерни извори обухватају првенствено средства Владе Републике Српске за подршку незапосленим родитељима са четворо и више дјеце, као и потенцијална средства надлежних републичких институција, фондова, донатора и других доступних извора за подршку породицама и родитељству.
Период имплементације мјере	2027–2033. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град-Одјељење за друштвене дјелатности
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности; Центар за социјални рад Нови Град; васпитно-образовне установе; надлежна министарства и институције Републике Српске; друге јавне установе и организације у складу са својим надлежностима.
Циљне групе	Родитељи и старатељи дјеце; породице са више дјеце; породице са новорођенчадима; социјално угрожене породице; незапослени родитељи; дјеца и ученици; лица и парови који користе мјере асистиране репродукције; млади и младе породице.

Веза са стратешким циљем	**2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ**		
Приоритет	**2.1. Унапређење услова за заснивање породице, родитељство и останак младих**		
Назив мјере	**2.1.2. Унапређење услова за живот и останак младих у локалној заједници**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на стварање повољнијих услова за живот младих, њихово активније учешће у животу локалне заједнице и подстицање њиховог останка на подручју општине Нови Град. Обухвата унапређење стамбених могућности младих, подршку њиховим иницијативама, развој садржаја и простора за младе и јачање могућности за учешће у друштвеном животу заједнице. У области стамбене подршке планирано је успостављање система социјалног становања и развој других одговарајућих модела стамбене подршке, са посебним фокусом на младе који први пут рјешавају стамбено питање, младе брачне парове и млада домаћинства. Мјера обухвата и континуирану подршку иницијативама и пројектима које покрећу и реализују млади. Кроз Омладинску банку подржаваће се пројекти неформалних група младих који доприносе унапређењу услова живота, развоју заједништва и активном учешћу младих у локалној заједници. Подржаваће се и активности омладинских организација и удружења које доприносе развоју културног, спортског, друштвеног и јавног живота. Посебна пажња биће посвећена развоју волонтерства и стварању могућности за укључивање младих у активности од користи за заједницу. У складу са потребама младих, подржаваће се развој и унапређење простора и садржаја у области културе, спорта, рекреације, неформалног образовања и других области од интереса за младе. Унапређиваће се и информисање младих о локалним услугама, програмима, јавним позивима и могућностима за учешће у животу локалне заједнице. Реализација мјере заснива се на утврђеним потребама младих, расположивим локалним ресурсима и могућностима финансирања, уз подстицање њиховог учешћа у планирању и реализацији активности.		
Кључни стратешки пројекти	Успостављање система социјалног становања и стамбене подршке у Општини Нови Град	**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
		Успостављен систем стамбене подршке младима и обезбијеђен одговарајући облик стамбене подршке за најмање 25 младих лица или младих домаћинстава до 2033. године, уз активирање расположивих стамбених капацитета и примјену других одговарајућих модела подршке у складу са локалним потребама и расположивим средствима.	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Број младих лица/младих домаћинстава којима је	0	≥25

	обезбијеђен облик стамбене подршке, кумулативно		
	Број пројеката младих подржаних кроз Омладинску банку, годишње	9	≥10
	Број подржаних омладинских организација, удружења и неформалних група младих, годишње	1	5
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Мјера доприноси побољшању услова за самосталан живот младих, већој доступности стамбене подршке и садржаја за младе, јачању њиховог учешћа у животу локалне заједнице и подршци иницијативама које млади сами покрећу. На тај начин стварају се повољнији услови за останак младих, заснивање породице и изградњу живота у Новом Граду. Мјера доприноси остварењу приоритета кроз повезивање стамбене подршке, омладинског активизма и развоја локалних садржаја за младе.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирано је укупно 1.200.000,00 КМ, од чега 300.000,00 КМ из буџета Општине Нови Град и 900.000,00 КМ из екстерних извора финансирања. За реализацију кључног стратешког пројекта „Успостављање система социјалног становања и стамбене подршке у Општини Нови Град“ планирано је 900.000,00 КМ, од чега 200.000,00 КМ из буџета Општине и 700.000,00 КМ из екстерних извора. Средства Општине биће првенствено усмјерена на припрему планске, пројектне и техничке документације, утврђивање стамбених потреба и приоритетних категорија корисника, припрему локација, рјешавање имовинско-правних питања и суфинансирање стамбених програма. Екстерна средства користиће се првенствено за реконструкцију, адаптацију и стављање у функцију постојећих стамбених јединица, а по потреби и за изградњу нових стамбених јединица. За подршку програмима и активностима младих планирано је преосталих 300.000,00 КМ, од чега 100.000,00 КМ из буџета Општине и 200.000,00 КМ из екстерних извора. Средства ће бити усмјерена на подршку Омладинској банци, омладинским организацијама, удружењима и неформалним групама младих, волонтерским активностима и иницијативама младих, као и на развој и унапређење простора и садржаја намијењених младима. Потенцијални извори екстерног финансирања обухватају Владу Републике Српске и надлежне институције, Републички секретаријат за расељена лица и миграције, програме и фондове за стамбено збрињавање и подршку младима, Министарство за људска права и избјеглице БиХ, фондове и програме Европске уније, међународне организације и донаторе, Фондацију Мозаик и друге доступне изворе финансирања.		
Период имплементације мјере	2027-2033		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности, у сарадњи са Одсјеком за управљање развојем		
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности и Одсјек за управљање развојем; надлежна одјељења Општинске управе; омладинске организације, удружења и неформалне групе младих; Фондација Мозаик; надлежне институције Републике Српске и БиХ; донаторске и друге партнерске организације.		
Циљне групе	Млади и млада домаћинства; млади који први пут рјешавају стамбено питање; млади брачни парови и породице; омладинске организације и удружења; неформалне групе младих; волонтери и други млади заинтересовани за учешће у животу локалне заједнице.		

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">2.2. Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">2.2.1. Унапређење доступности и квалитета образовања</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на унапређење доступности и квалитета образовања и стварање бољих услова за учење, развој и боравак дјеце и младих у образовним установама на подручју општине Нови Град. У оквиру мјере планирана су улагања у одржавање, реконструкцију, санацију, адаптацију и уређење школских и предшколских објеката, у складу са њиховим стањем и утврђеним потребама. Планирано је унапређење опремљености образовних установа набавком и обновом наставне, информатичке, дигиталне, библиотечке, спортске и друге опреме потребне за квалитетнији образовни процес, укључујући опремање учионица савременим средствима за наставу и унапређење услова за коришћење информационо-комуникационих технологија. Подржаће се активности које доприносе развоју креативности, дигиталне писмености, интересовања за науку, културу и умјетност, као и квалитетном коришћењу слободног времена дјеце и младих. Посебна пажња биће посвећена унапређењу услова за инклузивно образовање и обезбјеђивању додатне подршке дјеци којој је она потребна, кроз прилагођавање простора, набавку одговарајуће опреме и дидактичких средстава и подршку програмима који омогућавају равноправно учешће дјеце у образовном процесу.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Број школских објеката на којима су реализована улагања у реконструкцију, санацију или опремање, кумулативно</td><td>6
(у периоду од 2017-2025)</td><td>≥ 8
(у периоду од 2026-2033)</td></tr>
<tr><td>Број образовних установа опремљених новом наставном, информатичком, дигиталном, спортском, библиотечком и специјализованом опремом за инклузивну наставу</td><td>0</td><td>≥ 10</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера ће допринијети унапређењу доступности и квалитета образовања кроз побољшање просторних и материјалних услова у предшколским установама и школама, модернизацију наставне опреме и стварање услова за примјену савремених метода учења. Унапређењем приступачности објеката, услова за инклузивно образовање и могућности за учешће у образовним и ваннаставним активностима допринијеће се смањењу неједнакости у приступу образовању, развоју потенцијала дјеце и младих и побољшању квалитета образовних услуга у локалној заједници.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирано је укупно 1.150.000 КМ, од чега 650.000 КМ из Буџета Општине Нови Град и 500.000 КМ из осталих извора финансирања.
Средства из Буџета Општине Нови Град биће усмјерена на одржавање, санацију, реконструкцију и адаптацију предшколских установа и школских објеката, уређење школских дворишта, игралишта и спортских терена, набавку наставне и друге опреме, као и на друге активности усмјерене на побољшање услова за боравак, учење и рад у образовним установама, у складу са утврђеним потребама.
Средства из осталих извора планирају се за суфинансирање додатних улагања у образовну инфраструктуру, опремање образовних установа, унапређење приступачности и услова за инклузивно образовање, као и реализацију додатних образовних програма и активности.
Потенцијални извори финансирања, поред Буџета Општине Нови Град, обухватају средства Владе Републике Српске и надлежних министарстава, институција Босне и Херцеговине, фондова и програма Европске уније, донаторских програма и других домаћих и међународних извора. Обезбјеђивање средстава из осталих извора зависиће од услова доступних програма и успјешности пријављених пројеката.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027–2033. година</td></tr>
</table>

Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град-Одјељење за друштвене дјелатности
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности; Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове; Одјељење за буџет и финансије; ЈУ Дјечији вртић „Пчелица Маја“; основне и средње школе на подручју општине; надлежно министарство и друге институције Републике Српске; друге јавне установе и организације у складу са врстом активности.
Циљне групе	Дјеца предшколског узраста; ученици основних и средњих школа; дјеца којој је потребна додатна подршка у образовању; родитељи и породице; образовне установе и запослени у образовању.

Веза са стратешким циљем	**2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ**		
Приоритет	**2.2. Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите**		
Назив мјере	**2.2.2. Мјера: Унапређење доступности и квалитета здравствених услуга**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на унапређење доступности и квалитета примарне здравствене заштите и побољшање услова за пружање здравствених услуга становништву општине Нови Град. Обухватиће подршку ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град кроз набавку и обнову медицинске, дијагностичке, информатичке и друге опреме, унапређење услова за рад здравствених служби, инвестиционо одржавање, санацију и опремање објеката, као и набавку и обнову возила у складу са утврђеним потребама. Посебна пажња биће посвећена унапређењу превентивне здравствене заштите кроз подршку превентивним прегледима, скрининг програмима и активностима промоције здравих стилова живота. Мјера ће обухватити и јачање сарадње здравствене установе са Општином, образовним установама, удружењима грађана и другим релевантним актерима ради унапређења информисаности становништва и доступности здравствено-промотивних активности.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Број љекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника (ЈЗУ Дом здравља Нови Град, приватне амбуланте, РЗЗСРС)	0,91 (2025)	1,00 (+9,9%)
	Број реализованих активности/пројеката за унапређење доступности и квалитета здравствених услуга уз подршку Општине, кумулативно	Није утврђено	≥ 10
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Мјера ће допринијети унапређењу доступности и квалитета примарне здравствене заштите кроз јачање материјалних и техничких капацитета здравствене установе и побољшање услова за пружање здравствених услуга. Подршком превентивним прегледима, скрининг програмима и здравствено-промотивним активностима унаприједиће се превенција болести и рано откривање здравствених проблема. На тај начин допринијеће се бољој здравственој заштити становништва, равноправнијем приступу здравственим услугама и унапређењу квалитета живота у локалној заједници		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирано је укупно 2.000.000 КМ, од чега 1.400.000 КМ из Буџета Општине Нови Град и 600.000 КМ из осталих извора финансирања. Средства из Буџета Општине Нови Град биће усмјеравана на набавку медицинске и друге опреме, побољшање услова за рад здравствених служби, инвестиционо одржавање и санацију објеката, обнову возила и подршку превентивним, скрининг и здравствено-промотивним активностима, у складу са утврђеним потребама и надлежностима Општине.		

	Средства из осталих извора планирају се за суфинансирање улагања у опремање и унапређење здравствене инфраструктуре, набавку медицинске опреме и реализацију програма и активности усмјерених на унапређење здравствене заштите. Потенцијални извори финансирања су Влада Републике Српске, надлежно министарство, други јавни фондови и институције, донаторски програми и други доступни домаћи и међународни извори.
Период имплементације мјере	2027–2033. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град-Одјељење за друштвене дјелатности/ ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град
Носиоци мјере	ЈЗУ „Дом здравља“ Нови Град; Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности; Одјељење за буџет и финансије; Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске; Фонд здравственог осигурања Републике Српске; друге надлежне институције, установе и организације, у складу са својим надлежностима.
Циљне групе	Становништво општине Нови Град, корисници услуга примарне здравствене заштите, дјеца и млади, старија лица, лица са хроничним обољењима и лица изложена повећаном ризику од обољевања.

Веза са стратешким циљем	**2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ**		
Приоритет	**2.2. Унапређење доступности и квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите**		
Назив мјере	**2.2.3. Унапређење система социјалне заштите и услуга у заједници**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на унапређење доступности и квалитета социјалне заштите и услуга у заједници, са посебним фокусом на подршку лицима и породицама у стању социјалне потребе и другим рањивим категоријама становништва. Обухватиће подршку раду ЈУ „Центар за социјални рад“ Нови Град, финансирање права и услуга социјалне заштите, подршку установама и другим пружаоцима услуга социјалне заштите, као и подршку удружењима и организацијама које заступају интересе рањивих група. Мјера ће обухватити унапређење постојећих и развој нових услуга у заједници, подршку старим лицима, лицима са инвалидитетом, дјеци и породицама у стању социјалне потребе, борцима и другим категоријама којима је потребна додатна подршка. Посебна пажња биће посвећена интеграцији и одрживом функционисању Дневног центра за дјецу у ризику у систему локалних услуга социјалне заштите, развоју услуга подршке дјеци у ризику и њиховим породицама, као и јачању сарадње институција, установа и организација цивилног друштва у пружању подршке корисницима.		
Кључни стратешки пројекти	Интеграција и одржив развој Дневног центра за дјецу у ризику у систему социјалне заштите	**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
		Дневни центар за дјецу у ризику интегрисан у систем локалних услуга социјалне заштите, уз обезбијеђене организационе и финансијске услове за континуирано пружање услуга дјеци у ризику и њиховим породицама.	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Број реализованих пројеката/мјера за унапређење доступности и квалитета социјалне заштите, кумулативно	0	≥ 7
	Статус интеграције Дневног центра у систем социјалне заштите	0 – није интегрисан	1 – интегрисан
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Унапређење доступности и квалитета услуга социјалне заштите допринијеће већој социјалној укључености и равноправнијем приступу подршци за рањиве категорије становништва. Унапређењем постојећих и развојем нових услуга у заједници, јачањем капацитета пружалаца услуга и подршком организацијама које заступају интересе рањивих група унаприједиће се функционалност локалног система социјалне заштите. Посебан допринос очекује се кроз обезбјеђивање континуитета рада Дневног центра за дјецу у		

	ризику и доступности подршке дјеци и њиховим породицама, што ће допринијети побољшању квалитета живота корисника и превенцији социјалне искључености.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године индикативно је планирано укупно 13.000.000,00 КМ, од чега 11.000.000,00 КМ из Буџета Општине Нови Град и 2.000.000,00 КМ из осталих извора финансирања. Средства из Буџета Општине Нови Град биће усмјерена на обезбјеђивање континуитета финансирања права и услуга социјалне заштите, подршку корисницима, установама и другим пружаоцима услуга, као и подршку организацијама које заступају интересе рањивих група. Дио средстава биће усмјерен на унапређење постојећих и развој нових услуга у заједници, социјалну инклузију и јачање превентивних и интегрисаних облика подршке. За стратешки пројекат „Интеграција и одржив развој Дневног центра за дјецу у ризику у систему социјалне заштите“ планирано је 74.000,00 КМ, од чега 12.000,00 КМ из Буџета Општине Нови Град и 62.000,00 КМ из осталих извора финансирања. Потенцијални остали извори финансирања обухватају средства Владе Републике Српске и надлежног министарства, институција и фондова на нивоу Босне и Херцеговине, програме и фондове Европске уније, међународне организације, донаторске програме и друге доступне изворе. Обезбјеђивање средстава из осталих извора зависиће од услова доступних програма и успјешности пријављених пројеката.
Период имплементације мјере	2027–2033. година
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град-Одјељење за друштвене дјелатности/ ЈУ Центар за социјални рад Нови Град
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности и Одјељење за општу управу; ЈУ Центар за социјални рад Нови Град; ЈУ Дом за старија лица Нови Град; удружења грађана и организације цивилног друштва; надлежне институције Републике Српске и БиХ; други пружаоци услуга социјалне заштите.
Циљне групе	Лица и породице у стању социјалне потребе; дјеца у ризику и њихове породице; стара лица; лица са инвалидитетом; борци, РВИ и породице погинулих бораца; пензионери; повратници; припадници рањивих и маргинализованих група и друга лица којима је потребна подршка система социјалне заштите.

Веза са стратешким циљем	**2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ**		
Приоритет	**2.3. Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја**		
Назив мјере	**2.3.1. Мјера: Унапређење културне инфраструктуре и доступности културних садржаја**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на унапређење услова за развој културе и повећање доступности културних садржаја становништву општине Нови Град кроз улагања у културну инфраструктуру, опремање и модернизацију простора за културне активности и подршку реализацији културних програма. Обухватиће санацију, реконструкцију, адаптацију и опремање објеката културе, унапређење услова за рад културних установа и организација, као и подршку културним програмима и манифестацијама. Посебна пажња биће посвећена ревитализацији и стављању у функцију Биоскопа Нови Град, као и повећању доступности културних садржаја дјеци, младима и другим категоријама становништва и стварању услова за њихово активно учешће у културном животу локалне заједнице.		
Кључни стратешки пројекти	Ревитализација и стављање у функцију Биоскопа Нови Град	**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
		Биоскоп Нови Град ревитализован и стављен у функцију, уз обезбијеђене просторне и техничке услове за приказивање филмова и реализацију других културних садржаја.	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Број културних објеката и простора у којима су унапријеђени услови за рад и реализацију културних садржаја	0	≥ 3

	Статус ревитализације и стављања у функцију Биоскопа Нови Град	0 – није у функцији	1 – стављен у функцију
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализација мјере доприниједе унапређењу културне инфраструктуре, повећању доступности и разноврсности културних садржаја и стварању квалитетнијих услова за учешће становништва у културном животу. Улагањем у објекте и опрему, као и подршком културним програмима и манифестацијама, омогућиће се боље коришћење постојећих културних капацитета и развој нових садржаја, посебно за дјецу и младе. Ревитализација и стављање у функцију Биоскопа Нови Град доприниједе проширењу локалне културне понуде, квалитетнијем коришћењу слободног времена и очувању континуитета културног живота у локалној заједници.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године индикативно је планирано укупно 800.000,00 КМ, од чега 500.000,00 КМ из Буџета Општине Нови Град и 300.000,00 КМ из осталих извора финансирања. Средства ће бити усмјерена на санацију, реконструкцију, адаптацију и опремање објеката културе, унапређење услова за рад културних установа и организација, као и подршку културним програмима и манифестацијама. За стратешки пројекат „Ревитализација и стављање у функцију Биоскопа Нови Град“ планирано је 400.000,00 КМ, од чега 200.000,00 КМ из Буџета Општине Нови Град и 200.000,00 КМ из осталих извора финансирања. Потенцијални остали извори финансирања обухватају средства Владе Републике Српске, Министарства просвјете и културе Републике Српске, фондова и програма Европске уније, међународних организација, донаторских програма и других доступних извора финансирања. Обезбјеђивање средстава из осталих извора зависиће од услова доступних програма и успјешности пријављених пројеката.		
Период имплементације мјере	2027–2033. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности/ ЈУ Културно-образовни центар		
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности; ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град; друге културне установе, организације и удружења; други релевантни актери у области културе		
Циљне групе	Становништво општине Нови Град, дјеца и млади, културни радници и стваоци, културне установе, организације и удружења, посјетиоци и други корисници културних садржаја.		

Веза са стратешким циљем	**2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ**	
Приоритет	**2.3. Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја**	
Назив мјере	**2.3.2. Очување, презентација и коришћење културног и историјског насљеђа**	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на очување, заштиту, презентацију и одрживо коришћење културног и историјског насљеђа на подручју општине Нови Град. Обухватиће идентификацију, евидентирање и документовање објеката, локалитета и других елемената од културног и историјског значаја, као и санацију, адаптацију, уређење и одржавање објеката и локалитета, у складу са њиховим статусом и условима заштите. Посебна пажња биће посвећена документовању, дигитализацији и презентацији локалне историјске, архивске, етнолошке и друге културне грађе, као и унапређењу музејских, меморијалних, изложбених и других простора намијењених чувању и представљању локалне баштине. Мјера ће обухватити очување и промоцију традиционалних обичаја, заната, гастрономије, фолклора и других елемената нематеријалног културног насљеђа, као и подршку установама, удружењима и другим актерима који се баве његовим очувањем. У оквиру мјере подржаће се развој тематских културно-историјских рута, информативне и интерпретативне инфраструктуре и других садржаја који доприносе бољој презентацији локалне баштине. Повезивањем културног и историјског насљеђа са образовним, културним и туристичким садржајима доприниједе се његовој већој доступности становништву, посјетиоцима и туристима, као и очувању за будуће генерације.	
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**

	Индикатори (излазног резултата)	Полазне вриједности	Циљне вриједности
Индикатори за праћење резултата мјере	Број објеката, локалитета и добара културног и историјског насљеђа на којима су спроведене активности заштите, обнове или уређења	0	≥ 3
	Број реализованих програма и активности за презентацију и промоцију културног и историјског насљеђа, годишње	0	≥ 5
	Број културних и историјских локалитета доступних посјетиоцима и туристима	0	≥ 3
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализација мјере допринијеће очувању материјалног и нематеријалног културног и историјског насљеђа, повећању доступности локалне баштине становништву и њеном активнијем укључивању у културне, образовне и туристичке садржаје. Улагањем у очување и уређење објеката и локалитета, документовање и презентацију културне и историјске грађе и развој нових садржаја створиће се услови за боље упознавање локалне историје и традиције, посебно међу дјецом и младима. Мјера ће допринијети јачању локалног идентитета, очувању традиције и обогаћивању културне и туристичке понуде Новог Града.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године индикативно је планирано укупно 500.000,00 КМ, од чега 200.000,00 КМ из Буџета Општине Нови Град и 300.000,00 КМ из осталих извора финансирања. Средства ће бити усмјерена на санацију, адаптацију, уређење и одржавање објеката и локалитета од културног и историјског значаја, унапређење музејских, меморијалних и изложбених простора, документовање и дигитализацију културне и историјске грађе, постављање информативне и интерпретативне инфраструктуре, развој културно-историјских рута, очување нематеријалног културног насљеђа и подршку програмима и активностима у области културне баштине. Потенцијални остали извори финансирања обухватају средства Владе Републике Српске и надлежних министарстава, Министарства цивилних послова Босне и Херцеговине, фондова и програма за заштиту културног насљеђа, фондова и програма Европске уније, међународних организација и донаторских програма, као и других доступних извора финансирања. Обезбјеђивање средстава из осталих извора зависиће од услова доступних програма и успјешности пријављених пројеката.		
Период имплементације мјере	2027–2033. година		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности/ ЈУ Културно-образовни центар		
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности; ЈУ „Културно-образовни центар“ Нови Град; друге установе културе; удружења грађана и организације које се баве очувањем културног и историјског насљеђа; школе и други релевантни актери.		
Циљне групе	Становништво општине Нови Град, дјеца и млади, културни радници и стваоци, установе и организације у области културе, удружења, посјетиоци и туристи, истраживачи и други корисници културног и историјског насљеђа.		

Веза са стратешким циљем	**2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ**
Приоритет	**2.3. Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја**
Назив мјере	**2.3.3. Унапређење спортске инфраструктуре и доступности спортских и рекреативних садржаја**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на унапређење спортске инфраструктуре и стварање доступнијих, квалитетнијих и безбједнијих услова за бављење спортом и рекреацијом на подручју општине Нови Град. Обухватиће реконструкцију, санацију, адаптацију и опремање постојећих спортских објеката и терена, као и њихово редовно одржавање и унапређење у складу са потребама корисника.

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">Мјера ће обухватити и системску подршку раду спортских клубова, организација и удружења кроз израду Програма развоја спорта, финансирање њихових програма и активности, подршку учешћу на такмичењима, развоју млађих категорија и унапређењу услова за рад. Подршка ће бити усмјерена и на јачање капацитета спортских организација, развој различитих спортских садржаја и стварање услова за њихово континуирано дјеловање.
Посебан сегмент мјере односиће се на развој школског, омладинског и рекреативног спорта и повећање учешћа становништва у физичким активностима. Подржаваће се програми намијењени дјеци и младима, женама, особама са инвалидитетом, старијим лицима и другим категоријама становништва, уз настојање да спортски и рекреативни садржаји буду доступнији различитим старосним и друштвеним групама. У оквиру мјере подржаће се и организација спортских манифестација и других активности које промовишу спорт, рекреацију и активан и здрав начин живота.
Реализацијом мјере унаприједиће се квалитет и доступност спортских садржаја, повећати искоришћеност постојеће спортске инфраструктуре и створити бољи услови за континуирано бављење спортом и рекреацијом. Мјера ће допринијети развоју спорта дјеце и младих, јачању локалних спортских организација, већем учешћу становништва у физичким активностима и квалитетнијем коришћењу слободног времена.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кључни стратешки пројекти</td><td rowspan="2"></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Број реконструисаних, санираних, уређених или опремљених спортских објеката и терена, кумулативно</td><td>1</td><td>≥ 5</td></tr>
<tr><td>Буџетска издвајања за развој спорта и спортску инфраструктуру годишње (КМ)</td><td>460.663 КМ</td><td>≥ 600.000 КМ</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Реализација мјере допринијеће унапређењу доступности и квалитета спортских садржаја као саставног дијела културног и спортског живота локалне заједнице. Улагањем у спортску инфраструктуру и подршком спортским клубовима, организацијама и програмима створиће се бољи услови за бављење спортом и рекреацијом, посебно за дјецу и младе. Мјера ће допринијети већем учешћу становништва у спортским и рекреативним активностима, промоцији здравих животних навика, социјалном укључивању и квалитетнијем коришћењу слободног времена, чиме се непосредно доприноси остварењу приоритета „Унапређење доступности и квалитета културних и спортских садржаја“.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године индикативно је планирано укупно 3.100.000,00 КМ, од чега 3.000.000,00 КМ из Буџета Општине Нови Град и 100.000,00 КМ из осталих извора финансирања.
Средства ће бити усмјерена на реконструкцију, санацију и опремање спортских објеката и терена, одржавање и унапређење постојеће спортске инфраструктуре, подршку раду спортских клубова и организација, реализацију програма развоја спорта, школског и омладинског спорта, рекреативних програма и спортских манифестација. Екстерна средства планирају се за суфинансирање инфраструктурних пројеката и програма развоја спорта.
Потенцијални извори су Буџет Општине Нови Град, Влада Републике Српске и надлежна министарства, јавни позиви и програми за спорт и омладину, ЕУ и донаторски програми, као и други расположиви извори.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027–2033. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за друштвене дјелатности; спортски клубови и организације; основне и средње школе; друга јавна предузећа, установе и организације од значаја за развој спорта</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Дјеца и млади, спортисти и спортски клубови, жене, особе са инвалидитетом, старија лица, рекреативци и остало становништво општине Нови Град.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">2.4. Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">2.4.1. Дигитална трансформација локалне управе и унапређење јавних услуга</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на даље унапређење постојећег система е-управе и постепену дигиталну трансформацију рада Општинске управе, ради обезбјеђивања једноставнијег, бржег и доступнијег приступа јавним услугама за грађане и привреду. Обухвата унапређење постојећих електронских услуга, дигитализацију управних поступака, предмета и докумената, увођење нових е-услуга и могућности електронског подношења захтјева, као и унапређење електронског праћења статуса предмета и размјене података између информационих система. Мјера обухвата и унапређење информационе безбједности, заштите података и техничких услова неопходних за поуздано пружање дигиталних јавних услуга. Посебна пажња биће усмјерена на надоградњу постојећих сервиса eDokumenti, eMatičar, eDijaspora и eStatus, проширење њихове функционалности и повећање броја корисника.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кључни стратешки пројекти</td><td rowspan="2">Дигитална трансформација и унапређење јавних услуга на подручју општине</td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td colspan="2">Унапређен и функционално повезан систем дигиталних јавних услуга Општине, који омогућава једноставнији приступ услугама, већи број дигитализованих управних поступака, ефикасније управљање предметима и документима и смањење административног оптерећења за грађане, привреду и Општинску управу.</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Број доступних електронских јавних услуга и функционалних модула</td><td>10</td><td>12</td></tr>
<tr><td>Број корисника електронских јавних услуга годишње</td><td>72</td><td>≥150</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера доприноси ефикаснијем, доступнијем и кориснички оријентисаном раду локалне управе кроз смањење административног оптерећења, скраћивање времена потребног за приступ јавним услугама и повећање могућности њиховог коришћења без непосредног доласка у Општинску управу. Дигитализација поступака и повезивање информационих система доприносе ефикаснијем управљању предметима и подацима, смањењу административних трошкова и унапређењу квалитета и доступности јавних услуга.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупна индикативна вриједност мјере за период 2027–2033. године износи 700.000,00 КМ, од чега је 200.000,00 КМ планирано из буџета Општине, а 500.000,00 КМ из екстерних извора.
Од укупног износа, 600.000,00 КМ планирано је за реализацију стратешког пројекта „Дигитална трансформација и унапређење јавних услуга на подручју општине“, док је 100.000,00 КМ намијењено пратећим активностима у оквиру мјере.
Екстерно финансирање планира се обезбиједити из средстава Владе Републике Српске, ЕУ фондова и програма за дигиталну трансформацију и реформу јавне управе, међународних организација и донатора, као и других доступних извора. Реализација екстерног дијела финансијске конструкције зависиће од доступности одговарајућих програма и јавних позива и успјешности Општине у припреми и кандидовању пројеката.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027–2033. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град –Одјељење за општу управу, Одсјек за управљање развојем</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општинска управа Нови Град; организационе јединице надлежне за информационе технологије, управне поступке и пружање јавних услуга; надлежне јавне институције и пружаоци информационо-комуникационих услуга, у складу са надлежностима.</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Грађани општине Нови Град, привредни субјекти, предузетници, дијаспора и други корисници јавних услуга Општине.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">2. ДРУШТВО ЈЕДНАКИХ МОГУЋНОСТИ И ЕФИКАСНЕ ЈАВНЕ УСЛУГЕ</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">2.4. Модернизација, транспарентност и дигитализација локалне управе</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">2.4.2. Унапређење транспарентности и дигиталних механизама за учешће грађана у локалном развоју</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на унапређење транспарентности рада Општинске управе и Скупштине општине, доступности информација од значаја за грађане и јачање могућности грађана да се информишу, дају приједлоге и учествују у процесима планирања и праћења локалног развоја. Обухвата унапређење објављивања материјала за сједнице Скупштине општине, одлука, планова, извјештаја и информација о реализацији пројеката, унапређење буџетске транспарентности и доступности отворених података, увођење и унапређење електронских јавних консултација и других дигиталних механизама за достављање приједлога и мишљења грађана, као и информисање грађана о резултатима консултација. Мјера обухвата и унапређење постојећих механизама комуникације са грађанима, укључујући „Систем 48“, сарадњу са мјесним заједницама и израду и дистрибуцију периодичног билтена Општине.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2"></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="3">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Удио сједница Скупштине општине за које су материјали за сједницу јавно објављени (%)</td><td>0</td><td>100%</td></tr>
<tr><td>Број развојних докумената, планова или одлука за које су спроведене јавне консултације уз коришћење дигиталних алата, годишње</td><td>0</td><td>≥ 5</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Реализација мјере допринијеће већој транспарентности и отворености локалне управе, бољој информисаности грађана и њиховом активнијем учешћу у доношењу одлука и управљању локалним развојем. Већа доступност информација и резултата рада Општине, уз коришћење дигиталних механизама за јавне консултације и комуникацију, омогућиће грађанима да лакше прате рад локалних институција, износе приједлоге и мишљења и дају допринос обликовању и праћењу локалних политика и развојних активности.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупна индикативна вриједност мјере за период 2027–2033. године износи 150.000,00 КМ, од чега је 50.000,00 КМ планирано из буџета Општине Нови Град, а 100.000,00 КМ из екстерних извора.
Средства ће се користити за унапређење транспарентности рада Општине и доступности информација од јавног значаја, унапређење електронских јавних консултација, објављивање отворених података и материјала о раду и развојним активностима Општине, као и унапређење других механизама комуникације са грађанима. У оквиру мјере планирани су и израда и дистрибуција периодичног билтена Општине.
Екстерна средства планирају се обезбиједити кроз програме Европске уније, међународних и домаћих организација и донатора који подржавају транспарентност и отвореност локалне управе, дигитализацију и учешће грађана, као и кроз друге доступне изворе финансирања. Обезбјеђивање ових средстава зависиће од доступности одговарајућих програма и јавних позива и успјешности Општине у припреми и кандидовању пројеката.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027–2033. година</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за општу управу и Одсјек за управљање развојем</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општинска управа Нови Град; организационе јединице надлежне за односе са јавношћу, информисање и припрему материјала за Скупштину општине; Скупштина општине Нови Град; мјесне заједнице и други релевантни субјекти, у складу са надлежностима.</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Грађани општине Нови Град, мјесне заједнице, организације цивилног друштва, привредни субјекти, предузетници, медији и други заинтересовани субјекти.</td></tr>
</table>

Стратешки циљ 3: **Зелена транзиција и отпорна инфраструктура**

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">3. Зелена транзиција и отпорна инфраструктура</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">3.1. Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">3.1.1. Унапређење система просторног планирања и управљања простором</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на унапређење система просторног планирања и ефикасније управљање простором као основом за одржив развој Општине Нови Град, рационално коришћење земљишта и стварање планских предуслова за реализацију развојних, инфраструктурних, привредних и туристичких пројеката. Обухвата израду, измјене и ревизију просторно-планске и урбанистичке документације из надлежности Општине, укључујући просторне и урбанистичке планове, регулационе планове и планове за привредне, туристичке, стамбене и друге зоне, као и учешће Општине у иницирању и координацији активности на изради планске документације за коју су надлежни други органи.
Посебна пажња биће усмјерена на планско уређење и одрживо коришћење подручја уз ријеку Уну, развој туристичких, излетничких, купалишних и кампинг зона, планирање ширења насеља, рационално коришћење и уређење грађевинског земљишта, те усклађивање просторног планирања са потребама развоја саобраћајне, комуналне, енергетске и друге инфраструктуре, уз уважавање захтјева заштите природе и важећих планских докумената.
Мјера обухвата и успостављање или унапређење GIS система и дигитализацију просторних и планских података, ради обезбјеђивања ажурних и доступних информација, ефикаснијег доношења одлука, бољег управљања простором и јавном имовином и унапређења информисања грађана, инвеститора и других корисника простора. Реализацијом мјере јачаће се капацитети Општине за интегрисано и одрживо управљање простором.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2"></td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Број израђених, измјењених или ревидираних планских докумената из надлежности Општине</td><td>1</td><td>≥ 7</td></tr>
<tr><td>Број дигитализованих и ажурираних просторних/планских података и докумената</td><td>0</td><td>≥ 100</td></tr>
<tr><td>Успостављен/унапријеђен GIS систем за управљање просторним подацима</td><td>Не</td><td>Да</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Реализација мјере допринијеће рационалнијем и одрживијем коришћењу простора, ефикаснијем управљању грађевинским земљиштем и јавној имовини и стварању планских предуслова за реализацију инфраструктурних, привредних и туристичких инвестиција. Унапређење планске документације омогућиће боље усклађивање развојних потреба са захтјевима заштите природе, посебно на подручју уз ријеку Уну и у обухвату Парка природе „Уна“.
Дигитализација просторних података и унапређење GIS система допринијеће ефикаснијем раду локалне управе, доступности просторних информација и квалитетнијем управљању простором. Мјера ће допринијети планском развоју насеља и инфраструктуре и створити предуслове за зелену транзицију, отпорност инфраструктуре и одрживи економски разво</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирано је укупно 400.000,00 КМ, од чега 200.000,00 КМ из буџета Општине Нови Град и 200.000,00 КМ из потенцијалних екстерних извора. Средства Општине биће усмјерена на израду и унапређење планске документације и друге активности из надлежности Општине, док ће се екстерна средства настојати обезбиједити за GIS, дигитализацију просторних података и друге активности у складу са условима доступних програма Републике Српске, Европске уније, IPA III, Interreg програма, UNDP-а и других донатора.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027-2033</td></tr>
</table>

Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
Носиоци мјере	Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове, Одсјек за управљање развојем, надлежно министарство и друге институције Републике Српске у складу са својим надлежностима, Републичка управа за геодетске и имовинско-правне послове (РУГИПП), ЈУ „Парк природе Уна“, јавна предузећа и установе, као и овлашћене планерске и стручне организације
Циљне групе	Грађани Општине Нови Град, мјесне заједнице, привредни субјекти и инвеститори, туристички субјекти, пољопривредници и други корисници простора, јавна предузећа и установе, организације цивилног друштва, као и друге институције и организације које учествују у процесима планирања, управљања и коришћења простора

Веза са стратешким циљем	**3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА**		
Приоритет	**3.1. Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре**		
Назив мјере	**3.1.2.** Унапређење система водоснабдијевања и канализационе инфраструктуре		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на унапређење доступности, квалитета, поузданости и одрживости услуга водоснабдијевања и одвођења отпадних вода на подручју општине Нови Град. Обухвата изградњу, проширење, реконструкцију и модернизацију водоводне и канализационе инфраструктуре, смањење губитака воде, унапређење функционалности постојећих система и стварање услова за рационално коришћење и заштиту водних ресурса. Посебна пажња биће усмјерена на проширење водоводне и канализационе мреже на подручја која нису обухваћена јавним системима, реконструкцију дотрајалих дионица и објеката, унапређење техничких услова за испоруку воде и одвођење отпадних вода, као и израду неопходне техничке и пројектне документације за реализацију инвестиционих активности. Развој инфраструктуре пратиће потребе становништва, привредних субјеката и јавних установа, уз уважавање захтјева заштите животне средине и одрживог управљања водним ресурсима. Мјера обухвата и унапређење организационих, оперативних и финансијских капацитета КП „Водовод и канализација“ Нови Град ради ефикаснијег и одрживијег пружања водних услуга. У том смислу, подржаваће се унапређење планирања и управљања системима, праћење губитака воде, јачање техничких и управљачких капацитета, унапређење финансијског управљања и припрема планова и мјера за побољшање квалитета и ефикасности услуга. У оквиру мјере подстиче се и примјена савремених алата за праћење рада система и квалитета услуга, испитивање задовољства корисника и унапређење доступности услуга различитим категоријама становништва. Посебан значај имаће припрема и реализација активности које доприносе смањењу губитака воде, рационалнијем коришћењу ресурса, смањењу негативних утицаја отпадних вода на животну средину и повећању отпорности комуналне инфраструктуре.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Број реализованих пројеката изградње, проширења и реконструкције водоводне инфраструктуре, кумулативно	55 (2019-2025, ПКИ)	≥ 60 (2027-2033, ПКИ)
	Број реализованих пројеката изградње, проширења и реконструкције канализационе инфраструктуре, кумулативно	0	≥ 3
	Реализована средства у водоводну и канализациону инфраструктуру (мил. КМ), кумулативно	4,29 (2019-2025, ПКИ)	≥ 10 (2027-2033, ПКИ)

Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализација мјере допринијеће унапређењу доступности и поузданости водоснабдијевања и одвођења отпадних вода, побољшању услова живота становништва и стварању повољнијих услова за развој привредних активности. Проширење и модернизација инфраструктуре, уз смањење губитака воде и ефикасније управљање системима, допринијеће рационалнијем коришћењу водних ресурса и одрживости комуналних услуга. Унапређење оперативних и финансијских капацитета комуналног предузећа допринијеће квалитетнијем управљању инфраструктуром и дугорочној одрживости пружања услуга. Развој канализационе инфраструктуре и унапређење одвођења отпадних вода допринијеће заштити водних ресурса и смањењу притисака на животну средину. Мјера директно доприноси унапређењу комуналне инфраструктуре, а посредно зеленој транзицији, отпорности инфраструктурних система и одрживом развоју општине.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Укупна индикативна вриједност мјере за период 2027–2033. године износи 15.000.000,00 КМ, од чега је 4.000.000,00 КМ планирано из буџета Општине Нови Град, а 11.000.000,00 КМ из потенцијалних екстерних извора. Планирани износ заснива се на инвестиционим потребама утврђеним Планом капиталних инвестиција Општине Нови Град за период 2026–2028. године, а коначна динамика и структура финансирања биће усклађене са приоритетима, пројектном документацијом и расположивим изворима средстава. Средства из буџета Општине биће усмјерена на суфинансирање изградње, проширења и реконструкције водоводне и канализационе инфраструктуре, израду пројектне документације и друге активности из надлежности Општине. Екстерна средства настојаће се обезбиједити кроз програме и фондове Владе Републике Српске и надлежних институција Босне и Херцеговине, програме Европске уније, укључујући одговарајуће програме у оквиру IPA III и Interreg, као и кроз програме UNDP-a, међународних финансијских институција и других домаћих и међународних донатора. Могуће је и коришћење кредитних средстава у складу са законским условима и фискалним капацитетима Општине. Општина Нови Град пријавила се за учешће у трећој фази Пројекта општинског околишног управљања (MEG III), у оквиру којег је предвиђена техничка подршка за унапређење рада јавних комуналних предузећа и водних услуга, израду финансијских и оперативних планова побољшања рада, припрему акционих планова за унапређење услуга и могућност финансијске подршке за пројекте у области водних услуга. У случају избора Општине за учешће у пројекту, расположива подршка и могућности финансирања биће размотрене у оквиру реализације ове мјере, у складу са условима пројекта.
Период имплементације мјере	2027-2033
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове; КП „Водовод и канализација“ Нови Град; надлежна министарства и друге институције Републике Српске и Босне и Херцеговине, у складу са својим надлежностима; јавна предузећа и установе; овлашћене пројектантске и стручне организације; међународни партнери и донатори у оквиру одобрених програма подршке.
Циљне групе	Становништво општине Нови Град, домаћинства у насељима и подручјима без адекватног приступа јавним системима водоснабдијевања и канализације, привредни субјекти, пољопривредни произвођачи, јавне установе и други корисници водних услуга.

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">3.1. Планско управљање простором и унапређење комуналне и саобраћајне инфраструктуре</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">3.1.3. Унапређење локалне путне инфраструктуре и саобраћајне безбједности</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на унапређење квалитета, доступности и безбједности локалне путне инфраструктуре на подручју општине Нови Град, као предуслова за бољу повезаност насеља, доступност јавних услуга и развој привредних активности. Обухвата реконструкцију, санацију, модернизацију и асфалтирање локалних и некатегорисаних путева, изградњу и реконструкцију мостова, пропуста и других путних објеката, као и уређење путне одводње ради побољшања функционалности и отпорности инфраструктуре.
Мјера укључује изградњу, реконструкцију и уређење тротоара, пјешачких и бициклистичких стаза, унапређење саобраћајне сигнализације, уређење критичних саобраћајних тачака и зона повећаног ризика, као и примјену мјера за повећање безбједности саобраћаја у близини школа, јавних установа и других објеката са повећаним кретањем пјешака. Посебна пажња биће посвећена побољшању приступачности саобраћајне инфраструктуре за лица са инвалидитетом и лица смањене покретљивости.
Приоритети у реализацији активности утврђиваће се у складу са стањем постојеће инфраструктуре, потребама становништва, значајем путних праваца за повезивање насеља и приступ јавним услугама, као и расположивим финансијским средствима и пројектном документацијом. Посебно ће се водити рачуна о унапређењу путне повезаности подручја са отежаним приступом и о рјешењима која доп</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2"></td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td colspan="2">Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td colspan="2">Дужина реконструисаних, санираних и асфалтираних локалних и некатегорисаних путева (km), кумулативно у периоду Стратегије</td><td>0</td><td>≥ 30 km</td></tr>
<tr><td colspan="2">Број реализованих пројеката унапређења путне инфраструктуре и саобраћајне безбједности, кумулативно</td><td>307
(2019-2025, ПКИ)</td><td>≥ 330
(2027-2033, ПКИ)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Реализована средства за унапређење локалне путне инфраструктуре и саобраћајне безбједности (мил. КМ), кумулативно</td><td>10,6
(2019-2025, ПКИ)</td><td>≥ 11,0
(2027-2033, ПКИ)</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Реализација мјере доприниједе побољшању саобраћајне повезаности насеља, унапређењу доступности јавних услуга и привредних садржаја и повећању безбједности свих учесника у саобраћају. Реконструкцијом и модернизацијом путне инфраструктуре побољшаће се услови за кретање становништва и превоз робе, док ће уређење пјешачке инфраструктуре и саобраћајне сигнализације допринијети безбједнијем кретању пјешака, посебно дјеце и других осјетљивих категорија учесника у саобраћају.
Унапређење путне одводње, мостова, пропуста и других путних објеката доприниједе функционалности и отпорности инфраструктуре на екстремне временске услове. Мјера ће створити повољније услове за равномјернији развој подручја општине и директно допринијети унапређењу локалне саобраћајне инфраструктуре у оквиру приоритета 3.1.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупна индикативна вриједност мјере за период 2027–2033. године износи 12.000.000,00 КМ, од чега је 3.000.000,00 КМ планирано из буџета Општине Нови Град, а 9.000.000,00 КМ из потенцијалних осталих извора финансирања. Планирани износ заснива се на инвестиционим потребама утврђеним Планом капиталних инвестиција Општине Нови Град за период 2026–2028. године, а динамика реализације и структура финансирања биће усклађене са приоритетима, припремљеношћу пројеката и расположивим средствима.
Средства из буџета Општине биће усмјерена на суфинансирање реконструкције, санације и изградње локалних и некатегорисаних путева, мостова, пропуста и других путних објеката, уређење путне одводње, изградњу и уређење пјешачке и</td></tr>
</table>

	бициклистичке инфраструктуре, саобраћајну сигнализацију и друге мјере за повећање саобраћајне безбједности. Потенцијални остали извори финансирања обухватају грантове и трансфере Владе Републике Српске и надлежних институција, средства јавних предузећа и институција, кредитна средства, програме Европске уније и средства међународних организација и донатора, у складу са условима доступних програма и јавних позива. Планирани износи су индикативни и могу се мијењати у зависности од доступности финансијских средстава, припремљености пројектне документације и приоритета утврђених годишњим плановима и Планом капиталних инвестиција Општине.
Период имплементације мјере	2027-2033
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
Носиоци мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове; надлежне институције Републике Српске и Босне и Херцеговине, у складу са својим надлежностима; јавна предузећа и установе; овлашћене пројектантске и стручне организације; субјекти надлежни за безбједност саобраћаја.
Циљне групе	Становништво општине Нови Град, учесници у саобраћају, дјеца и ученици, лица са инвалидитетом и лица смањене покретљивости, становништво насеља са отежаном саобраћајном доступношћу, привредни субјекти, јавне установе и други корисници саобраћајне инфраструктуре.

Веза са стратешким циљем	**3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА**		
Приоритет	**3.2. Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима**		
Назив мјере	**3.2.1. Унапређење управљања и заштите вода и водних ресурса**		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на очување, заштиту и одрживо управљање површинским и подземним водама на подручју општине Нови Град, са посебним фокусом на ријеке Уну и Сану, њихове притоке, изворишта и водоцрпилишта. Обухвата идентификацију и смањење извора загађења, утврђивање и санацију критичних локација, заштиту приобалног појаса и изворишта, унапређење праћења стања вода и јачање сарадње са надлежним институцијама. Посебна пажња биће посвећена превенцији загађења вода из комуналних, привредних и других извора, унапређењу управљања отпадним водама у сарадњи са надлежним субјектима, као и активностима које доприносе очувању природних вриједности водотока и приобалних подручја. У складу са надлежностима Општине и расположивим средствима, подржаваће се израда стручних подлога и пројектне документације, идентификација локација под ризиком од загађења, мањи санациони захвати и активности информисања и подизања свијести о значају очувања вода. Мјера обухвата и сарадњу са надлежним институцијама Републике Српске, комуналним предузећима, привредним субјектима и организацијама цивилног друштва у планирању и спровођењу активности заштите вода. Посебан значај имаће повезивање заштите водних ресурса са развојем комуналне инфраструктуре, очувањем природних вриједности и одрживим коришћењем природних ресурса.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Број реализованих мјера и пројеката усмјерених на заштиту вода и водних ресурса, кумулативно	0	≥ 3
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Реализација мјере допринијеће очувању квалитета водних ресурса, смањењу ризика од загађења и очувању природних вриједности водотока и приобалних подручја. Унапређењем превентивних и санационих активности и јачањем сарадње са надлежним институцијама стварају се услови за одрживије управљање водама и смањење негативних утицаја на животну средину.		

	Посебан значај има заштита ријека Уне и Сане, њихових притока и изворишта као важних природних ресурса за становништво, очување биодиверзитета, рекреацију и развој туризма. Мјера доприноси остварењу приоритета заштите животне средине и одрживог управљања природним ресурсима, као и дугорочном очувању природних вриједности општине.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	Укупна индикативна вриједност мјере за период 2027–2033. године износи 350.000,00 КМ, од чега је 175.000,00 КМ планирано из буџета Општине Нови Град, а 175.000,00 КМ из потенцијалних екстерних извора финансирања. Средства из буџета Општине биће усмјерена на израду стручних подлога и пројектне документације, идентификацију критичних тачака и извора загађења, мање санационе захвате на приобаљу и другим критичним локацијама, као и суфинансирање активности праћења стања вода и других мјера заштите водних ресурса. Екстерна средства настојаће се обезбиједити за реализацију конкретних мјера санације критичних тачака и извора загађења, уређење и заштиту приобалног појаса, заштиту изворишта и водоцрпилишта, као и набавку опреме и друге активности за праћење квалитета вода, у складу са условима доступних програма и јавних позива. Потенцијални извори финансирања обухватају трансфере и грантове Владе Републике Српске и надлежних институција, програме Европске уније, средства UNDP-а, SIDA-е и других међународних организација и донатора који подржавају заштиту животне средине и одрживо управљање водним ресурсима. Обезбјеђивање екстерних средстава зависиће од доступности одговарајућих програма, услова јавних позива и успјешности припреме и кандидовања пројеката.
Период имплементације мјере	2027-2033
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
Носиоци мјере	Општина Нови Град; КП „Водовод и канализација“ Нови Град; надлежна министарства и институције Републике Српске; Јавна установа „Воде Српске“; надлежни инспекцијски органи; јавне установе и предузећа; овлашћене стручне организације; организације цивилног друштва и други релевантни партнери, у складу са својим надлежностима и улогом у реализацији активности.
Циљне групе	Становништво општине Нови Град; домаћинства и привредни субјекти; пољопривредни произвођачи; јавне установе и предузећа; корисници водних ресурса; туристички и угоститељски сектор; организације цивилног друштва и други заинтересовани корисници.

Веза са стратешким циљем	**3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА**
Приоритет	**3.2. Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима**
Назив мјере	**3.2.2. Унапређење заштите природних вриједности и управљања заштићеним подручјима**
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на очување природних вриједности, заштиту биодиверзитета и унапређење услова за одрживо управљање заштићеним подручјима на територији општине Нови Град, прије свега Парком природе „Уна“. Обухвата подршку реализацији приоритетних активности из Плана управљања Парком природе „Уна“, у складу са надлежностима Општине, као и сарадњу са управљачем Парка, надлежним институцијама и другим релевантним актерима. Оквирна подручја дјеловања обухватају подршку уређењу и обиљежавању локалитета од значаја за заштиту природе, унапређење информисања и усмјеравања посјетилаца, очување приобалних и других осјетљивих природних локалитета, те подршку активностима усмјереним на очување биодиверзитета и природних и пејзажних вриједности. Мјера обухвата и уређење и одржавање простора за посјетиоце, у складу са циљевима заштите природе и условима управљања заштићеним подручјем. Посебна пажња биће посвећена заједничком планирању и реализацији активности Општине, управљача Парка, надлежних институција, јавних предузећа, стручних организација и других партнера. Подржаваће се активности које доприносе бољем информисању о природним вриједностима, одговорном понашању посјетилаца и

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">развоју одрживих облика туризма, уз очување природних станишта и осјетљивих локалитета.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Број реализованих активности на унапређењу заштите и управљања Парком природе „Уна“, кумулативно</td><td>Није утврђено</td><td>≥ 8</td></tr>
<tr><td>Број уређених и обиљежених локалитета у заштићеном подручју, кумулативно</td><td>Није утврђено</td><td>≥ 3</td></tr>
<tr><td>Број реализованих активности на очувању биодиверзитета и осјетљивих природних локалитета, кумулативно</td><td>Није утврђено</td><td>≥ 3</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Реализација мјере допринијеће очувању природних вриједности и биодиверзитета, унапређењу услова за одрживо управљање заштићеним подручјима и јачању сарадње Општине са управљачем Парка природе „Уна“, надлежним институцијама и другим актерима. Спровођење приоритетних активности заштите и уређења допринијеће очувању природних и пејзажних вриједности и одговорнијем коришћењу простора.
Унапређењем информисања и услова за боравак посјетилаца, уз уважавање захтјева заштите природе, створиће се повољнији услови за развој одрживих облика туризма и рекреације. Мјера директно доприноси заштити животне средине и одрживом управљању природним ресурсима, уз очување природних вриједности као основе дугорочног развоја општине.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">Укупна индикативна вриједност мјере за период 2027–2033. године износи 1.400.000,00 КМ, од чега је 700.000,00 КМ планирано из буџета Општине Нови Град, а 700.000,00 КМ из потенцијалних осталих извора финансирања. Наведени износи представљају индикативну финансијску конструкцију и биће усклађени са приоритетима, припремљеношћу активности и расположивим средствима.
Средства из буџета Општине биће усмјерена на подршку активностима заштите и очувања природних вриједности, уређење и обиљежавање локалитета од значаја за заштиту природе, информисање посјетилаца и суфинансирање других приоритетних активности у складу са надлежностима Општине.
Потенцијални остали извори финансирања обухватају средства Фонда за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, буџета Републике Српске и других јавних институција, средства управљача Парка природе „Уна“, програме Европске уније, међународних организација и других донатора, у зависности од врсте активности и услова доступних програма и јавних позива. Обезбјеђивање екстерних средстава зависиће од доступности одговарајућих извора финансирања и успјешности припреме и кандидовања пројеката.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027-2033</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове.</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – надлежне организационе јединице; ЈУ Парк природе „Уна“; надлежне институције Републике Српске; јавна предузећа и установе; научне и стручне институције и организације, у складу са својим надлежностима и улогом у реализацији активности</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Становништво општине Нови Град; посјетиоци и туристи; локални пружаоци туристичких и других услуга; корисници простора у заштићеним подручјима; ЈУ Парк природе „Уна“; локална удружења и организације; јавне установе и предузећа</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">3.2. Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">3.2.3. Превенција и заштита од ризика за животну средину</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на јачање превентивног дјеловања и унапређење капацитета за препознавање, праћење и смањење ризика за животну средину на подручју општине Нови Град. Обухвата идентификацију потенцијалних извора загађења, прикупљање и размјену доступних података, израду стручних анализа и извјештаја, сарадњу са надлежним институцијама и информисање јавности о ризицима и мјерама заштите животне средине.
Активности у оквиру мјере могу обухватити праћење стања појединих компоненти животне средине, као и иницирање и подршку одговарајућим мјерама превенције загађења воде, ваздуха и земљишта, у складу са надлежностима Општине и у сарадњи са институцијама надлежним за мониторинг и заштиту животне средине.
Посебан сегмент мјере односи се на праћење активности надлежних институција у вези са планираним одлагалиштем радиоактивног и нуклеарног отпада на локацији Трговска гора (Черкезовац). Обухвата размјену доступних информација, анализу релевантних стручних и других докумената, учешће у поступцима и активностима у оквиру надлежности Општине, те сарадњу са надлежним институцијама Републике Српске и БиХ, научним и стручним организацијама и другим партнерима.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td colspan="2"></td><td>Очекивани крајњи резултат пројекта
</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Број компоненти животне средине за које је успостављено систематско праћење квалитета (вода, ваздух, земљиште)</td><td>0</td><td>≥ 1</td></tr>
<tr><td>Број израђених стручних анализа и извјештаја о ризицима за животну средину, кумулативно</td><td>Није утврђено</td><td>≥ 3</td></tr>
<tr><td>Број реализованих активности сарадње са надлежним институцијама у вези са ризицима на Трговској гори, кумулативно</td><td>Није утврђено</td><td>≥ 7</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера доприноси јачању превентивног дјеловања, унапређењу праћења ризика за животну средину и доступности релевантних информација, као и јачању сарадње Општине са надлежним институцијама и стручним организацијама. Посебан допринос огледа се у систематичнијем праћењу потенцијалних прекограничних ризика повезаних са планираним одлагалиштем радиоактивног и нуклеарног отпада на Трговској гори, размјени доступних информација и учешћу Општине у активностима у оквиру њених надлежности. Тиме се стварају услови за благовременије препознавање ризика, информисање јавности и ефикасније поступање надлежних институција ради очувања квалитета животне средине и заштите становништва и природних ресурса.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирају се укупна средства у износу од 500.000,00 КМ, од чега 100.000,00 КМ из буџета Општине Нови Град и 400.000,00 КМ из осталих потенцијалних извора финансирања.
Средства ће бити усмјерена на израду стручних анализа и истраживања, праћење стања животне средине, прикупљање и размјену података, институционалну и прекограничну сарадњу и информисање јавности. Остали потенцијални извори финансирања обухватају средства Фонда за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, буџета Републике Српске и других јавних институција, програме Европске уније, међународне организације и друге донаторе.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027-2033</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове.</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – надлежне организационе јединице; надлежне институције Републике Српске и БиХ; јавна предузећа и установе; научне и стручне институције и организације; други партнери, у складу са својим надлежностима.</td></tr>
</table>

Циљне групе	Становништво општине Нови Град; јавне установе и предузећа; привредни субјекти; локална удружења и организације; научне и стручне институције; надлежне институције Републике Српске и БиХ.

Веза са стратешким циљем	**3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА**		
Приоритет	**3.2. Заштита животне средине и одрживо управљање природним ресурсима**		
Назив мјере	**3.2.4.** Успостављање основа за системско праћење стања животне средине		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на успостављање основа за систематично праћење, оцјену и извјештавање о стању животне средине на подручју општине Нови Град, као и на стварање планског оквира за дугорочно спровођење мјера заштите животне средине. У складу са Законом о заштити животне средине Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12, 79/15 и 70/20), јединица локалне самоуправе има обавезу да припреми и донесе Локални план заштите животне средине, којим се утврђују дугорочне мјере и активности заштите животне средине од интереса и у надлежности јединице локалне самоуправе. Локални план, између осталог, садржи податке и оцјену стања животне средине, мјере за спречавање и ограничавање загађења, субјекте одговорне за спровођење мјера, мониторинг животне средине, рокове и изворе финансирања. Како Општина Нови Град до сада није донијела Локални план заштите животне средине, у периоду 2027–2033. године планира се његова израда и усвајање, као једна од приоритетних активности у оквиру ове мјере. Мјера обухвата и прикупљање, систематизацију и анализу доступних података о стању воде, ваздуха, земљишта, отпада и других елемената животне средине, идентификацију проблема и приоритета, дефинисање локално релевантних показатеља, као и израду Извјештаја о стању животне средине, који се, у складу са законом, припрема за подручје јединице локалне самоуправе сваке двије године. Реализацијом мјере успоставиће се планска и информациона основа за систематичније управљање заштитом животне средине, праћење стања и усмјеравање будућих инвестиција и других активности у складу са надлежностима Општине.		
Кључни стратешки пројекти	Израда и усвајање Локалног плана заштите животне средине општине Нови Град.	**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
		Израђен и усвојен Локални план заштите животне средине општине Нови Град, у складу са законском обавезом јединице локалне самоуправе	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Усвојен Локални план заштите животне средине	0	1
	Успостављена евиденција доступних података и показатеља о стању животне средине	0	1
	Број израђених извјештаја о стању животне средине на подручју општине, кумулативно у периоду Стратегије (у складу са Законом о заштити животне средине РС, сваке 2 године)	0	≥ 4
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Мјера доприноси успостављању поузданије планске и информационе основе за заштиту животне средине на локалном нивоу. Израдом и усвајањем Локалног плана заштите животне средине стварају се услови за систематично утврђивање проблема и приоритета, планирање мјера и активности, дефинисање носилаца, рокова и извора финансирања, у складу са надлежностима Општине. Систематичним прикупљањем, анализом и праћењем доступних података и редовним извјештавањем омогућава се благовремено уочавање промјена у стању животне средине, квалитетније доношење одлука и ефикасније праћење ефеката спроведених мјера.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирано је укупно 400.000,00 КМ, од чега 200.000,00 КМ из буџета Општине Нови Град, а 200.000,00 КМ из осталих извора финансирања. Средства су намијењена изради Локалног плана заштите животне средине, прикупљању и анализи података о стању животне средине, изради стручних		

	анализа и Извјештаја о стању животне средине, као и успостављању и ажурирању система за систематизацију расположивих података. Остали извори финансирања могу обухватити средства Фонда за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, буџета Републике Српске и других јавних институција, програме Европске уније, међународне организације и друге донаторе.
Период имплементације мјере	2027-2033
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове.
Носиоци мјере	Општина Нови Град – надлежне организационе јединице; надлежне институције Републике Српске; јавна предузећа и установе; научне и стручне институције и организације, у складу са својим надлежностима.
Циљне групе	Становништво општине Нови Град; јавне установе и предузећа; привредни субјекти; локална удружења и организације; научне и стручне институције; надлежне институције Републике Српске.

Веза са стратешким циљем	**3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА**	
Приоритет	**3.3. Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије**	
Назив мјере	**3.3.1.** Проширење и унапређење система управљања комуналним отпадом	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на проширење и унапређење система управљања комуналним отпадом на подручју општине Нови Град, са циљем повећања доступности организованог сакупљања отпада, посебно за становништво руралних подручја, унапређења услова за сакупљање и транспорт отпада и смањења негативних утицаја неуређеног одлагања отпада на животну средину. У оквиру мјере планирано је проширење подручја обухваћених организованим сакупљањем комуналног отпада, првенствено кроз унапређење организације сакупљања и набавку потребне опреме и инфраструктуре, као и успостављање нових и унапређење постојећих локација и пунктова за сакупљање отпада. Посебна пажња биће посвећена подручјима са недовољним обухватом услугом, као и унапређењу система сакупљања отпада на подручју Парка природе „Уна“. Мјера обухвата и идентификацију, приоритизацију, уклањање и санацију неуређених одлагалишта отпада, чиме ће се смањити ризици за земљиште, воде, природне вриједности и здравље становништва. Приоритети за проширење система, санацију одлагалишта и унапређење инфраструктуре биће утврђени на основу потреба на терену и усклађени са Локалним планом управљања отпадом. У оквиру мјере планирана је израда и усвајање Локалног плана управљања отпадом општине Нови Град, као законска обавеза јединице локалне самоуправе према Закону о управљању отпадом („Службени гласник Републике Српске“, бр. 111/13, 106/15, 16/18, 70/20, 63/21, 65/21). Планом ће се утврдити циљеви управљања отпадом, приоритетне мјере и активности, носиоци, рокови, потребна средства и извори финансирања за наредни петогодишњи период, укључујући мјере за повећање обухвата сакупљањем, санацију неуређених одлагалишта и унапређење инфраструктуре за сакупљање отпада. Мјера ће истовремено створити предуслове за даљи развој одвојеног сакупљања, поновне употребе и рециклаже отпада, који ће се реализовати кроз мјеру 3.3.2.	
Кључни стратешки пројекти	Израда и усвајање Локалног плана управљања отпадом општине Нови Град	**Очекивани крајњи резултат пројекта** Израђен и усвојен Локални план управљања отпадом општине Нови Град за наредни петогодишњи период, са дефинисаним циљевима, мјерама и активностима, носиоцима, роковима, показатељима праћења, процјеном трошкова и изворима финансирања.

Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Усвојен План управљања отпадом на подручју општине Нови Град	0	1
	Покривеност територије општине организованим прикупљањем и одвозом комуналног отпада (%)	56%	≥ 65%
	Број идентификованих дивљих депонија које су уклоњене или саниране, кумулативно	Није утврђено	≥ 10
	Број нових или реконструисаних локација за сакупљање комуналног отпада, кумулативно	0	≥ 10
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Мјера доприноси успостављању ефикаснијег, доступнијег и одрживијег система управљања комуналним отпадом на подручју општине Нови Град. Проширење обухвата организованим сакупљањем отпада, нарочито у руралним подручјима, доприноси смањењу неконтролисаног одлагања отпада и појаве неуређених одлагалишта, док унапређење опреме и инфраструктуре повећава квалитет и ефикасност комуналне услуге. Уређењем система сакупљања отпада на подручју Парка природе „Уна“ доприноси се очувању природних вриједности и смањењу негативних утицаја отпада на заштићено подручје. Мјера истовремено ствара предуслове за даљи развој система одвојеног сакупљања, рециклаже и поновне употребе отпада у оквиру мјере 3.3.2.		
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирају се укупна средства у износу од 1.500.000 КМ, од чега 500.000 КМ из буџета Општине Нови Град, а 1.000.000 КМ из осталих извора финансирања. Средства су намијењена изради Локалног плана управљања отпадом, проширењу обухвата организованим сакупљањем отпада, набавци и унапређењу опреме и инфраструктуре за сакупљање и транспорт, унапређењу система сакупљања отпада на подручју Парка природе „Уна“, као и уклањању и санацији приоритетних неуређених одлагалишта отпада. Остали извори финансирања могу обухватити средства Фонда за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, буџета Републике Српске, програме Европске уније, међународне организације и друге донаторске изворе.		
Период имплементације мјере	2027-2033		
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове.		
Носиоци мјере	ЈКП „Комус“ а.д. Нови Град, надлежне институције Републике Српске, јавне установе и предузећа, привредни субјекти, стручне организације и организације цивилног друштва.		
Циљне групе	Становништво општине Нови Град, посебно становништво подручја која нису обухваћена организованим прикупљањем отпада; домаћинства; привредни субјекти; јавне установе и предузећа; мјесне заједнице; посјетиоци и туристи; ЈКП „Комус“ Нови Град; ЈУ Парк природе „Уна“.		

Веза са стратешким циљем	**3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА**
Приоритет	**3.3. Унапређење управљања отпадом и развој циркуларне економије**
Назив мјере	**3.3.2.** Унапређење селекције, рециклаже и поновне употребе отпада
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на постепено успостављање и ширење система одвојеног сакупљања отпада и стварање услова за веће издвајање отпада који се може рециклирати или поново употребити. Обухвата набавку и постављање опреме и уређење пунктова за одвојено сакупљање, као и унапређење услова за привремено складиштење и даље усмјеравање издвојених врста отпада. Посебна пажња биће посвећена успостављању система за сакупљање приоритетних посебних категорија отпада, у складу са локалним потребама и могућностима, те повезивању система сакупљања са овлашћеним оператерима и другим субјектима који се баве рециклажом и поновном употребом. Мјера обухвата и подршку иницијативама за поновну употребу, поправку и рециклажу материјала, коришћење секундарних сировина и производних остатака, као и промоцију примјене циркуларних принципа у локалној привреди. У складу са

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">расположивим потенцијалима, подстиче се повезивање привредних субјеката ради размјене материјала, производа и производних остатака који могу добити нову употребну вриједност.
Значајан дио мјере односи се на информисање и едукацију становништва, школа, мјесних заједница, удружења и привредних субјеката о правилном раздвајању отпада, могућностима рециклаже и поновне употребе, као и промоцију одговорног односа према ресурсима и смањењу настанка отпада.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Количина прикупљених и раздвојених секундарних сировина (t годишње)</td><td>59,97 t</td><td>≥ 100 t</td></tr>
<tr><td>Број успостављених локација за селективно прикупљање комуналног отпада</td><td>0</td><td>≥ 5</td></tr>
<tr><td>Број реализованих програма/акција едукације и промоције селекције, рециклаже и поновне употребе отпада</td><td>0</td><td>≥ 10</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера доприноси постепеном преласку са система управљања отпадом заснованог претежно на сакупљању и одлагању ка систему у којем се отпад у већој мјери издваја, рециклира и поново користи. Повећањем количина одвојено прикупљеног отпада и унапређењем инфраструктуре за селекцију стварају се услови за смањење количина отпада који се одлаже и ефикасније коришћење материјалних ресурса.
Развој поновне употребе, поправке и рециклаже, као и повезивање локалних привредних субјеката, доприносе стварању услова за развој циркуларних ланаца вриједности и зелених пословних пракси. Едукација и информисање становништва, школа, мјесних заједница, удружења и привредних субјеката доприносе промјени навика и дугорочној одрживости система одвојеног сакупљања и рециклаже отпада.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирају се укупна средства у износу од 1.500.000,00 КМ, од чега 450.000,00 КМ из буџета Општине Нови Град, а 1.050.000,00 КМ из осталих извора финансирања.
Средства ће се усмјеравати на успостављање и опремање пунктова за одвојено сакупљање отпада, набавку опреме за селекцију и привремено складиштење издвојених врста отпада, подршку сакупљању посебних категорија отпада, активности рециклаже и поновне употребе, као и едукативне и промотивне активности.
Остали извори финансирања могу обухватити средства Фонда за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, буџета Републике Српске, ЈКП „Комус“ а.д. Нови Град, програме Европске уније, међународне организације, донаторске програме и средства локалних привредних субјеката.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027-2033</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – надлежне организационе јединице; ЈКП „Комус“ Нови Град; Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске; надлежне институције Републике Српске; јавне установе и предузећа; привредни субјекти; школе; мјесне заједнице; удружења и друге организације, у складу са својим надлежностима.</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Становништво општине Нови Град; домаћинства; привредни субјекти; јавне установе и предузећа; школе; мјесне заједнице; удружења и организације цивилног друштва; ЈКП „Комус“ Нови Град; посјетиоци и туристи.</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td>Веза са стратешким циљем</td><td colspan="3">3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА</td></tr>
<tr><td>Приоритет</td><td colspan="3">3.4. Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике</td></tr>
<tr><td>Назив мјере</td><td colspan="3">3.4.1. Повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије</td></tr>
<tr><td>Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања</td><td colspan="3">Мјера је усмјерена на повећање енергетске ефикасности и коришћења обновљивих извора енергије, првенствено у јавним објектима и системима у надлежности Општине Нови Град. Обухвата енергетску санацију и реконструкцију јавних објеката, унапређење система грijања, хлађења и вентилације, модернизацију јавне расвјете и увођење система за праћење и управљање потрошњом енергије.
Мјера обухвата и уградњу система за коришћење соларне енергије и других обновљивих извора енергије за потребе јавних објеката, са циљем смањења потрошње енергије, трошкова функционисања и емисија гасова са ефектом стаклене баште. Избор објеката и врста интервенција засниваће се на утврђеним потребама, техничким могућностима, расположивој пројектној документацији и могућностима финансирања.
У дијелу планског управљања енергетском ефикасношћу, активности ће се спроводити у складу са Акционим планом одрживог управљања енергијом и прилагођавања климатским промјенама Општине Нови Град (SECAP), који важи до 2030. године. Током периода имплементације мјере планираће се израда и усвајање наредног акционог плана енергетске ефикасности, у складу са важећим прописима, уз праћење реализације планираних активности и извјештавање о оствареним резултатима.</td></tr>
<tr><td>Кључни стратешки пројекти</td><td></td><td colspan="2">Очекивани крајњи резултат пројекта
</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Број јавних објеката на којима су реализоване мјере енергетске санације и унапређења енергетске ефикасности у периоду реализације Стратегије</td><td>0</td><td>3</td></tr>
<tr><td>Број јавних објеката на којима су уграђени системи за коришћење обновљивих извора енергије у периоду реализације Стратегије</td><td>0</td><td>3</td></tr>
<tr><td>Усвојен акциони план енергетске ефикасности Општине Нови Град за наредни трогодишњи период</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера доприноси смањењу потрошње енергије и трошкова функционисања јавних објеката, повећању коришћења обновљивих извора енергије и смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште. Енергетска санација објеката, модернизација система грijања, хлађења и јавне расвјете и увођење система за праћење потрошње енергије омогућавају ефикасније управљање енергијом, рационалније коришћење буџетских средстава и унапређење услова за пружање јавних услуга.
Спровођењем мјере обезбјеђује се континуитет планског управљања енергетском ефикасношћу кроз реализацију активности утврђених важећим SECAP-ом до 2030. године и припрему наредног акционог плана. На тај начин доприноси се постепеном смањењу енергетске потрошње и зависности од фосилних горива, повећању коришћења чистих извора енергије и јачању отпорности локалне заједнице на енергетске и климатске изазове.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирају се укупна средства у износу од 3.250.000,00 КМ, од чега 750.000,00 КМ из буџета Општине Нови Град и 2.500.000,00КМ из осталих потенцијалних извора финансирања.
Средства су намијењена енергетској санацији и реконструкцији јавних објеката, модернизацији система грijања, хлађења, вентилације и јавне расвјете, уградњи система за коришћење обновљивих извора енергије, увођењу система за праћење и управљање потрошњом енергије, као и активностима планирања, праћења и извјештавања у области енергетске ефикасности.
Потенцијални остали извори финансирања обухватају средства Фонда за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, буџета Републике Српске, програме Европске уније и других међународних организација, донаторске програме и друге доступне изворе подршке. Обезбјеђивање средстава из ових извора</td></tr>
</table>

	зависиће од услова јавних позива и програма, као и од припремљености пројектне документације.
Период имплементације мјере	2027-2033
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно уређење и стамбено-комуналне послове
Носиоци мјере	Општина Нови Град – надлежне организационе јединице; јавне установе и предузећа; Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске; надлежне институције Републике Српске; енергетске и стручне организације; извођачи радова и други партнери, у складу са својим надлежностима.
Циљне групе	Становништво општине Нови Град; корисници јавних објеката; јавне установе и предузећа; Општина Нови Град; привредни субјекти; образовне и друге јавне установе.

Веза са стратешким циљем	**3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА**		
Приоритет	**3.4. Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике**		
Назив мјере	**3.4.2.** Јачање отпорности на климатске промјене и примјена мјера климатске адаптације		
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на повећање отпорности локалне заједнице на посљедице климатских промјена кроз процјену климатских ризика и рањивости, планирање и спровођење мјера климатске адаптације и јачање капацитета за праћење и управљање климатским ризицима. Обухвата идентификацију подручја и инфраструктуре изложених утицајима екстремних падавина, поплава, бујичних вода, суша, високих температура, клизишта и ерозије, као и планирање приоритетних мјера за смањење њихове изложености и рањивости. Посебна пажња биће посвећена примјени рјешења заснованих на природи, уређењу и озелењавању јавних површина, повећању способности простора за задржавање атмосферских вода и смањењу ефекта високих температура и урбаних топлотних острва. Мјера ће подржати и прилагођавање постојеће локалне инфраструктуре идентификованим климатским ризицима, као и унапређење система праћења, информисања и реаговања на климатске утицаје. Активности ће се планирати у складу са мјерама и приоритетима дефинисаним SECAP-ом Општине Нови Град и другим релевантним планским документима.		
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**	
Индикатори за праћење резултата мјере	**Индикатори (излазног резултата)**	**Полазне вриједности**	**Циљне вриједности**
	Број реализованих пројеката мјера климатске адаптације и смањења изложености климатским ризицима	0	3
	Број реализованих пројеката зелене инфраструктуре и озелењавања јавних површина	0	5
	Број реализованих активности информисања и едукације становништва о климатским ризицима и мјерама адаптације	0	5
Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета	Мјера доприноси повећању отпорности локалне заједнице на посљедице климатских промјена и смањењу штета по становништво, инфраструктуру, имовину и природне ресурсе. Систематском процјеном климатских ризика и идентификацијом рањивих подручја ствара се основа за боље усмјеравање јавних инвестиција и постепено прилагођавање локалне инфраструктуре очекиваним климатским промјенама. Примјена мјера зелене инфраструктуре, озелењавање и уређење јавних површина доприносе задржавању атмосферских вода, смањењу ерозије и утицаја високих температура, побољшању микроклиматских услова и квалитета животне средине. Истовремено, јачање локалних капацитета за праћење климатских ризика и		

	информисање становништва доприноси бољој припремљености за климатске екстреме и дугорочном укључивању климатске адаптације у локално планирање и развој.
Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања	За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирају се укупна средства у износу од 2.000.000,00 КМ, од чега 500.000,00 КМ из буџета Општине Нови Град, а 1.500.000,00 КМ из осталих извора финансирања. Средства су планирана за израду процјене климатских ризика и рањивости, планирање и реализацију мјера климатске адаптације, примјену рјешења заснованих на природи, озелењавање и уређење јавних површина, прилагођавање локалне инфраструктуре климатским ризицима, као и активности информисања, едукације и подизања свијести становништва. Потенцијални остали извори финансирања су Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, буџет Републике Српске, програми Европске уније и других међународних организација, донаторски програми и други доступни извори финансирања.
Период имплементације мјере	2027-2033
Институција одговорна за координацију имплементације мјере	Општина Нови Град – Одјељење за просторно планирање и стамбено-комуналне послове.
Носиоци мјере	Општина Нови Град – надлежне организационе јединице; јавна предузећа и установе; надлежне институције Републике Српске; Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске; овлашћене планерске и стручне организације; научне и стручне институције; мјесне заједнице и други партнери.
Циљне групе	Становништво; домаћинства; јавне установе и предузећа; привредни субјекти; корисници јавних површина; мјесне заједнице; посјетиоци и туристи; локалне организације и удружења.

Веза са стратешким циљем	**3. ЗЕЛЕНА ТРАНЗИЦИЈА И ОТПОРНА ИНФРАСТРУКТУРА**	
Приоритет	**3.4. Унапређење енергетске ефикасности и отпорности на утицаје климатских промјена и природне ризике**	
Назив мјере	**3.4.3.** Унапређење превенције, припремљености и одговора на природне и друге ризике	
Опис мјере са оквирним подручјима дјеловања	Мјера је усмјерена на јачање система цивилне заштите и заштите и спасавања, унапређење превенције, припремљености и способности реаговања на природне и друге ризике, те смањење посљедица ванредних ситуација по становништво, имовину, инфраструктуру и животну средину. Обухвата ажурирање процјена угрожености и планова заштите и спасавања, јачање материјално-техничких и људских капацитета служби и јединица заштите и спасавања, набавку и одржавање опреме, уређење и опремање објеката и простора за потребе заштите и спасавања, као и унапређење система раног упозоравања, комуникације и информисања у ванредним ситуацијама. Посебна пажња биће посвећена превентивним и санационим мјерама за смањење ризика и посљедица поплава, бујичних вода, клизишта, ерозије, пожара, земљотреса и других природних и других непогода, укључујући геолошка и геотехничка испитивања, санацију и стабилизацију угрожених локација и заштиту критичне инфраструктуре. Мјера обухвата и обуке, практичне вјежбе, информисање и едукацију становништва, са посебним фокусом на повећање спремности за поступање у ванредним ситуацијама и унапређење сарадње између Општине, надлежних институција, јавних предузећа и установа, привредних субјеката, мјесних заједница и других субјеката од значаја за заштиту и спасавање.	
Кључни стратешки пројекти		**Очекивани крајњи резултат пројекта**

<table>
<tr><td rowspan="5">Индикатори за праћење резултата мјере</td><td>Индикатори (излазног резултата)</td><td>Полазне вриједности</td><td>Циљне вриједности</td></tr>
<tr><td>Усвојена или ажурирана процјена угрожености од елементарне непогоде и друге несреће</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Усвојени или ажурирани планови заштите и спасавања у ванредним ситуацијама</td><td>0</td><td>1</td></tr>
<tr><td>Број реализованих пројеката опремања и јачања материјално-техничких капацитета служби и јединица заштите и спасавања</td><td>0</td><td>≥ 7</td></tr>
<tr><td>Број активности информисања и едукације становништва о поступању у случају природних и других опасности</td><td>0</td><td>≥ 7</td></tr>
<tr><td>Развојни ефекат и допринос мјере остварењу приоритета</td><td colspan="3">Мјера доприноси смањењу ризика од природних и других непогода и повећању способности локалне заједнице да благовремено и координисано реагује у ванредним ситуацијама. Ажурирањем процјена угрожености и планова заштите и спасавања стварају се услови за систематичније управљање ризицима и планирање превентивних активности.
Превентивним и санационим мјерама на подручјима угроженим клизиштима, ерозијом, поплавама, пожарима и другим природним ризицима смањује се изложеност становништва, имовине и критичне инфраструктуре, док унапређење материјално-техничких и људских капацитета, система комуникације и раног упозоравања повећава ефикасност реаговања.
Редовне обуке и практичне вјежбе, као и информисање и едукација становништва, доприносе повећању спремности локалне заједнице и смањењу посљедица ванредних ситуација.</td></tr>
<tr><td>Индикативна финансијска конструкција са изворима финансирања</td><td colspan="3">За реализацију мјере у периоду 2027–2033. године планирају се укупна средства у износу од 1.500.000 КМ, од чега 450.000 КМ из буџета Општине Нови Град, а 1.050.000 КМ из осталих извора финансирања.
Средства су планирана за ажурирање процјена угрожености и планова заштите и спасавања, набавку и обнову материјално-техничке опреме, уређење и опремање објеката и простора заштите и спасавања, превентивне и санационе мјере на локацијама угроженим клизиштима и ерозијом, као и друге превентивне мјере за смањење ризика од поплава, пожара и других природних и других непогода.
Средства ће се користити и за унапређење система раног упозоравања и комуникације, обуке и практичне вјежбе, те информисање и едукацију становништва.
Потенцијални остали извори финансирања, поред буџета Општине, су буџет Републике Српске, Републичка управа цивилне заштите, Фонд за заштиту животне средине и енергетску ефикасност Републике Српске, програми Европске уније и међународних организација, донаторски програми, јавна предузећа и други извори у складу са намјеном средстава.</td></tr>
<tr><td>Период имплементације мјере</td><td colspan="3">2027-2033</td></tr>
<tr><td>Институција одговорна за координацију имплементације мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град- Одсјек за цивилну заштиту</td></tr>
<tr><td>Носиоци мјере</td><td colspan="3">Општина Нови Град – надлежне организационе јединице; Општински штаб за ванредне ситуације; Територијална ватрогасно-спасилачка јединица; Републичка управа цивилне заштите; јавна предузећа и установе; мјесне заједнице; надлежне институције Републике Српске; здравствене установе; привредни субјекти; организације и удружења и други субјекти од значаја за заштиту и спасавање.</td></tr>
<tr><td>Циљне групе</td><td colspan="3">Становништво; домаћинства; привредни субјекти; јавне установе и предузећа; мјесне заједнице; службе и јединице заштите и спасавања; школе и друге образовне установе; организације и удружења; посебно угрожене категорије становништва и корисници критичне инфраструктуре.</td></tr>
</table>